14. GADA GĀJUMS

AIZSARGS

N. Balgalvja uzņēmums

«PULCĒTIES!»

1936. GADS

12. BURTNĪCA

SATURS

Uz vāka: N. Balgalvja uzņēmums — **«Pulcēties!»**.

Žurnāls „AIZSARGS" iznāk ik mēneša 15. dienā

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,—
Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, „Žurnāls Aizsargs", pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija un izdevniecība** atrodas: Rīgā, Aizsargu ielā Nr. 29/31, Aizsargu namā, 10. ist. Tālrunis 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no plkst. 9—15
Atbildīgais redaktors runājams redakcijā trešdienās no pl. 17—18. Dzīv. tālr. 95315.

1936. GADS
14.
G. GĀJUMS

AIZSARGS

12. (162.)
BURTNĪCA
15. DECEMBRIS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

Tavs lepnums lai ir nevis tava nama stāvu skaits, bet tas gars, kas viņā mīt.
Kārlis Ulmanis.

R. Johansona uzņ.

Doc. Alb. Freijs

Miers

Ziemassvētku pārdomām.

Ziemassvētku eglītes savā gaišā mirdzumā atgādina mums vienmēr senseno eņģeļu sveicinājumu: «Gods Dievam augstībā, un miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts.» Šīs īsās, bet varenās Kristus piedzimšanas himnas dēļ Ziemassvētkus saucam par miera svētkiem. Ziemassvētkos pieminamās Kristus dzimšanas evaņģelijs ir miera evaņģelijs. Tas runā par mieru: «... un miers virs zemes...»

Ko nozīmē šis miera vēstījums? Kāds saturs šai himnai par mieru? Vēstījumu par mieru varam saprast trejādi: pirmkārt, šis vēstījums apliecina toreizējo tagadnīgo īstenību, otrkārt, šis vēstījums pasludina to gara dzīves īstenību, ko nes jaunpiedzimušais bērniņš, ko cilvēku dzīvē ienes Kristus, un treškārt, šis vēstījums pasludina lielu nākotnes ideālu, kas virs zemes cilvēkiem jācenšas reālizēt.

Miers virs zemes! Tā bija tagadnīga īstenība. Veci raksti stāsta, ka ķeizars Augusts 743. gadā izdevis pavēli slēgt Jānusa templi, bet tā kā Vācijā izcēlušies nemieri, tad šī pavēle bijusi iespējama izpildīt tikai 752. gadā. Nemieriem izbeidzoties, ķeizars Augusts licis izkalt naudu ar latīnisku uzrakstu: «Cilvēku labklājība, miers virs zemes.» Šī Augusta valdīšanas miera laikā dzimis Betlēmē Jēzus bērniņš. Patiesi, visas ķildas bijušas rimušas, visi nemieri bijuši izlīdzināti. Jēzus dzimšanas laikā pa visu zemi valdījis miers — cilvēku labklājības pamats. Lielajā Romas valstī valdījis ārējs miers; nekur naids un nesaticība nav liesmojuši redzamās ugunīs. Nevien tāda bija miera vērtējuma tagadnīga īstenība. Mēs aizvien esam mācījušies saprast un atzīt, ka lieli notikumi notiek lielā, svētsvinīgā klusumā. Zīmīgi pamāca latviešu tautas dziesma: «Klusat jauni, klusat veci, Dievs ienāca istabā.» Kad Dievs ienāk istabā, tad tur vajaga valdīt klusumam, dziļam mieram. Tādēļ mēs, latvieši, turoties pie šīs mūsu senču izjūtas, varam labi saprast, kādam lielam mieram vajadzēja valdīt Betlēmes laukos, kādam klusumam vajadzēja klāt zemi, kad tur no debesīm nonāca Dieva pilnīgākās atklāsmes nesējs, kuŗa vaigā staro Dieva godības spožums. Miera apņemtajā naktī dzima Jēzus! Tā ir svēta nakts, kas klāj un apņem radību, Jēzum dzimstot, Dievam virs zemes nākot. Tā ir svēta nakts, kad visa radība ir tapusi žēlsirdīga, kad visas lietas ir līksmas un neviens nevēlas darīt nevienam nekā ļauna, kā to arī ar dziļu nojautu tēlo Zelma Lagerlefa leģendā par svēto nakti.

Miers virs zemes! Tas ir dievišķīgs pasludinājums, kas jau pie bērna šūpļa pasludina visiem ļaudīm to īstenību, ko viņiem nesīs jaunais nācējs pasaulē. Viņš ir miera nesējs. Viņš nāvi uzvarējis. Kristus, Dieva godībā uzņemtais Jēzus, vēl tagad valda pār mums kā miera lielkungs. Vēl tagad katru Ziemassvētku nakti, kad dziesmai līdzi lūdzam: Ak, svētā nakts, ak, izlej tu, debess mieru sirsniņā, — Kristus mums no debess dziļumiem atbild: «Miers ar jums.» Pasaulē iekšējo sirds mieru, iekšējo dvēseles klusumu, to mieru, kas augstāks par mūsu saprašanu un gribu, par visiem mūsu spēkiem, var dot tikai tas, kas pasauli ir uzvarējis, kas mieru spēj atnest no debess augstumiem. Jēzus mūžam dzīvā sirds ir miera avots, kas mūžam verd. Tas cilvēks, kas no šī avota smeļ savai sirdij veldzi, gūst īstenu mieru visās savās raizēs un bēdās. Tā saime, kas šķīstās šī avota ūdeņos, paliek vienota saderībā un mīlestībā. Tai mājā, kur šim avotam ļauj verdēt, iegriežas labklājība un debess gaišums.

Miers virs zemes! Tas ir lielais nākotnes ideāla pasludinājums. Šis vēstījums pasludina mums cīņu par ārējo mieru kā cilvēku, tā tautu starpā.

Aizsardzes un aizsargi arī ir tādi miera sargi un miera sauceji. Viņu ieroči ir miera ieroči. Arklu, āmuru un spalvu aizsargu rokas vajadzības gadījumā apmaina pret kaŗa ieročiem, kas sargā kārtību un mieru valstī, un kas tautas locekļiem allaž atgādina būt kārtības un miera draugiem. Aizsargi gan nes kaŗa ieročus. Bet svarīgākais ir tas, kā šos ieročus nes, ar kādu dvēseles noskaņojumu tos valkā. Mēs ar drošu pārliecību varam apliecināt, ka aizsargi nes savus ieročus miera labā, ka viņi atstāj savu arklu tīrumā tik tad, kad jāapvalda spēki, kas grib pazudināt tautas brīvību un sagŗaut valsts pamatus, ka viņi atstāj savu āmuru darbnīcās tikai tad, kad jānodibina saticības un vienprātības kārtība darbā un sabiedriskās attiecībās, ka viņi atstāj savu spalvu uz darba galda tikai tad, kad tautas garīgie spēki jāsargā ar ieroču varu pret tām varām, aiz kuŗām nestāv nekāds cildens gars un ideāli mērķi. Un tāpat mūsu aizsardzes, savā sirdsdedzībā kalpojot aizsargu darbam, liek savu čaklo roku klāt pie krietnā tautas un visu tautu miera veicināšanas darba. Tādēļ aizsardzes un aizsargi ir miera sargi un miera sauceji. Tādi viņi ir bijuši un būs. Savu kaŗa ieroci viņi valkā miera nolūkos. Tie ir kaŗa kalpi, kas reizē ir miera kalpi.

Tādēļ aizsardzes un aizsargi ir sekotāji Ziemassvētku evaņģelija pasludinājumam: miers virs zemes. Viņi ir šī lielā nākotnes miera ideāla kalpi un cīnītāji. Un tādēļ Ziemassvētku eglīte ir arī viņu darba un viņu cīņu simbols, ir viņu iedvesmotāja stāvēt par mieru un sargāt to ar visu savu sirdsdedzību un ieroču varu.

Daudzas aizsargu nodaļas un aizsardžu pulciņi dedzinās eglīti gan sev, gan citiem, gan nespējnieku namos, gan biedrību namos. Novēlam, lai vispirms paši eglītes dedzinātāji pie mirdzošām eglītēm mantotu mieru savām sirdīm, saņemtu mieru visās dzīves rūpēs un raizēs, sāpēs un ciešanās, un taptu stiprināti un apgaismoti tanī apziņā, ka viņu uzdevums ir visur un vienmēr cīnīties par kārtību un mieru cilvēku starpā un visas tautas labā. Novēlam, lai eglītes dedzinātāji būtu arī īstena miera nesēji citiem, savai mājai un sabiedrībai, visam pagastam un novadam.

Miers lai ir visiem un visos. Miers lai par visu valda. Mieram lai visi kalpojam un paliekam uzticīgi līdz nāvei. Miers virs zemes!...

Prof. K. Dišlers

Korporātisma princips kā organizācijas princips autoritārā valstī

Iepriekšējā rakstā (Vienības ideja tautā un valstī) redzējām, ka autoritāra valsts neatzīst un nepielaiž tautas saskaldīšanu indiferentās vai pat savstarpīgi naidīgās grupās; viņa atzīst, aizstāv un uztur vienības ideju kā tautā, tā valsts varas organizēšanā un beidzot arī pašās attiecībās starp tautu un valstī. Piegriežoties šinī rakstā vienības idejas reālizēšanai praksē, nevaram paiet garām korporātisma principam, jo šis princips jau dažās citās autoritārās valstīs izmēģināts kā noderīgs princips divos vienības idejas reālizēšanas veidos, proti, tautas vienības organizēšanā un tautas un valsts kopdarbības izveidošanā.

Tautas vienības ideja ir liela un cēla ideja; bet nepietiek ar šīs idejas proklamēšanu, viņa noteiktā veidā jāizved arī dzīvē. Šis svarīgais uzdevums, proti — tautas vienības patiesa reālizēšana un izvešana dzīvē, nebūt nav primitīvs un vienkāršs, bet ir mūsu modernās kultūras laikos stipri sarežģīts. Tautas vienības ideju jau nenoliedza arī 19. g. s. politiķi un teorētiķi (izņemot sociāldēmokrātus), bet viņu kļūda bija tā, ka viņi pietiekoši nenovērtēja šīs idejas praktisko pusi un neprata viņu izvest dzīvē. Lai padarītu aplūkojamo jautājumu konkrētāku un reālāku, pametīsim skatu drusku atpakaļ, tautu attīstības vēsturē. Vienkārša un viegla bija vienības idejas reālizēšana tad, kad patiesībā vēl nebija tautas modernajā nozīmē, bet bija mazākas organizētas un savā politiskajā dzīvē patstāvīgas grupas — patriarchālās ģimenes, ģintas jeb klāni, ciltis. Visām šādām grupām ir kopējas divas raksturīgas pazīmes. 1) Nodarbošanās vēl ir ļoti maz diferencēta. Galvenā nodarbošanās visai grupai ir viena un tā pati: medniecība, resp. zvejniecība, lopkopība, vai arī beidzot jau primitīva zemkopība. Gandrīz vai vienīgā darba dalīšana starp grupas locekļiem ir — darbs mājā vai teltī un pagalmā, ko veic galvenā kārtā sievietes, un darbs ārpus mājas, ko veic galvenā kārtā vīrieši. 2) Visi grupas īstie locekļi (t. i. izņemot svešiniekus, ja tādi ir, kas parasti ir kaŗa gūstekņi un nostādīti vergu stāvoklī) skaitās asinsradnieki savā starpā, un tā tad ir vienlīdzīgi kā plašas ģimenes locekļi. Protams, pastāv grupas vadoņa — karaļa, hercoga, virsaiša vai vienkārši vecākā autoritāte, tāpat arī tēva autoritāte un vīra autoritāte šaurāki saprastā ģimenē, bet visumā tomēr visu īsto grupas locekļu tiesiskais stāvoklis ir vienāds; tāpat visiem vienādas šādas grupas vienkāršās politiskās un saimnieciskās intereses. Kā redzams, šādā grupā nav pat vajadzīgs meklēt pēc kādas vienības idejas, jo vienība praksē jau pastāv un ir visiem saprotama un parasta: te nav plašāki attīstītas darba dalīšanas; te nav bagāto un nabago; te nav vēl izveidotas kārtu atšķirības (muižnieki, zemnieki u. t. l.); te nav pat laucinieku un pilsētnieku, jo pilsētas šinī attīstības stadijā nav vēl pazīstamas.

Mātes tēls Brāļu kapu piemineklī.

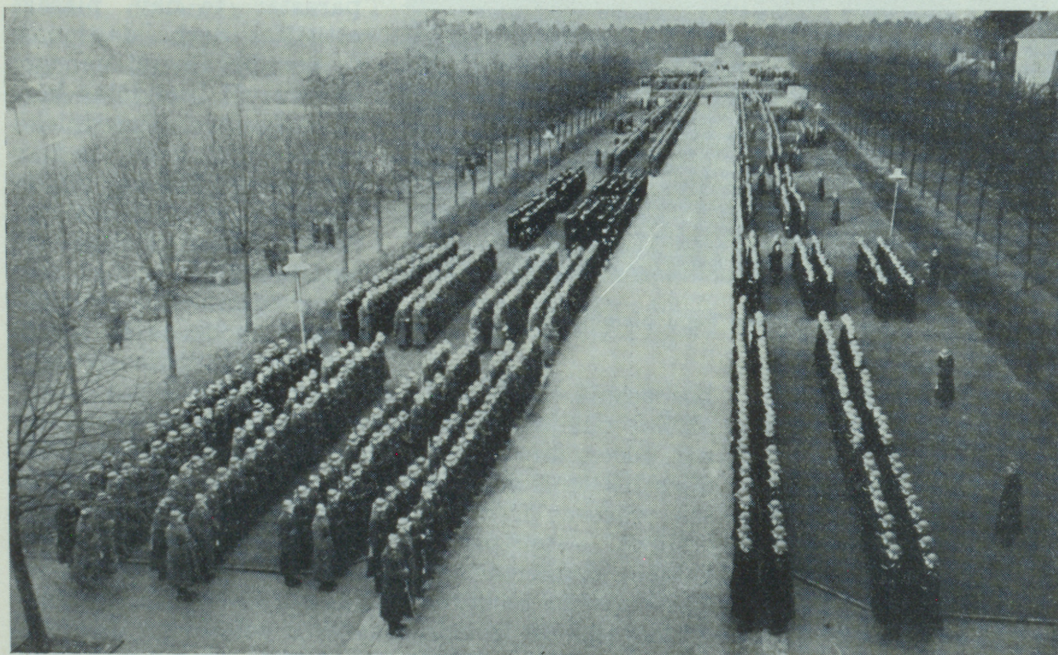
Pavisam citu ainu redzam modernajās tautās tagadējā kultūras attīstības posmā. Īsā rakstā nevaram mēģināt pat īsumā attēlot nācijas tapšanas vēsturisko procesu no vienas puses, un dažādu grupu veidošanās procesu nācijas iekšienē no otras puses. Pētīt un attēlot abus šos procesus ir veselas atsevišķas zinātniskas disciplīnas — vēsturiskās socioloģijas uzdevums. Pagaidām apmierināsimies ar to, ka palūkojamies uz kautkuŗu no modernajām kultūras tautām, kas nodibinājušas un izveidojušas savu patstāvīgu dzīvi savās nacionālās valstīs. Vispirms gan ar prieku konstatējam, ka nācijai (neskatoties uz to, ka asins-

radniecība kā visas nācijas vienības pamats vairs netiek atzīta) arī tagad ir ļoti ievērojamas kopējas saites, kas visu nāciju vieno: kopēja valoda, kopēja vēsturiska pagātne un no šīs pagātnes mantotais kopīgais garīgais īpašums, ko mēs, latvieši, raksturīgi apzīmējam kā tautas gara mantas: parašas, tradicijas, teikas, tautas dziesmas u. t. l.; beidzot, kopēja tagadējā nacionālā kultūra: nacionālā literātūra, māksla, zinātne, dzīves stils, modernās parašas un tradicijas, kādi kopēji nacionāli mērķi, cēlas idejas, ideāli u. t. l. Tas viss beidzot sintezējas tanī stipri sarežģītajā un vēl maz izpētītajā, tomēr noteikti konstatējamā un vispāratzītajā tautas atribūtā, ko mēdz apzīmēt par nacionālo raksturu. Ar prieku un lepnumu varam teikt, ka latviešu tautai visas šīs kopējās, vienojošās saites ir labi attīstītas: sava daiļa un bagāta valoda, sevišķi bagāts gara mantu krājums, spirgta, kupla, spēcīgi attīstošās moderna nacionāla kultūra un savs diesgan spilgti izveidots nacionālais raksturs. Beidzot — sava patstāvīga valsts, kuŗas vadība rūpējas par visas tautas kopējām vajadzībām un interesēm; vai tas viss neliecina, ka latviešu tauta ir cieši apvienota kopība? Un tādas pašas cieši apvienotas kopības liekas visas modernās tautas.

Bet — tāda ir modernā tauta jeb nācija no vienas puses, galvenā kārtā savā parādībā uz ārieni. Palūkojoties tuvāki modernas nācijas dzīvē, redzam, ka savā iekšienē viņa sastāv no daudziem un dažādiem nogrupējumiem, ar lielāku vai mazāku atšķirību dzīves veidā un apstākļos. Visur redzam stipri attīstītas pilsētas un zināmu atšķirību lauku un pilsētu dzīves apstākļos. Dažās valstīs pastāv kārtas, un kur kārtu nav, kā piem., Latvijā, Amerikas Savienotās Valstīs u. t. l., arī tur pastāv dažādi sabiedriski noslāņojumi ar dažādībām dzīves veidā, — parašās, tradicijās u. t. l. Bet galvenos nogrupējumus modernajās tautās redzam saistītus ar nodarbošanos, jo plaši izvesta darba dalīšana ir modernās kultūras sekas. Vispirms redzam nodarbošanos sadalītu pa galvenajām saimnieciskajām nozarēm — kā zemkopība, tirdzniecība, amatniecība, rūpniecība, piejūŗas valstīs zvejniecība, daudzās valstīs izrakteņu iegūšana u. t. t. Tālāk šinīs nozarēs redzam darba devējus un darba ņēmējus; darba ņēmējos redzam darba organizētājus un vadītājus, kvalificētus strādniekus, vienkāršus strādniekus. Bez tam modernajā kultūras valstī redzam dažādas tā saukto brīvo profesiju darbinieku grupas (garīdznieki, mākslinieki, rakstnieki un žurnālisti, dažas zinātniski izglītotu darbinieku grupas), kuŗām jāpieskaita pēc būtības arī valsts techniskie darbinieki dažādās valsts iestādēs.

Tā — pretēji senākiem primitīvas kultūras laikiem — tagadējās modernajās tautās un modernajās valstīs redzam dažādus sabiedriskus nogrupējumus, galvenā kārtā saistītus ar nodarbošanos. Šie nogrupējumi ir modernās kultūras radīti, un viņu pastāvēšana ir nevien saprotama un pamatota, bet no kultūras viedokļa arī par labu atzīstama, jo pateicoties darba dalīšanai ir kļuvuši iespējami modernās kultūras lielie sasniegumi, un sabiedriskās grupas ar savām īpatnībām arī ir nepieciešams elements tanī modernās dzīves bagātībā un daudzpusībā, kuŗas dalībnieki mēs esam. Bet nav noliedzams, ka šiem nogrupējumiem iet līdz arī sava negātīvā īpatnība, proti, grupas interešu apziņa un grupas interešu vērtēšana, salīdzināšana ar citu grupu interesēm, nostādīšana pretstatā ar citu grupu interesēm. Un ja valsts vadība nepiegriež vajadzīgo vērību šo grupu organizēšanai un viņu interešu harmoniskai saskaņošanai, tad šīs atsevišķu grupu intereses var kļūt naidīgas tautas vienības idejai un tautas kopējām vispārīgajām interesēm. Kā zināms, parlamentārajai iekārtai vislielākās grūtības radīja taisni tas apstāklis, ka atsevišķas politiskas partijas sāka uzsvērt un aizstāvēt atsevišķu sabiedrisku grupu intereses, un sociāldēmokrati pat atklāti mācīja šķiru interešu pretešķību un sludināja šķiru cīņu; un parlamentārās iekārtas trūkumi galvenā kārtā izpaudās nespējā pārtraukt un novērst tautas un valsts interesēm un vienībai kaitīgo grupu interešu un šķiru naida kultivēšanu. Tāpēc arī ir saprotami un pamatoti, ka autoritāra valsts, stājoties parlamentāras valsts vietā, uzstāda tautas vienības principu kā vienu no saviem galvenajiem organizācijas un darbības principiem.

Viens no autoritāras valsts vadības pirmajiem uzdevumiem tā tad ir — reālizēt tautas vienību organizētā veidā, t. i. organizēt ievērojamākās sabiedriskās grupas un saskaņot viņu intereses gan savā starpā, gan ar visas tautas un valsts kopējām interesēm. Nevar teikt, ka šī organizācijas ideja būtu palikusi gluži nezināma parlamentāras valsts laikā; jau 19. g. s. otrā pusē daži teorētiķi un tālredzīgāki valstsvīri uz to norādīja, sevišķi Beļģijā un Francijā.

11. novembris Brāļu kapos.

Tā, piem., Šarls Benoa tagadējā gadsimteņa sākumā vairākos savos darbos norādīja kā netaisnu un nedabīgu to apstākli, ka lielā franču tauta pastāvīgi tiek reprezentēta no nelielas profesionālu polītiķu un demagogu grupas, tautas īsto priekšstāvju (zemnieku, strādnieku u. t. l.) parlamentā nemaz neesot, un tāpēc arī tautas lielo nogrupējumu patiesās intereses nemaz netiekot parlamentā pareizi apgaismotas. Lai šo trūkumu novērstu, vajagot tautu organizēt pēc nodarbošanās nogrupējumiem un gādāt lai tautas intereses izpaustos organizētā veidā. Tas bija pareizs viedoklis, bet, kā jau minēju, parlamentāra valsts līdz šim nav bijusi spējīga šo ideju izvest dzīvē. Reālizēt šo tautas organizētas vienības ideju katrai tautai un katras valsts apstākļiem piemērotā veidā — tas ir autoritāras valsts uzdevums. Organizēt tautu konstantās grupās ar zināmu dabīgu jeb loģisku pamatojumu un vadīt un saskaņot šo grupu darbību un intereses pēc noteikta plāna visas valsts mērogā — tas ir korporātisma idejas galvenais saturs. Konstanto tautas nogrupējumu dabīgais pamats ir nodarbošanās, jo ar nodarbošanos ir saistītas atsevišķu personu un ģimeņu galvenās eksistences intereses; bet darbs ir arī visas modernās kultūras pamats, un ar pareizi organizētu darbu lielā mērā ir saistītas tautas labklājības un valsts attīstības intereses. Tāpēc arī saprotams, ka autoritāras valsts vadība nemeklē pēc citiem nogrupējumiem tautā, bet piegriež savu vērību jau pastāvošajiem nogrupējumiem, kas saistīti ar nodarbošanos, un organizē šos nogrupējumus valsts apstākļiem piemērotā veidā. Šie apstākļi dažādās valstīs var būt un arī patiešām ir dažādi, — lielā valstī citādi, kā mazā; rūpnieciskā valstī citādi, nekā zemkopības valstī u. t. l. Korporātīvās organizācijas ideja tā tad gan paliek tā pati, bet viņas reālizēšanas mēģinājumi dažādās valstīs ir dažādi, un aplūkot šos praktiskos mēģinājumus īsā rakstā, protams, nav iespējams. Mūsu valstī šis korporātīvās orgaizēšanas darbs ir izpaudies kameru nodibināšanā, no kuŗām četras (lauksaimniecības, tirdzniecības un rūpniecības, amatniecības, darba kamera) jau noorganizētas un uzsākušas rosīgu un sekmīgu darbību.

Illūminētā Rīgas pils 18. novembrī.

Bet, kā jau minējām šī raksta sākumā, tautas korporātīvas organizēšanas nolūks ir ne tikai apvienot tautu par sevi, bet arī apvienot tautu ciešā un saskaņotā sadarbībā ar valsti. Autoritāras valsts vadība taču pati balstās uz tautu, uz tautas līdzjūtību, atsaucību, piekrišanu; un viņa labprāt aicina tautu palīgā svarīgajā valsts darbā, tikai organizētā, apvienotā, saskaņotā un tautas interesēm atbilstošā veidā. Korporātīvās organizācijas, kā kameras mūsu valstī, tā tad ir publiski - tiesiskas organizācijas, kas aicinātas reālizēt tautas līdzdarbību valsts lietās; aicinātas atbalstīt valdību un sadarboties ar valdību svarīgu valsts uzdevumu veikšanā; aicinātas reālizēt tautas un valsts kopību un vienību.

Korporātisma princips autoritārā valstī tā tad izpaužas, īsumā saņemot, sekošās tezēs:

a) tautas organizēšana konstantās grupās pēc galvenās nodarbošanās;
b) šo korporātīvo grupu pašdarbība caur saviem organiem, noskaidrojot un formulējot grupas vajadzības un intereses;
c) korporātīvo grupu sadarbība ar valdību pēc valdības noteikta plāna un zem valdības vadības, harmoniski saskaņojot visu grupu intereses savā starpā un lietderīgi pakļaujot tās visas tautas un valsts augstākām kopējām interesēm.

Dr. phil. J. Students

Darba svētība

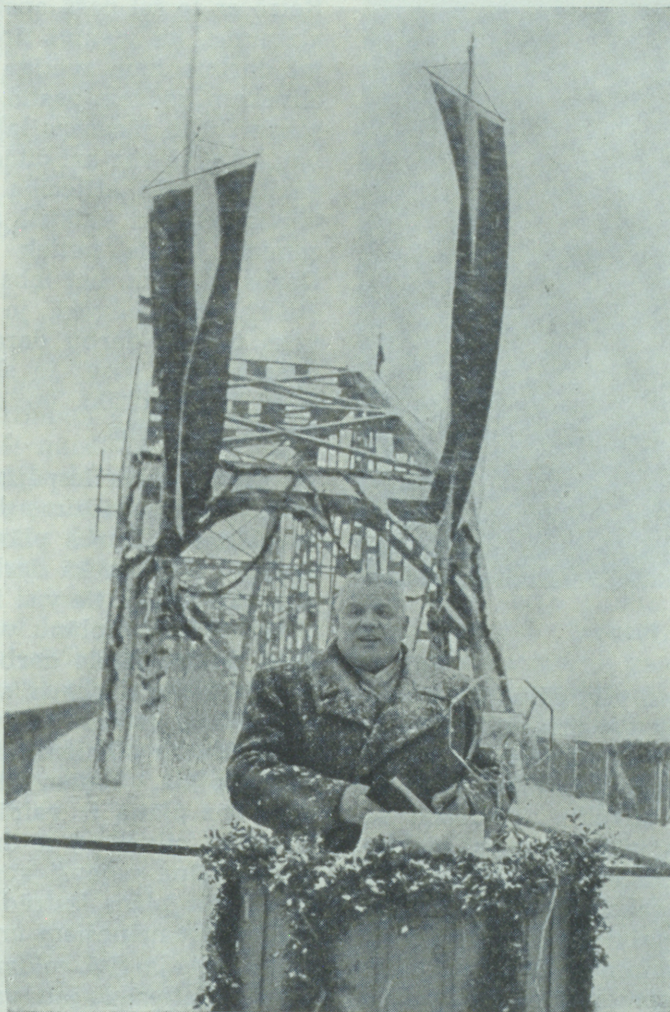
Visās tais tautās un valstīs, kas atdzimušas nacionālā garā, to starpā arī mūsu Latvijā, darbs tagad ir godā celts. Darbam piešķirta tā nozīme un vērtība, kas tam patiesībā pienākas. Tamdēļ nevien vēlams, bet pat nepieciešams ieskatīties darba būtībā un censties saprast darba jēgu. Cilvēkam nevien jāstrādā un ne tikai jāprot darbu darīt, bet arī jāzina, kāda jēga darbam. Tikai tad izdodas saprast, kā līdz ar darba vērtību pieaug arī paša darītāja nozīme, un otrādi: kā no darba darītāja garīgās un miesīgās struktūras atkarājas darba vērtība. Nolūkā izprast darba būtību un līdz ar to pareizi novērtēt tā svētību, liekas, nepieciešams iztirzāt jautājumu par apstākļiem, kas visvairāk noteic cilvēka panā-

kumus dzīvē; darba mērķi; darbu sakarā ar tā darītāju; darba plānu, veidiem un nozīmi, kas izceļ darba svētību.

Cilvēka panākumi labajos darbos var būt atkarīgi no laimīgiem apstākļiem, apdāvinātības un centības. Apstākļu laimīga sagadīšanās nav jānoliedz. Dzīvē nereti ir tā, ka vienam apstākļi izdevīgāki, otram mazāk labvēlīgi. Apstākļu laimīga sagadīšanās dažreiz nāk pilnīgi negaidot. Piem., par laimīgu apstākli sauksim lielāka laimesta krišanu naudas loterijā; tāpat ja kāds cerē atrast nodarbošanos savā speciālitātē valsts, pašvaldības vai privātā iestādē, un darba vieta viņam negaidot atbrīvojas, tas atkal ir laimīgs apstāklis. Šādi un līdzīgi gadījumi dzīvē ir. Dažādu dzīves apstākļu sagadīšanās iņā vieni cilvēki laimīgāki, nekā otri. Tamdēļ arī dzīves gaitas panākumu iznākums pat tādiem ļaudīm, kam līdzīga izglītība un radniecīgi dzīves apstākļi, nav vienāds. Ja nu tā, vai tomēr uz laimīgu apstākļu sagadīšanos var paļauties? Vai cerēt, ka nāks negaidīta laime, ir saprātīga rīcība? Droši jāatbild, ka nē. Ja laimīgi apstākļi var rasties, tas vienkārt vēl nenozīmē, ka tie īstenībā radīsies un otrkārt nav jāaizmirst, ka tā sauc. laimīgie apstākļi parasti ir, ja tā varētu izteikties, nepelnīta laime. Jo skaidrs taču tas, ka necerētais un negaidītais darbos un dzīvē parasti ir nepelnītais. Tamdēļ paļauties uz laimīgiem apstākļiem nav pietiekoša un attaisnojama pamata. Gaidīt nepelnītu laimi nozīmē būt vieglprātīgam, un cerība uz laimīgu apstākļu sagadīšanos nav savienojama ar cilvēka personības vērtību un goda apziņu. Laimīgu apstākļu iespējamība nav augsti jāvērtē. Gaidīt laimi dažkārt nenozīmē neko citu, kā palaist garām patiešām izdevīgus apstākļus. Daudz lielāka nozīme piešķirama apdāvinātībai. Gara dāvanas augsti vērtējamas. Tāpat ievērību pelna techniskā veiksme dažādos darbības novados. Apdāvinātam cilvēkam viss viegli izdodas. Jau novērojot skolu jauniešus konstatējams, ka tie audzēkņi, kas apdāvināti, skolas uzdevumus veic vieglāk un nereti pat it kā rotaļādamies; mazāk apdāvinātie, turpretim, lai gūtu kaut viduvējas sekmes, daudz vairāk nopūlās. Tas pats sakāms par pieaugušajiem. Apdāvinātajam viegli iespējams ar mazāk darba gūt lielākus panākumus. Apdāvinātība parādās gan vienā, gan divi un nereti pat vairākās speciālitātēs, un it visur vērojams, ka apdāvinātais ar mazāk enerģijas gūst lielākas sekmes, nekā mazāk apdāvinātais ar ilgāku darbu. Apdāvinātība ir dārga gara manta un par to arvien jāpriecājas. — Bet vai tas lai nozīmētu, ka ar gara dāvanām jau vis sasniedzams? Vai apdāvinātība ir pēdējais un svarīgākais līdzeklis sprausto labo mērķu sasniegšanai? Jāatbild, ka apdāvinātība vērtības un nozīmes ziņā nevar sacensties ar centību. Centība, ko var saukt arī par čaklumu un uzcītību, ir viena no viskrietnākajām īpašībām cilvēka garīgajā personā. Tiesa: centīgais cilvēks panākumu ziņā ne vienmēr spēj sacensties ar apdāvināto, jo centība ne katrreiz saistīta ar apdāvinātību, bet skaidrs tomēr tas, ka bez uzcītības arī apdāvinātība augļus nenes. Vislabākais stāvoklis gan tad, ja centība un apdāvinātība savstarpīgi vienotas, bet arī šādā gadījumā apdāvinātais ievērojamākus panākumus gūs tikai tad, ja viņš būs arī čakls. Dzīves piemēri liecina, ka apdāvinātība bez centības kļūst neauglīga un dažreiz cilvēku — apdāvinātības nesēju — sabojā. Bez tam nav mazums gadījumu, kur cilvēks, pārāk pašapzinīgi vai pat iedomīgi paļaudamies uz savām dāvanām, sevi pārvērtē, vairs necenšas, un otrs tai pašā laikā, kas mazāk apdāvināts, bet toties centīgs, pirmajam aizsteidzas garām. Šeit pat meklējams izskaidrojums tam, ka skolas gados apdāvinātie ne katrreiz vēlāk dzīvē gūst krietnākos panākumus. Bieži vien šie panākumi ievērojamāki taisni tiem, kas skolā (un pat studiju laikā augstskolā) nav bijuši pirmie, bet gan ne mirkli nav kavējušies būt čakli, un savu čaklumu arvien vairāk izkopdami, izveidojušies par individiem, kas spēj darīt vienu darbu ievērojamāku par otru. Tā, lūk, izceļas darba, teiksim arī darbošanās, svarīgums. Jo nekur citur centība neparādās tik spilgti kā darbā. Runājot par centības nozīmi, atklājas arī darba nozīme. Centība vairāk kā apdāvinātība un nesalīdzināmi vairāk kā laimīgi apstākļi paceļ cilvēka vērtību. Vissvarīgākā nozīme dzīvē taču tam, ko cilvēks gūst paša spēkiem. Centība pati ir spēks. Pavisam to nevar teikt par laimes apstākļiem un apdāvinātību: tie no cilvēka daudz mazāk atkarīgi, jo apdāvinātības pamati ir iedzimtībā doti, bet laimīgi vai nelaimīgi apstākļi bieži vien ir vēsturisku, sociālu, saimniecisku u. c. tml. faktoru sekas. Cilvēka būtības lielākās vērtības sākas ar centību, un centība stāv ikviena krietna darba pamatā. Tādā kārtā domas par darbu sākas ar centības priekšrocību atklāšanos, salīdzinot centību ar apdāvinātību un tā sauc. laimīgajiem apstākļiem.

Darbs nav domājams un nevar būt bez mērķa. Darba mērķis slēpjas cilvēka dzīves uzdevuma piepildīšanā. Dzīvē ir daudz darbu un to mērķis — sekmēt dzīves uzdevuma reālizēšanu. Iespējams pat runāt par darba mērķu pakāpenību, kur, veicot vienu darbu, tūliņ rodas nepieciešamība ķerties pie otra. Ja par cilvēka dzīves uzdevumu uzlūkotu savu labo dāvanu attīstīšanu līdz neaprobežotai pilnībai, sekmējot reizē ar to arī savas tautas vēsturisko misiju, jāteic, ka visi cilvēka darbi viens otru atbalsta, papildina un savijas vienā augstākajā — dzīves mērķī. Neviens cilvēka darbs nav norobežots par sevi, bet vienmēr saistīts ar otru, un droši var teikt, ka darbs cilvēkus saista. Sevišķi vienā tautā ikkatra atsevišķa tautas locekļa darbs nešķirami saistīts ar otra tautas brāļa darbu, tā ka, ja tautas locekļu starpā valda saticība, pamats runāt par tautas darba kopību. Jo ciešāki cilvēkus vieno darbs, jo draudzīgākas viņu attiecības. Cilvēks savu darbu tautā un valstī sāk jau kopš bērna dienām. Jau bērna rotaļas var uzlūkot par viņa darbu. Tomēr pēc būtības rotaļas nav tas pats, kas darbs. Izšķirība tā, ka rotaļu mērķis ir pati rotaļāšanās, darba mērķis turpretim, ja tā varētu izteikties, ir «aiz» darba. Ja bērna rotaļas vēl var uzlūkot par viņa darbu, tad vienīgi tiktāl, ciktāl bērns vēl neapzinās savus pienākumus. Izbeidzoties agrīnai bērnībai, rodas dažādu dzīves pienākumu apziņa, un šie pienākumi nebūt vairs nav rotaļa. Lūk, kamdēļ darbu nekad nevajaga uzlūkot par rotaļu. Tāpat kā visu dzīvi, arī darbu nedrīkst uzskatīt par rotaļu. Rotaļa drīzāk ir atpūta turpmākajam darbam, bet pats

darbs ir piespiešanās, sīva aktīvitāte, neatlaidīga apsvēršana un līdzekļu piemērošana rīcības procesā. Ar darbu un darbā allaž gribam kaut ko vērtīgu un labu sasniegt. Nodomātais un sasniedzamais ir spraustais mērķis. Darbs ir ceļš uz mērķi. Darbs ir pats gājiens, pati rīcība. Papriekšu ir nodoms, nolūks, tikai pēc nāk darbība. Šis nolūks nava nekas cits kā mērķis. Darbs bez mērķa, ja arī nav gluži neiespējams, tad mazākais — neskaidrs, nenoteikts. Mērķim darbā liela nozīme. Mērķis ir darba vadītāja zvaigzne. Bezmērķa darbs ir tikai taustīšanās pa tumsu. Mērķis darbam nepieciešams tāpat kā visai dzīvei. Bezmērķa dzīve, kā zināms, garīgi akla dzīve. Neapzinoties dzīves mērķi vai arī to zaudējot, draud garīgs tukšums un pat dzīves apnikums. Saprotams, ka, ja par dzīves mērķi uzlūkojam darba mērķi, darba mērķa trūkums tāpat var sašķobīt dzīves pamatus. Tikai tas, kas iepriekš nosprauž darba mērķi, spēj sekmīgi darboties. Viņam skaidrs, ko viņš grib. Uzstādot mērķi un to skaidri apzinoties, darbībai rodas pavisam cits spars un arī panākumi. Ja cilvēks iet dzīvē bez skaidra mērķa, viņš ne mirkli nav pasargāts no dažādiem nejaušiem novirzījumiem, kas dara pavisam grūtu nokļūšanu pareizajos ceļos. Tamdēļ visiem, kam darīšana ar audzināšanu, audzēkņiem (vai tie būtu skolnieki, vai pieauguši ļaudis) nav jābeidz aizrādīt, ka pirms viņi stājas darbā, lai skaidri apzinās un izprot darba mērķi, jo tikai tad var labi un ar sekmēm strādāt, ja zina, kas jāstrādā un kādēļ jāstrādā. Tiesa: mērķis vien nav sevišķi jāizceļ, tamdēļ ka mērķi izprast vienmēr vieglāk, nekā to piepildīt. Tomēr tikpat skaidrs, ka piepildīšana neiespējama, nezinot, ko īsti vajaga piepildīt. Darba mērķis ir ne tikai darba gaitas vadītāja zvaigzne, bet arī pamudinājums, kas aicina uz darbu. Jo skaidrāka šā mērķa apziņa, jo stiprāks pamudinājums to pildīt un vairāk spēka darbu veikt.

Valsts Prezidents atklāj Krustpils-Jēkabpils tiltu.

Darbs nav domājams bez darītāja. Darbs prasa darītāju, un darītājs ir darba cēlējs. Starp darītāju un darbu ir tā zīmīgā attiecība, ka darbs nes darītāja raksturu. Pēc darba var pazīt darītāju un nereti, vērojot darītāju, var noskārst, kāds būs viņa darbs. Šaurākā sajēgumā darītājs var būt tikai cilvēks. Runāt, piem., par dzīvnieka darbu var tikai pārnestā nozīmē, nevis tiešā izpratnē. Ir pareizi teikt, ka arī dzīvnieks veic darbu. To pašu var apgalvot arī par mašīnu, tomēr kā mašīna, tā dzīvnieks (piem. mājas kustoņi) var darboties īsta darba nozīmē tikai cilvēka vadībā. Bez cilvēka līdzdalības dzīvnieki, ja tā gribētu izteikties, darbojas gan, bet nav spējīgi veikt darbu, par ko jānes atbildība. Dzīvnieka darbība ir instinktīva, mēchaniska, bez apzināta mērķa un tai trūkst atbildības apziņas. Atbildības princips ir tas, kas darbu liek uzlūkot galvenām kārtām par cilvēka īpašumu, jo cilvēks ir spējīgs uzņemties par savu darbu atbildību. Jo lielāka atbildības apziņa, jo darbu iespējams labāki veikt. Kas strādā bez atbildības, par tā darba labumu iespējams šaubīties. Darbs, kas darīts, klausot atbildības apziņai, parasti nav pildīts spaidu kārtā, bet gan labprātīgi, klausot pienākumam un sirdsapziņas aicinājumam. Tāds darbs nekad nav slogs, bet patikas un prieka pilns uzdevums. Atbildības apziņas noteikts un vadīts darbs nes tikumības nokrāsu. Tādā gadījumā cilvēka ētiskais raksturs vienmēr darbā atstāj savu iespaidu. Te rodas interesantais jautājums, vai cilvēka tikumiskās īpašības noteic arī darba kvalitāti, vai varbūt darbs pats par sevi, savā labumā, paliek neatkarīgs no darītāja? Var arī citādi jautāt, un proti: vai cilvēka dzīve met gaismu vai arī ēnu uz viņa darbiem? Sevišķi bieži dzird runājam par to, ka cilvēka dzīve nereti met ēnu uz viņa darbiem. Kā izprast šo parādību? Kas šādā izteicienā pareizs? Pirms dodam atbildi, ņemsim piemēru. Ja, teiksim, zinātnieks uz savu pētījumu pamata sarakstījis grāmatu, un pēc tam pastrādā noziegumu, vai viņa noziedzīgā rīcība apēno arī viņa zinātnisko darbību, viņa grāmatu? Vai izdarītais pētījums un pastrādātais noziegums ir kādā sakarībā? Vai pētījuma vērtība pēc nozieguma mazinās? Atbilde, kā liekas, meklējama atziņā, ka pētījums ir vērtība pati par sevi, kas savā nozīmīgumā paliek nesatricināta, un ja pētījuma izdarītājs spēris noziedzīgu soli, viņš jānovērtē atsevišķi no tikumības viedokļa. Loģiski, tā tad, jāšķiro cilvēks kā tikumiska persona un viņa padarītais darbs. Cilvēks prasa ētisku vērtējumu, darbs — tā kvalitātes novērtējumu. Tamdēļ arī izteiktajā piemērā zinātniskās grāmatas vērtība paliek nesatricināta: tā prasa citu pieeju, citu mērauklu. Jo kā gan varētu pretēji domāt? Zinātnieka atklāta matēmatiska for-

Tā ceļ jauno Rīgu.

mula taču no tam nepaliek ne vērtīgāka, ne nevērtīgāka, ja šis zinātnieks vairāk vai mazāk tikumisks. Tas pats sakāms par virsnieku un viņa darbu, mākslinieku un viņa ražojumu, valstsvīru un viņa sasniegumiem, un kuŗu katru cilvēku. Nedrīkst sajaukt vērtēšanas objektus un vērtēšanas mēraukļas. Pretējā gadījumā rodas vienpusības un kļūdas. Nelasīt, piem., viena vai otra rakstnieka darbu tikai tādēļ, ka par viņa personīgo dzīvi zināms šis vai tas slikts; neievērot stratēģa atzinumus tikai aiz tā iemesla, ka viņš tā vai citādi spēris ētiski neattaisnojamu soli u. t. j. pr. — ir pavisam neapsvērta rīcība. Jau tas apstāklis vien, ka pavisam grūti zināt, kā īsti iŗ ar tiem pārkāpumiem un noziegumiem, cik tie pamatoti u. tml., rada cilvēka tikumiskajā vērtēšanā sarežģījumus. Baumām vien nav pamata ticēt. Papriekšu vajaga zināt, kas īstenībā noticis un tikai tad nākt ar spriedumiem. Vai tādā gadījumā neatkrīt pārliecība par «gaismas vai ēnas krišanu uz darbiem»? Vai tas nav tikai tukšs un nepamatots izteiciens? Jāatbild, ka gluži tik nepamatota šī doma tomēr nav. Tautā konstatējamā doma, ka darba darītāja netikumiskā dzīve apēno arī viņa darbus, nav bez pamata. Tāpat kā nav bez pamata tā cilvēka darbu sirsnīgāka uzņemšana, par kuŗu zināms, ka viņš nes sevī cēlu tikumisku raksturu. Šī parādība izskaidrojama ar cilvēka psīcholoģiju, kas šādos un līdzīgos gadījumos nes sevī zināmus parašu elementus, tāpat arī sabiedrības, masu un pat pūļa psīcholoģijas ietekmi. Citādi sakot, cilvēku daba ir tāda, ka viņa saista darba kvalitāti ar paša darītāja īpašībām. Jādomā, ka no šās savas dabas īpatnības cilvēks nekad nebūs brīvs. Tas nav slikti, jo kaut arī loģiskais viedoklis un skatījums prasa šķiŗot cilvēka vērtību no darba vērtības, tomēr neapšaubāms, ka cilvēka tikumiskais raksturs apzīmogo viņa darbu, un darbs no darītāja nav šķiŗams vienkārši aiz tā iemesla, ka darbs bez darītāja nevar būt. Bez tam sabiedrības tieksme svērt un vērtēt līdz ar darbu arī pašu darītāju, it kā mudināt mudina saskaņot savu darbu ar savu dzīvi, censties dzīvot tā, lai ļaudīm nebūtu iemesla runāt par «ēnas krišanu uz darbiem». Reizē ar to šai pašā apstāklī arī meklējams svarīgais atzinums, ka vienīgi tīras personības spēj veikt lielus darbus, kam svētīga nozīme cilvēka vēsturē. Ja cilvēkam kādreiz paslīd kāja tikumiskās dzīves ceļā, viņam tūliņ jācenšas laboties un jāpierāda sabiedrībai, ka viņš var arī citāds, — labāks būt. Darba un darītāja ciešā attiecība apstiprina, ka ētiski augstvērtīgi cilvēki veikuši arī lielus, labus darbus, bet zemiski ļaudis netiek tālāk par zemisku rīcību. Darbs ceļ vīru, bet labs vīrs ceļ arī labu darbu. Jo ētiski tīrāki cilvēki, jo krietnāki viņu darbi. Cilvēks nevien darbu dara, bet arī ieliek darbā savu dvēseli, sevi visu; jo skaidrāka un dziļāka šī dvēsele, jo skaidrāks un dziļāks attiecīgā cilvēka pastrādātais darbs.

Runājot par iespējamām darba sekmēm, jāatzīst, ka ievērojama nozīme darba panākumos piekrīt darba plānam. Darba plāns izteic darba gaitas pamatlīnijas. Kad un kā darbs veicams, kādēļ tas jāpilda tā un ne citādi, tie visi ir jautājumi, kas ietelp plāna būtībā. Darba plānu var nosaukt arī par darba loģiku, jo tas izteic darba gaitas likumību. Plānveidīgi strādāts darbs ir sistēmatisks darbs. Plāns izstrādājams laikus. Cilvēks, kas iet dzīvē ar skaidriem darba plāniem, zina, kas, kā un kādā pakāpenībā jāpilda. Viņam viss apsvērts, pārdomāts. Darbam bez plāna ir vairāk gadījuma raksturs. Gluži tāpat kā cilvēku bez dzīves mērķa, arī bez skaidra darba plāna nejauši apstākļi izsit no sliedēm. Dzīves gaitās plāns izstrādājams nevien dienām un nedēļām, bet mēnešiem un pat gadiem uz priekšu. Nav vairs labi, ja rītā celdamies, nezinām, kas dienā darāms. Patiesībā jau vakarā gulēt ejot skaidri jāzina, pie kāda darba ķerties nākamajā rītā. Ka darba plānam ļoti liela nozīme dzīvē, to vislabāk apstiprina fakts, ka valstis jau senlaikos bija atzinušas par pareizu izstrādāt saimniecības plānu, un valsts budžets kultūrvalstīs nava nekas cits kā valsts saimniecības plāns. Jo ātrāki šādu plānu izstrādā, jo labāk. Nokavēts plāns rada grūti pārvarāmus sarežģījumus. Tas pats sakāms par valsts aizsardzības, izglītības, satiksmes u. c. taml. plāniem. Plānveidīga darbība ir tāļredzīga rīcība. Darba plāns guļ pamatā darba organizācijai. Darba organizācija ir darba iekārtojums. Šaurāka sajēguma darba organizāciju var uzlūkot arī par darba metožu kopību. Kā darbu veikt un kādos apstākļos tas veicams — tie jautājumi, ko skaidro darba organizācija. Visi darbi nav vienādi veicami. Katrs darbs prasa savu laiku, vietu, iekārtojumu. Darba organizāciju noteic objekts, kas darbā jāpārvar, darītājs, kas darbu veic un metodes, kas darba darīšanai piemērojamas. Se-

viški jāpasvītro darba metožu nozīme. Metodes ir tie paņēmieni, ko piemērojot darba objektam, darbs tiek veikts. Cilvēkam, kas apbruņojies labi pārdomātām metodēm, daudz lielākas izredzes darbu labāk un ātrāk veikt, nekā tādam, kam metodēs nav skaidrības. Stingrība darba metodēs ir darba disciplīnas ievērošana, Skaidrība darbības metodēs ir vēl kaut kas vairāk kā skaidrība darba plānos. Ja plāns, kā redzējām, ir darba gaitas nospraudums, metode ir pats darīšanas veids, pati darba forma. Plāns tāpat kā mērķis ir pirms darba, metode turpretim pašā darbā. Metode ir darba sekmētāja, atbalstītāja, veidotāja, virzītāja. Darba noteiktību visvairāk sekmē veids kā strādā, t. i. strādāšanas metode. Cilvēki ar milzīgām darba spējām lielāko tiesu ir darbības metodē stipri. Viņiem nevien cieta apņemšanās strādāt, bet arī skaidrs kā strādāt. Nekādi blakus apstākļi viņus netraucē, un ja kāds traucējums nāk, viņi to viegli pārvar vai arī jau iepriekš no tā izvairās. Metode darbā ir tas pats, kas dzīves veids dzīvē: līdzīgi tam, kā atkarībā no dzīves veida stāv veselība, izturība u. c. tml. īpašības, tāpat arī no darba metodes atkarājas darba panākumi.

Visus darba veidus, kādi pazīstami, iespējams iedalīt divi lielās grupās: garīgajā un miesīgajā darbā. Pirmajā visvairāk nodarbināts gars, it sevišķi prāts, otrajā — miesa, it īpaši muskuļu spēks. Pareizāki gan izteikties, ka garīgajā darbā smagums jāiznes galvas smadzenēm, jo gars diezin vai jebkad ir noguris, bet smadzenes savās funkcijās gan pagurst. Jādomā, ka gars nepazīst noguruma, pagurst vienīgi miesa. Novājinoties miesai, novājinās arī gars. Šis ir pietiekoši skaidrs iemesls, lai domātu, ka gara uzmundrināšanā liela vērība jāpiegriež ķermeņa veselības kopšanai. Iespējams gan arī garu nokaut ar garu (piem., sliktas pamācības, pavedinājumi, rupji vārdi, krāpšana u. t. t.), tomēr gars šādā gadījumā, kā šķiet, ir ķermeņa iekāru noteikšanā, tā ka ļaunums vairāk nāk no ķermeņa nekā no gara. Tamdēļ vislabāki tad, ja cilvēkā gars noteic ķermeni, nevis otrādi. Slikti ir, ja ķermenis paguvis noteikt garu. Tādā gadījumā arī gara darbam, ja par tādu maz vairs var runāt, ir tikai fiziskas rīkošanās veids. Še iemesls domāt, ka darbs šā vārda dziļākā nozīmē allaž vairāk garīgs, nekā fizisks. Tiesa, mēs runājam gan arī par fizisku jeb miesīgu darbu, bet vai tas nav gara noteikts? Gars taču ir tas vadītājs. Fiziskajā darbā cilvēks tikai vairāk nopūla savu ķermeni, tomēr darba vadītājs ir gars. Bez gara nebūtu iespējama arī fiziska darbība, ja par tādu neuzlūko vienkāršu eksistēšanu, veģetēšanu. Vai tādā gadījumā pareizi teikt, ka, iestājoties pagurumam vai kaitei miesā, pagurst arī gars? — Domājams gan, jo tad gars nav bijis spējīgs aizkavēt sabrukumu ķermenī. Izņemot vecumu vai nelaimes gadījumu kā ķermeņa sabrukuma cēloni, visos citos gadījumos ķermeņa klizmās vainojams gars. Kur nav pietiekošas gara modrības, tur arī ķermeņa funkcijās rodas traucējums, kas savukārt arvien vairāk nomoka garu. Tamdēļ ikviena fiziska darbība jāapgaro. Fiziska darbība tāpat var būt vērtīga kā garīga, bet tas vienīgi tad, ja tā gara noteikta. Tas vēl neko nenozīmē, ja zināmu darbu cilvēks veic vairāk ar roku, kāju vai vispār muskuļspēka palīdzību; darbā nepieciešama tāļredzība, apsvēršana, rīcības metožu uzlabošana, un tas viss iespējams, padziļinot garīgo skatu. Nereti apspriežamais jautājums par darba racionālizāciju noved pie atzinuma par darba apgarotību: jo racionālāks darbs, jo vairāk tas apgarots. Tā tad darba šķirojums garīgajā un miesīgajā nav jāsaprot tā, ka miesīgais darbs ir tikai cilvēka fizisko spēku izpausme un piemērojums, nē — arī miesīgajā darbā valda gars, un jo skaidrāks un stiprāks šis gars, jo arī miesīgajam darbam labākas sekmes. Kur valda gars, tur ikviens tikumiski attaisnojams darbs izdodas labāk.

Tikko apcerētie jautājumi izteic darba struktūru, citiem vārdiem darba uzbūvi, raksturu, izpausmi. No šejienes sākas iespēja izlobīt darba svētību.

Darbs paceļ cilvēka vērtību un nozīmi pasaulē. Ja cilvēku neuzlūko kā darba nesēju, kas var būt brīvs un atbildīgs par savu rīcību, tad cilvēks ir tikai lieta starp lietām. Vai ar tādu atzinumu var samierināties? Mēchaniski - materiālistiskā pasaules uzskata aizstāvji gan domā, ka cilvēks ir tikai loceklītis dabas notikumu rindā, bet taisni šā ieskata dēļ minētais pasaules uzskats nav pieņemams. Ja cilvēks ir tikai lieta starp lietām, tad viņa rīcība vairs nav īsts darbs, bet tikai dabas cēlonības izpau-

Lauksaimniecība ir valsts pamats.

Mazpulku rudens ražas izstāde.

dums, par ko cilvēks nenes atbildību. Tomēr, kā redzējām, taisni atbildība ir viens no tiem principiem, kas ietveŗas darba būtībā. Stingri ņemot, bez atbildības īsts darbs neiespējams. Bez atbildības var būt runa vienīgi par nenosvērtu mētāšanos un patvaļu. Skaidra mērķa vadīts un atbildības apziņas noteikts darbs norāda uz iespēju cilvēkam pašam uzsākt savu cēlonības ķēdi, kas savā garīgajā izpausmē var būt neatkarīga no dabas cēlonības. Garīgā cēlonība, kas slēpjas cilvēkā, spēj darīt cilvēku brīvu, un te arī meklējami sākumi cilvēka pašnoteikšanai savu atbildīgo darbu sākšanā, turpināšanā un beigšanā. Bez darba cilvēks tiešām būtu vienīgi dabas produkts. Tikai ar darbu viņš ir gara produkts un reizē gara producētājs.

Kas ir šie cilvēka garīgās darbības produkti? Tā ir visa kultūras pasaule. Tamdēļ ievērojama darba svētība dzīvē tā, ka ar darbu un darbā cilvēks rada kultūras pasauli pretstatā dabai. Daba nav cilvēka darinājums. Daba ir no mūžības, un viņas pirmcēloni nezinām. Arī cilvēks kā fiziska būte ir dabas radīts, kas neizslēdz teikt arī tā, ka visa pasaule līdz ar cilvēku ir Dieva radīta. Cilvēkam bez eksistences iespējas vēl dota garīgas radīšanas iespēja, un šās radīšanas auglis ir kultūras ēka visā savā diženumā. Bez darba nekas rokās nekrīt. Tie ir reti gadījumi, kur, piem., dabas bagātības dēļ cilvēkam nav jāstrādā, pie kam arī tad bezdarbība var ilgt tikai neilgu laiciņu. Arī dabas bagātības nav neizsmeļamas. Lai daba spētu cilvēku uzturēt, tai jāpieliek sava roka. Dabas spēki jāatjauno. Tas ir kultūras, šaurākā sajēgumā, civilizācijas darbs. To var saukt arī par dabas kopšanas darbu. Zemkopība, lopkopība, mežkopība u. t. j. pr. ir šādi dabas kopšanas darbi. Tie cilvēkam ļauj uzturēt un nodrošināt nevien savu eksistenci, bet arī padarīt sevi materiāli bagātāku un izveidot dažādas dzīves ērtības. Kā redzams, cilvēks gādā par dabas kultūru. Bet kur tad vēl gara kultūra? Jau dabas kultūrā cilvēks pauž savu garu, bet tīrās kultūras darbos — zinātnē, mākslā, filozofijā, reliģijā, valsts darbā, audzināšanā u. t. t. — gars sevi liek manīt vēl vairāk. Šais tīrās garīgās dzīves nozarēs nekas nav panākams bez darba. Kultūras sasniegumi ir radītāja gara auglis. Ja daba spēj pati radīt, piem., baŗodama cilvēku ar saviem augļiem, un šeit cilvēka darbs vajadzīgs tikai pa daļai, tīrās gara kultūras ēkas celšanā nepieciešams vienīgi darbs, kas šo kultūras ēku ceļ pilnīgi no jauna. Tā tad viss, izņemot pa daļai dabu, ir cilvēka garīgā darba auglis, un pat dabu cilvēks ar darbu var pārveidot.

Ņemot tieši cilvēka stāvokli un nozīmi dzīvē, var droši teikt, ka vienīgi darbā cilvēks norūda savu gribu un darbodamies viņš arvien vairāk stiprinās. Darbībā izpaužas iespēja vingrināties, praktizēties. Saprotams, arī zināšanu gūšana teorijā ir darbība, bet arvien lielāka nozīme arī pašām zināšanām, ja tās piemēro praksē. Var vingrināties teorijā un praksē, bet darbība visauglīgāka tad, ja saista teoriju ar praksi. Par to visvieglāk pārliecināties tad, ja jāmācās, piem., valodas, matēmatika u. tml., un arī — ja tikumība sirdī jāsaista ar tikumību darbos vai, kā mēdz teikt, — ja vārdi jāsaskaņo ar darbiem. Tāds stāvoklis ir vislabākais. Teorētiskajām zināšanām vienmēr nozīme, jo tās apgaismo un rāda skaidrību, bet tomēr tās paliek neauglīgas, ja neatrod praktiska piemērojuma. No otras puses, arī tikai ar praksi nevar apmierināties, jo tā bez teorijas ir akla. Tamdēļ īstais ceļš ir teorijas un prakses apvienošanā.

Cilvēka darbība savu pilnīgāko izpausmi atrod tur, kur izdodas saistīt teoriju ar praksi. Šādā stāvoklī jo sevišķi gribai iespējams veidoties un stiprināties. Teorētiskais darbs vien gribu nav spējīgs norūdīt tā, kā teorētisko atziņu saistīšana ar dzīves īstenību. Izskaidrojums šai parādībai meklējams tai apstāklī, ka darbība praksē gandrīz vai vienmēr saduŗas ar šķēršļiem, bet nekas tā nenorūda gribu, kā taisni cīņa ar šķēršļiem. Tas vērojams visos dzīves nozarojumos. Līdzīgi tam kā muskuļi nocietinās fiziskajā darbā un kļūst izturīgāki tad, ja darbs smagāks, tāpat arī griba norūdās cīņā ar šķēršļiem un pretekļiem. Jo stiprāki šķēršļi, jo nepieciešama lielāka darba gribas neatlaidība. Zināms, darba gribas enerģija nav velti jāizšķiež. Jāievēro oikonomijas princips: ar mazāku enerģijas izlietojumu jāmēģina

panākt lielāku efektu. Tomēr kur apstākļi to prasa, jāraida darbā visas enerģijas rezerves. Tikai tā var uzvarēt, un ja jāiet bojā, krītot darbā, tad cilvēks kļūst par varoni. Darba varoņi ir uzcītībā un neatlaidībā ārkārtīgi nocietinājušies. Viņi bez darba nevar dzīvot, un bezdarbība ir viņu biedeklis. Darba varoņi darbā aug, kurpretim slinķi un gļēvuļi bezdarbībā atrofējas. Kamēr slinķim bezdarbība vissiltākais midzenis, tikmēr čaklajam bezdarbība — nāve, un ja pirmais to kāro, otrs no tās bēg.

Darbā cilvēks kā savas tautas loceklis un valsts pilsonis var piedalīties savas tautas labklājības vairošanā un valsts varenības celšanā. Taisni ar darbu ikvienam tautas dēlam iespējams vislabāk pieskārties savai tautai un valstij. Tautas patstāvības izcīnīšana un valsts nodibināšana jau ir darbības spilgtākais izpaudums un apliecinājums. Cik šeit vajaga censties, gudrot un strādāt, lai pie tāda mērķa nāktu! Valsts ir daudzu tautas locekļu garīgās enerģijas apvienojuma sekas. Ja tautas patstāvība un valsts ir radusies tautas dēlu darba gribai apvienojoties, valsts izcīnīšana savukārt dod iespēju pilsoņiem mierīgi strādāt un izkopt savas individuālās intereses. Bez valsts ikviens cilvēks pakļauts citu patvaļai un patvarībai. Valsts iekārta vienu sargā no otra un visus pret visiem. Pilsoņi atbalsta valsti, un valsts rūpējas par pilsoņiem. Tā ļoti svarīga parādība. Ja pati valsts ir cilvēka darbības varbūt visspilgtākais izpaudums, tad valstī cilvēkam dota iespēja sevi parādīt, kas un kāds viņš spēj būt. Valsts nozīme katra atsevišķa pilsoņa dzīvē ir tik liela un svarīga, ka vienīgi ar darbu cilvēks šo nozīmi var censties attaisnot. Dzīvē virs zemes nav citas labākas iespējamības darboties sava dzīves uzdevuma pildīšanas virzienā kā valstī, kas savas tautas izcīnīta, celta, veidota. Valstī viens cilvēks sastopas ar otru, un tā kā te nepieciešama sadarbība, viens mācās pazīt otru un reizē ar to arī pats sevi. Ja darbā, kā jau iepriekš redzējām, cilvēks ieliek sevi, tad līdz ar to viņš darbā mācās sevi pazīt un atzīt, cik liela viņa nozīme valstī.

Vienīgi darbā cilvēkam iespējams atrast savu piepildījumu un vairot dzīves prieku. Atradis savu garadāvanu piemērojumu, atklājis savu vietu dzīvē, cilvēks sāk savas misijas ceļu, savu pašpiepildīšanās gaitu, un šī gaita ir darba gaita. Iemīlējis savu darbu, cilvēks vairo un stiprina sev dzīves prieku. Dzīves prieks visai svarīgs ieguvums. Bez darba dzīves prieks nav iespējams. Prieks par savu darbu, saviem un tāpat arī citu panākumiem ir reizē arī dzīves prieks. Jau tas apstāklis vien, ka cilvēkam iespējams strādāt, var nodrošināt dzīves prieku, kur vēl — ja rodas izdevība ar labām sekmēm strādāt: tad dzīves prieks ir neizsīkstošs. Dzīves prieks ir nepieciešama vērtīgas un sekmīgas dzīves sastāvdaļa. Bez prieka un patikas dzīvot nekas nesokas, nekas nesekmējas. Dzīves prieka trūkums ir reizē arī bezdarbības sākums, bet pārvarot bezdarbību iespējama arī dzīves prieka atjaunošanās. Ir, protams, pilnīgi iespējams, ka dažkārt arī sekmes un panākumi darbā vēl nespēj pilnīgi nostiprināt dzīves prieku, jo priecīgs vai sāpīgs skats uz dzīvi nereti atkarīgs no cilvēka individuālām īpatnībām, tomēr par visām lietām skaidrs, ka darbā cilvēks aizmirstas un savās domās izslēdzas no visas dzīves likstām. Arī tas ir labi. Jo galvenais taču tas, lai cilvēka garā nebūtu traucējumu darbam. Ja mēdz teikt, ka laiks dziedina visas brūces, šķiet, tikpat pamatoti apgalvot, ka darbā — sevišķi garīgās brūces — vislabāk sadzīst. Darbā cilvēks atrod mierinājumu, ka ja viņam tā vai citādi neveicies, jāmēģina turpat darbā no jauna atgriezties un pierādīt, ka viņā vēl ir iespējamības gūt panākumus un tādējādi likt par sevi citiem manīt. No garlaicības, kas dažkārt uzbrūk, nav iespējams tikt citādi vaļā, kā ar darbu. Darbs atpestī no garlaicības un līdz ar to no draudošā dzīves apnikuma. Ikvienā darbā, ja vien tas labs un cilvēka spējām pieejams, var atrast nevien sirdsmieru, bet arī prieku. Šādā nozīmē ikkatrs krietns darbs ir liels, un cilvēks var būt liels viņa darīšanā. Nevien tas ir svarīgi, ka zināms darbs jādara, bet vēl vairāk svarīgi, kā tas jādara. Saprotams, ka atkarībā no tam, kā darbu padara, vairojas arī darba griba un dzīves prieks.

Kā redzams, darba svētība cilvēka dzīvē ļoti liela un varbūt vēl vairāk kā liela. Bez darba cilvēks nebūtu nekas sevišķs, bet darbā un ar darbu viņš ir viss, kas šai dzīvē spēj būt. Mērķa, saprašanas un atbildības apziņas vadīts un veidots darbs ir cilvēka dzīves galvenais ierocis. Ar darbu cilvēks atrod savu vietu pasaulē, un darbā viņam lemts piepildīt savu dzīves uzdevumu. Ar darbu cilvēks savas dzīves gaitas sāk, un parasti darbā tās arī izbeidzas.

Darba būtība un nozīme dzīvē pareizi jāizprot un jānovērtē arī mums, latviešiem. Latvietis vienmēr ir bijis darba cilvēks. Latviešu lielās darba

Latvijas sviests — sagatavots eksportam.

spējas nenoliedz pat mūsu vēsturiskie pretinieki cittautībnieki. Darbā mūsu senči rūdījušies izturībā, un, būdami darbā stipri, viņi izrādījušies arī vēsturiski stipri. Ir gan mums arī savi trūkumi. Viens no tādiem trūkumiem, ko šeit pieminēsim, ir zināma nedrošība un neskaidrība darba metodē. Mums ir lielas darba spējas un bagātīgi darba enerģijas krājumi, bet mēs vēl lāga nezinām, kā šās spējas piemērot, t. i. kā strādāt. Mēs varbūt dažreiz nevietā enerģiju izšķiežam un pareizi neapsveram, kā pie darba ķerties un ar kādu paņēmienu to veikt. Tādi gadījumi diezgan bieži konstatējami, bet šo jautājumu nav mūsu uzdevums te tuvāk apcerēt. Tam jāveltī speciāls temats. Piemetināsim tikai, ka trūkumi darba paņēmienos nav nepārvarami. Ja vien ir darba griba un darba enerģijas krājumi, metodi kā strādāt, kā rīkoties, arvien var izkopt, jo metode un tās noslīpēšana ir panākama audzināšanas un izglītības gaitā.

Ar skaidru un pārbaudītu metodi veikts darbs ir rūpīgāks. Laba griba, neatlaidība un darba praksē izstrādājusies metode ikviena godīga darba kvalitāti ar katru darīšanas mirkli paceļ. Katru darbu var padarīt vēl labāk, jo darba būtība glabā arī darba ideju, bet ideja prasa darba arvien labāku padarīšanu. Apziņa, ka katrs darbs vēl labāk padarāms, krietnu darba darītāju uzmudina vēl vairāk censties, un tad ikviens labs darbs nes arvien lielāku svētību ne tikai darītājam, bet arī savai tautai un dara godu visai valstij.

Dr. chem. B. Jirgensons

Cik veca ir Zeme?

Jautājumus par dažādu minerālu, zemes slāņu un pašas zemes lodes vecumu tagad zinātne pētī tikpat droši, kā minerālu sastāvu un iekšējo uzbūvi. Par šiem jautājumiem interesējas astronomi, mineralogi, ģeologi, un arī biologi. Izrakumos atrod tādu augu un dzīvnieku paliekas, kas tagad vairs zemi neapdzīvo. Ir zināms, ka dažādās sugas ir cita no citas izveidojušās. Bet var jautāt: cik ilgs laiks ir pagājis kamēr viss tas varēja norisināties? Pirms cik gadu simteņiem zemi klāja lielie akmeņogļu koku meži? Cik ilgs laiks ir pagājis no tiem laikiem, kad zemi apdzīvoja milzīgie dinozauri? Un cik vecs ir kaļķakmeņa gabals, granīta bluķis, baltais marmors, melnais šīferis, dimanta kristalls?

Par zemes vecumu ir daudz spriests jau sirmā senatnē, bet pirmie zinātniskie mēģinājumi to noteikt sākās tikai 18. gadu simteņa sākumā, t. i. priekš 200 gadiem. 1715. gadā astronoms Hallejs lika priekšā zemes vecumu aprēķināt pēc sāls daudzuma ōkeanos. Katru gadu upes ienes jūŗās un ōkeanos zināmu sāls daudzumu. Ūdens jūŗās iztvaiko, izveido mākoņus un kā lietus atkal apskalo zemi, bet sāls paliek jūŗās. Ar katru nākošo gadu tā tad ōkeanos sāls procents pieaug par zināmu lielumu. Viegli saprotams, ka, zinot sāls daudzumu jūŗas un upes ūdeņos, var aprēķināt to gadu skaitu, cik vajadzīgs, lai sāls jūŗās piekrātos tādā daudzumā, kā to tagad atrod. — Jaunākā laikā izdarītās analizes un aprēķini dod lielu skaitli, 360 miljonus gadu, kas norāda ōkeanu vecumu.

Apmēram tikpat lielus skaitļus dod slāņu metode. Ģeologi var pateikt, cik biezs sanesumu slānis var veidoties, piem., upju deltās zināmā laikā, teiksim, 10 gados. Tāpat var noteikt dažādo slāņu biezumus, kas parasti ir ļoti biezi, piem., paleozoiskās ēras jeb ģeoloģisko seno laiku slānis ir ap 55.000 metru biezs. Nogulumi, kas stāv virs vecākām aizvēsturisku kultūras priekšmetu paliekām, ir tikai dažu metru biezi. Ja, piem., 10 gadu laikā sakrājas 1 cm biezs noguluma slānis, tad 10 m bieza slāņa izveidošanai vajaga 10.000 gadu. Zemes vecumam nogulumu metode dod apmēram tādu pat skaitli kā sāls metode.

Ne viena, ne otra no pievestām metodēm tomēr nevar tikt uzskatīta par drošu. Neviens nevar apgalvot, ka sāļu sanešana, vai nogulumu rašanās priekš miljoniem gadu ir norisinājusies tāpat kā tagad. Domājams, ka senatnē zemes virskārta bijusi līdzenāka nekā tagad. Sakarā ar to arī upju kritumi un straumes ātrumi bija mazāki. Vispārīgi pieņemams, ka tagad upes nes vairāk sāļu un duļķu nekā senatnē. Arī cilvēks pats, irdinot zemes virskārtu, taisot ceļus, rokoties kalnos u. t. t., palielina duļķu daudzumu upēs, un to pašu var teikt arī par sāļu daudzumiem. Tā tad tagad sāļu pārnešana un noslāņojumu rašanās norit ātrāk kā senatnē; ja tagad 1 cm biezs nogulums sakrājas 10 gados, tad senatnē tas sakrājās varbūt tikai 30 gados. Sakarā ar to, slāņu vecuma aprēķini nav droši. Ja senatnē sāļu un duļķu nešana norisinājusies lēnāk nekā tagad, tad arī okeanu vecums ir lielāks par 360 miljoniem gadu. Bet cik liels tas ir un cik veca pati zeme, to var tikai aptuveni vērtēt, runājot piem. par 500, 600 vai 800 miljoniem gadu.

Arī paleontoloģija jeb mācība par pārakmeņojumos atrodamām, izmirušām dzīvības formām ir mēģinājusi spriest par dažādo slāņu un zemes vecumu, bet skaitļi, ko tā sniedz, ir vēl nenoteiktāki par iepriekš minētiem. Paleontoloģija aptuveni vērtē, cik ilgs laiks bijis nepieciešams, lai no izrakumos atrodamām dzīvības formām izveidotos tagadējās. Interesanti nu tas, ka jau ģeoloģisko seno laiku jeb paleozoiskās ērās slāņos atrod diezgan komplicētu vēžveidīgu dzīvnieku paliekas. Daudzi zinātnieki ir nākuši pie vienprātīga slēdziena, ka laiks, kuŗā šie dzīvnieki pakāpeniski varēja izveidoties no vienkāršiem vienšūnniekiem, ir lielāks, nekā tie simti miljoni gadu, kas šķiŗ paleozoisko ēru no tagadnes.

Daudz mazākus zemes vecuma skaitļus dabūja klasiskā fizika. Viens no ievērojamākiem angļu fiziķiem lords Kelvins, kuŗš pagājušā gadu simteņa beidzamā pusē izdarīja vairākus lielus atklājumus, nāca pie slēdziena, ka zemes vecums ir tikai ap 20 miljonu gadu. Tik lielam gadu skaitam ir bijis jāpaiet, lai zeme no pirmatnējā šķidriugunīgā veida atdzistu līdz tagadējai temperātūrai. Savā bērnības laikā zemes lode izstaroja pasaules telpā milzīgus starotās enerģijas daudzumus, līdz radās cieta garoza. Arī pēc tam atdzišana turpinās un tās ātrumu var aprēķināt, zinot minerālu masu caurmēra siltumvadīšanu. Lords Kelvins pieņēma, ka zemei pašai nav citu siltuma avotu kā vienīgi saule un zemes lodes pirmatnējie siltuma enerģijas krājumi, kas pastāvīgi un vienmērīgi, pēc noteiktām likumībām samazinās.

Pagājušā gadu simteņa beigās un starp ģeologiem un fiziķiem par zemes vecumu norisinājās plaši strīdi, kaut gan nevienas puses paņēmieni nevarēja lepoties ar lielu drošību un noteiktību. Ģeologi un paleontologi zemes vecumu vērtēja simtos miljonos, bet fiziķi desmitos miljonos gadu.

Skaidrību strīdā un līdz ar to pilnīgu jaunas, drošas metodes minerālu un iežu vecuma noteikšanā ienesa jaunie atklājumi par radioaktīvām vielām. Radioaktīvitāte ir dažu ķīmisko elementu īpašība izstarot īpatnējus neredzamus starus, kas iedarbojas uz apkārtējām vielām, izlādē elektroskopu un sasilda apkārtni. 1896. gadā franču zinātnieks Bekerels atklāja urana radioaktīvitāti. Neilgi pēc tam Pjērs un Marija Kiri 1898. gadā atklāja jaunus radioaktīvus elementus radiju un poloniju. Par radioaktīviem izrādījās arī torijs, rubidijs, kalijs un daži citi elementi. Radioaktīvitāte vispār ir viens no vislielākiem atklājumiem zinātnē. Minētiem radioaktīvitātes atklājējiem un pētniekiem, piem. arī lordam Rezerfordam, kas pirmais deva šās parādības pareizu izskaidrojumu, piešķīra Nobeļa prēmijas. Īsā laikā izveidojās jauna zinātne — radioloģija. Tās slēdzieni radikāli pārgrozīja agrākos uzskatus par vielu un tās atomiem.

Pagaidām tuvāk apstāsimies pie vienas radioaktīvo vielu īpašības, kas svarīga zemes atdzišanas ātruma noskaidrošanā. Radioaktīvas vielas ir enerģijas avoti, kas agrāk nebija pazīstami. Radioaktīvo vielu gan dabā nav daudz, bet to ražotā enerģija ir samērā liela. Šī enerģija nāk no pašas vielas atomiem, kas slēpj sevī neaptveramas spēku rezerves. Turklāt jāņem vērā tas, ka radioaktīvie elementi lielākos daudzumos gan ir reti sastopami, bet mazās koncentrācijās tie atrodami visur. Urans zemes virskārtā ir 0,00002%, torijs 0,002%, bet radijs tikai 7.10—12%. Tomēr visā zemes virskārtā kopā, 2 km dziļumā ir apm. biljons tonnu urana un tuvu pie miljona tonnu radija. Ja zemes lodes vidienā radioaktīvo vielu būtu tikpat cik virskārtā, tad to radītā enerģija būtu tik liela, ka zeme nemaz neatdzistu, bet pat sakarstu. Prof. Goldšmita ģeoķīmiskie pētījumi rāda, ka radioaktīvas vielas pieder pie tām, kas zemei sacietējot ir nošķīrušās virsējās kārtās un iekšējos slāņos to ir mazāk, nekā virspusē. Tomēr šo vielu enerģija ir jāņem vērā pie zemes lodes atdzišanas. Saule un zemes pirmatnējais siltums nav vienīgie enerģijas avoti, bet tiem jāpieskaita vēl radioaktīvo vielu sabrukšanas enerģija. Ja to ņem vērā, tad strīds starp ģeologiem un fiziķiem izšķiras pirmajiem par labu: zemes vecums ir rēķināms nevis desmitos, bet daudzos simtos miljonos gadu.

Par radioaktīvitāti šeit nebūtu vērts runāt, jo tā dotu iespēju vienīgi korriģēt zemes atdzišanas laiku. Patiesībā radioaktīvitāte sniedz vienīgo īsti drošo un eksakto metodi, pie kuŗas jau ar lielu noteiktību var aprēķināt minerālu un iežu vecumu. Tas iespējams sekoši. Tālākie pētījumi par radioaktīvitāti pierādīja, ka šajā īpatnējā procesā sabrūk vielas atomi, pārvēršoties pie tam citu elementu atomos un atbrīvojot lielus enerģijas daudzumus. Atomu pārvēršanās norisinās pēc pilnīgi noteiktām likumībām, tā norisinās pakāpeniski un vienmērīgi. No urana, kuŗa atomsvars ir 238, pakāpeniski rodas radijs ar atomsvaru 226, bet tas sadalās tālāk līdz svinam, kuŗa atomsvars ir 206. Starpība 238—206=32 atbilst 8 hēlija atomiem, jo helija atomsavrs ir 4. Helijs, līdzās svinam, ir viens no radioaktīvās sabrukšanas un pārveidošanās gala produktiem. Urana atomi sabrūkot pakāpeniski atdala 8 helija atomus un pārvēršas par svina atomiem, bet radijs ir viens no šās pārvēršanas starpproduktiem. Sabrukšanas ātrums ir noteikti izpētīts, jo no atomiem izsviesto helija atomu daudzumu var pat saskaitīt. No atomiem skrejošās helija daļiņas veido t. s. alfa starus. Angļu zinātnieks Krukss izgudroja vienkāršu aparātu ar ko atsevišķās alfa staru daļiņas var saskaitīt: radioaktīvo preparātu tura kristalliska sērcinka tuvumā un caur palielināmo stiklu novēro tā mirdzēšanu (tumšā telpā). Ja ņem ļoti maz radioaktīvās vielas, tad var novērot atsevišķus uzspīdumus un tos pat saskaitīt. Katrs uzspīdums atbilst vienai alfa staru daļiņai un tā var aprēķināt, cik pavisam preparāts uz visām pusēm izsviež daļiņu sekundē, vai piem. gada laikā. Pilnīgi droši ir arī pierādīts, ka no šīm alfa daļiņām sakrājas helija gāze, pie kam var ar lielu noteiktību pateikt, cik daudz helija, teiksim, viena gada laikā rodas no 1 g urana. Izrādās, ka 1 g urana (kopā ar visiem saviem pārvēršanas produktiem) 1 sekundē dod 100.000 helija atomu; vesela gada laikā iznāks 3,1 biljoni atomu. Šāds atomu skaits tomēr ieņem tikai nedaudz vairāk par vienu desmitmiljono daļu no kubikcentimetra. 1 g urana, vienalga, kādos savienojumos un minerālos tas būtu, gada laikā tā tad atdala vienu desmitmiljono daļu kubikcentimetra helija gāzes. Viena kubikcentimetra helija radīšanai no 1 g urana vajaga 9 miljonus gadu. Ja līdzās 1 g urana atrod 10 kubikcentimetrus helija, tad minerāls ir 90 miljoni gadus vecs.

Protams, uz šo metodi varētu paļauties tikai tad, ja varētu zināt, ka helija rašanās priekš desmitiem miljoniem gadu norisinājusies tādā pat tempā kā tagad. Ka tas tiešām tā ir, to apstiprina vesela rinda faktu. Pirmkārt, izrādās, ka radioaktīvo sabrukšanu nevar ietekmēt ne ķīmiskas reakcijas, ne spiediens, ne temperātūras maiņas. Pie 1000⁰ urans vai radijs sabrūk taisni tāpat, kā pie +20⁰, vai pie — 250⁰. Radioaktīvā sabrukšana ir atomu kodolu pārvēršanās, ko ārējie apstākļi nespēj ietekmēt. Bez tam ir arī vēl tieši pierādījumi, kas norāda uz sabrukšanas nemainīgumu. Dažos vecos minerālos, piem. devona formācijas vielās atrod t. s. oreolus: ap zināmu centru, kur atrodas minimāli radioaktīvas vielas daudzumi, ir koncentriski, krāsaini gredzeni. Tie cēlušies no radioaktīvās vielas izstaroto alfa daļiņu iedarbības un atļauj taisīt drošus slēdzienus par to, kā norisinājusies alfa daļiņu izstarošana visā minerāļu mūžā. Oreoli ir konstatējami pat ap centriem, kur ir tikai ½ miljardās daļas gramma urana, kas izsviež tikai 1 alfa daļiņu ik pa 10 stundām. Viegli saprotams, ka oreols ap tik niecīgiem aktīvo vielu graudiņiem norāda uz milzīgu vecumu un oreols ir tāds pat vecuma mērs, kā minerālā atrodamā helija daudzums.

Minerālu vecuma aprēķini, kas dibinās uz helija analizēm, tomēr prasa zināmu korrektūru. Proti, helijs ir gāze un daļa no tās ar laiku no minerāla var izdifundēt ārā. Ka tas tiešām var notikt, to ir pat izdevies ar mēģinājumu palīdzību pierādīt. Sevišķi kļūdaini iznāk aprēķini pie veciem minerāliem un virsējām kārtām. Jaunāko ģeoloģisko formāciju minerālu vecumu tomēr ar helija metodi var noteikt samērā labi.

Patiesībā helija metode būtu stipri apšaubāma, ja to daudzos gadījumos nevarētu kontrolēt ar kādu citu paņēmienu. Mēs jau zinām, ka bez helija radioaktīvie elementi rada arī svinu. 1 g urana 1 gadā dod 1,35.10—10 g, vai, apaļos skaitļos ņemot, vienu desmitmiljono daļu miligramma svina. Ja uz 1 g urana atrod 1 miligr. svina, tad minerāls ir 10 miljonus gadu vecs. Bet šeit atkal iespējams iebildums: mēs zinām, ka svins (pretēji helijam) ir ļoti izplatīts elements; kas nu var garantēt, ka atrastais svins ir tieši cēlies no urana? Varbūt tas tur ir klāt jau kā pirmatnējs piejaukums. Šie iebildumi tomēr viegli atspēkojami, proti, atliek, tikai noteikt svina atomsvaru. Uransvina atomsvars ir 206, bet parastā svina 207,2. Ja minerālā ir arī torijs, tad aprēķini ir komplicētāki, jo torija sabrukšanas gala produkts ir svins ar atomsvaru 208. Principā tomēr metode paliek tā pati: no urana, torija un svina daudzumu attiecībām iespējams aprēķināt dotā minerāla vecumu.

Cik tad veci nu ir dažādo ģeoloģisko formāciju minerāli un cik veca zeme pati? Ģeoloģiskie jaunie laiki jeb terciārais laikmets, kad cēlušās brūnogles un dzintars, sācies priekš 30—60 miljoniem gadu. Šajā laikmetā parādījās zīdītāji, no kuŗiem vēlāk izveidojās daudzas un dažādas sugas. Mezozoiskā ēra jeb ģeoloģiskie viduslaiki, kad radies, piem., krīts, smilšakmeņi, daži kaļķakmeņu veidi, ģipss, kad zemi apdzīvoja milzīgi rāpuļi un pirmatnēji putni, sākušies priekš 220 miljoniem gadu. Palaiozoiskā ēra jeb ģeoloģiskie senlaiki, no kuŗiem palikuši pāri akmeņogļu slāņi, kaļķakmeņi un šīferi, bijuši priekš 600—250 miljoniem gadu. Vēl vecāki ir t. s. priekškambrija granīti, šīferi un dažādas rūdas. Šo dažādo minerālu vecums svārstās ap 630—1550 miljoniem gadu.

1550—1600 miljoni gadu ir arī minimālais zemes vecums, kad tā jau virskārtā bija sacietējusi un parādījās okeani. Bet droši vien zeme ir daudz vecāka, jo līdz sacietēšanai arī bija jāpaiet zināmam laikam. Šo laiku aprēķināt tomēr jau grūtāk. Ja pieņemtu, ka viss zemes lodes svins cēlies radioaktīvās sabrukšanas procesos, tad iznāk, ka zemes vecums ir 3000 miljoni gadu. Šo skaitli tad varētu uzlūkot par maksimālo zemes vecumu. Pēc angļu zinātnieka Džefreja teorētiskiem pētījumiem zemes bērnības periods nevar būt visai liels. Ja pieņemtu, ka zeme atšķēlusies no saules kā gāzveidīga masa, tad tās sabiezēšanai un atdzišanai tiktālu, ka sāka rasties garoza, pēc Džefreja aprēķiniem, nevajadzētu neko daudz vairāk par 20.000 gadu. Beidzot ir mēģināts aprēķināt visas saules sistēmas vecumu, par pamatu šeit ņemot zināmas likumības planētu un to pavadoņu orbitu maiņās. Ņemot kā piemēru Merkūra orbitu, saules sistēmas vecums iznāk ap 100—10.000 miljoni gadu; ņemot par pamatu mēness orbitu, dabū 4000 miljonus gadu, t. i. skaitli, kas jau puslīdz labi saskan ar radioloģijas slēdzieniem.

Zemes lodes minimālais vecums tā tad ir 1500, bet maksimālais ap 4000 miljoni gadu. Citādi izsakoties: zeme ir vismaz 1500 un augstākais 4000 miljonus gadu veca. Salīdzinot ar cilvēka mūžu, šie skaitļi ir milzīgi, bet tie ir niecīgi, ja tos salīdzinām ar zvaigžņu vecumiem. Astronomiem pazīstamas vairākas metodes kā tos aprēķināt. Un šie aprēķini rāda, ka zvaigznes eksistējušas jau 5—10 biljonus gadu. Ja par zemes mūžu pieņemtu kādu apaļu skaitli, piem. 2000 miljonus gadu, tad, salīdzinot ar saules vecumu, kas sniedzas gadu biljonos, šis skaitlis ir mazs.

Kapteinis V. Deglavs

Bermontiāde

(Turpinājums.)

V. Zemgales un Kurzemes atbrīvošana.

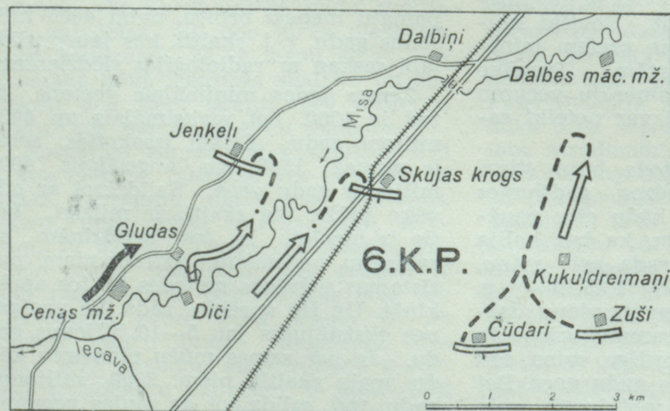
1. Jelgavas atbrīvošanas operācija.

b) Vidzemes divīzijas un Jaunjelgavas grupas darbība.

Vidzemes divīzijas labajā spārnā darbojās 6. Rīgas, centrā — 5. Cēsu un kreisajā spārnā 4. Valmieras kājnieku pulks. Kā parasti, sāksim notikumu aprakstu ar labo spārnu, par kādu konkrētā gadījumā izrādījās 6. pulks.

6. pulka darbības pamatvirziens bija Rīgas-Jelgavas šoseja vai citiem vārdiem — virziens, kas sastādīja mūsu rietumfrontes centru un kuŗā tādēļ līdz turpmākam bija nolemts sekot ienaidniekam vienīgi par tik, par cik tas bez izšķiŗošām kaujām būtu iespējams, lai tādā kārtā, no vienas puses, nevajadzētu lauzt bermontiešu frontālu pretestību, pastiprinātu ar pasaules kaŗā uzbūvētām stiprām vācu pozicijām pie Olaines, kā arī tādiem šķēršļiem kā Iecava un, it īpaši, Lielupe, un no otras puses (un tas bija galvenais) — lai varētu iedarboties pret bermontiešiem apņemoši: ar Latgales divīziju no labās un ar Vidzemes divīzijas kreiso spārnu un Jaunjelgavas grupu no kreisās puses. Tas bija izdevīgi tādēļ, ka ienaidnieka spārnu apņemšana vairāk apdraudēja un padarīja sevišķi jūtīgu tā aizmuguri. Bet gan ar vienu priekšnoteikumu, proti: arī centrā ienaidnieks bija jāsaista, jo pretējā gadījumā tas sava nenodarbinātā centra spēkus varēja sviest uz saviem un, līdz ar to, pret mūsu spārniem un tad ienaidnieka apņemšana varēja arī neizdoties. Šī iemesla dēļ arī Rīgas pulkam jau visā drīzumā vajadzēja kļūt aktīvākam nekā uz pirmo acu uzmetienu varētu likties nepieciešami, pie kam bija apstākļi, kas šo aktīvitāti veicināja, kā arī tādi, kas to kavēja. Pie pirmiem, bez vispārējas uzvaras gribas un vēlēšanās pēc iespējas ātrāk un pirmiem nokļūt Jelgavā, pieskaitāms arī toreizējā Rīgas pulka komandieŗa pulkveža Apiņa straujais raksturs. Tās visas bija atzīstamas parādības, jo krietnas kaŗaspēka vienības un to priekšnieki ne tikai cīnās pret ienaidnieku, bet šinī cīņā arī sacenšas savā starpā, cenšoties viena otru pārspēt un tādā kārtā vairot sava pulka, bataljona, rotas un t. t. kaujas slavu. Tomēr uzsveŗams, ka šis sacensības gars, vai varētu arī teikt godkārība nedrīkst izvirt vai citiem vārdiem: kā vilcienā neviens vagons nedrīkst izlēkt no sliedēm, tā arī neviena kaŗaspēka vienība nedrīkst izlēkt no uzdevuma robežām un tā vietā, kas jādara, darīt to, kas nav jādara. Nekad šaurāku interešu dēļ nedrīkst kaitēt vispārējam labumam, bet gan vienmēr visiem un apzināti saskaņotiem spēkiem tas jāsekmē. Iekš tam pastāv disciplīna, kā arī starp visu pakāpju kaŗavīriem un, līdz ar to, visām kaŗaspēka vienībām tik ļoti nepieciešama ieroču brālība. Tā tad: pareizi saprasta sacensība ir sacenšanās maksimālā kaitēšanā ienaidniekam, kā arī sacenšanās savstarpējā izpalīdzībā, bet gan nekādā ziņā ne sacenšanās patvarībās un skaudībā.

Starp apstākļiem, kas kavēja rīdzinieku aktīvitāti, atzīmēsim Torņkalna kauju sekas, resp. nogurumu un zaudējumus, kā arī dzelzdivīzijas arjergardu, par kādu izrādījās no Vācijas tikko pienākusē svaigā un stiprā, tā saucamā Rosbacha nodaļa (apmēram 1200 priekšzīmīgi apbruņotu vīru stiprumā). Tā bija ne tikai cīņas spējīga, bet varētu teikt pat cīņas priecīga kaŗaspēka vienība, kas, starp citu, izpaudās grūtībās, kādas 14. novembrī tā pie Olaines sagādāja uz priekšu izbīdītai 6. pulka 7. rotai. Vēl nesalīdzināmi lielākas grūtības visam pulkam nācās izciest 4 dienas vēlāk, resp. 18. novembrī. Iepriekšējo dienu notikumi un pati 18. novembŗa kauja, vispārējos vilcienos, norisinājās sekojoši:

6. k. p. kaujas darbība 18. novembrī.

Pēc Torņkalna atbrīvošanas mūsu pirmās rūpes bija nodrošināt sūri izcīnīto ieguvumu, it sevišķi tādēļ, ka nebija izslēgts ienaidnieka svaigu vienību (piem. jau pieminētās Rosbacha nodaļas un citu) pretuzbrukums pret mūsu cietušām, nogurušām un ielu cīņās sajauktām vienībām. Tāpēc 6. pulks ar daļu no spēkiem ieņēma aizstāvēšanās poziciju uz vispārējas līnijas Stūrīši, Titurgas ezers, bet galvenos spēkus Torņkalnā atpūtināja un kārtoja turpmākām cīņām.

Otrkārt no svara bija ienaidnieka izlūkošana un saskaru atjaunošana ar to. Mūsu patruļas noskaidroja, ka šaipus vecām vācu pozicijām Misas-Olaines rajonā ienaidnieka nav. Pēc tam 13. novembrī 6. pulka 7. rotu izbīdīja līdz Olainei, kur tā, padzenot ienaidnieka priekšgrupu, ar kodolu palika Olainē, bet savas priekšgrupas izbīdīja līdz Olaines stacijai un ar patruļām uzņēma saskarus ar ienaidnieka poziciju viņpus Olainei. 7. rotas stāvoklis bija diezgan riskants, jo tā viena pati, ar atklātiem flankiem atradās kādus 7—8 km. pārējo vienību priekšā un ienaidnieks, par kādu izrādījās rosbachieši, bija aktīvs. Piemēram nākamā dienā (14. novembrī), bruņota vilciena pabalstīts un izmantojot mežu, ienaidnieks apgāja 7. rotas priekšgrupas no ziemeļrietumiem un piespieda tās atiet, bet piebrauca mūsu bruņotais vilciens, padzina ienaidnieka vilcienu un uz vakara pusi stāvoklis tika atjaunots. Dienu vēlāk (15. novembrī) pienāca I bataljons, kas, nomainījis 7. rotu, ar patruļām padzina ienaidnieka posteņus un noskaidroja, ka vācu pozicijās ir atlicies tikai aizklājs. Tādēļ I bataljons un aiz tā viss pulks izvirzījās uz priekšu, pie kam izrādījās, ka austrumos no Rīgas-Jelgavas šosejas stipra ienaidnieka pozicija ir Iecavas kreisā krastā, bet rietumos no šosejas — upes labā krastā. Saskaru pārbaudīšana izvērtās par diezgan nopietnu kauju, kuŗā piedalījās artilerija, ložmetēji un ienaidnieka bruņotais vilciens. Tomēr mūsējie uz priekšu netika un uz vakara pusi (16. novembrī) ienaidnieks pat nedaudz atspieda mūsu priekšējās vienības, bet ne uz ilgu laiku: tumsā stāvoklis jau bija atjaunots. Līdzīgi bija arī 17. novembŗa notikumi. Toties daudz grūtāk 6. pulkam klājās nākamā dienā, resp. 18. novembrī, kas tāpat, kā rēzekniešiem 19. novembrī, bija rīdzinieku melnā diena:

Mēs jau zinām, ka 17. novembrī Bermonta armijas komandēšanu uzņēmās vācu ģenerālleitnants Eberharts; ka visā drīzumā bija gaidāma ģenerāļa Niseļa komisijas ierašanās un ka bermontiešiem bija no svara vismaz līdz tam laikam noturēt Jelgavu. Pašreiz stāvoklis frontē, no bermontiešu viedokļa raugoties, bija ļoti grūts un draudēja ar katru dienu kļūt vēl ļaunāks. Tādēļ vajadzēja to faktiski

vai, vismaz, šķietami uzlabot un tas bija jādara ļoti drīzi, resp. jau nākošā dienā — 18. novembrī, pie kam panākt kaut ko varēja vienīgi ar uzbrukumu un tādēļ arī Bermonta armijas jaunā vadība nolēma 18. novembrī uzbrukt. Bet kā uzbrukt? Iniciātīva bija mūsu rokās, ienaidnieka spēki atradās sabrukuma priekšvakarā, lielākām operācijām bermontieši, neraugoties uz uzlaboto vadību, vairs nebija spējīgi un tādēļ tiem vajadzēja aprobežoties ar vietēja rakstura uzbrukumiem — nolūkā atstāt pietiekoši demorālizējošu iespaidu uz mūsu karaspēku un vadību, lai pēc tam uzvarētāja pozā piedāvātu pamieru un būtu jo lielākas izredzes, ka šo piedāvājumu mēs pārsteidzīgi un padevīgi pieņemsim. Zināmus panākumus bermontieši 18. novembrī arī guva, lielā mērā gan sekojošas nelaimīgas sagadīšanās dēļ: 6. pulkam, apmēram 6 km platā frontē kaujas ešelonā atradās tikai viens bataljons un tā kā 18. novembra rītā arī mēs paredzējām uzbrukt, tad Rīgas pulks attiecīgi pārgrupējās, bet ienaidnieks mūs apsteidza un uzbruka priekš mums visneizdevīgākā laikā, proti tad, kad mūsu spēki vēl atradās pārgrupēšanas stāvoklī. Bez tam bermontiešu uzbrukumu veicināja arī tas, ka 7. pulks jau ieņemto Cenas muižu bija atkal atstājis.

6. pulka labā spārnā 8. rotai 18. novembra rītā vajadzēja nomainīt 12. rotu, bet tas neizdevās, jo 12. rota jau bija uzsākusi kauju ar uzbrūkošiem vāciešiem (rosbachiešiem). Abas rotas gar Misas kreiso krastu tika spiestas atpakaļ. Dīču mājās bija palicis 8. rotas komandieris ar 1 vadu, kas, novērodams Misas labā krastā lielāku ienaidnieka kolonnu (sastāvošu no kājniekiem un artilerijas) gājienā no Cenas muižas uz Dalbiņiem, kopā ar 2. rotu mēģināja to apturēt pie Glūdām. Piesteidzās arī citas rotas, tomēr ienaidnieku apturēt neizdevās un tas, arvien vairāk apņemdams mūsu labo spārnu, spieda mūsu vienības atpakaļ. Ienaidnieka uzbrukumu pabalstīja arī aviācija, kuru nebija ar ko apkarot un tādēļ tā rīkojās ļoti pārdroši. Pajuka arī sakaru tīkls un nebija brīvu sakaru līdzekļu tā atjaunošanai. 8. un 12. rotas atiešana piespieda šosejas rajonā atiet arī 5. rotu, kaut gan tā no paša rīta, kopā ar 9. rotas vēl nenomainītu vadu (5. rotai vajadzēja nomainīt 9. rotu), rosbachiešu pirmo uzbrukumu bija atsitusi. Tālāk — 5. rotas atiešana atkal atsaucās uz tās kreiso kaimiņu — 11. rotu. Pēdējo ar flankējošu uguni apdraudēja bermontiešu bruņotais vilciens, pie kam mūsu baterija, sabojātās tēlefona līnijas dēļ, 11. rotu nepabalstīja. Pie rotas ieradās gan viens vidējais mīnumetējs, bet tas pats jau pēc dažiem šāvieniem saplīsa. Ienaidnieks mācās virsū, it sevišķi apdraudot rotas labo flanku. Tādēļ atgāja arī 11. rotas vispirms labais un, beidzot, arī kreisais spārns.

Mēs jau kādā gadījumā apgalvojām, ka no nekārtības, kaut arī sākumā tā būtu ļoti maza, ar laiku, ja to nenovērš, ļoti viegli var rasties arvien lielāka nekārtība. Pa daļai tas tā bija arī šoreiz, jo 6. pulka labā spārna un

Valsts Prezidents ar Kara ministri armijas parādē 18. novembrī.

centra neveiksme pārsviedās arī uz rīdzinieku kreiso spārnu. Tādēļ ir no vislielākā svara ikvienu nekārtību, resp. neveiksmi (jo gandrīz ikviena neveiksme ir nekārtības sekas vai arī nekārtības cēlonis) pēc iespējas ātrāk novērst. Tas ir viens no vadības uzdevumiem, kurš, savukārt, vieglāk veicams tad, ja ir pietiekoši sakaru līdzekļi un tie labi strādā. Turpretim šoreiz mūsu sakaru līdzekļi bija trūcīgi un ar tiem pašiem izveidotais trūcīgais sakaru tīkls ienaidnieka uzbrukuma dēļ bija sajaukts. Tādēļ arī vadības iedarbība bija ļoti grūti panākama un tas, kas citreiz kādam vecākam priekšniekam, piemēram pulka komandierim būtu izdarāms pavisam mierīgā garā, neatstājot pat savu komandpunktu, šoreiz 6. pulka komandierim bija jāpanāk ar personīgu kustīgumu (lai visur paspētu laikā) un sparīgu uzstāšanos. Protams, principā nesalīdzināmi labāka ir pirmā, mierīgā vadības metode, bet ne vienmēr tā ir iespējama un tādēļ vajadzības gadījumā jāpielieto arī otrā, varētu teikt — sparīgā, uzstājīgā. Tāpat, kā principā labāk ir ilgāk lemt un ātrāk izdarīt, nevis otrādi, bet arī tas ne vienmēr ir iespējams un tādēļ priekšniekam nepieciešamas attiecīgas zināšanas, raksturs un prakse, lai vajadzības gadījumā varētu lemt un rīkoties ātri un, kaut arī ļoti primitīvi, tad tomēr galu galā labi.

Vēl pieminēsim, ka primitīva, resp. vienkārša rīcība ir no svara vienmēr, jo karā tikai vienkāršais var izdoties, bet komplicētais neizdodas gandrīz nekad. Tikai nevajaga šo domu pārprast, jo runa iet par vienkāršu rīcību, nevis vieglu, paviršu domāšanu, pie kam ļoti bieži, vienīgi pateicoties priekšnieka labi skolotu smadzeņu intensīvai darbībai, vienkāršojas karaspēka darbība, jo visbiežāk tieši visvienkāršāko atrisinājumu, kas būtu piemērots stāvoklim, ir atrast visgrūtāk. Ja tas tā nebūtu — slaveno kara vadoņu skaits būtu daudz lielāks nekā faktiski tas ir, un tieši lielo kara vadoņu darbībā visvairāk uzkrīt vienkāršība, kas vēsturiskā perspektīvē liekas it kā pate par sevi saprotama.

Pirms atgriežamies pie 18. novembra kaujas, garām ejot, vēl būtu atzīmējams sekošais: ja var, resp. laiks atļauj — jālemj ar apdomu, jo apdomājot — lietderīgāk pielietosim savu enerģiju un iedarbība būs lielāka nekā rīkojoties bez apdoma. Turpretim ja laika nav (jo zemāks priekšnieks — jo biežāk var gadīties absolūts laika trūkums) — vajaga sist, kaut arī kā pagadās, bet katrā ziņā sist un nevis nekā nedarīt. Pat visļaunākā gadījumā, bojā ejot — nedrīkst iet bojā kā pasīvs cietējs, bet gan kā savas bojā iešanas varens atriebējs (pozitīvs piemērs šinī ziņā — 8. pulka vada kauja 15. oktobrī dzelztilta rietumgalā).

Šoreiz, 19. gada 18. novembrī, gan par bojā iešanu nevarēja būt runa, jo: 1) vācu uzbrukumam bija ierobežots mērķis un 2) pat šo ierobežoto mērķi, par kādu bija sprausta Olaine, vāciešiem sasniegt neizdevās.

Labā spārnā un centrā 6. pulka rotas apturēja ienaidnieka uzbrukumu uz vispārējās līnijas: Jenkeļi, Skujas krogs. Kreisā spārnā ienaidnieka uzbrukums sākās vēlāk un nebija tik stiprs kā labā spārnā un centrā. Tomēr arī šeit bijām spiesti atiet, jo fronte bija plata, viss iecirknis nebija aizņemts un tādēļ ienaidnieks iespiedās starp 6. pulka kreiso (10.) rotu un rīdzinieku kreiso kaimiņu — 5. pulku. Rotai nebija tēlefona sakaru ar bataljonu, pa labi kaujas troksnis arvien vairāk attālinājās uz mūsu aizmugures pusi, klīda dažādas baumas, starp citu arī par to, it kā esot pavēlēts atiet uz Olaini un tādēļ arī 10. rota atgāja. Dažas vienības pat sāka atiet caur Kukuļdreimaņiem Dalbes mācītāja muižas virzienā, bet laimīgā kārtā pulka komandieris tās satika, aizturēja, pagrieza atpakaļ un izveidoja jaunu fronti dienvidos no Kukuļ-

dreimaņiem (uz līnijas Zuši, Čudari). Tādā kārtā uz vakara pusi stāvoklis visā pulka iecirknī jau bija nostabilizējies un ienaidnieks vairs neuzbruka. Pēc tam mūsu frontes priekšā sāka degt viena otra māja, kas liecināja par ienaidnieka nolūku atkāpties, neatstājot mums patvērumu pret aukstumu. Vakarā mūsu izlūku vienības sāka iet uz priekšu.

Bez jau agrāk teiktā, par 6. pulka 18. novembŗa kauju, starp citu, varam atzīmēt un atgādināt vēl sekojošo: 1) kritiskos brīžos priekšnieks nedrīkst būt pasīvs vērotājs, bet gan aktīvs rīkotājs; 2) nedrīkst ticēt baumām, jātic un jāpaklausa vienīgi pavēlēm un 3) no svara izturība, cenšanās ne par ko nepadoties ienaidnieka gribai, bet gan jo drīzāk atgūt vismaz to, kas zaudēts. Piemēram nevietā būtu bijusi (bet 6. pulka kreisā spārnā, pa daļai, arī bija) pārmērīga atiešana, jo nevajaga ienaidniekam dot vairāk nekā tas spēj paņemt. Ļoti viegli varēja rasties arī tāds stāvoklis (un, kā vēlāk redzēsim, 5. pulka iecirknī tanī pašā dienā tāds stāvoklis arī bija radies), ka atiet abi pretinieki: viens pēc uzbrukuma ar ierobežotu mērķi vai arī pārvērtējot aizstāvja pretošanās spējas; otrs, savukārt, pārvērtējot ienaidnieka uzbrukuma spējas un gribu, resp. nezinot, kā arī ienaidnieks atiet vai, vismaz, grib atiet. Par laimi, neraugoties uz ienaidnieka pārspēku, 6. pulka darbība 18. novembrī, visumā, atgādina pašu vadības uzvilktu atsperi, nevis ienaidnieka ieripotu bumbu.

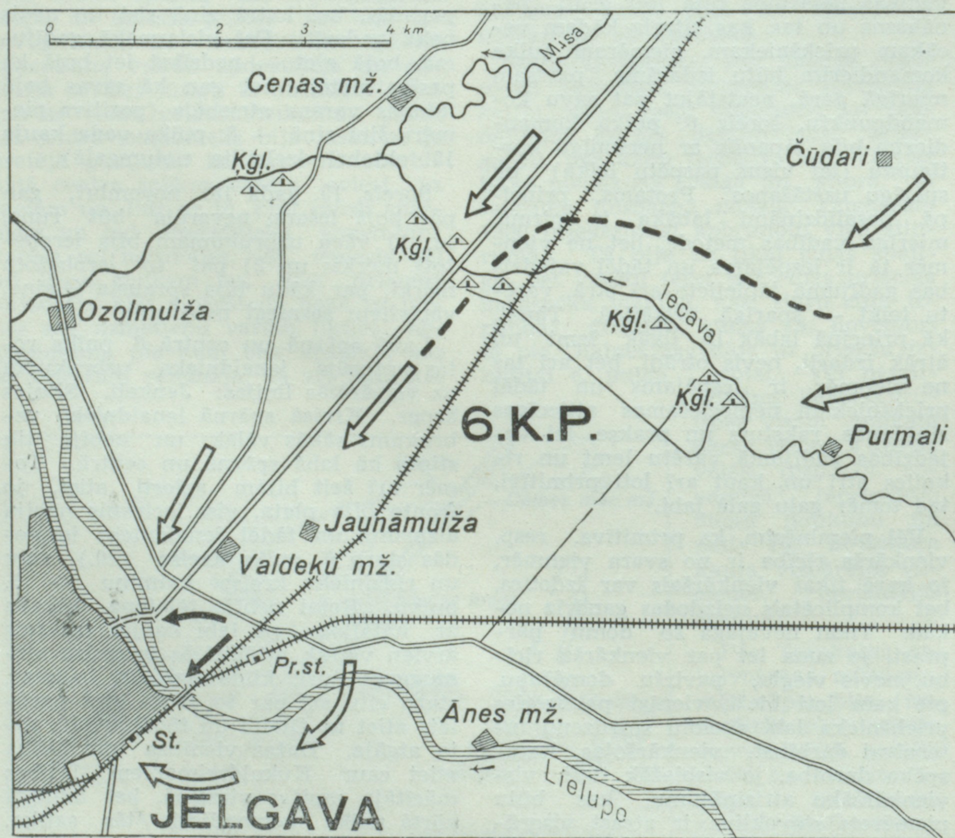
Nākošā dienā (19. novembrī) Rīgas pulks bija no jauna pienācis pie Iecavas un ar pastiprinātu izlūkošanu konstatēja, ka ienaidnieks atrodas savās vecās pozicijās. 20. novembrī rīdzinieki mēģināja tikt pāri Iecavai, bet ienaidnieka stiprās pretestības dēļ tas vēl neizdevās. Beidzot 21. novembrī rīdzinieku pūles vaiņagojās panākumiem. Tas norisinājās sekojoši:

Pulka kom. bija pavēlējis uzbrukt II bataljonam gar Rīgas-Jelgavas šoseju, III bataljonam no Purmaļu rajona Ānes muižas virzienā un I bataljonam, kā rezervei, sekot aiz III resp. kreisā bataljona, jo varēja domāt, ka III bataljona uzbrukuma virzienā ienaidnieka pretestība būs vājāka, to varēs ātrāk pārvarēt un sekmes pilnīgāk izmantot, apejot no kreisās puses to ienaidnieku, kas šosejas rajonā nelaistu uz priekšu II bataljonu. Bet iznāca gluži otrādi, jo vispirms sekmes guva II bataljons un pirmā kārtā ar 7. rotu, kas pēc sīvas kaujas, ap plk. 07,00 izsita ienaidnieku no Ķieģeļcepļiem (šosejas rajonā) un, neraugoties uz to, ka pa labi un pa kreisi ienaidnieks vēl turējās un apšaudīja rotu ar flankējošu uguni, tā strauji devās uz priekšu. Pie Valdeķu muižas izdevās pārsteigt vācu artileristus, kas vēl nezināja par savu kājnieku frontes pārraušanu, un saņemt 1 sešcollīgo lielgabalu ar 500 šāviņiem. Ap plk. 09,30 rota jau bija sasniegusi Ozolmuižas ceļu, bet tās patruļa (5 kareivju sastāvā) bija jau pienākusi pie Jelgavas koka tilta, kur padzina ienaidnieka priekšgrupu, saņemdama 1 ložmetēju. Vairāk, protams, tik vāja patruļa nekā nespēja izdarīt, jo no otra krasta nāca stipra uguns un tādēļ bija jāuzmeklē aizsega. Ap plk. 10,00 pie tilta pienāca 7. rota un nosprostoja ceļus, kas ved uz koka tiltu no austrumiem. Nedaudz vēlāk ieradās arī 8. rota. Pilsētā bija dzirdama auto un vilcienu kustība. Abas rotas mēģināja tikt pāri tiltiem, bet stiprās uguns dēļ tas neizdevās. Toties izdevās sagūstīt un izklīdināt daudzus vezumus, kas, braukdami no Purmaļu rajona un nezinādami stāvokli, gribēja iebraukt Jelgavā pāri koka tiltam. Laiks bija miglains un tādēļ daži vācu vezumi iebrauca tieši 7. rotas ķēdē. Daļa no vāciešiem bija braukuši ar šķūtniekiem, kas stāstīja, ka no Iecavas puses vēl nākot vairākas vācu vienības un tiešām — visā drīzumā tās parādījās no Jaunās muižas un preču stacijas puses. Vāciešus pielaida tuvu klāt, atklāja pārsteidzoši uguni un izklīdināja, pēc kam, pametot kādus 20 kritušos, daļa no vāciešiem mēģināja pārskriet dzelzceļtiltam, bet nokļuva paši savā ložmetēju ugunī, jo bermontieši otrā krastā tos bija noturējuši par mūsējiem. Pa to laiku pa Cenas muižas ceļu pienāca arī 5. rota un tagad II bataljons pēc nopietnas kaujas ieņēma arī preču staciju. Bez tam visu laiku tika vesta uguns kauja ar bermontiešiem Lielupes kreisā krastā.

III bataljona uzbrukums neveicās, jo ienaidnieks, ieņēmis Ķieģeļcepļus, mūsējos pāri Iecavai nelaida. Ap plk. 11,00 pulka komandieris saņēma ziņojumu par II bataljona sekmēm un tagad nolēma ienaidnieka saistīšanai Purmaļu rajonā atstāt instruktoru rotu, bet III un I bataljonu virzīt uz priekšu gar šoseju. Tas arī tika izpildīts, bet arī ar jaunpienākušiem spēkiem nebija izredzes bez lieliem zaudējumiem tikt pāri Jelgavas tiltiem un tādēļ pulka komandieris nolēma ar 4 rotām pāriet Lielupi pa ledu austrumos no tiem. Tas izdevās. Pēc tam mūsu rotas uzbruka no austrumiem pasažieru stacijai un ar kauju ap plk. 17,30 to ieņēma. Pēc tam arī pārējās rotas pārnāca pāri tiltiem un, tīrot Jelgavu no ienaidnieka, nodibināja sakarus ar 7. un 8. pulka vienībām, kas jau ap plk. 15,00 bija ienākušas Jelgavā no rietumiem un ziemeļrietumiem. Stacijas rajonā mūsu rokās krita 11 lielgabali un lielāks municijas daudzums, kas pierāda, ka mūsu uzbrukums bija daudz straujāks nekā ienaidnieks bija gaidījis, jo pretējā gadījumā tas savus lielgabalus būtu aizvācis vai, vismaz, sabojājis. Jelgavas ieņemšana bija rīdzinieku pēdējā nopietnā kauja pret bermontiešiem. Neliela kauja notika vēl nākošā dienā pie Vecplatonas. Pēc tam pulks virzījās uz priekšu vienīgi tīrot savu iecirkni no bermontiešu pakaļpalicējiem un marodieriem. 28. novembrī pulks nonāca Žagares rajonā (Lietuvas teritorijā) un ar to savu kaujas uzdevumu bija izpildījis.

Tagad apskatīsim Rīgas pulka kreisā kaimiņa — 5. Cēsu kājnieku pulka darbību:

5. pulka vienības jau 10. novembŗa vakarā, neraugoties uz ienaidnieka pretestību, sāka pāriet Daugavas kreisā krastā un 11. novembŗa vakarā ieņēma sekojošu stāvokli: puse no pulka (III bataljons un I bataljona 2 rotas) Ēbeļu muižas — Ramas muižas rajonā, bet otra puse (II bataljons un I bataljona 2 rotas) Pļavnieku-Ķekavas rajonā. 12. novembrī, izņemot iz-

6. k. p. uzbrukums Jelgavai.

lūku sadursmes, nekas sevišķs nenotika. No 13. novembŗa notikumiem atzīmējama 5. pulka riteņbraucēju vada darbība, kas, aizbraukdams līdz Briedēm, sasita tur ienaidnieka stiprāku priekšgrupu, pēc kam jau tumsā piebrauca pie Lieliecavas skolas un kopā ar 4. pulka 10. rotas vadu uzbruka skolai. Skolu ieņēma, saņemot 16 gūstekņus un 2 ložmetējus. Bet 4. pulka vads zaudēja savu rotas komandieri (kas uzbrukumu vadīja), atgāja, ienaidniekam sāka pienākt pastiprinājumi un tādēļ atgāja arī 5. pulka riteņbraucēji.

Nākošā dienā (14. novembrī) dienvidos no Misas tie pievienojās sava pulka II bataljonam. Tanī pašā dienā 5. pulka I bataljons, nevarēdams ieņemt Plakaniešus frontālā uzbrukumā, tos ar kauju apgāja caur Pinču mājām un pēc tam ieņēma, saņemot 1 ložmetēju. Ienaidnieks, pametot kritušos, steidzīgi atgāja. 15. novembrī cēsnieki ar labo spārnu sasniedza līniju Mellupji, Dāvji, Skribas, bet ar kreiso — Kļavu muiža, Valtas, Vēršu krogs.

Artilerija 18. novembŗa parādē.

16. novembrī 5. pulka I bataljons ar nelielām sadursmēm izvirzījās līdz Ērču mājām un Garozas stacijai, bet II bataljonam jau iznāca nopietna kauja ar stipru ienaidnieku, kas gribēja noturēt Garozas tiltu, bet vakarā tomēr atgāja Katrīnes muižas un Garozas muižas virzienā. Pēc tam II bataljons ieņēma poziciju gar Garozas upīti no tās ietekas Iecavā līdz Vadžiem, atliecot kreiso spārnu uz Ozoliņiem.

17. novembrī cēsnieku I bataljons ar kauju ieņēma Purmaļus un Žautarus. Lielas nepatikšanas I bataljona rotām darīja ienaidnieka bruņotais vilciens, kas divas reizes piebraucot pie Garozas tilta, flankējoši apšaudīja mūsu vienības, pielietojot arī gāzu šāviņus. Tāpat divas reizes uzbruka ienaidnieka kājnieki. Tādēļ vietām mūsu rotas atgāja kādus 500—1000 m līdz tuvākai mežmalai. Tomēr, sviežot kaujā bataljona rezervi, iepriekšējo stāvokli izdevās atjaunot, neraugoties uz to, ka bataljonam piedalītā baterija, trūcīgo sakaru līdzekļu dēļ, jūtamu pabalstu saviem kājniekiem sniegt nespēja. 8. rota, kas ieņēma poziciju ziemeļos no Garozas kroga līdz Iecavai, savā pozicijā noturējās. 6. rota, pēc tam, kad pienāca kaŗa skola, pārgāja Garozas upīti, ieņēma Garozas muižu un atspieda vāciešus pāri Lielupei. Uz vakara pusi arī 5. rota izvirzījās uz priekšu, ieņemot Plāņus un Stienberģu mājas. Kaŗa skola jau priekšpusdienā sasniedza Namiņus un nākošās dienas uzbrukuma sekmēšanai izsūtīja 1 vadu izlūkošanā uz Cizariem un 1 vadu uz Plāņiem. Kādus 600 m Cizaru priekšā ienaidnieka uguns kadetus aizturēja. Nogaidījuši tumsu, kadeti tomēr ar pēkšņu triecienu Cizarus ieņēma, saņemot vienu ložmetēju. Plāņus ieņēma kopā ar 5. pulka 5. rotu bez kaujas. Toties Vančus (Lielupes kreisā krastā) ieņemt neizdevās. Runājot par mūsu toreizējo kaŗa skolu, jāsaka, ka tā bija pavisam īpatnēja kaŗa skola, jo sāka formēties Bermonta uzbrukumam sākoties. Kadetikandidāti sabrauca no dažādām kaŗaspēka vienībām, priekšnieki nepazina kadetus un otrādi — kadeti nepazina savus priekšniekus, kā arī nebija pazīstami savā starpā. Mācības, protams, sākt nevarēja. Tai vietā jau sākot ar 8. oktobŗa vakaru bija jāaizstāv Rīga. Tā tad var teikt, ka mūsu kaŗa skola dzima kaujā. Tas dara tai godu, un neraugoties uz tik neparastiem formēšanas apstākļiem, tomēr kaďeti savus kaujas uzdevumus veica sekmīgi un ar prāviem zaudējumiem apliecināja uzticību pienākumam.

18. novembŗa rītā, tāpat kā pret 6. pulku, arī 5. pulka frontē sākās ienaidnieka spēcīgs uzbrukums. Kaut gan pirmos uzbrukumus atsita, tomēr cēsnieku stāvoklis bija grūts, jo 6. pulka vienību atiešana pilnīgi atklāja Cēsu pulka labo flanku, kādēļ ienaidnieks, virzoties caur Purmaļiem, sāka apņemt pulka labo spārnu un to nācās pagarināt un atliekt gar mežmalu ziemeļaustrumos no Purmaļiem. Kā citur, tā arī 5. pulka labā spārnā lielas grūtības radīja sakaru līdzekļu trūkums. Piemēram tēlefona līnija beidzās pie Lamžiem un tālāk sakari kā uz fronti, tā arī no frontes bija jāuztur ar ziņnešiem. Protams, ka tas bija saistīts ar lielu laika patēriņu un citām grūtībām.

Cēsu pulka I bataljona kareivji bija ļoti noguruši, jo gandrīz veselu nedēļu tie jau darbojās purvainā, mežainā apvidū, lielā salā nedabūdami pat apsildīties telpās. Tādēļ, kaut arī atsitis ienaidnieka uzbrukumus, vakarā, pēc kaujas (kad parasti iestājas zināma reakcija, resp. atslābums) pārpūlētais un pārsalušais bataljons neizturēja un sāka atiet, bet atgāja arī ienaidnieks un tādā kārtā radās tāds neparasts stāvoklis, kā abi pretinieki attālinājās viens no otra. Par laimi šai atiešanai ļaunas sekas nebija, jo nākošā dienā, sākdams darbību no Dāvju, Skribu, Kļavas muižas līnijas, bataljons pierādīja, ka tas nedaudzās stundās, ar pārmērīgām fiziskām grūtībām izsaukto morālo krizi bija jau pārvarējis.

II bataljona iecirknī 18. novembŗa rītā sākās nikna kauja pie Cizaru mājām, kur kaŗa skolas pusrota ilgu laiku cīnījās pret pārspēkā uzbrūkošiem vāciešiem. Tikai ap pusdienas laiku, kad ienaidnieks caur Vareļu mājām apdraudēja kadetu aizmuguri, pusrota sāka atiet gar ceļu uz Garozas krogu. Atiešana ienaidnieka stiprā artilerijas un ložmetēju ugunī bija ļoti grūta un prasīja no pusrotas prāvus upurus: 12 kritušos un 10 ievainotos. Pēc tam uz Cirpeņu māju rajonu atgāja arī 5. pulka 6. rota, kas pirms tam bija sekmīgi aizstāvējusi Garozas muižu un nelaida ienaidnieku pāri Lielupei. Vakarā 5. pulka II bataljona rotas un kaŗa skola atradās uz vispārējās līnijas Garozas krogs, Speltes. Uz šīs līnijas visi ienaidnieka uzbrukumi tika atsisti. Tomēr vakarā II bataljons saņēma pavēli atiet līdz Beitām un Gaiļu muižai. Šī pavēle nebija piemērota stāvoklim un izskaidrojama ar to, ka, trūcīgu sakaru dēļ, vadība stāvokli bija iedomājusies daudz ļaunāku nekā faktiski tas bija. Nākamā dienā (19. novembrī) 5. pulks visā iecirknī atkal izvirzījās uz priekšu.

20. novembrī cēsnieki savā labā spārnā un centrā pārgāja uzbrukumā frontē no Purmaļiem līdz Garozas dzelzceļa tiltam. Tomēr, neraugoties uz enerģisku darbību, labā spārnā sevišķus panākumus neguvām, jo ļoti aktīvs bija ienaidnieka kājniekus pabalstošais bruņotais vilciens un, bez tam, nebija kaujas sakaru ar 6. pulku, kādēļ ienaidnieks no Celmu māju ķieģeļcepļiem varēja cēsniekus apšaudīt flankējoši. Toties pārējā frontē vairākās vietās mūsu rotas pārgāja Iecavu, straujā triecienā ieņēma Lejzemniekus un citas mājas, saņemot 6 ložmetējus. Bet jūtami bija arī mūsu zaudējumi, sevišķi virsniekos. Bez tam īsā ziemas diena bija jau beigusies, rotas bija nogurušas un tādēļ uzbrukuma turpināšanu atlika nākošai dienai. 5. pulka kreisais spārns 20. novembrī atspieda vāciešus pāri Liel-

upei un ieņēma Plāņu un Stienberģu mājas.

21. novembrī cēsnieki sniegputenī, ar nopietnu kauju ieņēma vāciešu aizdedzināto Katrīnas muižu, kur saņēma vairākus ložmetējus un bruņoto automobili un pēc tam, vajājot ienaidnieku, ap pusnakti ar priekšējām vienībām jau sasniedza Frank-Sesavu. 22. novembrī viss Cēsu pulks pārgāja uz Frank-Sesavas, Kroņvircavas rajonu, kur palika divīzijas rezervē un, līdz ar to, savu kaujas darbību pret bermontiešiem bija beidzis.

Pa kreisi no 5. Cēsu kājnieku pulka darbojās 4. Valmieras kājnieku pulks:

12. novembrī valmieriešu galvenie spēki (II un III bataljons) ieņēma Baldoni, izvirzījās līdz Stūru mājām, kur nodzēsa ienaidnieka aizdedzināto tiltu pāri Misai un ieņēma arī pārējos Misas tiltus līdz Vecmuižas meža muižai. Kapteiņa Goldfelda-Zeltiņa eskadrons, tanī pašā dienā pārejot Daugavu pie Ogres un ejot straujā gaitā, ap pusnakti jau sasniedza Vecmuižu, kā arī padzina vāciešus no Vecmuižas stacijas. Grūtāk klājās 4. pulka I bataljonam, kuŗu vācieši Rembates rajonā negribēja laist pāri vēl neaizsalušai Daugavai. Visa bataljona rīcībā bija tikai 3 nelielas laivas. Tomēr galu galā bataljons tika pāri Daugavai, pie kam, starp citu, nācās pielietot arī sekojošu paņēmienu: sasaldēt Daugavu, sametot tanī baļķus, dēļus un aplaistot tos ar ūdeni. Šis gadījums lai noder atgādinājumam, ka uzdevuma izpildīšanai jādara viss iespējamais un ka nekad, pat tad, kad uzdevums liekas neizpildāms, nedrīkst vienkārši atrunāties ar nevarēšanu, bet gan vienmēr vajaga gribēt uzdevumu izpildīt par katru cenu, pie kam: ja grib — tad var ļoti daudz un katrā ziņā nedrīkst mazāk gribēt nekā var.

13. novembrī 4. pulks ieņēma Misas muižu, Buļļu mājas, Iecavas staciju (kur saņēma 120 artilerijas šāviņus) un Iecavas krogu, kā arī Birzgali, saņemot 2 ložmetējus, un Šlauņu mājas, kur mūsu rokās krita 3 ložmetēji. Goldfelda eskadronam bija vairākas sadursmes pie Vecmuižas stacijas un tā kā eskadrona sāni bija atklāti, tad, jūtoties apdraudēts, pēcpusdienā tas atgāja uz Aurmaņu pusmuižu.

14. novembrī valmieriešu II bataljons, vienas baterijas pabalstīts, agri no rīta sāka uzbrukumu Lieliecavas muižai. Kauja ieilga, jo pretim izrādījās stiprs ienaidnieks, proti, vesels bataljons, jātnieku eskadrons un 2 baterijas. Tomēr ap pusdienas laiku, ar apņemoša manevra palīdzību, kauja izšķīrās par labu mums. Ienaidnieks, ciešot prāvus zaudējumus, nekārtībā bēga Codes virzienā, atstājot mūsu rokās 2 lielgabalus, 4 ložmetējus, mīnumetēju, 1 smago automobili un citas trofejas. Kādu pusstundu pēc muižas ieņemšanas pie izpostītā Iecavas tilta piebrauca ienaidnieka bruņotais vilciens un sašāva Iecavas krogu, bet kad vilcienu sāka apšaudīt mūsu baterija un kājnieki mēģināja tā aizmugurē izpostīt dzelzceļu — vilciens steidzīgi aizbrauca Jelgavas virzienā. III bataljons pēcpusdienā ieņēma poziciju no Lieliecavas muižas līdz dzelzceļam, bet I bataljons ar 1. bateriju un 2. (Goldfelda) eskadronu sapulcējās Vecmuižā.

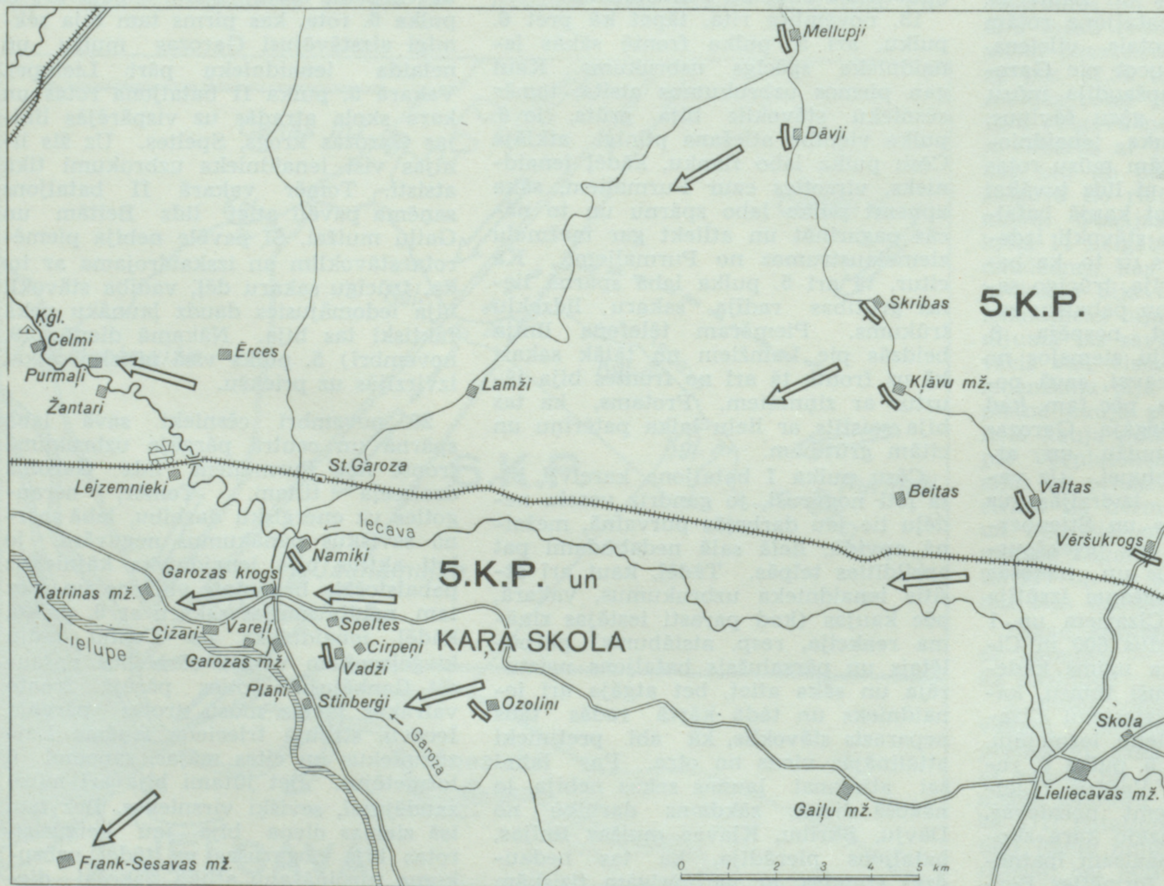
15. novembrī III un II bataljons palika vecās vietās, vedot intensīvu izlūkošanu Jelgavas un Bauskas virzienos, bet pastiprinātais I bataljons ieņēma Umpartes muižu, Valles muižu, kur saņēma 3 ložmetējus, un Bārbeles mācītāja muižu. Vēl pieminēsim, ka šodien valmieriešu 12. rotas rokās krita vācu kaŗavīru veikals un 6 kareivji, kas, nezinādami, ka Lieliecavas muiža jau no mums ir ieņemta, brauca uz turieni no Jelgavas ar precēm.

16. novembrī III bataljonam bija uzdots ieņemt Aučus, Emburgu un Pazvanus. Uzdevumu pārāk plašā frontē, izklaidēto spēku dēļ, izpildīt neizdevās un vakarā bataljons, neieņēmis uzdotos punktus, atradās uz vispārējas līnijas: Cūciņas, Krieviņi, Zvirbuļi, Bieranti, Slokas muiža, Krūkles. II bataljons ieņēma Ķenziņu muižu, Šikaļu mājas, Bērzu muižu un Grāvendāles muižu, pie kam pie Šikaļu mājām krita vācu leģiona komandieris jūŗas kapteinis Zīverts, kas, neinformēts par stāvokli, automobilī brauca no Codes uz Jelgavu un nokļuva mūsu priekšējo vienību ugunī. Instruktoru rota, nākdama no Vecmuižas uz Rudzu krogu, ieņēma Ilziņu mājas, saņemot 4 ložmetējus, bet I bataljons kopā ar 3. pulka III bataljonu (kas ietilpa Jaunjelgavas grupā) ieņēma Kanderteņu muižu, Pētermuižu, Kuivas, Tupiņus un Šarlotes muižu.

17. novembrī III bataljons, tāpat kā iepriekšējā dienā, ienaidnieka pretestību lauzt nespēja. II bataljons ieņēma Codi, bet III bataljons kopā ar 3. pulka 12. rotu — Bausku, saņemot 10 ložmetējus, 2 smagos automobiļus un citas trofejas.

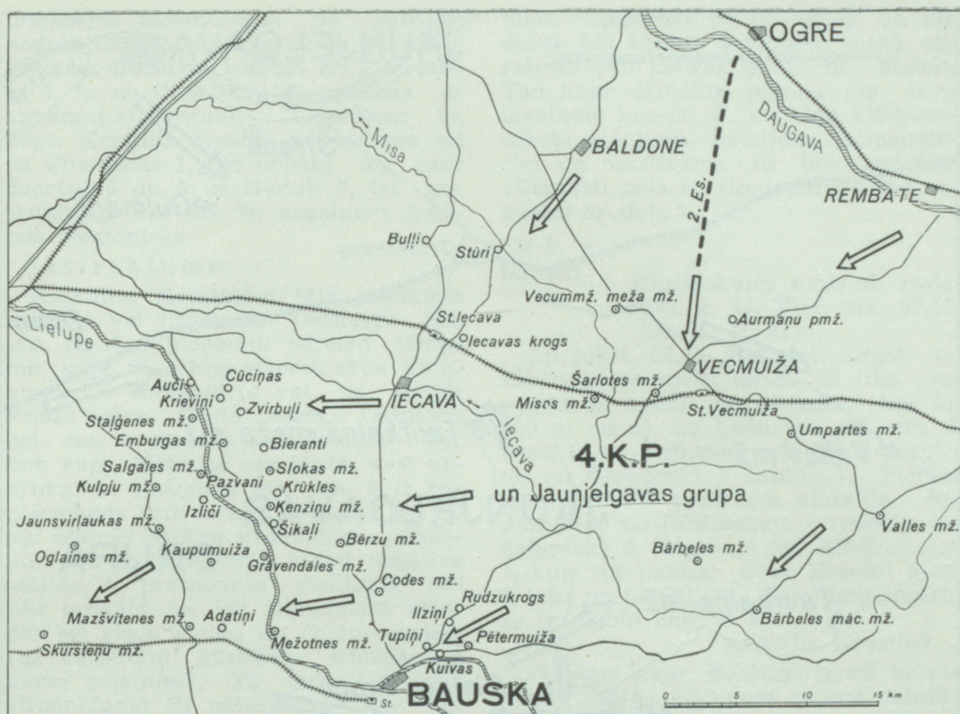
18. novembrī 4. p. III un II bataljons atsita ienaidnieka uzbrukumu un II bataljons, bez tam, ieņēma Mežotni, saņemot 1 lidmašīnu un 2 ložmetējus. Tā tad 6. un 5. pulkam tik grūtais 18. novembris pagāja 4. pulkam nesalīdzināmi vieglāk. Toties nākamās dienās 4. pulkam neizdevās arī gūt tādus panākumus, kā Vidzemes divīzijas pārējiem diviem pulkiem.

Arī 19. novembrī III bataljona uzbrukums vēl nebija sekmīgs. II bataljons pārgrupējās un, bez tam, ieņēma Isliču pusmuižu, bet ienaidnieka pretuzbrukuma dēļ bija spiesta to atkal atstāt.

5. k. p. uzbrukums.

Arī 21. novembrī III bataljons sekmes vēl neguva, jo vācu leģiona vienībām, kas cīnījās pret mūsu 4. pulku, bija uzdots arī šodien izšķiroši aizstāvēt Auču, Staļģenes un Emburgas rajoņu, lai tādējādi segtu no austrumiem dzelzdivīzijas atiešanu no Jelgavas. II bataljons ieņēma Kulpju muižu un Salgales muižu, bet ienaidnieka pretuzbrukuma dēļ pēdējo punktu atkal bija spiests atstāt. I bataljons ieņēma Kaupmuižu un pēc tam, mainot virzienu uz ziemeļiem, līdz vakaram sasniedza Jaunsvirlaukas muižu. 2. eskadrons ieņēma Adatiņu mājas un pēc tam kopā ar 3. pulka 2. rotu arī Mazsvītenes muižu. 22. novembrī II bataljons ieņēma Skursteņu muižu, bet I bataljons Oglaines muižu, saņemot 2 ložmetējus un artilerijas municiju. Nākošās dienās nopietnas sadursmes vairs nenotika, pie kam 28. novembrī pulks atradās dienvidos no Meitenes, bet ar izlūku vienībām bija ieņēmis Janiškus. Pēdējo punktu gan uz sabiedroto komisijas pieprasījumu jau pēc dažām stundām atstājām.

4. k. p. un Jaunjelgavas grupas uzbrukums.

Vēl atliek apskatīt Jaunjelgavas grupas darbību:

12. novembrī Jaunjelgavas grupas vienības ieņēma Taurkalna mežziņa muižu, Jakšiņus un Mūrmuižu, pie kam pirms pēdējā punkta ieņemšanas pie Beķeru un Cielavu kroga 3. pulka 1. izlūku rota sasita un izklīdināja stiprāku ienaidnieka vienību, atņemot tai 4 ložmetējus Strausa mājas, ienaidnieka sīvas pretestības dēļ, ieņemt neizdevās, tāpat Gulmaņus. Nesekmīga bija arī kauja pie Dzeņiem, kuŗus kaut gan uz laiku ieņēma, tomēr beidzot atkal zaudējām, jo ievainoja uzbrūkošās, resp. 3. pulka 1. rotas komandieri un drīzi pēc tam krita arī tā vietnieks, kādēļ rota palika bez virsniekiem un tādā kārtā tās kaujas spējas, protams, bija mazinājušās. Bez tam atzīmējams, ka rota pirms dažām dienām bija saņēmusi papildinājumu no jaunmobilizētiem, kas īsa laika dēļ vēl nebija sakausēti ar veco sastāvu. Un tad vēl viena lieta: arī Jaunjelgavas grupai grūtības radīja nepietiekoši sakaru līdzekļi. Piemēram, kāda daļa no grupas spēkiem ļoti vēlu saņēma uzbrukuma pavēli, kuŗu tādēļ varēja sākt izpildīt tikai uz vakara pusi, kas savukārt, bija sevišķi neizdevīgi kā no kopdarbības viedokļa, tā arī ņemot vērā 12. novembŗa īso dienu.

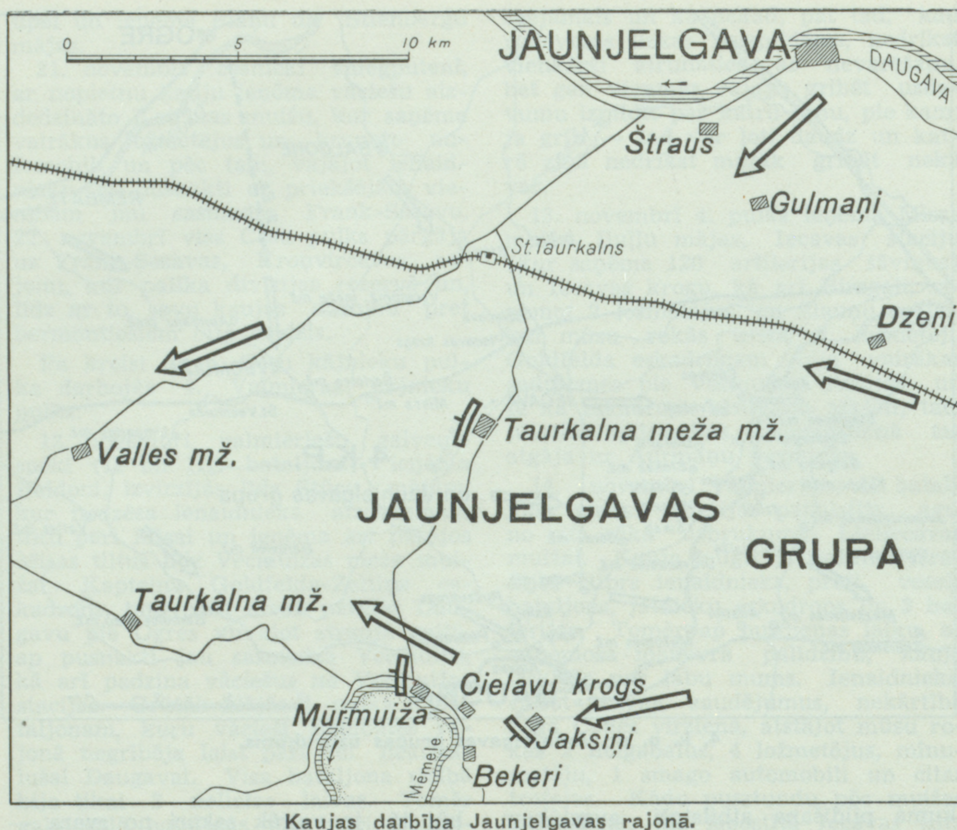
Ir tādas lietas, kuŗas nekad nevar par daudz atgādināt un tādēļ, dibinoties uz 12. novembŗa piedzīvojumiem, tās atgādināsim arī šoreiz:

1) Atkārtoti uzsveŗama vadības loma, pie kam it sevišķa nozīme prestiža un no tā izrietošas autoritātes dēļ piekrīt virsniekiem. Prestižu un autoritāti dod dienesta pakāpes un, vispār, virsnieku izcilais stāvoklis. Bet kā virsniekiem, tā arī pārējiem priekšniekiem būtu nepareizi autoritāti dibināt vienīgi uz izcilo dienesta stāvokli. Pēdējais, savā ziņā, ir avanss, kas ar jo lielāku uzviju jāatpelna, jo pastāvīgu, neapšaubāmu un neapdraudētu autoritāti, kas vienmēr pieaug un nekad nemazinās, dod vienīgi patiesais pārākums visās pozitīvās nozarēs, vai citiem vārdiem — nepārtraukta pienākuma pildīšana atbilstoši augstākam amatam, ne tikai ar labu gribu (kas gan ir visa pārējā priekšnoteikums), bet arī ar pārāku prasmi un drosmi, cenšoties panākt, lai priekšnieks uz savu vienību varētu būt tikpat lepns (un, pie tam, pamatoti lepns) kā vienība uz savu priekšnieku. Pie nepārtrauktas, apzinīgas pienākumu pildīšanas panāksim arī to, ka neviens nebūs tas, kas viņš «skaitās» tikai vārda pēc, bet gan arī pēc būtības, jo nepietiek un pat ārkārtīgi maldinoši un kaitīgi ir, ja dažādām dienesta priekšrocībām, piemēram cepures naga apkalumam, zīmotnēm, piešiem un, vispār, formai neatbilst faktisakis saturs un vērtība. Ko līdz, piemēram, visskaistākais lidotāja, jātnieka vai jūrnieka tērps, ja neprot lidot, jāt vai neprot to, kas jūrniekam jāprot? No tā varam secināt: nekad neesi kaut kas tikai vārda pēc (vai citādi izsakoties — simulants), bet gan katrā ziņā arī pēc būtības.

2) Parasti virsnieku zaudējumu procents ir augstāks par vispārējo zaudējumu procentu, pie kam nereti mazākās vienībās no ierindas iziet pat visi virsnieki. Bet arī tādā gadījumā vienībai, piemēram rotai, jābūt spējīgai sekmīgi turpināt savu uzdevumu. Tas, runājot rotas mērogā, pa lielākai daļai, atkarājas no instruktoriem, kuŗiem jābūt virsnieku pilnvērtīgiem palīgiem un, vajadzības gadījumā, arī atvietotājiem. Attiecībā uz instruktoriem, tas pats sakāms par kareivjiem un tādēļ, savukārt, nevienam priekšniekam un, vispār, kaŗavīram nepietiek ar tiešo pienākumu zināšanu un prašanu, bet jābūt spējīgam izpildīt arī vismaz nākošo augstāku amatu. Tas nāks par labu ne tikai tiešas vajadzības gadījumos, bet bez izņēmuma vienmēr un it sevišķi tad, kad sakari ir trūcīgi (un tas, kā mēs jau zinām, gadās ļoti bieži, pie kam parasti mēdz būt tā: jo vairāk sakari no svara — jo grūtāk tie uzturami).

3) Ārkārtīgi laimīgs varētu būt tas priekšnieks, piemēram rotas komandieris, kas kaŗu beigtu ar tā paša sastāva rotu, kāds viņam bija kaŗa sākumā. Bet kaŗā zaudējumi un, līdz ar to, arī papildinājumi un pārmaiņas sastāvā ir neizbēgami, kas uzliek ikvienam priekšniekam par pienākumu pastāvīgi rūpēties par papildinājumu sakausēšanu ar veco sastāvu, lai panāktu un vienmēr uzturētu vienībā maksimāli iespējamo un absolūti nepieciešamo viengabalainību, jo pretējā gadījumā vienība būs gan, varbūt, pilnskaitlīga, bet ne pilnvērtīga. Šeit, savā ziņā, jāatkārto jau teiktais: kā individuālā āriene, tā arī skaitlis nedrīkst maldināt, bet gan tam jābūt patiesam spēka mērogam.

Domu par papildinājumu sakausēšanu ar veco sastāvu varam attiecināt arī uz visu valsti un tautu: nepietiek, ka tagadējā paaudze pilda savu pienākumu, bet no svara, lai arī nākamās to pildītu un pie tam vēl labāk par tagadējo, vai konkrētāk izsakoties, varētu teikt: nepietiek, ja kareivji priekšzīmīgi pilda dienestu, jo visa armija un, līdz ar to, katrs kaŗavīrs ir atbildīgs ne tikai par to kas ir, bet arī par to, kas būs, resp. nākotni, un tādēļ ir nepieciešami, lai ar katru gadu dienestā ienāktu labāks sastāvs, kas attiecīgi no saviem izdienējušiem tēviem, vecākiem brāļiem, skolotājiem un privātas dzīves priekšniekiem audzināti, būtu vēl krietnāki jaunkareivji nekā savā laikā bija viņu tēvi vai pat iepriekšējais iesaukums. Tādēļ kaŗa dienestā iepotētiem kareiviskiem un vispārējiem tikumiem jāiedarbojas vēl pamatīgāk nekā visiedarbīgākai medicīniskai potei. Sevišķi liela loma šinī ziņā ir, bet uz priekšu neapšaubāmi vēl lielāki panākumi var būt aizsargiem, kuŗiem, no vienas puses, jā-

Kaujas darbība Jaunjelgavas rajonā.

censās jo vairāk līdzināties pilnvērtīgiem karavīriem, bet no otras puses — jācensās panākt, lai visi pārējie pilsoņi jo vairāk līdzinātos aizsargiem.

13. novembrī vācieši paši uzbruka Jaunjelgavas grupā ietilpstošam 3. pulka III bataljonam (domājams maldināšanas nolūkā, lai pēc tam sekmīgāk izpildītu savu atkāpšanās manevri), bet tika atsisti. No Mūrmuižas 3. pulka 2. izlūku rotas patruļas pa Taurkalna ceļu sekoja atejošai ienaidnieka kolonnai un sacēla tanī lielu apjukumu. 14. novembrī ieņēmām Taurkalna staciju un Dzeņus. 15. novembrī daļa no Jaunjelgavas grupas spēkiem vakarā sasniedza Valli, kur uzzināja, ka caur Valli, sekojot atejošam ienaidniekam, uz Bārbeli aizgājis 4. pulka I bataljons. Arī Jaunjelgavas grupas spēki (3. pulka pastiprinātais III bataljons) aizgāja uz Bārbeli, kur savienojās ar valmieriešiem. Krustpilī pa dzelzceļu šodien ieradās 1. Liepājas kājnieku pulka I bataljons, ar uzdevumu nākamā dienā iet uz Ekengrāvi. 16. un 17. novembrī Jaunjelgavas grupa, pa daļai, darbojās kopā ar 4. pulka I bataljonu un 17. novembrī kopīgi ar pēdējo ieņēma Bausku. 3. pulka I bataljons ieņēma Skaistkalni. Par 18. un 19. novembrī nekas sevišķs nav atzīmējams, izņemot gadījumu, kad izdevās ieslēgties ienaidnieka tēlefona līnijā un, pateicoties tam, uzzināt par 20. novembrī Bauskai paredzēto uzbrukumu. Uzbrukums, kaut arī ienaidnieks tuvojas Bauskai, tomēr izpalika. 20 novembrī, lai atvieglotu Jelgavas ieņemšanu, Jaunjelgavas grupa saņēma uzdevumu uzbrukt Meitenes virzienā. 21. novembŗa tumsā ieņēmām Lielsvitenes muižu, 22. novembrī Šķībo krogu un 23. novembrī Meiteni. Tanī pašā dienā notika sadursme pie Dalbiņiem ar Janišķu virzienā atejošo ienaidnieku. Pēc tam Kurzemes divīzijas vienības Bermonta frontē kļuva liekas un tādēļ nākamās dienās atgriezās pie savas divīzijas Latgales frontē.

Pulkvedis - ltn. K. Vidiņš

Kaujas apmācība

(Turpinājums.)

10. Plk. 06,00 patruļai komandieris komandē kreisiem patruļniekiem:

«Aiz manis brīvsolī — marš!» un dodas ātriem soļiem no Ribčinskaja 4 uz Ribčinskajas mežs DA. stūri pie patruļas kodola. Pa ceļam kapr. Krastiņš pieņem lēmumu pa Ribčinskajas meža D malu iet ar patruļu uz Charčenki 4.

Iztirzājums:

Kapr. Krastiņam bija jāizšķiras vai uzbrukt ienaidnieka jātnieku patruļai ar uguni, vai arī izvairīties no kaujas un turpināt savu ceļu. Kapr. Krastiņš izšķirās par pēdējo. Pareizi!

Pamatnoteikums ir, ka komandieris nekad nedrīkst izlaist no acīm savu uzdevumu. Tam jādara viss tas, kas sekmē ātrāku uzdevuma veikšanu. Kapr. Krastiņa uzdevums ir noskaidrot, vai uz līnijas Prudu ezers, Gudu ezers, Lužņevas mž. vns. 9 atrodas ienaidnieks. Uzbrukums ienaidnieka jātnieku patruļai ar uguni nekādā ziņā nesekmētu uzdevuma veikšanu, bet taisni otrādi — tiktu zaudēts laiks un atklāta patruļa, pēc kam ienaidnieka citas patruļas varētu uzsākt tās vajāšanu vai ziņnešu ķeršanu. Kapr. Krastiņš atsakās no kaujas un pārvar kārdinājumu nošaut dažus ienaidnieka jātniekus. Viņš izvēlas to ceļu, kas vairāk sekmē uzdevuma pildīšanu: nemanīts pazūd ienaidnieka jātniekiem un segti pa mežu netraucēti dodas tālāk, lai ātrāk sasniegtu savu ceļa mērķi Lužņevas meža A. malu. Kapr. Krastiņš par sastapšanos ar ienaidnieka jātnieku patruļu bataljona komandierim neziņo. Sastapšanās ar jātniekiem nav pirmie saskari, jo bataljona komandierim jau sen zināms, ka šai apvidū darbojas ienaidnieka jātnieku patruļas. Vēlāk kārtējā terminziņojumā par šo sastapšanos var arī minēt, bet sūtīt atsevišķu ziņojumu un ar to zaudēt no patruļas 1—2 cilvēkus, nebūtu pareizi.

11. Plk. 06,05 kapr. Krastiņš ar zīmi atsauc no stigu krustojuma priekšējos patruļniekus un dod patruļai sekojošo pavēli: «Patruļa turpinās virzīties gar šo mežmalu uz priekšu, lai sasniegtu šī meža R. malu un no turienes nokļūtu uz Lužņevas mž. vns. 9 (lūk tās mājas kalnā). Priekšējie patruļnieki uz priekšu!»

Kad priekšējie patruļnieki nogājuši apmēram soļus 50, kapr. Krastiņš turpina: «Aiz manis brīvsolī — marš! Sānu patruļniekiem iziet!»

Patruļa pa mežmalu nonāk pie Charčenki 4. Te kapr. Krastiņš patruļu aptur. Patruļnieki bez kādas sevišķas pavēles automatiski turpina novērošanu. Pats kapr. Krastiņš uzmanīgi izvirzās līdz mežmalai, kur apmēram 3—5 minūtes ar binokli uzmanīgi novēro apkārtni un izvēlas turpmāko ceļu.

Iztirzājums:

Mežā, kā arī tumsā un miglā patruļa nevirzās lēcieniem kā atklātā apvidū, bet iet gājiena kārtībā, izsūtot redzes attālumā patruļniekus, kuŗu uzdevums sargāt patruļu no pārsteigumiem. Jo biezāks mežs (tumšāka nakts), jo tuvāk jāturas patruļniekiem, — un otrādi.

Klātpielikta zīmējumā parādīta izlūkošanas patruļas kustība pa mežu. Kā redzams, patruļas kodols turas tik tālu mežā, lai to no lauka nevarētu ieraudzīt. Redzes sakaros kodolam pa priekšu iet priekšējie patruļnieki. Kreisie patruļnieki iet tā, lai tie paši paliktu paslēpti, bet tomēr varētu redzēt ārā no meža. Labie patruļnieki virzās gar stigu, kur tie samērā var

tālāk redzēt. Pats par sevi saprotams, ka patruļnieki savas kustības pieskaņo patruļas kodolam, bet ne otrādi. Šī pieskaņošana jādara automatiski, bez sevišķām pavēlēm no patruļas komandieŗa puses. Mainoties meža biezumam, jāmainās arī atstātēm starp patruļniekiem un kodolu. Sānu patruļniekiem jāturas apmēram vienā augstumā ar patruļas kodola galvu.

12. Plks. 06,30 kapr. Krastiņš pavēl:

«Nākošais patruļas lēciens uz Lužņevas mž. vns. 9. Labie patruļnieki uz Charčenki 4; patšautene te pozicijā — segt labo patruļnieku kustību!»

Kad labie patruļnieki sasnieguši Charčenki 4, kapr. Krastiņš pavēl savam vietniekam:

«Dižkareivis H.! Pārejiet ar patruļas kodolu uz Charčenki 4 (norāda) un sedziet ar patšauteni manu kustību uz Lužņevas mž. 9!»

Pēc tam, kad patruļas kodols sasniedzis Charčenki 4, kapr. Krastiņš pavēl:

«Priekšējie patruļnieki pa šo grāvi uz Lužņevas mž. vns. 9!», bet pats ar kreisiem patruļniekiem paliek mežmalā pie tā paša grāvja, gatavībā pabalstīt patruļniekus ar uguni.

Tiko priekšējie patruļnieki sasnieguši tiltiņu, kas ap 250 m uz A. no Lužņevas mž. vns. 9, un grib iet tālāk, atskan no minētās viensētas 2 šāvieni, pēc kam no dzīvojamās ēkas izskrien kādi 5—6 ienaidnieka kareivji un ieņēmuši poziciju sētmalā, arī atklāj uguni uz patruļniekiem. Tai pašā laikā atklāj uguni mūsu patšautene no Charčenki 4, pēc kam ienaidnieka uguns drusku atslābst un priekšējie patruļnieki atvelkas atpakaļ grāvī. Atskan arī vairāki šāvieni no paugurīša, kas 500 m uz D. no Lužņevas mž. vns. 9.

Kaprālis Krastiņš dod priekšējiem patruļniekiem zīmi «gulties!», t. i. palikt uz vietas, bet pats ar tālskatu uzmanīgi novēro apkārtni. Tagad viņš saskata rūpīgi nomaskotus ierakumus pie Lužņevas mž. vns. 9 un uz paugura, kas ap 500 m. uz D. no šīs viensētas. Pulkstens jau 06,55.

Ko dara tālāk kapr. Krastiņš? (Vispirms pieņem pats lēmumu un tad lasi tālāk.)

Iztirzājums:

Te mēs redzējām gadījumu, kur vispirms uz priekšu tiek izvirzīti labie patruļnieki un pēc viņiem arī patruļas kodols, pēc kam sāk kustību priekšējie patruļnieki. Tā var rīkoties, kad krasi jāmaina patruļas virziens, jo nedrīkst pieturēties pie negrozāma šablona. Katrā ziņā pieeja pie Lužņevas mž. vns. 9 ir labāka no tiltiņa puses, nekā no Charčenki 4. Tādēļ arī šī pieeja jāizmanto (grāvis pielīšanai). Bet pievirzīšanos no šīs puses vislabāk segt ar Charčenki 4, kur arī tiek novietota patšautene. Tā tad — segtāko pieeju izmantot savai kustībai, kuŗu segt ar uguni no tās vietas, kur labāka apšaude (atklāts lauks).

13. Plk. 07,00. Kapr. Krastiņš pieņem lēmumu Lužņevas mž. vns. 9 neuzbrukt, bet atvilkt patruļu Ribčinskajas mežā R. malā un iet uz Charčenki 1. Šī lēmuma izpildīšanai viņš ar zīmi atsauc pie sevis priekšējos patruļniekus un patruļas kodolu uz Ribčinskajas meža R. malu. Patruļas kodolam iznākot no Charčenki 4, to no Charčenki 3 apšauda ar automatisku uguni. Redzēdams to, kapr. Krastiņš atsakās no nodoma iet uz Charčenki 1, bet nolemj iet caur Ezerēni 6 un 5 uz Guduļi 5, lai noskaidrotu, vai arī šo augstumu ieņēmis ienaidnieks.

Iztirzājums:

Kaprālim Krastiņam bija jāizšķiŗas uzbrukt vai neuzbrukt Lužņevas mž. vns. 9. Lai pieņemtu pareizu lēmumu, kapr. Krastiņš atceras savu uzdevumu — «noskaidrot vai uz līnijas Prudu ezers, Gudu ezers, Lužņevas mž. vns. 9 atrodas ienaidnieks.» Pēc tam kapr. Krastiņš sev jautā: «vai uzbrukums Lužņevas mž. vns. 9 ir nepieciešams uzdevuma pildīšanai un vai tas sekmēs ātrāku uzdevumu veikšanu. Uz šo jautājumu jādod negātīva atbilde, jo pretsekmju gadījumā netiks noskaidrots, vai ienaidnieks atrodas arī starp Prudu un Gudu ezeriem (uz varbūtējo gūstekņu izteicieniem nevar paļauties). Tā tad uzdevuma atrisināšanai šis uzbrukums var dot ļoti maz, bet tas savienots tikai ar risku, ka nesekmju gadījumā (zaudējumi kritušos un ievainotos) patruļa vairs nebūs spējīga turpināt izlūkošanu, t. i. veikt savu uzdevumu. Tādēļ kapr. Krastiņš no uzbrukuma atsakās. Pēc tam, kad tas redz, ka ienaidnieks ar automatisko ieroci šauj arī no Charčenki 3, atsakās arī no iešanas uz Charčenki 1.

14. Plk. 07,03 patruļa sapulcējas Ribčinskajas meža R. malā un te kapr. Krastiņš redz, ka viens no priekšējiem patruļniekiem ievainots plecā. Kapr. Krastiņš pavēl ievainoto pārsiet un nolemj to ar kārtējo termiņziņojumu sūtīt pie bataljona komandieŗa. Viņš pavēl:

«Patruļas kodolam novietoties pie šiem lieliem kokiem; patruļniekiem uzņemties apsardzību!»

Priekšējie patruļnieki iziet līdz mežmalai, labie līdz stigu krustojumam (apmēram 60 m uz Z. no kodola), bet kreisie novietojas mežā, apmēram 100 metrus uz D. no kodola. Tad kapr. Krastiņš piesauc pie sevis ievainoto kareivi F. un viņa klātbūtnē raksta ziņojumu bataljona komandierim un rakstīdams to lasa priekšā. (Uzraksti pats šo ziņojumu un tad salīdzini ar doto.)

I/6 k. p.
izl. pat.

Ribčinskajas mežs R. mala.
1936. g. 27. VIII, plk. 07,15.
I/6. K. P. kom.

Ap plkst. 06,45, patruļai izejot no Ribčinskajas meža uz R., tā tika saņemta ar uguni: no paugura, kas ap 500 m uz D. no Lužņevas mž. vns. 9 (šaut.); no Lužņevas mž. vns 9 (šaut.) un no Charčenki 3 (autom.). Pieejas pie minētiem punktiem atklātas. Ap. plk. 06,00 no Ribčinskaja 4 redzējis ienaidnieka 5 jātniekus pie Ribčinskajas 7, kuŗi tur palika. Caur Ezerēni 6 un 5 iešu uz Guduļi 5. Ziņojumu nosūtu ar ievainoto kareivi F.

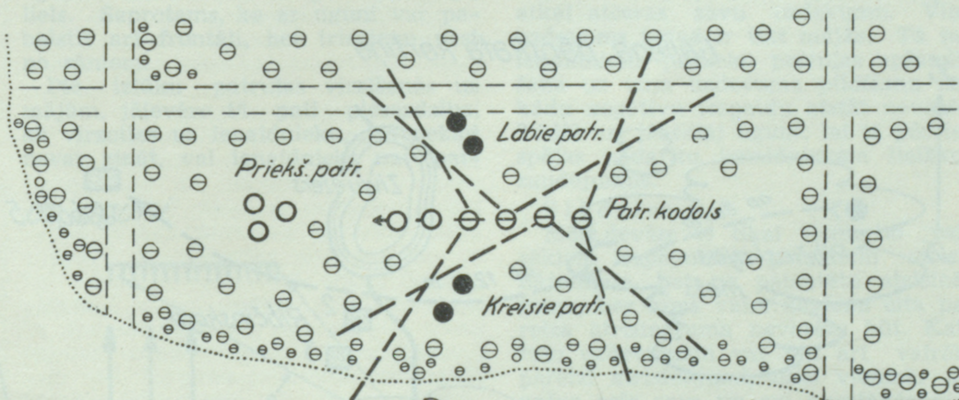
Kaprālis Krastiņš.

Pēc tam kapr. Krastiņš pavēl kareivim F.: «Jūs ziņojuma saturu dzirdējiet. Nonesiet to ziņojumu bataljona komandierim. Ejot caur Soboļi 5, jau priekšlaikus nolasiet to btl. komandierim pa tālruni. Gājiena ceļš: pa šo stigu līdz šī Ribčinskajas meža A. malai, tad caur Ribčinskaja 2 un 3 (tās divas kopējās jaunsaimniecības, kuŗām patruļa nākot šurp izgāja cauri) uz Soboļi 5. Sevišķi uzmanaties, izejot no Ribčinskaja meža uz Ribčinskaja 2 un 3 (ienaidn. jātnieku patruļa).

Iztirzājums:

Ja patruļai vajadzīgs kādu laiku palikt uz vietas, tad tai jānodrošinās no pārsteigumiem, t. i. jādomā par drošību. To panāk pavēlot patruļniekiem iziet vajadzīgā attālumā no patruļas kodola un uzņemties apsardzību.

Lai nebūtu jātērē lieks laiks, ziņojuma satura paskaidrošanai, ieteicams piesaukt ziņnesi klāt pie ziņojuma rakstīšanas un rakstot vienlaicīgi arī zi-

ņojumu nolasīt. Katrā ziņā ziņnesim jāzin katra ziņojuma saturs, izņemot gadījumus, ja ziņojums ir slepens vai garš, kādus parasti sūtīs štābi, bet ne izlūka patruļa. Ziņnesim jāpaskaidro gājiena ceļš un ja vajadzīgs, jādod līdzi gājiena pārskata kartiņa. Šai gadījumā, kur ceļš bija samērā ļoti īss un viegli atrodams, pārskata kartiņa, lai nekavētu lieki laiku, netika dota. Ja to gribētu pagatavot, tad tai jābūt ļoti vienkāršai, piemēram tādai, kāda parādīta klātpieliktā zīmējumā. Ja nav laika uzzīmēt pārskata kartiņu, tad jāuzraksta tos punktus, gar vai caur kuŗiem ziņnesim jāiet.

Katram ziņojumam jābūt skaidram un īsam, bez nevajadzīgiem sīkumiem. Tādēļ arī kapr. Krastiņš sīki neapraksta izlūku patruļas darbību Ribčinskajas meža R. malu, jo patruļas darbības sīkumi bataljona komandierim nav vajadzīgi, tie tikai viņu apgrūtinātu. Kapr. Krastiņš dod īsu un skaidru atbildi saskaņā ar savu uzdevumu, norādot, no kādiem punktiem šauts un ar kādiem ieročiem. Tai pašā ziņojumā viņš īsumā piemin par sastapšanos ar ienaidnieka jātniekiem. Arī te lieki būtu aprakstīt, pie kāda mājas stūŗa un ko katrs atsevišks jātnieks darījis, jo tam priekš bataljona komandieŗa nav nekādas nozīmes. Tālāk, kā mēs to redzējām ziņojumā, konkrēti jāpasaka, ko patruļas komandieris darīs tālāk un ar ko ziņojums tiek nosūtīts.

Arī apvidus nav sīki jāapraksta, bet jādod tas, kas būtu vajadzīgs bataljona turpmākai darbībai. Pēc pusdienas bataljonam būs jāiet uz R., tā tad būs ienaidniekam, kas minētos 3 punktus ieņēmis, jāuzbrūk. No svara zināt, kādas ir pieejas un to kapr. Krastiņš arī īsi pasaka — atklātas. Ja būtu kāda segta pieeja, tad to vajadzētu konkrēti minēt. Te saprotams nekrīt svarā pieejas atsevišķiem cilvēkiem, bet jādomā par pieejām uzbrūkošiem vadiem vai pat rotām.

15. Plk. 07,15 kap. Krastiņš nosūta terminziņojumu, bet pats ar patruļu dodas uz Ezerēni 6, no kuŗienes caur Ezerēni 1 virzās uz Ezerēni 2, bet te tiek saņemts ar uguni no Guduļi 5 (automāts) un no Guduļi 4 (šautenes). Kapr. Krastiņš atvelk patruļu uz Ezerēni 1 un no šejienes, rūpīgi noslēpies, novēro ienaidnieku. Viņš ar tālskatu saskata labi maskētus ierakumus pie Prudu pmž. 7 un pie Guduļi 5, 4 un 1. Plkst. jau 09,00. Ko dara tālāk kapr. Krastiņš?

1. Vai viņš paliek līdz plk. 11,00 uz vietas un turpina novērošanu (savu uzdevumu viņš it kā jau būtu veicis)?

2. Varbūt organizē izlūkošanas iebrukumu uz Guduļi augstieni?

3. Vai neturpina ceļu uz Z., lai izlūkotu Prudu mežu.

(Pieņem pats lēmumu un tad lasi tālāk!)

16. Plk. 09,05 kapr. Krastiņš pieņem lēmumu turpināt ceļu uz Z. un izlūkot Prudu mežu. Viņš ved savu patruļu no Ezerēni 1 pa ieleju taisni uz Z. un sasniedz Prudu meža D. galu, kur ienaidnieku nesastop. Virzoties gar Prudu meža A. malu, viņš nonāk meža Z. malā, pa ceļam nekur ienaidnieku nesastapis. Arī Prudu pmž. vns. 4, 3 un 5 no ienaidnieka nav ieņemtas. No Prudu pmž. vns. 5 plk. 09,50 kapr. Krastiņš nosūta bataljona komandierim terminziņojumu, kurā min, ka ienaidnieks ieņēmis Guduļi augstieni, bet Prudu meža A. un Z. mala nav ieņemta. Tālāk ziņo, ka pats ar patruļu dosies no Prudu pmž. vns. 5 uz vns. 6.

Iztirzājums:

Lai gan kapr. Krastiņš, saskaņā ar uzdevumiem, jau noskaidrojis, ka ienaidnieks ieņem līniju Prudu ezers, Gudu ezers, Lužņevas mž. vns. 9, tomēr palikt uz vietas un līdz plk. 11,00 turpināt tikai novērošanu, nebūtu pareizi. Tā būtu par daudz pasīva izturēšanās. Bez tam arī uzdevums vēl visā pilnībā nav veikts. Ir gan zināms, ka ienaidnieks minēto līniju ieņem, bet nav vēl zināms, kāds ienaidnieks (stiprums, kaŗaspēka daļa). Tādēļ nevar palikt uz vietas un tikai novērot, bet jādarbojas aktīvi — jāparāda pašierosme.

Tomēr no uzbrukuma uz Guduļi augstieni kapr. Krastiņš atsakās. Pareizi, jo uzbrukums pāri atklātai pļavai uz ienaidnieku apmēram 3 grupu pozicijām, domājams, neizdosies, jo vairāk tādēļ, ka ienaidnieku te nevar pārsteigt.

Tā tad atliek vēl viens aktīvs darbības veids — slīdēt tālāk gar ienaidnieka poziciju uz Z., lai noskaidrotu, cik tālu tā stiepjas. Ja ienaidniekam te darbotos lielāki spēki, tad viņa fronte būs gaŗa, bet ja te būtu nelieli spēki, tad kaut kur tuvumā vajaga būt ienaidnieka kreisiem sāniem. Izmeklēt ienaidnieka sānus, šo vārīgo ienaidnieka vietu, — lūk tas ir patruļas turpmākais uzdevums... Lai ienaidnieka pozicijai nebūtu jāuzbrūk frontāli, kas prasītu samērā vairāk upuru, bet poziciju varētu ieņemt ar apņemšanu vai apiešanu, tad bataljona komandierim jāzin, kur beidzas pozicija, t. i., kur atrodas ienaidnieka sāni. Kapr. Krastiņš šo atbildi arī dod, jo Prudu meža A. un Z. malā ienaidnieka nav. Tas ieņēmis tikai spraugu starp abiem ezeriem un Lužņevas meža A. malu.

17. Plk. 09,55 kapr. Krastiņš ar patruļu virzās gar Prudu meža R. malu uz D. un pa ceļam noskaidro, ka Prudu pmž. vns. 6 no ienaidnieka nav ieņemta. Plk. 10,50 kapr. Krastiņš nonāk mežmalā pie tiltiņa, kas starp Guduļi 5 un Prudu pmž. vns. 7. Te viņš paliek stāvot un novēro. Abos punktos redzami ierakumi, apmēram, grupai. Ierakumos katrā vietā stāv pa divi sargi, bet pārējie ienaidnieka kareivji, domājams, novietojušies dzīvojamās mājās, no kuŗām iziet un kuŗās ieiet atsevišķi ienaidnieka kareivji. Mežs pie abām mājām pieiet apmēram uz 100 metriem. Plk. jau 11,00. Ko dara kapr. Krastiņš?

1) Vai viņš, saskaņā ar uzdevumu, pārtrauc izlūkošanu un iet mājās?

2) Vai viņš, varbūt, organizē izlūkošanas iebrukumu, lai notvertu mēli un kur viņš uzbrūk Guduļi 5 vai Prudu pmž. vns 7. (Pieņem pats lēmumu un tad tikai lasi tālāk!)

Iztirzājums:

Kapr. Krastiņš rīkojās kaut gan ļoti uzmanīgi, bet tomēr ļoti enerģiski. Viņš devās ienaidniekam aizmugurē. No priekšas parasti viss labi nomaskēts un noslēpts, bet no muguras puses vienmēr būs vairāk kas redzams.

18. Plk. 11,05 kapr. Krastiņš pieņem lēmumu no muguras puses uzbrukt uz Prudu pmž. vns. 7 un saķert mēli.

Iztirzājums:

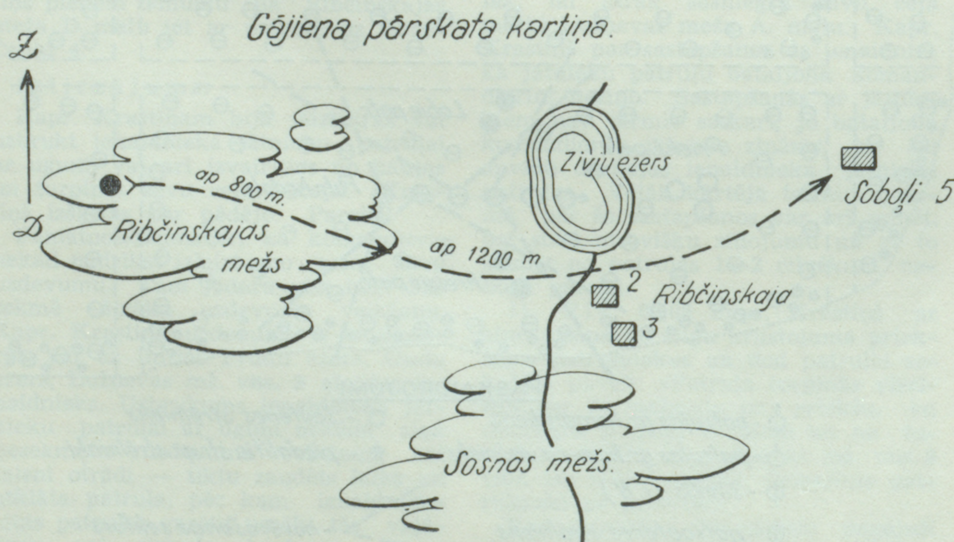
Kapr. Krastiņš, burtiski pieturoties pie uzdevuma, varēja plk. 11,00 pārtraukt izlūkošanu un atgriezties uz mājām. Kaut gan uzdevums formāli veikts, tomēr atbilde būtu pilnīgāka, ja varētu pateikt arī «kāds ienaidnieks» minēto līniju ieņem. Tādēļ kapr. Krastiņš darbojas ne pēc uzdevuma burta, bet gan uzdevuma garā un pašierosmēti nolemj saķert mēli.

Viņš izšķiras par uzbrukumu uz Prudu mž. vns. 7, bet ne uz Guduļi 5, jo uzbrūkot uz Guduļi 5, ienaidnieks, kas atrodas Prudu pmž. vns. 7, var atgriezt patruļai atkāpšanos.

19. Plk. 11,05 kapr. Krastiņš atdod patruļai sekojošo mutvārdu pavēli:

I. Ienaidnieks, apmēram grupas sastāvā, ieņem Prudu pmž. vns. 7.

II. Esmu nolēmis no R. uzbrukt minētai viensētai un saķert gūstekņus; uzbrukumu no šī tiltiņa pabalstīt ar patšauteni.

III. Uzbrukuma izpildīšanai pavelu:

Manam vietniekam dižk. H. palikt ar patšauteni pie šī tilta un pabalstīt uzbrukumu ar uguni. Papildus uzdevums — neitrālizēt ienaidnieku, kas atrodas Guduļi 5. Uguni atklāt tikai pēc tam, kad ienaidnieks mūsu uzbrukumu jau atklājis.

IV. Pēc uzbrukuma esmu nolēmis nekavējoties iet uz Druvas 1 un tālāk uz Soboļi 5. Par pievienošanos patruļai patšautenei došu zīmi.

«Dižk. H. — atkārtojiet savu uzdevumu! Labi!»

«Patruļas kodols aiz manis kolonnā pa vienam brīvsolī — marš!»

Nonācis mežmalā, pret viensētu 7, kapr. Krastiņš turpina:

«Trieciena virziens uz dārza stūri! Pēc nonākšanas dārzā: priekšējiem patruļniekiem sagrābt ienaidnieka sargus; kareivim J. palikt pie kūts stūra un nošaut katru ienaidnieku, kas steigtos sargiem palīgā; pārējiem sekot aiz manis dzīvojamās ēkas tīrīšanai!

Atkārtot! Vai ir kādi jautājumi? — nav!»

Pēc tam kapr. Krastiņš komandē:

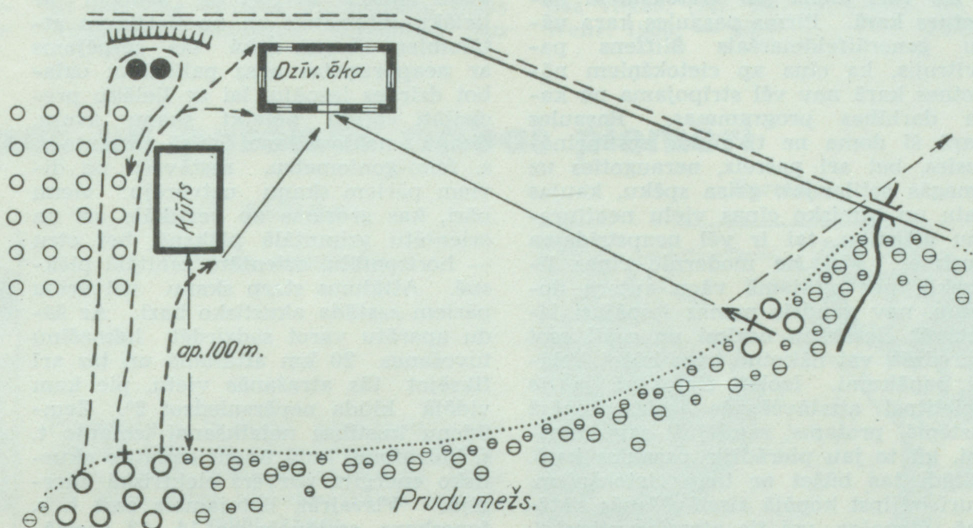
«Uz to dārza stūri,
strēlnieku barā,
aiz manis — marš!»

Visi ātriem soļiem dodas trieciena aiz kapr. Krastiņa. Pienācis uz, apmēram, 50 m no dārza, kapr. Krastiņš sāk skriet. Ienaidnieka sargi uzbrukumu ieraudzījuši. Tie sāk kliegt un šaut, bet tūliņ tiek satverti no priekšējiem patruļniekiem un aizvilkti aiz kūts. No dzīvojamās ēkas skrien sargiem palīgā citi ienaidnieka kareivji, no kuriem patšautene no mežmalas un kar. J. no kūts stūra 2 nošauj un 3 ievaino.

Kapr. Krastiņš, lai to nevarētu nošaut no logiem, pieskrien cieši klāt pie dzīvojamās ēkas sienas. Turēdams gatavībā rokas granātu, viņš pavēl arī pārējiem ienaidnieka kareivjiem iznākt no mājas un padoties. Iznāk un padodas vēl 3 ienaidnieka kareivji.

Visiem ienaidnieka kareivjiem (arī kritušiem un ievainotiem) tiek atņemti dokumenti. Gūstekņiem tiek uzstādīts jautājums, pie kādas daļas tie pieder un kādi spēki atrodas uz līnijas Prudu ezers, Gudu ezers, Lužņevas meža A. mala. Gūstekņi pasaka, ka tie pieder pie ienaidnieka 34. k. p. riteņbraucēju rotas I vada, kā arī ieņemot minēto līniju ar uzdevumu kavēt mūsu virzīšanos uz R.

Pēc tam kapr. Krastiņš dod patšautenei zīmi pievienoties. Paņēmis līdzi

gūstekņus, to starpā arī 2 viegli iet spējīgos, viegli ievainotos, tas ar patruļu pa stigu iziet līdz Prudu meža A. malai un tālāk uz Druvas!

Iztirzājums:

Lai šādi izlūkošanas iebrukumi izdotos, jādarbojas:

1) pārsteidzoši; 2) ātri; 3) vienkārši.

Lai uzbruktu kādam objektam, jānovērtē virzieni, kādu, rupji ņemot, var būt 3: frontāls, no labās un no kreisās. Segtākais virziens jāizvēlas triecienspēka pievirzīšanai, bet atklātākais trieciena pabalstīšanai ar uguni. Saprotams, ka te ir iespējamas arī dažādas kombinācijas. Piemēram, var izmantot trieciena spēkam divus virzienus un pabalstīšanai ar uguni vienu, vai arī otrādi. Tomēr vienmēr jāņem vērā, ka nav izdevīgi, ja trieciena virziens iet līdztekus uguns virzienam. Šādos gadījumos triecienu nevar sekmīgi pabalstīt ar uguni, izņemot gadījumus, kad var šaut pāri savējo galvām. Skaties zīmējumu par trieciena pabalstīšanu, kurā redzams, ka visizdevīgākais stāvoklis ir tad, kad leņķis starp triecienu virzienu un ugunsvirzienu ir no 45 gr. līdz 90 gr. liels. Saprotams, ka ar uguni var pabalstīt arī frontāli, bet triecienu vest no sāniem.

Pie izlūku patruļas virzīšanās uz mājām, jāievēro tā pati piesardzība, kā virzoties uz ienaidnieku, jo nekad nevar zināt, vai ienaidnieks nav patruļu manījis un kādā vietā ierīkojis lamatas.

20. Plk. 12,00 patruļa sasniedz Markauki 2. Te kapr. Krastiņš redz, ka no Markauki 6 uz Markauki 1 jāj 5 ienaidnieka jātnieki. Ko dara kapr. Krastiņš?

Vai viņš ļauj jātniekiem mierīgi aizjāt kā pie Ribčinskajas 4, vai arī uzbrukt tiem ar uguni?

(Pieņem pats lēmumu un tad lasi tālāk!)

21. Plk. 12,05 kapr. Krastiņš pavēl patšautenei atklāt pa ienaidnieka jātniekiem uguni. Divi jātnieki aizauļo uz Ezerēni 5, bet 3 kopā ar zirgiem paliek uz ceļa guļot.

Patruļa turpina savu ceļu un sasniedz Soboļi 5. Te kapr. Krastiņš pa tālruni ziņo bataljona komandierim par sava uzdevuma izpildīšanu. Batl. kom. pavēl patruļai palikt Soboļi 5 un plk. 14,00 sagaidīt bataljona pienākšanu, bet gūstekņus ar dokumentiem nodot apsardzības priekšgrupas komandierim nosūtīšanai uz btl. štābu Turčāni.

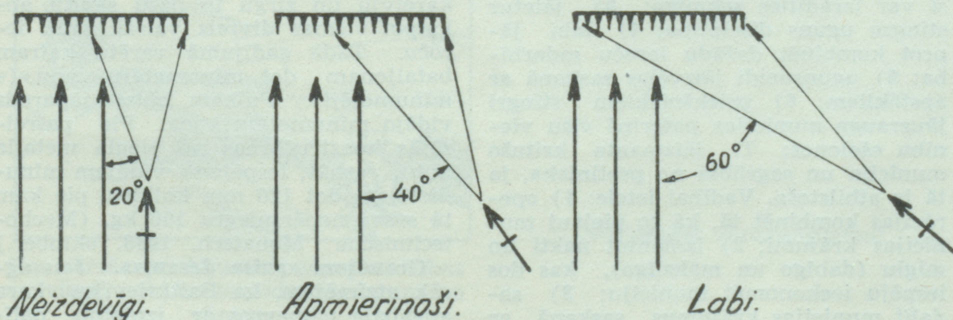
Iztirzājums:

Ieraugot jātniekus pie Markauka 6, kapr. Krastiņš, pirms atklātu uguni, atkal atceras savu uzdevumu. Viņa uzdevums tagad ir tikt mājās. Tā tad ienaidnieka jātnieku patruļas apšaudīšana uz viņa uzdevuma pildīšanu nekādu negātīvu iespaidu atstāt nevarēs. Tādēļ arī jāatklāj uguns, lai tā pēc iespējas nodarītu ienaidniekam lielākus zaudējumus.

Slēdziens:

Mēs devām te tikai vienu no vairākiem iespējamiem pareiziem atrisinājumiem, bet ne patentētu atrisinājumu, bez kura vairs neviena cita pareiza atrisinājuma nevarētu būt. Katram uzdevumam var būt arī vairāki pareizi atrisinājumi, tikai vienmēr jāpatur acīs savs un arī augstākās vienības uzdevums un jādara tas, kas šo uzdevumu pildīšanu sekmētu. Nekad neaizmirsīsim, ka pašierosme un atbildības drosme ir komandiera cēlākās īpašības. Kļūdīšanās līdzekļu izvēlē ir mazāk nosodāma nekā bezdarbība.

(Turpinājums sekos.)

Idejas un fakti ārvalstu aizsardzībā

Ko vāci domā par cietokšņiem nākotnes karā. Pirms pasaules kaŗa vācu ģenerālfeldmaršals Šlīffens pasvītrojis, ka cīņa ap cietokšņiem nākotnes karā nav vēl strīpojama no kaŗa darbības programmas. Pasaules karā šī doma ne tikai kā apstiprinājusies, bet arī pašreiz, neraugoties uz smagās artilerijas, gaisa spēku, kaujas ratu un ķīmisko cīņas vielu neatturamu attīstību, tai ir vēl neapstrīdama nozīme. Visi šie modernie cīņas līdzekļi, pēc citējamā vācu autoŗa domām, nav gandrīz nemaz iespējuši ietekmēt cietokšņu nozīmi un grūti esot paredzēt, vai nākotnē tiem būšot lielāki panākumi. Izolēti cietokšņi, ja tie neietilpst aizstāvēšanās joslas kopējā sistēmā, protams, zaudējuši savu nozīmi, kā to jau pierādījis pasaules kaŗš. Citādi tas būšot ar tiem cietokšņiem, kuŗi ietilpst kopējā aizstāvēšanās sistēmā, vienalga, vai tie atrastos pierobežas joslā, vai dziļāk valsts iekšienē, ja tikai līdz kauju sākumam tie pilnīgi izbūvēti un tos aizstāv pilnvērtīgi garnizoni: ciešā sadarbībā ar lauka armiju to loma vēl vienmēr būšot liela. Protams, nav sagaidāms, ka moderns kaŗš izšķirtos ar tā vai cita cietokšņa vai nocietinājumu sistēmas ieņemšanu, bet tomēr tie saistīs zināmu daļu spēku un kaujas līdzekļu, kuri tieši iztrūks izšķirošā vietā. («Mil.-Wochenblatt», 1936. — 16.).

Ko vāci prasa no ķīmiķiem gaisa aizsardzības ziņā. Minchenē notikusi vācu ķīmiku konference, kuŗā ar runu uzstājies Vācijas valdības pārstāvis Dr. Knipfers, iztirzādams daudzas problēmas, kādas moderni izveidots gaisa aizsardzības dienests uzstāda ķīmijas zinātnei. Šinī runā uzsvērta prasība, lai ķīmiki ziedotu visas savas zināšanas un spējas gaisa aizsardzības dienestam. Pirmā vēl neatrisināta problēma ir apvidū izsmidzināto vai izlaistīto ķīmisko vielu analizes grūtība: tas daudz vieglāk izdarāms laborātorijā nekā apvidū, jo tur nav iespējams pielietot tos precīzos un jūtīgos aparātus, ar kādiem rīkojas laborātorijā. Šai ķīmisko vielu analizei nepieciešami vienkārši aparāti un darbības paņēmieni, bet tomēr tādi, kas dod iespēju neapstrīdāmi noteikt ķīmisko vielu sastāvu. Degāzēšanai pašreiz pielietojamās vielas nepieļauj ilgstošu uzglabāšanu, kādēļ ķīmiku uzdevums izgudrot tādas, kuŗas atbilstu uzstādītai prasībai. Lai gan pašreizējā gāzmaska ir jau ļoti laba, tomēr vienmēr vēl jātiecas to uzlabot. Tāpat jāuzlabo arī citi aizsardzības līdzekļi un galvenais tiem jābūt tādiem, lai tos varētu ilgstoši uzglabāt. Tālāk uzsvērta arī mākslīgās miglas problēma: ieteikts šo jautājumu nopietnāk pētīt un galvenā kārtā meklēt tādas izejvielas, kādas var dot pati Vācija. (La Fr. mil. 29. X 36.)

Dažādi noklausīšanās aparāti. Itaļu pulkv.-leitn. Federico Gatta nācis klajā ar datiem par skaņu noklausīšanās aparātiem gaisā, zem ūdens un apakšzemes. Lai gan šie aparāti dažādi pēc savas struktūras, tiem tomēr ir tikai viens mērķis: uztvert un sakopot ar lielāku intensitāti un no lielākiem attālumiem skaņas nekā tas iespējams ar neapbruņotas auss palīdzību; uzlabot dzirdes iespēju, lai ar lielāku precizitāti varētu noteikt skaņu avotu. Skaņu noklausīšanai gaisā izmanto t. s. fono-goniometru, sastāvošu no diviem pāriem skaņu uztvērēju: vienu pāri, kas grozāms ap vertikālo asi un orientētu azimutālā plāksnē, bet otru — horizontālu, orientētu zenitālā plāksnē. Attālums starp skaņu uztvērēju pāriem sastāda akustisko bazi. Ar šādu aparātu varot sadzirdēt lidmašīnu tuvošanos 20 km attālumā un tas arī fiksējot tās atrašanās vietu, pie kam vidējā kļūda nepārsniedzot 2°. Zemūdeņu kustības noteikšanai izmanto t. s. hidrofonu, kurš ūdenī izplatīto akustisko enerģiju pārvērš elektriskā enerģijā. Visvairāk lietojamais esot t. s. fonoskops, sastāvošs no 14—18 speciāliem mikrofoniem. Noklausīšanās attālums sasniedzot 25 km. un zemūdenes virzienu iespējams nosacīt ar noteiktību līdz 1°. Apakšzemes skaņu noklausīšanai lieto t. s. žeofonus, kuŗi ir dažādu tipu. Noklausīšanās iespēja atkarīga no skaņu avotu dabas un zemes slāņu rakstura. Tā, piem., cilvēka balss esot sadzirdama cauri 8 m biezai klinšu sienai. (Rev. d'artil. 1936. — octobre.)

Kā Krievijā plašas masas sagatavo par parašitistiem. Kā zināms, pēdējos gados Pad. Krievijā vingrināšanās lēcienos ar izpletņiem jau izvērtusies par plašu tautas sportu. Kā to zin vēstīt vācu mil. periodika, pašreiz Pad. valdība nolēmusi ievest lēkšanu ar izpletņiem kā obligātorisku mācības priekšmetu visās valsts un arī privātās skolās pie strādnieku organizācijām. Sakarībā ar to, Pad. Krievijas prese vēsta, ka jau tuvākos gados neatradīšoties vairs nevienas personas (jaunākas par 60 gadiem), kuŗai nebūs apliecība par pārbaudījuma izturēšanu šajā lēkšanas sportā. (D. Wehr. 1936. — 44.)

Municija kā uzvaras diktētāja. Kāds Šveices pulkvedis, iztirzādams municijas patēriņa jautājumu, nāk pie slēdziena, ka no municijas piegādes kārtīgas funkcionēšanas atkarājas uzvara vai sakaušana. Principi, kuŗu ievērošana var nodrošināt municijas pareizu izlietošanas un piegādes ritmu, ir daudz un dažādi. No kaŗaspēka vienībām prasa sekojošo: 1) tām jābūt labi apmācītām šaušanā; 2) uguns jāatklāj tikai tai momentā, kad tā patiesi var izrādīties sekmīga; 3) jāietur stingra uguns disciplīna; 4) labi jāprot kombinēt dažādu ieroču sadarbība; 5) ugunsveidi jāizvēlas saskaņā ar apstākļiem; 6) priekšniekiem stingri jāuzrauga municijas patēriņš visu vienību ešelonos; 7) jāizmanto kritušo municija un sagrābtā no pretinieka, ja tā ir atbilstoša. Vadībai ieteic: 1) operācijas kombinēt tā, kā to pieļauj municijas krājumi; 2) izmantot nakti un miglu (dabīgo un mākslīgo), kas dos iespēju ieekonomēt municiju; 3) sadalīt municijas krājumus saskaņā ar apstākļiem un nodomiem. Municijas jautājuma regulēšanai jābūt ne mazāk rūpīgai kā ieroču un dzīvā spēka saudzēšana un uzturēšana, jo bez tās viss kaujas aparāts izrādīsies paralizēts. Municijas kārtošanas jautājumu jau ieteic rūpīgi pētīt miera laika vingrinājumos, kas gan faktiski reti novērojams. (Rev. d'artil. — septembre.)

Aerodroms, kuŗu redz tikai lidotāji. Amerikāņu prese vēstot, ka kādam techniķim Mertonam kopēji ar Dr. Cvorykinu izdevies konstruēt tādu aprātu, kas dod iespēju lidmašīnām nosēsties aerodromos, kuŗi pilnīgi neapgaismoti. Domā, ka šādam aparātam var būt ļoti liela mil. nozīme. Tādā «aptumšotā» aerodromā uzstādot elektriskus aparātus, kuŗi izstaro infrāsarkanu gaismu, kas ar neapbruņotu aci nav saredzama, bet ar Mertona-Cvorykina aparāta palīdzību transformējas tā, ka lidoņi to var saskatīt. Tāds aparāts apgaismojot infrāsarkanus starus izstarojošu aerodromu arī apkalpojošā personāla acīm. Mertona-Cvorykina izgudrojums varot arī noderēt lidmašīnu saskatīšanai uz lieliem attālumiem cauri miglai. (D. Wehr. 1936. — 45.)

Izpletņi veselām grupām. Z. A. S. V. izmēģināts «Rusel» firmas izpletnis, kas spējīgs nolaist lidmašīnu svarā, ne lielākā kā 1—2 T. smagajos un lēni lidojošos aparātos (līdz 280 km/st.) tiekot praktizēts Irvinga izgudrojums — krītošā grīda. Nospiežot kādu sverekli, pasažieŗu kabīnes grīda atveroties un pasažieŗi, kuŗi piesaistīti pie krēsliem-izpletņiem, no sākuma ripojot uz krēsla rullīšiem pa slīpi nostājušos grīdu uz priekšu un pēc tam no tās atdaloties. Anglijā praktizējot veselu pasažieŗu kabīnu nolaišanu ar izpletņu palīdzību. Tur izpletnis piestiprināts virs pasažieŗu kabīnes. Pilots, nospiezdams kādu sverekli, atbrīvo ierīces, uz kuŗām balstās kabīne, un tā laižas lejup. (Kr. Zv. 9. X 36.)

Kas kājniekiem vairāk noderīgs — haubice vai mīnu metējs. Vācu mil. periodika diskutē šādu jautājumu, salīdzinot 75 mm kājnieku haubici ar 81 mm mīnu metēju un nāk pie slēdziena, ka technisko spēju ziņā mīnumetējs ir līdzvērtīgs haubicei, bet taktiskā ziņā tālu to pārspēj. Kājnieku haubices vienīgā priekšrocība sastāvot iekš tam, ka ar to iespējama arī klājeniska uguns. Ja pašreizējo 75 mm haubici atvietotu ar modernu mīnumetēju (domāts 81 mm Reinmetalla mīnumetējs), tad rastos iespēja ar mīnumetēju rotas kareivju un zirgu to pašu skaitu apkalpot vismaz divreiz vairāk šādu ieroču. Tādā gadījumā varētu katram bataljonam dot mīnumetēju vadu (4 mīnumetēji). Pulkam būtu jāparedz vidējo mīnumetēju vads. Pie pašreizējās konstruēšanas no viegla metalla būtu, varbūt, iespējams vidējam mīnumetējam dot 120 mm kalibru, pie kam tā svars nepārsniegtu 150 kg. (Mechotechnische Monatsch. 1936. oktober.)

Grandiozs «gaisa desants». Jau agrāk atzīmējām, ka Baltkrievijas kaŗa apgabala manevros ar izpletņu palī-

dzību izsēdināti pretinieka aizmugurē 1200 kājnieki. Kā to vēsta vācu mil. periodika, Maskavas kaŗa apgabalā šis rekords jau pārspēts: tur krievu maršala Vorošilova, angļu, franču un čechoslovaku mil. misijas klātbūtnē manevru noslēguma dienā izsēdināts «gaisa desants» 2200 vīru sastāvā, kuŗu uzdevums bijis sagrābt pretinieka aerodromu, kad šis desants noorganizējis sagrābtā apvidus aizsardzību, lielas transporta lidmašīnas, nosēžoties jau apvidū, izsēdinājušas vēl 330 kaŗavīrus un artileriju. Šis pastiprinājums pārsviests no aerodromiem, kuŗi atradušies 420 km attālumā no izsēdināšanas vietas. (Kr. Zv. 23. IX 36. un D. Wehr. 1936. — 43.) Ams.

Nepareizas un pareizas rīcības piemēri

12. TABULA.

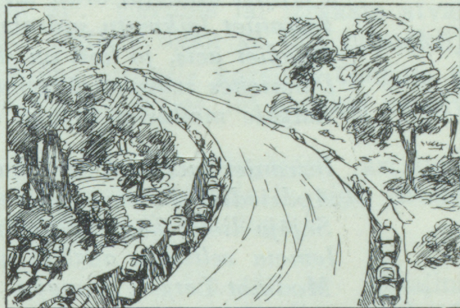
Gājiena apsardzība.

Nepareizi.

Ja starp priekšgrupu (G) un rotu (R) ir pārāk maza atstate—rota var viegli nokļūt ienaidnieka pārsteidzošā ugunī.

Pareizi.

Ja atstate ir pietiekoši liela — rota būs pasargāta no pārsteigumiem gājiena virzienā.

Priekšgrupa ir rotas avangards. Tai jāsargā rota no pārsteidzošiem saskariem, dodot rotas komandierim laiku un telpu rotas vislietderīgākai ievadīšanai kaujā.

Ja sakaru ķēdīte (S) ir neuzmanīga—kolonnas (K) sastāvdaļas var aiziet pa dažādiem ceļiem.

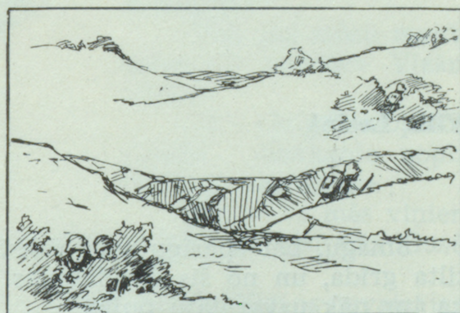

Starp sakaru ķēdītes kārtām nepieciešami pastāvīgi redzes sakari.

Sevišķa uzmanība nepieciešama pie ceļa darbiem un segtā apvidū.

Ja patruļa novēro tikai uz priekšu — ienaidnieks var viegli uzbrukt no sāniem.

Uzmanīga patruļa novēro sānus un laikā nodrošinājas no visām pusēm.

Nekad nevajaga ļaut sevi pārsteigt.

Kas virzās pa leju bez sānapsardzības — viegli nokļūst ienaidnieka ugunī no sāniem.

Piedzīvojis priekšnieks, virzoties pa zemu vietu — nodrošina sānus.

Neaizmirst sānapsardzību!

LITERĀRĀ DAĻA

Aleksandrs Ancāns

Latgale modusies lielajai dzīvei...

Vērojiet atmodu, brāļi un māsas,
Iezvaniet laikmetu sudraba zvaniem,
Paceļiet acis, jo koši un skaidri
Dzimtenes zvaigznājā jauna spīd zvaigzne —
Latgale modusies lielajai dzīvei.

Iezvaniet laikmetu sudraba zvaniem;
Apdziediet dziesmās un varoņu teiksmās,
Sējēju lielo, kas, izgājis druvās,
Iemeta zeltsēklu auglīgā zemē —
Modinot Latgali jaunajai dzīvei.

Apdziediet dziesmās un varoņu teiksmās
Gaviļu dienu, kad atdzima tauta:
Vidzeme, Kurzeme, Zemgale zaļā,
Sniegušas rokas jau kopējam darbam,
Aicina Latgali nākotnes dzīvei.

Latgale modusies lielajai dzīvei! —
Gaiši tā Latvijas zvaigžņājā margo.
Darbā un lielajās gaviļu dienās,
Sveicina dzimteni, krāšņo un dārgo,
Latgale, vienotā latviešu saimei.

Alberts Sprūdžs

Laiks gadu straumēm plūst

Laiks gadu straumēm plūst
Un līdz sev audzes rauj,
Bet upes neizžūst,
Kam rasties avots ļauj.

Zūd pēdas akmenī
Un sagrūst templis stalts,
Bet paliek zeme šī
Un darba tikums balts.

Zūd laikiem brīvība,
Cieš tauta apspiestā,
Bet paliek dzīvība,
Ja tālāk dota tā.

Kam griba skaldīta,
Draud nāve tiem no tā.
Bet simtreiz stiprāka
Ir tauta vienotā.

Vilis Lesiņš

Negaidītais

Smagu, bet sparīgu soļu rakstā dimd spraišļotā tilta grīda, un no šīs dimdēšanas vien var nojaust, ka tur nāk uzvarētāju pulks.

Tā arī ir.

Šis tilts ir ceļš pār Daugavu pie Rīgas, un pāri tam uz latvju galvas pilsētu soļo Baloža brigāde. Tai līdzi nācis arī jaunās Latvijas pirmais pavasaris, jo šodien visas kultūrtautas raksta tūkstots deviņi simti deviņpadsmitā gada divdesmit trešo maiju. Un tikpat priecīgi, kā saņem pavasari, tā nepilnu gadu vecās valsts metropoles latvji sagaida savus cīnītājus, kas, niknās kaujās smagus upuŗus kaisīdami un uzvaru laurus sev plūkdami, atstaigājuši no Ventas līdz pat Daugavai un Rīgai.

Sagaidītāju gaviles steidzas tiem pretī; sajūsmas celtas rokas vēdina vārdiem neizsakāmus sveicienus; cepures lido gaisā, un rūdīto nācēju rindās krīt agrīni ziedi, kas, liekas, plūkti nevis dārzos un pļavās, bet uzplaukuši pateicīgo tautiešu sirdīs; un tūkstošiem čaklu kāju tecējums pavada latvju kaŗavīru triumfālo gājienu caur pilsētu līdz viņu atpūtas mītnēm Pērnavas ielā.

Gan latvju patreizējiem kaujas biedriem - vāciem tas lāgā nepatīk, bet pagaidām viņi nekā nevar darīt; tiem jāapmierinājas ar īgniem skatieniem un slepus vīstītām dūrēm, jo Baloža brigādes vīri ir aplam sirdīgi cīnītāji, un reizē arī pārāk liels un varens ir viņu sagaidītāju pulks.

*

Atpūtas mītnēs nonākuši, prātīgākie vīri liek pagalvī savas mantu somas un atlaižas uz salmiem klātās grīdas, lai atpūtinātu grūtajā gājienā gurušās kājas un ļautu mieru satrauktajiem prātiem, kas pilni nesenējo kauju dunoņas, cīņas klaigu un ložu spindzēšanas. Citi, tālu aizklīdušām domām, raksta vēstules saviem tuviniekiem, pie kam dažs labs lāgiem norūc paklusu lāstu sasodītajiem zīmuļgaliem, kas tik neganti dreb, ka uzrakstītie burti grūti salasāmi pašam autoram.

Tikai kareivis Gaigals ne raksta, ne arī guļ. Rakstīt viņš gan prot, un arī zīmulis viņa rokā pārāk nelēkātu, bet tuvinieku tam nav, un nav arī neviena cita, kas gaidītu viņa vēstules. Gan arī gulēt viņš prot, tak... kareivis Gaigals ir pārāk jauns un dedzīgs, lai spētu aprimt mierā, un miegs tam patlaban tikpat lieks un nevajadzīgs, kā pamatīgas iesnas.

Šovakar tak jāpaklaiņo tik ilgi neredzētās Rīgas ielās. Kas zina, vai drīz vien nevajadzēs mīt uz papēžiem bēgošajiem lieliniekiem. Gan jau tad atkal varēs nokrākties ierakumos vai tukšā siena šķūnī, kur apkārt nav ne trotuāru, ne namu, ne meiteņu, kas lūkojas caur logiem, vai smaidot pretī nāk.

Jā! — šīs meitenes!... Jaunam karavīram tā visai nopietna, pat svēta lieta. Ja dzimtenes vārdu pieminot, šauteni cilājošam arājam, nāk prātā paša iekoptais zemes gabals, tad kaujas uzkabē joztā strādnieka gara acu priekšā stājas viņa piekvēpusī darbnīca; un ja kara mēteli valkājošs ģimenes tēvs, par dzimteni runājot, piedomā pie saviem mīļajiem, tad jaunam karavīram, kam nav ne piederīgo, ne zemes, ne amata, dzimtenes simbols ir savas tautas meiča. Ar viņas ģīmetni uz sirds tas niknā sparā cērtas blakus saviem kaujas biedriem, un kuru katru brīdi gatavs cīnīties par savu meiteni, kaut vai ar pašu Nāves lielmāti.

Gan kareivim Gaigalam vēl nav savas sirdsdāmas un nav arī ģīmetnes svārka kreisajā krūškabatā, tak arī viņš ir cīnījies ar slavējamu drosmi. Un ne jau goda vai mantas pēc.

Gaigals ne raksta, ne arī guļ.

Nesen šim brīvprātīgajam karavīram, šim nāvi nicinošam sērdienim cīņas biedri vaicājuši, — kālab viņš allaž lienot vislielākajās briesmās?

«Tā tak tu drīz vien pavisam izputināsi savu famīliju!»

«Kaut arī tā,» viņš atbildējis. «Bet es kļūstu vai traks, iedomājoties, ka dažai labai latvju skuķei jāpaļaujas ienaidnieka varā. Tā ir tik nejauka sajūta, ka es būtu ar mieru kauties septiņas dienas un naktis no vietas, lai vienā rāvienā iztīrītu mūsu zemi no visiem šiem svešajiem karavīriem.»

Un tas ir tiesa. Jelgavā Gaigals pat izpļaukājis kādu vācu feldfēbeli, kas, neaicināts, sācis ķiķināties ar latvju jaunavu.

*

Gaigals noskujas, salāpa durkļa ieplēsto svārku un uzspodrina nomīdītos zābakus. Tā uzposies, viņš iet pie rotas komandieŗa.

«Nu?» virsnieks paceļ galvu no nule rakstītā ziņojuma, un pârlaiž skatu vingrajam karavīra stāvam. «Vai Gaigalam atkal nav miera?»

«Taisni tā, kapteiņa kungs! Gribēju lūgt atvaļinājumu. Uz pilsētu.»

«Labi! Bet pielūkojiet, ka neiznāk saķeršanās ar vāciešiem. Jūs jau man esat tāds paātrs un karsts. Un labāk būtu, ja pāris puišu ietu jums līdzi, — tā tomēr drošāk.»

«Saprotu, kapteiņa kungs! Ja atļaujat, — Vizāns ar Luķi nāks man līdzi.»

«Labi! — ejiet ar'. Cērpiņš lai izraksta atvaļinājuma apliecības. Bet ne ilgāk kā līdz pusnaktij.»

«Klausos, kapteiņa kungs!» kareivis Gaigals sasit papēžus un, veikli apgriezies, iet atpakaļ uz savu vadu.

Vizāns ar Luķi ir priecīgi līdzgājēji; arī tie ir vēl jauni zēni, turklāt vēl Gaigals ir viņu draugs, un šī trijotne visbiežāk redzama kopā.

*

Un tā, ar atvaļinājuma apliecībām kabatās, trīs Baloža brigādes karavīri steidzīgi soļo pa Marijas ielu uz augšu.

Diena jau sveŗas uz vakara pusi; laiks ir jauks, bet ielās gājēju pamaz, — cik nu šo pilsētā vairs palicis! Arī veikalu durvis ir slēgtas un skatlogi aizslēģoti. Ir jau gan viens otrs tirgotājs, kas lepni atplājis sava veikala durvis līdz galam vaļā, bet preču tam tik vien, cik logā, un tās pašas liek karavīriem pasmaidīt.

«Tad jau mūsu mantu somās ir vairāk!» Vizāns smejas.

«Jā!» Gaigals nopietni atsaka. «Sarkanie noplicinājuši pamatīgi.»

«Nu, — to mēs viņiem atdarīsim!» Luķis sirdīgi piebilst un visi trīs klusēdami soļo tālāk.

«Bet kurtad tu vedīsi mūs?» Vizāns ievaicājas.

«Iesim raudzīt, vai Rīgas meitas palikušas mums uzticīgas.»

«Va', velns!» Luķis saķeŗ savu zodu. «Man bārda kā ezim, — tāds tak nevaru sieviešiem rādīties.»

«Lai nu paliek vien,» Vizāns atmāj. «Bez bārdas tu izskaties kā zīdainis, un tādu tevi meičas sūtīs atpakaļ pie mātes.»

Gan Luķis ir pamazs augumā, un viņa apaļā seja rāda, ka Vizāna joks ir vietā, tak bārdainais zīdainis nezaudē savu cienīgo mieru un pašapziņu, jo citādi viņš ir spēka vīrs, un dienesta biedri dēvē viņu par Buljoniņu. Bet sarainais vīra košums tam lāgā nepatīk un, pārlicis, viņš grasās iet atpakaļ uz Pērnavas ielu, kur brigādes apmetnē tam zināmi vairāki bārdas naži.

«Pagaidiet mani uz stūŗa! — pēc ceturtdaļstundas būšu klāt.»

«Tas neder, Buljoniņ!» Gaigals attura biedri. «Tavas bārdas dēļ mēs nedrīkstam zaudēt veselas piecpadsmit minūtes. Nāc līdzi, kāds esi.»

«Tev labi runāt!» Luķis errojas. «Tu esi nokasījies, bet Vizānam tas vēl nemaz nav jādara.»

«Ko?» bezbārdis apvainots iesaucas un sakampj mazo aiz pleciem. «Izberzē acis un apskaties labi!»

Bet Buljoniņš nepagūst izdarīt to, jo Vizāns tūliņ pat palaiž vaļā drauga drukno augumu: viņpus ielai lielā namā atrāvies logs un izmisušas sievietes bals sauc:

«Palīgā! ... Palīgā! ...»

Gan kāds to tūdaļ atrauj atpakaļ un aizver logu ciet, bet latvju karavīriem pietiek arī tā. Gaigals vienā acu laidienā saskaita logu rindas un metas pāri ielai pakaļ biedriem.

«Ceturtā stāvā pa labi!» viņš uzsauc tiem un, lēkšojot augšup pa kāpnēm, lūko atpogāt kabatu, kur tam glabājas pistole.

Arī Vizāna roka jau sameklējusi šaujamo, bet Luķis, kas palicis iepakaļ, vāž vaļā savu saliecamo nazi.

Tā apbruņojušies, tie atrauj vaļā durvis ceturtajā stāvā pa labi, un te caur priekšnamu tiem pretī nāk kliedzieni, vaidi un rupjas vīru balsis, kas nemeklējas daudz pēc pieklājīgiem vārdiem. Šīm balsīm un kliedzieniem sekodami, latvju karavīri nonāk pie puspievērtām durvīm, aiz kuŗām tie ierauga divus vācu miličus, kas velk no gultas laukā vārgu un izdēdējušu sievu, — tā kungst un vaid un nevarīgi pretojas — bet raudās elsojoša jaunava, bāla un drebēdama tur nometusies ceļos pie civīldrānās ģērbta vīra kājām un lūgšus lūdz, lai jel apžēlojoties un ļaujot mierā viņas slimo māti.

«Stājaties!» — Gaigals uzsauc miličiem.

Miliču šautenes stāv pieslietas pie sienas. Luķis vienā lēcienā ir tām klāt, un tajā pašā mirklī viņa biedru pistoļstobri vēršas pret varmācīgajiem vīriem, kuŗu sirdis šķiet tikpat cietas kā kaŗa zābaku apkaltie papēži.

«Stājaties!» Gaigals uzsauc miličiem un viņu pavadonim, kas nupat taisās atspert nost no sevis neatlaidīgo lūdzēju.

Jaunava pielēcas kājās un plaši ieplēstām acīm vēro pavēles teicēju, viņa biedrus un šaušanai paceltos ieročus; vārgā sieva atkrīt spilvenos, un viņas vaibstos redzams tā kā pēkšņs prieks un reizē arī šausmas; bet svešie iebrucēji pārsteigti visvairāk. Tie aprimst savās kustībās un, pamanījuši pret sevi vērstos stobrus latvju kaŗavīru rokās, saraujas un saplok tikpat mazi augumos, kā Luķis, kas savukārt pasteidzies pielādēt vācu šauteni ar viņu pašu lodi, un nopietni apvaicājas:

«Kuŗš pelnījis pirmais?»

«Nešaujiet!» jaunava lūdzas. «Dieva dēļ, — nešaujiet! Viņi atriebsies mums un tas būs vēl briesmīgāk ...»

«Nebīstaties, jaunkundz', — mirušie tak neatriebjas: tiem citas darīšanas.»

«Bet tomēr, — nē!» jaunava metas pie mazā kaŗavīra un glāsta viņa vaigu. «Lūdzu! — nešaujiet vis ...»

Luķis uzvarēts, nolaiž šauteni zemāk un nezina — vai priecāties, vai skumt par to, ka viņš nav gājis skūties, bet Gaigals, vēl vienmēr dusmās saŗauktu pieri, vaicā civīlajam:

«Ko jūs še meklējat?»

Ar lielām pūlēm uzrunātais atgūst valodu un stostīdamies teic:

«Mē-mēs ir ... mi-milicioner ... Mēs vajdzej ... arestierēt ab to person ...»

«Kālab?»

«Vinem papā ir vēn echt komunist ... Vinem ir aizbēguš un mēs būs nemt to sēv un to meit ... als Geisel ...»

«Nekā jūs nebūs' nemt!» Vizāns, pietvīkdams, piespeŗ kāju, bet Luķis no jauna ceļ augstāk šautenes stobru. «Sieva un meita nav vainīga, ja tēvs ir komūnists.»

«Viņš nav komūnists!» jaunava liek roku uz sirds, un kā atbalss, no gultas nāk slimās mātes vaidi:

«Nav ... nav ...»

«To es varu apliecināt paša Dieva priekšā,» meita, asarām acīs, turpina. «Un ja tēvu tagad vajā, tad kāds viņu apmelojis... nekrietni apmelojis!»

«Labi!» Gaigals pamāj galvu. «Mēs ticam jums. Un kaut arī jūsu tēvs būtu sarkanāks par Ļeņinu vai Trocki, — mēs neļausim darīt jums pāri.»

Pa tam viens no miličiem pievirzījies civīlajam tuvāk un paklusi saka:

«Sagen Sie dem Kerl, dass wir uns bei der Oberkomando, beschweren werden.»

«Ciet klusu, ķerli!» Luķis tam uzbrēc. «Mēs tev tā iezāģēsim, ka tu savu oberkomandu ne ar lukturi neatradīsi.»

Vārdus gan vācietis nesaprot, bet kaŗavīra balss viņu sastindzina padevīgu un klusu, un uz mirkli telpā dzirdama tikai slimnieces smagā elpošana un Buljoniņa zobu ņirkstoņa.

Tad Gaigals paaicina jaunavu sāņš un klusu apvaicājas:

«Vai jums še ir kāds kambaris bez logiem?»

«Jā ... vannas istaba.»

«Un virves?»

«Es nezinu ...» meiča, nopratusi, bailīgi paskatās uz vāciešu pusi; tak latvju kaŗavīru spēka apziņas drošināta, viņa beidzot piebilst: «Laikam jau būs gan ... turpat vannas istabā uz vadža.»

«Tad, lūdzu, mans kungs! — uz vannas istabu!» Gaigals saka civīlajam, bet kad tas lāgā negrib

kustēties, — pastumj to uz priekšu ar savas pistoles stobru.

Vannas istabā gan abiem iznāk maza saķeršanās, jo civīlais, patumšajā telpā ieejot, ķeŗ roku kabatā, lai vilktu laukā ieroci, bet Gaigals to laikā pamana un veikli atbruņo viltīgo vīru.

«Griežaties pret sienu, un — rokas uz muguras.» kareivis sasaista tās un apmet virves atlikušo galu ap apaļo dzelzs krāsni, kas vannas istabas kaktā. Tad viņš aicina nākošo, sasaista arī to, tā kā abi viens otra nevar aizsniegt, bet trešo piesien pie ūdensvada.

«Tad nu jūs te uzkavējaties kādu brītiņu,» Gaigals saka, aizslēgdams durvis. «Tikai neceļiet troksni un nebļaustaties,» viņš vēl piekodina tiem caur durvīm. «Citādi mums vajadzēs laist darbā kādu asu un nepatīkamu rīku.»

Pie durvīm par sargu nostājas Luķis, un kamēr Vizāns aizskrien meklēt ormani, Gaigals liek jaunavai apģērbt slimo māti.

«Kur tad mēs brauksim?» meiča, šaubīdamās, vaicā. «Aizbēgt tak mēs nevaram.»

«Aizbēgt — nē, bet noslēpties gan! Jums tak būs kāds uzticams paziņa, kur patverties līdz vācu aiziešanai.»

«Vai gan jūs domājat, ka viņi aizies?»

«Viņiem jāiet! — ilgi mēs tos vairs necietīsim.»

«Tad nu gan... Bet kur?... kur lai mēs paslēpjamies? — radu mums Rīgā nav.»

«Pie radiem jūs arī nedrīkstat iet, — tur jūs būsiet tikpat drošas, kā še.»

«Tā tad ... kritis?»

«Pag', — man ienāca prātā Rauziņu māte, — viņa mazgā mums veļu un Biķerniekos tai mazs namiņš. Tur mēs varētu gan... Viņa dzīvo vientuļa un...»

«... jūs brauksiet turp,» Gaigals īsi nosaka un atstāj jaunavu divatā ar māti, lai tās sagatavotos braucienam.

*

Metas jau krēsla, kad Gaigals, kā bērnu klēpī saņēmis, nones izdēdējušo slimnieci lejā un iesēdina ormaņa ratos. Meita apsēstas blakus mātei un noliek sev pie kājām mazu sainīti, — viss pārējais paliek vācu milicijas ziņā.

«Laimīgu ceļu, un lai Dievs jums palīdz!» Gaigals sniedz atvadām roku.

Meiča satveŗ to savām abām un savāda žēluma pilnu balsi ievaicājas:

«Vai tad jūs nebrauksat mums līdzi?»

Jaunā kaŗavīra krūtīs kaut kas tīkami iesmeldzas. Viņš it kā apmulst, tad pasmaida un ķeŗ roku pie pieres:

«Pareizi! — pavisam aizmirsu, ka mātei būs jāpalīdz aizkļūt no ormaņa līdz gultai.»

Viņš saka «mātei», un dara to tik sirsnīgi, it kā tā būtu arī viņa auklētāja. Un iečukstējis Vizānam dažus vārdus: (Skrej augšā pie Luķa; — ka nesavāra ziepes, — bet pēc pusstundas klusi lasāties projām.») un sēstas ratos uz mazā sēdeklīša, pretī abām sievietēm. Ormanis pašvīkstina pātagu, un bērais zirģelis naski vizina tos projām no nejauko pārdzīvojumu vietas.

*

Tā, lūk, tas sākas. Taisnību sakot — labi sākas. Jau otrā dienā Gaigala un viņa draugu bataljons atstāj Rīgu. Vienā ziņā arī tas ir labi, jo kad krietni izkāmējušies, miliči ierauga dienas gaismu un berzē neganti notirpušās rokas — viņu gūsta vaininieki ir jau ceļā uz Ādažiem, kur Gaujas krastā tiem jāieņem fronte pret lieliniekiem. Bet Gaigala svārka kreisajā krūškabatā nu glabājas latvju meitenes ģīmetne, acu priekšā rokām nesatveŗams staigā viņas tēls; un tālab šī aiziešana no Rīgas nav bijusi visai viegla un tīkama.

Gan Gaigals kaujas ar lieliniekiem tikpat nikni un bezbailīgi, kā agrāk, tak drūmāks kļuvis viņa vaigs un retāk cīņu biedri dzird viņa dedzīgo balsi. Un ja arī lāgiem viņš uzsmaida, tad tikai savas meitenes ģīmetnei un rotas rakstvedim Cērpiņam tādās reizēs, kad tas ar šķelmīgi piemiegtu aci sniedz viņam sīkas rokas rakstītu vēstuli.

Šo vēstuļu nav daudz, un tālab Gaigals tās pārlasa vairākus lāgus, līdz kamēr vēstuļu saturs iespiežas viņa atmiņā tikpat cieši un skaidri, kā kaŗavīra zvērasta vārdi.

*

Te ir šīs vēstules:

«Es tiešām nezinu, kā iesākt. Man kauns pašai par sevi, bet es nespēju apslāpēt vēlēšanos pasacīt Jums ko sirsnīgu un mīļu, ko saka tikai tuvam cilvēkam. Un tomēr, — es labāk nedarīšu to: uzrakstītus vārdus vairs nevar atņemt ne labot, un es negribu, ka Jūs domājat par mani kaut ko tādu, ko nevajaga domāt. Ja mēs sēdētu viens otram pretim, kā toreiz, braucot uz Biķerniekiem, varbūt ka tad es pasacītu visu, kas man uz sirds un mēles.

Māmiņa šķiet uzlabojusies — tas laikam priežu meža gaiss, — bet par tēvu mums nav ne vēsts. Es baidos, ka viņš ir sagūstīts un... Ak, Dievs! — tik daudzi latvieši jau nogalināti bez vainas...

Lūdzu — rakstiet! Man kļūs vieglāk, ja zināšu, ka Jūs domājat par mums, — Jūs, labais, stiprais cilvēk!

Sirsnīgi sveicinu!

Irma.

P. S. Sveicināt arī savus draugus, — tie ir tikpat krietni, kā Jūs.»

«Labais Lauri! Tava vēstule mani it kā atraisīja un tagad es varu runāt brīvi, nebaidoties, ka Tu pārpratīsi mani. Tu esi kļuvis man mīļākais cilvēks šai dzīvē, jo tās, ko es glabāju manai nabaga mātei un nelaimīgajam tēvam, ir gluži citas jūtas. Es zinu, — ir ļauni tā domāt un sacīt, bet lāgiem man uzmācas dīvainas bailes, ka viss ir tikai sapnis vien, — šis karš, šī mūsu nelaime un sastapšanās ar Tevi; — ka viss tas nemaz nav noticis. Un tad man sirds kļūst tik smaga, ka asaras rit pašas no sevis. Tādās reizēs es steidzos runāt ar māti un novedināt valodas pie Tevis, mans draugs, līdz kamēr mātes vārdi man apliecina īstenību. Un tad man atkal kļūst vieglāk un labāk.

Bet mātei nav labi, — viņa kļuvusi pavisam vārga, lāgiem pat murgo, un pēdējo reizi ārsts grozīja galvu. Kaut jel tēvs beidzot atrastos un pārnāktu! — varbūt tad māte atkal atžirgtu...

Vai Tu nevarētu atbraukt pie mums? Kaut arī uz dažām stundām. Tu tak esi gudrāks un stiprāks par mums!»

«Mīļais Lauri! Cik žēl, ka tu nevari atbraukt! Tu taču varēji izstāstīt savam komandierim, cik grūti mums klājas, — viņš droši vien atlaistu Tevi. Kas gan ir viens vienīgs karavīrs veselam pulkam! — tas iztiktu tās pāris dienas arī bez Tevis, bet man... (pēdējais vārds sasvītrots un tam blakus ierakstīts «mums»)... Tu esi vienīgais, uz ko mēs varam paļauties.

Māmiņai klājas pavisam slikti, un es vairs nezinu ko iesākt. Man šķiet, ka visa pasaule ir palikusi nejauka un tumša; es vairs neuzdrošinos kāpt pār mūsu namiņa sliegsni. Es bīstos cilvēku, bīstos pati sevis un man nav vairs miera ne stundas. Varbūt tā tuvā rudens vaina, kas mācas mums virsū kopā ar nelaimju ēnu, bet tas ir tik bezgala smagi, ka lāgiem es vēlētos pazust tāpat, kā pazudis mūsu tēvs.

Loti lūdzu! — parunā vēlreiz ar savu komandieri. Varbūt viņš iežēlosies un atlaidīs Tevi. Es tā gaidu!»

(Šīs vēstules vārdi dažviet izplūduši neskaidros plankumos un rokraksts ir satraukts un steigts.)

«Māmiņa mirusi. Neraksti tagad. Tūliņ pēc bērēm es meklēšu sev citu dzīvokli. Še es vairs nevaru...»

«Man pašai jābrīnās, cik gan daudz tāds cilvēks var panest. Es neticēju, ka pārdzīvošu to, bet — kā redzi — es tomēr vēl esmu dzīva.

Ja neesi vēl aizmirsis mani, tad raksti. Tagad es dzīvoju Pārdaugavā, Bieriņos...»

(Seko rūpīgi rakstīti vārdi un skaitļi.)

«Kālab Tu neatbildi? Vai Tev kas noticis? Varbūt, Tu neesi saņēmis manu vēstuli ar jauno adresi? Tā ir... (Atkal tie paši vārdi un skaitļi, vēl skaidrāk un rūpīgāk uzrakstīti.)... Raksti tūliņ!»

Bet atbildes nav arī šoreiz. Tā arī nav vairs iespējama, jo Bieriņus no Rīgas šķir Daugava, kas kļuvusi par ugunslīniju starp divu naidīgu karaspēku frontēm.

Latvju pacietībai beidzot nācis gals, un tie nolēmuši vai nu nāves cīņā krist, vai padzīt savas zemes tīkotājus, kas atnākuši šurp no rietumiem, kā dažkārt senos laikos.

Veselu mēnesi Daugavas krastus dragā lielgabalu granātas; veselu mēnesi krastmalas namu sienas kapā ložmetēju lodes, un izšķirošai cīņai kopā vācas karotāju spēki.

Un tad, — notiek tas, kam vajadzēja notikt. Sīvā un slavenā kaujas skrējienā latvju karavīri aiztrenc Rīgas apdraudētājus projām nevien no savas galvaspilsētas, bet laukā no savas zemes un pāri tās robežām, lai atkal mestos atpakaļ uz austrumiem, kur daļa latvju lauku vēl palikusi lielinieku rokās.

Un nu neviens vairs nešaubās, ka latvjiem arī tur nāks palīgā uzvaras dieve.

Bet Irma vēl arvien nav atradusi savu tēvu — tas pazudis bez miņas, — un nav tai arī vēstis no vismīlākā cilvēka, kas saucas Gaigala vārdā.

Viņš, droši vien, kritis cīniņā, jo vai gan karavīrs var aizmirst savu meiteni, kuras ģīmetne tam glabājusies uz sirds, un kuras tēls tik bieži staigājis viņa acu priekšā, gan rokām netveŗams, bet skaidri redzams? Kā gan viņš varējis aizmirst to, par kuru cīnījies un miegu negulējis?

*

Ir Ziemassvētku sestdienas vakars.

Šai latvju zemes pusē jau iemājojis miers, un kaut gan debesis ir satumsušas un zvaigžņu neredz tajās, tak sniega sega pilsētās un laukos šķiet darām gaišāku šo pasauli kā rudens novakaros.

Pārdaugavā — Bieriņos, — mazā nameļa logā ledus puķes mirdz kā brīnišķi ziedi. Tās svētku svecīšu liesmas, kas rada šo jauko gaismas rotaļu, un nācējs uz brīdi apstājas, lai pavērotu to.

Viņš atklibojis šurp, pāri Daugavas tiltam, un nu tam drusku jāatvelk elpa, jo iešana ar mākslīgu kāju nav viegla. Gana nopriecājies par gaismas spēli aizsalušās rūtīs, viņš klauvē pie durvīm, klausās, līdz kāda balss to aicina iekšā, un nospiež apledojušo rokturi, lai celtu savu kāju pāri sliegsnim.

Zemajā istabiņā pie eglītes sēž skumja un vientuļa jaunava. Ne jau tādēļ viņa ir viena, ka mazs ir šis namiņš, un vēl mazāka šī istabiņa, bet viņai nav neviena, kas varētu piemājot še.

«Priecīgus svētkus!» teic atnācējs. «Jūs, droši vien, negaidījāt mani?»

«Tā gan laikam būs,» Irma, atguvusies, pieceļas un sniedz ciemiņam roku. «Bet ļaunā vis nenemiet to, — arī negaidītais var būt mīļš viesis. Lūdzu! — atģērbjaties.»

Viesis noliek uz galda sainīšu pāri, velk nost savu karavīra mēteli un apsēstas laipni pasniegtajā krēslā.

Viņš ir virsnieks — uz zīmotnēm tam trijas zvaigznītes un vaigā granātšķembas ieplēsta rēta.

Un kā jau karavīrs, viņš paradis runāt vaļsirdīgi, jo tukšām valodām, ko smalkā vārdā sauc par flirtēšanu, tam nav ne prasmes, ne arī vaļas.

«Redzat, jaunkundze. Kad aizvakar jūs bijāt pie mums štābā un runājāt ar mani, — es redzēju jūsu sejā un dzirdēju jūsu balsī tikdaudz skumju, ka man pašam sāka sāpēt sirds. Var jau būt, ka esmu maldījies, bet nojauta man stāsta, ka jūs sevī glabājat pārāk smagas bēdas, kas sievietei nav pa spēkam. Jūs atstājāt mums savu adresi, un tā es atnācu izlūgties daļu no tām, jo vīrietim platāki pleci, vairāk spēka un izturības, — es varu pat uzņemties lielāko tiesu.»

«Kā gan tas iespējams? Kas noticis, to labot vairs nevar...»

«... un taisni tādēļ mums jāsamierinājas ar notikušo.»

«Tas ir pārāk grūti.»

«Bet iespējams tas ir. Mums tikai jāpāraug notikušais, jāskatās tam pāri un tālāk pār sevi pašu. Neviens pavasaris nenāk bez sava rudens; ziediem un lapām jāvīst un jāsatrūd, lai atkal varētu plaukt un ziedēt citi ziedi un lapas; un gluži tāpat tas ir ar cilvēkiem un tautām. Arī latvjiem, jo sevišķi mūsu paaudzei, bijis jāpārdzīvo savs rudenis, savs ciešanu laiks, un daudziem jākrīt un jāsatrūd, lai gatavotu zemi jaunam pavasarim un labākai, laimīgākai nākotnei. Un ja arī mēs, varbūt, nepiedzīvosim to, tad nākošām audzēm tas garām neaizies. Un tādēļ mēs nedrīkstam pārlieku gausties un bēdāties par savām ciešanām, — tām vajadzēja nākt, tam vajadzēja notikt, tā kā noticis, jo visi mūsu upuri ir Dieva svētīta ķīla mūsu tautas gaišākai nākotnei.»

«Tā tad... kareivis Gaigals ir... kritis?» jaunava, nobālusi, čukst.

«To mēs vēl nezinām; vakar aizsūtījām rakstu viņa pulkam, un atbilde nebūs ātrāk par nedēļu. Bet es runāju vispārīgi, jo nevien mēs, karavīri, esam nesuši upurus, bet arī jūs, — latvju mātes un meitas, — esat daudz ko ziedojušas mūsu dzimtenes atbrīvošanas cīņās. Un tālab, — nost žēlabas un vaidus! — Jums vajaga lepoties, ne skumt! Ja mēs esam pratuši ciest un grūtumus nest šai svētajā karā, tad mums jāprot arī priecāties par tiem, kas baudīs mūsu cīniņu un ciešanu augļus. Lūk, kurp mums jāskatās, un tālab, — galvu augšā!»

Svecīšu liesmas nopland virsnieka spēcīgi sacīto vārdu elpā, un Irmas galva patiešām ceļas augšup. Un tā nav sveču gaisma vien, kas iespīd viņas sejā, jo šādus vārdus tā dzirdējusi pirmo reizi. Viņai tak nav bijis neviena, kas uzmundrinātu un spēcinātu to.

Un tad viņa satver karavīra roku, sirsnīgi saspiež to savām abām, un ielūkojas šī vīra acīs, kas skatījušas nāvi un redzējušas tajā dzīvību.

«Savādi,» viņa čukst. «Man tiešām kļuva vieglāk...»

«Nu, redzat! — mēs esam sapratušies. Un tagad, — nerunāsim vairs par to. Ir taču Ziemassvētki, — svecītes jau pusē... Es atceros kādu jauku dziesmiņu, ko sen neesmu dziedājis...»

— — — — — — — — —

Pēc brīža zemajā istabiņā ieskanas sirsnīgi dziedāta «Klusa nakts...», un logā ledus puķes mirdz kā brīnišķi ziedi.

Bet kaut kur tālu Latgales mežmalā, blakus citiem kritušajiem varoņiem, dus apklusušais jauneklis - cīnītājs Gaigals. Gan štābā tas jau zināms labu laiku, un to it labi zina arī negaidītais Irmas viesis, bet gan jau viņš to pastāstīs kādu citu reizi.

Šovakar taču Ziemassvētki, un cietēju sirdis pelnījušas mieru.

Aīda Niedra

Sirmie zirgi

Stāsts

Puteņi šinī ziemā bija nebēdīgāki, kā jebkad, viņi joņoja pāri kailajiem, plašajiem laukiem, pāri mežiem un pāri klusajiem zemnieku ciemiem un sētām; dzina un putināja sauso sniegu vai vakars, rīts, diena, vai arī nakts.

Ļaudis bija pieraduši, viņi kustējās šinī trakajā vējā, it kā viņa nemaz nebūtu, viņi gāja savā darbā, vai brauca kādā ceļā, cepuri uz pieres novilkuši, seju aiztinuši lakatā, bārās, ja vējš norāva cepuri, vai atmeta lakata malu, bet bija vienaldzīgi pret asajiem joņiem, pret kapājošo sniegu, jo āda bija pieradusi, norūdīta lauku vējā un salā.

Ziemassvētku otrajā dienā, ap vakaru, kad krēsla jau lēni sāka nolaisties pār zemi, Meža Zvaigžņu sētā iebrauca kamanas, un straujais sirmis tās pierāva dzīvojamās mājas durvju priekšā, pakaviem kārpīdams irdeno, palso sniegu.

Ierējās suņi un apstāja atbraucēju; viņš nelikās rējējus redzot, iedeva gaitniekam grožus un pātagu un, dauzīdams smagos zābakus, vēra durvis, nospiezdams sīko turēkli.

Gaitnieks, vienos svārkos, steigā uzmesto cepuri galvā, iemetās sāniski kamanās un, vienu kāju pa zemi vilkdams, aizbrauca ciemiņa sirmi staļļa priekšā, iebrauca ciešajā nojumē un tur piesēja, stingri nosegdams ar platu segu. Tad viņš nāca atkal atpakaļ, puteņa trenkts un plosīts, gaiņādams sniega brāzienus sejā un domādams, kurp gan došoties Krustiņu Sīlis tādā negaisā, jo svētku dienās katram bija vaļas diezgan, un tas varēja arī māju sargāt, siltā kambarī atpūsties.

«Sābris!»

Meža Zvaigzne slinki norausās no mūrīša, kur bija sēdējis, sīkās spuldzītes gaismā lasīdams laikrakstu, un panācās ciemiņam pretim.

«Putenis, kā jau pa Ziemassvētkiem!»

«Tā gan.»

Ienācējs jau zināja, kur atrodas vadzis istabā un, novilcis biezo kažoku, to pakāra uz vadža, nobirdinādams sausā sniega svītras uz grīdas, kur tās sāka lēni kust.

«Iesim dziļāk, tur sēd sievieši, bet es apmetos te, bija siltāka sēža un maniem veciem kauliem tā vispatīkamākā šādā laikā,» vedināja ciemiņu Zvaigzne, vērdams durvis uz blakus telpu.

Gaitnieki ap galdu palika lasot laikrakstus, spuldze meta ēnas kaktos un atstaroja griestos apaļu laukumiņu, kā gaišu mazu mēnesi.

Mazajā istabiņā, kur iegāja abi vīri, bija vidū plats galds, pie tā mazs, vecs dīvāns un sēdekļi; uz logiem ziemas puķes podos, pa pusei aizsegtas baltiem linaudekla, koši izrakstītiem aizkariem; pie vienas sienas gulta, svītrainā sedzenē, pie otras skapis un aiz tā arī gulta.

Pie galda sēdēja saimniece ar meitu Veltu.

Viņas šķīra un šķirstīja ģīmetņu kaudzi savā priekšā un it kā satrūkās, ieraudzīdamas klusajā svētku vakarā vēlo ciemiņu.

«Apskatām un pārrunājam ar māti par pagājušiem laikiem,» sacīja meitene, sniegdama Sīlim roku un dodama tam sēdekli sev blakus.

«Raugiet, te ir strēlnieki, tās ģīmetnes vēl no cīņām pie Daugavas, bet paši tie krituši; te brālis, viņa arī vairs nav, un Dievs zin, kur tā kaps...»

Sīlis paņēma cietajos, no darba rūdītos pirkstos sīkās ģīmetnes un viegli pārlaida skatu pāri tām; tad viņš nolika atpakaļ uz galda.

«Jā, tas ir garām.»

«Pagājušos svētkos manis nebija Sīļos, blandījos mežos un šķūņos, bet jūs te nezinājāt, kāda būs rītdiena, nezinājāt, vai tā jums nesīs brīvību, vai arī Gulbenes tribunāla mūrus... Tagad es sēdu atkal pie jums, un svētki ir klusi, mierīgi, kā jau svētki mūsu sētās.»

«Dievs lai svētī Latviju,» sacīja vecais saimnieks, nemanot noslaucīdams asaras.

«Mūžu mūžos,» piebalsoja saimniece.

Sīlis pievērsa savu skatu Veltai.

Viņa sēdēja mirdzošām acīm, tvīkdama un grūti valdīdamās.

«Kas mums kaitēs nedzīvot! Lūk, mūsu pašu valsts, mūsu pašu lielā un skaistā Rīga, mūsu pašu pilsēta, kurā dzīve ir jauka un pilnīga!»

Tēvam iegūlās pierē rūpju grumbas, bet māte nedzirdami nopūtās. Un Sīlis nenovērsa sava mierīgā skata no meitenes.

Velta bija deviņpadsmit gadus veca, pagājušā gadā tā bija pabeigusi vidusskolu un tagad jau strādāja Rīgā, kā ierēdne finanču ministrijā.

Vietu viņa bija sameklējusi neticami ātri, jo likās, ka tas nemiers, kurš meiteni bija aizdzinis no klusās sētas, bija nācis tai par varenu palīgu, kuŗa priekšā liktenis piekāpās.

«Vai tev pašas sēta jau sveša palikusi!»

Veltas acīs uz mirkli apdzisa spožā uguns, bet tad viņa jau atkal staroja.

«Ko tu runā? Es esmu jauna, es gribu daudz redzēt, es gribu daudz pieredzēt, un pilsēta man ļoti patīk; sen es gaidīju tādu dzīvi, par kuŗu tikai grāmatās biju lasījusi un dzirdējusi stāstām, un kad nu viņa ir pienākusi, tās no rokām ārā nelaidīšu.»

«Lai nu paliek,» gausi sacīja Meža Zvaigzne, likdams uz galda svētku miestiņu, bet saimniece piecēlās un atnesa gardu cieņu, apklādama galdu vakariņu tiesai.

«Jauniem savs ceļš, mums savs, varbūt, ka es Veltas nesaprotu, bet sirdī man kristu salna, ja kādā dienā vajadzētu atstāt Mežu sētu un iet plašā pasaulē,» nevarēja norimties saimniece.

Velta paraudzījās mātē skaidru, svešu skatu un lēni noglauda tās roku.

Tad viņa piegriezās Sīlim.

«Vai mēs neaizbrauksim uz biedrību namā sarīkoto teātri?»

Sīlis mazliet pasmīnēja, bet palika joprojām mierīgs, un piekrizdams palocīja galvu.

Meža Zvaigznes paraudzījās viens otrā.

Klusa cerība pavīdēja šo abu ļaužu skatos.

«Es braukšu tāpat,» Sīlis teica, pamanījis, ka meitene raugās viņa smagajos ūdenszābakos.

«Es jau no mājas izbraukdams domāju, ka tu gribēsi aizbraukt, bet citādi neāvos puteņa dēļ, un dejotāju no manis tu nepataisīsi.»

Velta iesmējās.

Viņa nometa dakšiņu un nazi un strauji piecēlās no galda.

«Tad mums vajaga steigties, laika nav vairs daudz!»

Sīlis atkal pasmīnēja.

«Kurp tu steigsies? Pilsētnieces nekur nesteidzas, tām laika arvien liku likām, kad arī īstenībā tā nav, bet tu esi lauku cilvēks, no tavas steigas vien jau tas redzams!»

Velta nesapīka, viņai bija gluži vienalga, ko runāja ļaudis pie galda. Viņa sameklēja sev cepuri un kalošas, atnesa silto mēteli un pēdīgi, apdomājusies, viņa atmeta cepuri un apņēma ap pleciem un galvu mātes adīto, balto vilnas lakatu, saprazdama, ka ārā trako putenis, un laiks nav rāms.

Viņa stāvēja jau pie durvīm un gaidīja, kad Sīlis gausi vilka mugurā savu kažoku un uzlika ausaini, nākdams un pastumdams to pa vecam paradumam sāņš, saņemdams stingri un draudzīgi, izstumdams ārā pie kamanām, kur sirmis krākdams spārdīja sniegu.

«Zirgs nostāvējies. Nu tikai saturies, Velta!»

Tiešām, sirmis bija pavisam nevaldāms!

Viņš aulēkšoja caur brāzmaino puteni un tumsu, it kā auļotu pa visgludāko ceļu rāmā vasaras pievakarē.

«Tavi zirgi ir ātri. Tēvs savus valda rāmus un gausus, tādi man nepatīk.»

«Ir gan brīnums! Zirgi man ātri, es pats rāms, bet tava tēva zirgi rāmi un tu nenovaldāma, kā mans sirmis!»

Priecādamās par vēju, Velta smējās un spiedās ciešāk klāt Sīlim.

Līdz ar citiem braucējiem, tie abi nokļuva biedrības namā priekš izrādes sākšanās, un kad Velta ar savu kaimiņu jau sēdēja plašajā zālē, viņa nejauši pameta skatu uz to, un kā negribēdama apskatīja, vērtēdama, kaut gan pazina viņu no bērnības un zināja, kāds tas ir.

Sīlis bija jau četrdesmit gadus vecs, pusi vecāks par meiteni, bet saimnieces tā sētai vēl rvien trūka.

Kamdēļ viņš neprecējās?

Visas būtu gājušas pie tā, jo sēta bija plaša un bagāta, dzīvojamā māja liela un labi ierīkota.

Sīlis mīlēja mūziku, un viņa istabā stāvēja labs

pianino. To velta zināja, jo neskaitāmas reizes bija dzirdējusi viņu spēlējot.

No tīruma nākdams, kur zirgs vēl kūpēdams stāvēja ežas malā, viņš uz acumirkli pieskārās taustiņiem; vakarā, kad pēdējais atstāja darbu, viņš neaizmirsa paspēlēt, un caur zaļajām koku lapām viņa kalnā stāvošās mājas ugunis varēja redzēt gaišas ilgi naktī.

Viņš sev neņēma sievas.

Runāja, ka tas esot pievīlis daudzas, un tomēr neviens nekā pamatota nevarēja šim cilvēkam uzkraut, bet gadi gāja, un viņa kalna māja palika joprojām vientuļa.

Šaurā, pabālā seja bija vēsa un stingra, kad Velta uz to paraudzījās, un viņa apjukusi novērsās.

Tie nerunāja ne vārda, un kad izrāde beidzās, Veltai gribējās palikt arī padejoties.

«Labi.»

Sīlis kaut kur pazuda.

Velta sastapa daudzus skolas biedrus, un kad rīta pusē Sīlis viņu aicināja mājās braukt, viņai vēl negribējās to darīt.

«Brauksim, brauksim.»

Putenis vēl arvien nebija norimies.

Viņi joņoja atkal cauri sniegam un naktij, un Velta piespiedās cieši, glābdamās no vēja un kamanu nemitīgās svaidīšanās.

Līdzenuma augstienē Sīlis pēkšņi pagriezās pret to un ar spēcīgu roku saturēja sirmi.

«Velta, nekur nav tik labi, kā pie sava pavarda...»

«Nu?!»

Viņa neticīgi nogrozīja galvu par viņa pēkšņo iedomu.

«Vai tu zini, Velta, kamdēļ es neprecos?»

Viņai kļuva piepēši savādi, uzmācās bailes un gribējās, kaut Sīlis vairāk nerunātu.

Priekšā nebija redzams nekas. Sniega sajauktais gaiss zibēja sniega ņirboņā, tumsa paņēma šos abus braucējus un veda sev līdzi.

«Nu jau daudz gadus es gaidu tevi...»

Viņa sēdēja nekustēdamās un mulsa, vēl arvien nespēdama ne vārda parunāt, nespēdama atbildēt, atvairīties, izbēgt šai nepatīkamai, negaidītai sarunai.

«Es...» un viņa apklusa.

Tad viņa mēģināja runāt no jauna, teica, ka Krustiņu sētai viņa būtu par postu, jo pilsētas nevarot aizmirst, un sētas dzīvi ienīstu un nemīlētu, ja kāds viņu ar varu, pret tās gribu, ievestu tanī.

«Nē, es to nedarīšu!»

Viņa kļuva drošāka, un apvainotā balss cēlās sparīgāki un augstāki.

Sīlis atļāva zirgam auļot.

«Labi.»

Vairāk viņa nekā netika dzirdējusi.

Pie Meža Zvaigžņu sētas viņš to izlaida no kamanām, rūpīgi atbalstīdams un spiezdams meitenes auksto roku, brīdi raudzīdamies tai pakaļ.

Tad viņš aizbrauca, un sirmis pazuda naktī.

Ap māju kauca šie ziemas vēji; kā jau tad, kad Mežu sētā bija dzīvojušas senās Zvaigžņu paaudzes, jo šī sēta Zvaigznēm piederēja no ļoti sena laika.

Un tagad, nākotnē, viņai pietrūka balsta.

Jaunais strēlnieks bija kritis, jaunā zemniece nemīlēja zemi. Viņa klaiņāja pa gaišajām ielām, turēja savās rokās diendienā spalvaskātu un negribēja nest slaucenes un žvadzināt saimnieces atslēgu.

Vēja dziesma Sīlim skanēja ausīs visu ceļu, un viņš saprata, ka ļaudīm dzīvē tā dažreiz gadās.

Viņam nu tā bija gadījies.

Straujā lēcienā sirmis bija pakalnē, un tad viņš stāvēja sava staļļa priekšā un ļāvās nojūgties.

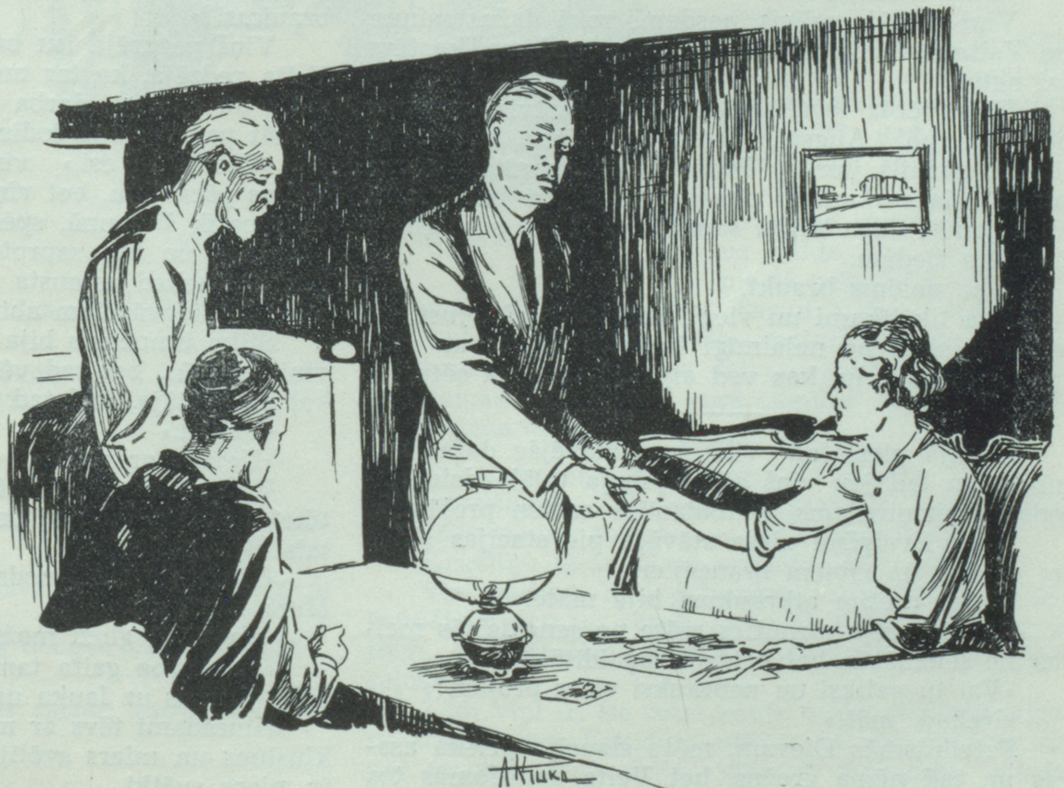
Viņš bija mājā.

Četrpadsmit gadi bija pagājuši, kopš Velta Zvaigzne atradās pilsētā.

Viņi bija gājuši trakā steigā, bez apdoma, jauni gadi, ceļa putni, pilni nākotnes cerībām un ilgām.

Nesdama šīs ilgas, nesaprazdama tās, vienīgi juzdama, meitene izauga par sievieti un ieguva atziņas, kuras tai agrāk bijušas svešas.

Viņai sāka apnikt neauglīgie, cerības slēpjošie gadi, viņa sāka raudzīties atpakaļ, sāka vērtēt un apsvērt.

Pie galda sēdēja saimniece ar meitu.

Darbs, ko tā darīja, bija labi padarīts, viņa pildīja savu pienākumu, kā to pienācās zemnieka meitenei, jo tā vislabāk saprata, kā darbs jāciena, bet ārpus ministrijas darba Velta sāka arvien vairāk sajust tukšumu savā pašas dzīvē. Viņai netrūka draugu, jo tā bija sirsnīga, droša un brīva arvien, un mīlēja ļaudis, bet ļaudis savukārt mīlēja to.

Un tomēr viņa bija un palika viena.

Kopš Sīļa bildinājuma agrā jaunībā, Veltai Zvaigznei bija tuvojušies vairāki, un tomēr nekas nebija iznācis. Viņai ceļš pagriezās arvien sāņš, un tā ļaudis pagāja garām, un tie nesatikās viens ar otru kopīgā ceļā.

Teātrī un koncertu zālēs viņa gāja priekšnesumu, ne ļaužu dēļ, bet ziemā, dejojot ballēs, Velta kā senāk cienīja jautrību un vieglu, gaišu prieka rotaļu, neļaudamās intrigai un kvēlei. Viņa darīja to nepiespiesta, viņa nevarēja citādi, jo nekas to nekārdināja.

Un tad kādā dienā, kad vecais Meža Zvaigzne, būdams uz dažām dienām Rīgā, taisījās doties uz staciju un mājup, Velta domīgi paraudzījās tēvā, un kaut ko sevī apsvēra.

«Tēt, gaidiet mani drīzi mājās.»

«Atvaļinājumā? Tu tak vasarā biji, vai tad šinī gadā biežāki brīvlaiki?»

Tēvs nesaprata.

Bet Velta viņam skaidroja, ka braukšot pavisam.

«Tu?»

«Braukšu, tēt.»

Meža Zvaigzne aši paraudzījās meitā, bet tad viņš kautri nolaida acis.

Lūk, nebija labi, ja Velta tā runāja. Viņa pilsētā iedzīvojusies, atstājusi savu sētu, aizmirsusi mātes rūpes un abu viņu vecuma nastu, un nu grib maldināt tēvu, solīdama neiespējamo!

«Labi, meit, labi.»

Viņš aizgāja salīcis, nesdams rokā dažus saiņus, un Velta noraudzījās tam pakaļ, sajuzdama, ka tēvs tai netic.

Viņa vērās logā, un pretim tai atvizēja nama pelēkā siena. Augsta, vienaldzīga siena, bet augšā lēzens, nedaiļš jumts. Meža Zvaigžņu sētas nama jumts bija sarkaniem dakstiņiem klāts, bet vecajā rijas jumtā auga zaļas, samtainas sūnas un ziedēja pa puķu ziedam.

Viņa nolēma braukt.

Bija tik tīkami un viegli par to domāt, just, ka atraujas sirds no nelaimīgi iesāktās dzīves un raujas prom pa ceļu, kas ved atpakaļ uz tēva sētu.

Mazajā piestātnē vilciens uzkavējās dažas minūtes, un tad jau viņš atkal joņoja tālāk, dzirksteļodams, aizmirsdams, traukdamies arvien projām.

Meža Zvaigžņu zirgs stāvēja pie stacijas slitas un gaidīja uz saviem braucējiem.

Veltai pretim atbraukusi bija māte.

Ilgi nevarēja atrauties māte no sengaidītās meitas, no senzīlētās, bet beidzot sagaidītās.

«Vai tu paliksi un nebrauksi vairs projām?»

«Nekad, māt!»

Pateikdamās Dievam, māte slaucīja prieka asaras un tad ņēma grožus, bet Velta smiedamās tos pavaldīja savā ziņā. Cauri silam, garām klajumam, pāri upei, viņas iebrauca atkal Zvaigžņu sētai piederošā meža aplokā.

«Viss, kā senāk.»

«Nav jauna saimnieka, kas mūsu gājumu apgrieztu otrādi, viss tā, kā saprot pašu prāts,» atbildēja māte.

Velta Zvaigzne atgriezās savā sētā, un prieks viņā aumaļām šalca uz augšu, gluži tāpat, kā četrpadsmit gadus atpakaļ, kad viņu bija aizvilinājusi pilsēta.

Meža Zvaigzne saņēma savu meitu saulains un gudrs. Viņš nekā neieminējās par pilsētu, viņš likās tāds, it kā Velta ar māti būtu atbraukušas vai no gada tirgus, vai cita kāda garāka brauciena, un piederētu sētai, kā tās neatņemama daļa.

«Kas ir jaunnedēļ?»

«Nu, kas tad ir jaunnedēļ?»

«Ziemassvētki!»

Tiešām, Ziemassvētki tuvojās, viņi bija atkal klāt. Un tos gaidot, ceļi pildījās kupenām, māju dārzi aizsniga, jumti apjumās bagātīgā sniegā, un dūmekļi kūpēja pret debesi gandrīz nesaredzami.

Ziemassvētku rītā, baznīcas piekalnē Meža Zvaigžņu zirgs sadūrās ar Krustiņu Sīļa sirmo.

Apjukusi Velta vērās sirmja saimniekā un atkal viņa sastapa to pašu mierīgo, stingro, mazliet zobgalīgo skatu, un sirmis tiem paauļoja garām, pirmais nostādamies pie baznīcas slitas.

«Sīļiem arvien sirmi zirgi. Citādi nav redzēti.»

Zvaigzne nodauzīja sniegu no cimdiem, novilka tos un deva roku Sīlim, kad tas, piesējis zirgu, nāca tam pretim.

Zvaigzne nekad neuzzināja, ka Velta četrpadsmit gadus atpakaļ bija noraidījusi Krustiņu Sīli.

To viņa tēvam nepateica.

«Redzu jauno saimnieci... Uz svētkiem esi braukusi?»

Viņš paturēja īsu brīdi tās roku savējā, un nu Velta redzēja, ka tas mazliet ielīcis, bet vēl arvien mošs un spēcīgs, darba zemnieks, kuram nav laika domāt par vecuma šodienu un rītdienu.

«Vesela tu esi,» viņš pateica, un tā novērtēja Veltas pārmaiņu, bet viņa saprata, ka Sīlim vēl arvien patīk šī jaunā, spēcīgā sieviete, kāda viņa tagad bija, un to, saprotot, dedzināja kvēla uguns, līdz šim nekad nejausta un nezināta.

Pēc dievvārdiem abi pajūgi brauca kopā.

Sīlim brauciens bija uz otru pusi, un krustceļos viņi izšķīrās, bet tad vēl reizi Sīlis pagriezās atpakaļ un jautāja, kad tad viešņa braukšot uz pilsētu?

«Nekad.»

«Nejoko ar mani.»

Viņš aizbrauca, domādams, ka Velta jokojusi, un tikai nākošās dienas tam nesa pārliecību, ka teiktais bijis patiesība.

«Krustiņu Sīlis nodzīvos vietuļa kārtā,» sacīja Meža Zvaigzne.

«Viņš vēl gluži mošs...»

«Jā, darba gaita tam vēl arvien tā pati, kā senāk, pirmais uz lauka un pēdējais no tā.»

Klusēdami tēvs ar meitu iebrauca savā sētā, un klusums un miers svētīja šo sētu, jo Ziemassvētki ir miera svētki.

Piekalnē, mājā, kuras augstie un gaišie logi vērsti uz meža pusi, pāri pusnaktij dega vēl uguns.

Sīlis sēdēja pie galda, rokas atmetis uz tā malas, un domāja. Viņš bija pamanījis Veltas skatu baznīcas laukumā, un tagad grima šaubās un cerībās, un mēģināja noskaidrot, kas darāms.

Viņa iesirmie mati deniņos spīdēja kā nespodrs sudrabs, bet acis viesa stingru un mierīgu jautājumu.

Jaungada rītā Velta brauca pāri līdzenumiem uz kapsētu. No tālienes varēja ieraudzīt pieminekli, celtu brīvības cīnītāju piemiņai.

Baznīcā dunēja zvans.

Viņa nogriezās uz kapsētu.

Te gulēja daudzi Meža Zvaigznes, daudzi no viņu celma. Tos Velta gribēja šodien apraudzīt.

Ap pusdienas laiku tā lēnā solī brauca atpakaļ un manīja, ka no meža, aiz kapsētas, izbrauc kādas kamanas. Viņa pagrieza zirgu un gribēja ļaut braucējam pabraukt tai garām.

«Jaunā Zvaigžņu saimniece? Klau, nu es sāku just, ka tu tiešām būsi taisnību runājusi, teikdama, ka vairs projām nebrauksi!»

Braucējs bija Sīlis.

«Vecā gada vakarā biju tālos rados, un nu braucu mājup. Vai tu negribi nākt un apsēsties manās kamanās, jo viņas ir dziļākas un platākas, nesalst tā, kā tavējās! Nāc, braukšu līdzi, ja jau nu reizi esmu izbraucis ceļā!»

Velta nevilcinājās. Viņai negribējās savu jaunības draugu apvainot, un viņa izkāpa un aizbrida pa sniegu līdz Sīļa kamanām. Te bija tiešām siltāki, jo sals bija stingrs, stinga rokas, turot grožus un vadot zirgu.

«Tēt, gaidiet mani drīz mājās.»

Brīdi viņi brauca klusēdami.

«Tu vairs atpakaļ neiesi?»

«Neiešu.»

«Tev pietika?»

«Pietika.»

«Iznāk, ka nekur nav tik labi, kā pie sava pavārda.»

«Laikam tā ir, jo es citu vietā sev nevarēju atrast.»

«Paldies Dievam, tad es nebūšu velti gaidījis.»

Viņa klusēja.

«Tu atbildi, mūsu dzīves varbūt vairs ilgi neies viena otrai blakus.»

«Kamdēļ?»

Viņa paraudzījās tā stingrajā sejā.

«Es neesmu jauns.»

«Un es?»

«Tu esi vēl jauna, kaut arī ne tik jauna kā toreiz... Un Kalna māja tevi vēl arvien gaida.»

Viņa noliecās un pieglauda savu vaigu tā rokai, kura turēja grožus.

«Nedari tā,» viņš atrāva savu roku.

«Nedari tā, es tevi vēl arvien gaidīju, jo pazinu tevi.»

Viņa stingrā un rāmā seja atmaiga un kļuva saulaina.

«Kā mēs dzīvosim, Velta, šinī labajā cīņas laikā, kad īsti še, laukos, var just, ka ceļas uz augšu latvieša dzīve, un kā mēs palīdzam to celt, strādādami pavisam citādi, kā agrāk, pirms šī pavasara lielajām Vadoņa dienām!

Mana sēta gaida tevi, viņa bija pārāk vientuļa šai laikā!»

Kāda ilgi aizturēta kvēle lauzās uz āru viņa vārdos, bet viņš šo kvēli apvaldīja, būdams pieticīgs, ka viņa sēd tam blakus, un ka ir tam solījusies.

Lūk, lēna krēsla klīda pāri zemei, kad viņi iebrauca Veltas sētā.

Vecie saimnieki nojauta kādu pārmaiņu, kādu notikumu, redzot meitu ienākam ar Krustiņu Sīli.

Liekas, ja būtu notikusi viņu savienošanās, tad būtu piepildījies kāds nenovēršams liktenis, jo Krustiņu saimniekam tak šogad palika piecdesmit pieci gadi!

Un kad Velta un Sīlis apstiprināja abu veco nojautas, tie kļuva priecīgi, kaut arī gadu starpība bija liela.

Atkal nesa Meža Zvaigzne miestiņa trauku uz galda, un viņi sēdēja pie tā paša galda, kā četrpadsmit gadus atpakaļ. Tagad Veltas mirdzošās acīs gulēja satumsusi kvēle, mainīdamās ar skaidru mirdzumu, un viņa bija dzīves atziņām bagāta, uzņemdamās jauno ceļu, kurš īstenībā bija viņas ceļš un neviena cita.

Pakalnes mājā ir cita, spirgta dzīvība.

Saimnieces augstajai un skaņajai balsij līdzi sasaucas mazas, spirgtas un viļņojošas balsis.

Krustiņu sētas dārzā rotaļājas četri bērni.

Visi gaišām, linu galviņām, saulē un vējā nobrūnēti, vingri un veseli, jocīgu izdomu pilniem prātiem, nerimstošām gaitām, kūleņiem un prātīgos soļos...

Tādi viņi ir, šie četri bērni, kurus Velta Zvaigzne dzemdējusi Krustiņu Sīlim, un par kuriem un par savu pilno dzīvi viņa ir pateicīga savam Dievam.

Leonards H. Nēzens.

Kaŗa laime

Gar zābaku mugurpusi, ko Italija izveido Eiropas kartē, čalo Adrijas jūŗas viļņi. Šī jūŗa ir 400 jūdzes gaŗa un 100 jūdzes plata; lejasgalā tā sašaurinās līdz 40 jūdzēm, izveidojot Otranto jūŗas šaurumu. Iepretim Italijai, līdz robežu pārveidošanai pasaules kaŗa beigās, atradās Albānija, Melnkalne, Dalmacija un Kroatija, bet augšgalā Austrija.

Italijas piekraste ir zema un bez ostām, turpretim otrs krasts ir viena vienīga granīta ostmale, sēkļu un salu aizsargāta; gar krastu paceļas kalni, kas atgādina zemes sargtorņi. Triju sabiedroto valstu flotes darīja visu iespējamo, lai uzturētu savu noteikto pārsvaru šinī jūŗā: tās sūtīja tralerus no Duvras patruļas, lai gan tie tur bija pavisam nepieciešami, Vidusjūŗas flotes kreiserus un kaujas kuģus, citās jūŗās tik nepieciešamās zemūdenes, tomēr arī šīs kopējās pūles nespēja aizkavēt ienaidnieka zemūdeņu iebraukšanu un izbraukšanu, nespēja ņemt Austrijas kreiseŗiem iespēju iznīcināt veselas traleru flotes un nevarēja novērst torpēdlaivu iznīcinātāju un vieglo kreiseŗu pēkšņus uzbrukumus.

Tiklīdz amerikāņi kļuva par kaŗa dalībniekiem, arī viņus aicināja talkā, un viņi šim aicinājumam, cik varēdami, paklausīja. Sabiedroto baze bija nelielā Brindizi osta, tieši virs minētā zābaka papēža, netālu no Otranto jūŗas šauruma izejas, un šinī bazē stāvēja torpēdlaivu iznīcinātāji, zemūdenes un citi kaŗa kuģi, kas nodrošināja Adrijas jūŗā kaŗaspēka un municijas transportu uz austrumu piekrastē okupētām ostām.

Viena no tām bija San Džiovanni di Medua, kuŗu austrieši mēģināja aizsprostot ar vismodernākā tipa vācu zemūdenes-mīnu licējas palīdzību. Nelaimīgā kārtā tur atradās tīkls, kuŗā ieskrēja austrieši, zaudēja galvu un pacēlās virs ūdens vesela duča sabiedroto lielgabalu priekšā. Arī patruļas kuģi bija diezgan pārsteigti un deva austriešiem iespēju padoties. Tādā kārtā sabiedroto rokās nāca pavisam jauna un labi iekārtota zemūdene. Lai rādītu, cik augstu viņi vērtē savu jauno kaŗabiedru amerikāņu pūles, sabiedrotie šo zemūdeni nodeva amerikāņiem.

Patlaban šī zemūdene, gaŗa, slaida un baiga, 250 pēdas, tērauda, stāvēja Brindizi ostmalē. Klāja priekšgalā divi matroži rīkojās ar kādu manilas virvi un trīs citi zemūdenes pakaļgalā kasīja un krāsoja.

Lejā, zemūdenes iekšienē, mazā kajītē pie galda sēdēja 4 virsnieki — trīs amerikāņi un viens francūzis; pēdējais bija zemūdeņu veterāns jau kopš tā laika, kad Italija vēl nebija iestājusies kaŗā un franču baze atradās Bizertā, Ziemeļafrikā, kādēļ franču zemūdenes varēja ierasties Adrijas jūŗā tikai pēc tam, kad bija patērējušas jau divas trešdaļas no sava kurināmā.

«Friči tiešām rūpējas par sava personāla ērtībām», ierunājās kāds amerikāņu virsnieks, aplūkodams kajīti, «Apskatiet tikai šo elektrisko sildītāju! Ja kāds vēlas otru tasīti kafijas, pie tam karstas, viņam atliek tikai noņemt kafijas kannu no sildītāja un ieliet sev kafiju.»

«Viņš nu gan vispirms apjautātos,» iebilda otrais, «vai kāds no vecākajiem dienestā arī nevēlētos kādu tasīti.»

«Mana vaina!» pasmaidīja pirmais. «Vai kāds nevēlētos otru tasīti?»

«Viņi droši vien būs gatavojuši šo zemūdeni mīnu likšanai amerikāņu piekrastē,» sacīja franču virsnieks. «Mans mājoklis šeit ir daudz ērtāks nekā uz flagkuģa. Goda vārds.»

«Jādomā, ka viņi centušies iekārtoties pēc iespējas patīkamāki,» ierunājās vecākais virsnieks, kuŗš, neskatoties uz savām divām un pus strīpām, varēja būt ne vairāk kā gadu vecāks par pārējiem. «Viņu morāle droši vien būs stipri cietusi! Tādēļ jo labāk mums, kuŗu morāle tāda nav! Bīstos, ka šī varētu kļūt patīkama vasara, braukājot pa tumšzilo jūŗu, dējot olas Lisas, Kataro vai Polas ostas priekšā un varbūt uzgāžot tās kādreiz austriešu drednautam. Viņiem esot viens otrs labs kaujas kuģis; vēlams būtu, ka tas tik nāktu ārā. Ticiet man, Ziemeļjūŗa man apnikusi. Atvilktnes nekārtībā, matrači vai nu piestiprināti pie griestiem, vai arī gulēšanai novietoti uz klāja. Jau novembrī es sasalu ledū un atkusu tikai šeit... Nu, bet paklausāties. Pēcpusdienā, Tupper, nodarbojaties ar zemūdenes virsdaļas krāsošanu. Mums drīzumā sagaidāma inspekcija, kuŗā es labprāt gribētu godam pastāvēt.»

Viņš izvilka no krūšu kabatas mazu grāmatiņu un atšķīra to. Pie galda iestājās klusums.

«Ļaudis uz klāja! Vai leitnants-komandieris Konklins ir uz klāja?»

Visi uzlēca kājās.

Balss skanēja auksti un nopietni, kā jau komandēt paradušam cilvēkam un atskanēja no griestiem, caur ventilātoru. Runātājs droši vien atradās krastā.

«Kas tas?» viņi nomurmināja.

«To noskaidrosim!» steigšus sacīja komandieris. «Leitnant Hušē, lūdzu nāciet man līdzi uz klāja. Krēg un Tupper, apstaigājiet zemūdeni un pārliecināties, vai ikviens savā vietā! Tas tik būtu smalki, ja kādu noķertu slaistāmies mīnu nodalījumā.»

Komandieris kopā ar franču virsnieku izsteidzās ārā, gaitenī pabīdīdami pie malas matrozi, kas kaut ko nomurmināja, ka komandieri pieprasot uz klāja, un uzsteidzās komandas tornī.

Agrā pavasaŗa diena bija pelēka, lietaina un auksta. Pašā krastmalā, pie laipas, kas veda uz zemūdeni, stāvēja neliela auguma plecīgs vīrs, ietinies jūrnieka mētelī un jūrnieka cepuri galvā. Cepures malu greznoja nespodru lapu virkne. Abus virsniekus ieraudzījis, tas atbildēja uz viņu sveicienu un devās pa laipu uz kuģa.

«Esmu admirālis Rapps,» viņš sacīja. «Man uzdots inspicēt jūsu zemūdeni.»

Abi virsnieki noraudzījās izbrīnējušies, jo admirāļi nemēdz staigāt vieni, bet gan kopā ar adjutantiem sakaru virsniekiem un visvisādiem citiem pavadoņiem, ieskaitot goda sardzi.

«Nebrīnaties,» turpināja admirālis. «Viens mans adjutants aiznesa manu kartiņu angļiem, bet otrs — itaļiem, kas visi esot devušies jūŗā. Klīst baumas, ka austrieši iznākuši jūŗā, tādēļ visi devušies viņus apsveikt. Man jāveic tūkstoš lietas, to skaitā jāinspicē šī zemūdene. Paglābsimies no lietus.»

Viņi devās lejā caur komandas torni un apakšējā kontroles telpā admirālim stādījās priekšā virsnieka vietnieks Tuppers.

Galvenā kajītē iegājis, admirālis ieinteresēts aplūkoja ozola paneli, dziļos, ādu pārvilktos kluba krēslus, segtās elektriskās spuldzes pie zaļganajiem griestiem, elektrisko plīti kaktā un divas oriģinālgleznas — jūŗas skatu un no ostas izbraucošu viduslaiku kuģi. Spožā ozola galda virsu viņš paberzēja ar pirkstu.

«Hm. Kokā ielaists šacha galdiņš. Konklin, vai jūs spēlējat šachu? Hā! Ko nozīmē šis pantiņš?»

Viņš norādīja uz uzrakstu galda vidū, vācu valodā, kuŗu ēdāji redzētu trīs reizes dienā. Pantiņš bija iegriezts ozolā un padziļinājums piepildīts ar kādu gaišākas krāsas koku.

«Tuppera kungs,» sauca komandieris, un, virsnieka vietniekam ierodoties jautāja: «Ko šis pantiņš nozīmē?»

Tuppers paškielēja uz komandieŗa pusi. Komandieris ļoti labi zināja, ko tas nozīmē, jo Tuppers jau kopš pirmās dienas uz zemūdenes nebija runājis ne par ko citu, kā tikai par šo pantiņu.

«Sēr, tas ir no kādas dzejas, kuŗas pilns teksts ierāmēts un novietots kuģa ļaužu telpās zemūdenes priekšgalā, bet otrs eksemplārs mašīnu telpās zemūdenes priekšgalā. Domājams —.»

«Ko tas nozīmē?» asi jautāja admirālis.

«Wir lieben vereint, wir hassen vereint,
Wir haben alle nur einen Feind,
England!»

teātrālā balsī lasīja virsnieka vietnieks. «Tas nozīmē, sēr: mēs vienoti mīlam, mēs vienoti nīstam, mums visiem naidnieks viens — Anglija.»

«Ho, ho!» ieklepojās admirālis.

«Man šķiet, sēr, ka šo zemūdeni Vācijas valdība dāvājusi austriešiem un tādēļ šis pantiņš iegriezts galdā. Kuģa ļaužu telpā, kur atrodama visa šī dzeja, tā sākas: Mēs nebēdājam par frančiem vai krieviem. Uz katru triecienu mēs atbildam ar triecienu, bet tie mums raizes nedara. Raizes mums dara tikai Anglija, kas slēpjas aiz pelēkiem viļņiem!»

«Šī dzeja, droši vien, būs sacerēta jau pirms mūsu, amerikāņu, iestāšanās kaŗā.»

«Jā, protams! Jā, sēr, jo Amerika dzejā nav pieminēta ne ar vienu vārdu.»

«Mums šeit ir virsnieku kajīte,» steigšus iesāka zemūdenes komandieris,» apakšvirsnieku telpas, virtuve un, beidzot, matrožu nodalījums.»

«Vai zemūdenē ir arī torpēdu telpa?»

«Jā, sēr.»

«Apskatīsim to. Nedomāju, ka kuģa ļaudīm še varētu būt ērti. Grūtības uz mīnu licējiem rada tas, ka mīnas aizņem pārāk daudz telpas.»

Admirālis kopā ar komandieri devās uz priekšgalu, bet abi pārējie, kuŗus neaicināja līdzi, palika kontroles telpā. Drīz vien admirālis un komandieris atgriezās un iegāja spoži apgaismotā kontroles telpā, kur spuldzes apgaismoja ciparplāksni, mērotāju un stūres riteni.

«Esmu pietiekoši daudz redzējis,» noteiktā balsī sacīja admirālis, ieskatīdamies savā pulkstenī. «Es ieteikšu šo zemūdeni nepieņemt. Mums tā nav vajadzīga.»

«Sēr?» elsa visi trīs virsnieki reizē.

«Esmu nodomājis ieteikt atdot šo zemūdeni ar pateicību atpakaļ,» sacīja admirālis. «Tādēļ vien, ka mums piedāvā vecas dzelzs kaudzi, mums taču tā nav jāpieņem. Kam mums vajadzīga mīnu licēja zemūdene? Mēs taču negribam austriešus piespiest palikt ostā, bet gan gribam, lai viņi nāk ārā.»

Visu trīs virsnieku sirds sastinga. Viņi uz šīs zemūdenes pavadījuši jau trīs nedēļas, izdarīdami ik dienas ne pārāk nogurdinošas apmācības. Ikviens no viņiem atcerējās savu pēdējo dienestu. Zemūdenes komandieris Konklīns nāca no angļu E tipa zemūdenes, kur viņš bija guļuvietā dalījies ar kādu citu virsnieku un mūžīgi ēdis aukstu barību. Tuppers bija dienējis iznīcinātāju flotilē: no vienas sardzes otrā, vienā aukstā naktī pēc otras. Leitnants Hušē jau trīs gadus bija dienējis uz zemūdenes. Kamēr virsūdens flote gaidīja austriešus nākam ārā, viņš bija devies austriešu paslēptuvēs. Divas reizes jau viņš bija ieskrējis tīklā un vienreiz nokļuvis zem viņa paša zemūdenes nogremdētā torpēdlaivu iznīcinātāja atliekām.

«Bez tam,» turpināja admirālis, mums trūkst zemūdenes dienestam pietiekoši apmācītu ļaužu.

«Bet, admirāļa kungs, mēs taču jau trīs nedēļas apmācām šās laivas apkalpi,» nopietni ierunājās Konklīns. «Leitnants Hušē tieši piekomandēts mums palīgā. Es trīs mēnešus biju uz angļu —.»

Admirālis pēkšņi vērsās pie viņam blakus stāvošā matroža.

«Kādam mērkim kalpo visa šī ierīce?» viņš iejautājās, ar zodu norādīdams uz ratu un mērojamo aparātu sakopojumu, kas atgādināja ērģeļu priekšpusi.

«Ar šo ierīci vada niršanas tankus, sēr,» atbildēja matrozis, šķielēdams uz grīdu, kā skolēns, kam atprasa uzdevumu. «Ar attiecīgu vārstuli vada tanku zemūdenes priekšgalā, pakaļgalā vai vidū. Šis vārstulis nozīmēts kompensēšanas tankam, lai ielaistu ūdenī katras izlaistās mīnas svara kompensēšanai. Ar šo vārstuli var atvērt visus tankus reizē, piepildīšanai ar ūdeni vai arī tos iztukšot. Ar šo vārstuli —.»

«Apakšvirsniek!» iesaucās admirālis, strauji griezdamies pie kāda cita jūrnieka. «Kāds šis kompass?»

«Giro kompass, sēr.»

«Labi, bet kādas fabrikas?»

«Anšica fabrikas, sēr.»

«Droši vien tas nav Sperrijs?»

«Nē, sēr; Sperrijs sarežģītāks, bez tam leitnants Hušē sacīja, ka šis esot Anšics.»

«Vai zinat, kuŗa no sistēmām labāka?»

«Jā, sēr, Sperrijs.»

«Ā! Kādēļ?»

«Tādēļ, ka tā amerikāņu sistēmas.» Admirālis vērsa savu auksto skatienu uz komandieri Konklinu.

«Šis vīrs labi apmācīts!» viņš sacīja. «Apskatīsim tagad mašīnu telpu!»

Klusēdami visi devās uz kuģa pakaļgalu, kur viņus sagaidīja leitnants Krēgs, mašīnu virsnieks. Konklīns ierunājās, ka pat ja šo zemūdeni negribētu izmantot mīnu likšanai, tad šo lielisko dīzeļmotoru varētu izmantot apmācībai. Viņš steigā iečukstēja Krēgam, ka admirālis izteicies par zemūdenes atdošanu atpakaļ sabiedrotiem, kādēļ mašīnu virsnieks steigšus sāka slavēt lielisko elektrisko ierīci un aicināja admirāli mīnu telpā, kur parādīja viņam lielisko mīnu izmešanas ierīci.

«Vai jūs gribat sacīt, ka mīnas vēl arvien ir uz zemūdenes?»

«Jā, sēr. Nebija vajadzības mīnas izlikt un lai gan, droši vien, ir kāda sistēma mīnu izņemšanai no zemūdenes, neviens tomēr šo sistēmu nepazīst, un mēs negribējām eksperimentēt.»

«Nē, to nu gan ne!»

«Zemūdeni atņēma, sēr, tās brauciena sākumā. Tās tanki pilni ar naftu, mīnu krājums pilns un 200 kārtas municijas atrodas zem kontroltelpas grīdas.»

«Piecās minūtēs mēs ar to varētu doties jūrā, sēr,» pasmaidīja leitnants Krēgs, draudzīgi uzsizdams ar roku pa dīzeļmotora sāniem.

«Esmu dzirdējis, ka šīs zemūdenes esot nestabilas,» domīgi sacīja admirālis. «Vai vāci nebija spiesti noņemt pakaļējo lielgabalu stabilitātes uzlabošanai?»

«Šī zemūdene stabila kā klints, sēr,» protestēja Konklīns. Pēkšņi viņa skatiens iemirdzējās. «Vai admirāļa kungs nevēlētos apmest kādu līkumiņu zemūdenē pa ostu?»

Pārējie virsnieki sarāvās. Kopš pārņemšanas zemūdene nevienu reizi vēl nebija nobraukusi no ostmalas. Ņemot vērā, ka zemūdene bija pilna ar mīnām, nez' vai būtu prātīgi klejot tajā pa ostu? Ja nu stūres ierīce —

«Vai attiecībā uz to ir kādi noteikumi?» jautāja admirālis.

«Nē, sēr. Mēs paziņojam ostas priekšniekam pa tālruni un braucam. Bez tam osta ir gandrīz pavisam tukša. Visi jau šorīt devušies uz Lisu, jo saņemta ziņa, ka austrieši iznākuši no ostas.»

Admirālis nekā neatbildēja, devās uz priekšu un uzkāpa pa trepēm kontroles telpā. Še viņš apstājās, nekāpdams pa otrām trepēm uz augšu, un domīgi ar pirkstu kauliņiem piesita periskopa caurulei.

«Man nav iebildumu,» viņš beidzot sacīja, «ja jūs, džentmeņi, vēlētos ar to izbraukt ārā. Ja rastos kādi jautājumi, jūs variet atsaukties uz mani. Tā kā pārējie aizbraukuši, tad man šķiet, ka esmu patlaban vecākais virsnieks ostā.»

Zemūdene, gaŗa, baiga un slaida, stāvēja Brindizi ostmalā.

Stundas ceturksni vēlāk viņi jau atradās ceļā. Admirālis, kopā ar leitnantu-komandieri Konklīnu un virsnika vietnieku Tupperi stāvēja uz komandas torņa platformas aiz vēja aizsarga un vēroja, ka lietū arvien vairāk nozūd piekrastes līnija ar zvejnieku mājām un baznīcu.

«Bezdrāts tēlegrafa masti,» paskaidroja Konklīns, «paceļami un nolaižami ar saspiesta gaisa palīdzību. Lūka aiz tīklu aizsargierīces noslēdz telpu, kur novietota maza laiviņa.»

«Šās zemūdenes virsbūve ir pārāk liela,» iesaucās admirālis. «Alūkojiet tikai šo māju, uz kuŗas mēs stāvam! Kāds gan labums no tās? Zem ūdens tas droši vien ārkārtīgā mērā samazina ātrumu. Kādu ātrumu jūs spējat sasniegt pēc ieniršanas? Vai tas jums zināms?»

«Hušē saka, sēr, ka šīs zemūdenes varot sasniegt ap sešiem mezgliem. Mazās zemūdenes nobraucot deviņus vai desmit mezglus.»

«Gauss un grūti apkalpojams, kā jau es sacīju!» iebilda admirālis.

Konklīns iekoda lūpā. Vecais zēns, acīmredzot, bija grūtāk apmierināms, nekā viņš bija sagaidījis.

Atstājot atklātu jautājumu par zemūdenes spējām pēc ieniršanas, Konklīns gribēja pierādīt, ka virs ūdens tās paveicība lieliska, un deva pavēli mašīnu telpā, doties uz priekšu pilnā sparā. Zemūdenes priekšgals jautri šķēla ūdeni un, attālumam no aizsargājošās piekrastes pieaugot, zemūdene sāka celties un grimt, šad tad paklanoties, un ūdens šaltis lidoja pār klāju.

Kāds zemūdeņu ķērājs kuģis signālizēja viņiem apsveikumu un Tuppers smīnēdams steigšus pacēla sabiedroto pazīšanās signālu, jo otrā kuģa komandieris bija viņa draugs, ar kuŗu viņi dažu labu vakaru nosēdēja pie čianti pudeles. Admirālis sāka iztaujāt Konklīnu par iekšējo disciplīnu ostā — kas kontrolē enkura izmešanas vietas, cik bieži maina pazīšanās signālus, vai jūŗas šaurumu apbraukā katru dienu, vai visas četras flotes katra dara ko grib vai arī pastāv centrāla rīcības vieta.

Piecas minūtes vēlāk runas caurulē atskanēja kāda balss.

«Uz klāja!» sacīja Hušē no kontroles telpas. «Ja mēs turpināsim braukt šinī virzienā, tad drīz vien būsim ārpusē.»

«Kontroles telpa!» atbildēja Konklīns. «Kur, pēc jūsu domām, mēs atrodamies?»

«Pēc mana aprēkina mēs jau pirms dažām minūtēm pārbraucām pāri aizsprostojumam,» atbildēja Hušē.

«Tā tad mēs esam izbraukuši ārpusē?» mierīgi jautāja admirālis. «Ja tā, tad labāk būs, ja griezīsimies atpakaļ.»

Zemūdenes komandieris pagājās uz priekšu, lai dotu apakšvirsniekam pavēli grozīt virzienu, bet kāds novērotājs pabāza galvu gar vēja aizsargu.

«Sēr,» viņš sacīja. «Divus punktus no stīrborta redzama iznīcinātāju flotile.»

Visi noraudzījās vienaldzīgā ziņkārē. Jūŗas viļņos cēlās un grima četri kuģi, zemi, pelēki.

«Angļi,» noteica Konklīns. «Divi admirālitātes R un pāris Tornikroftu.»

«Hē!» iesaucās reizē Tuppers, apakšvirsnieks un novērotājs.

Visi četri iznīcinātāji mainīja braukšanas virzienu. Divi brauca tieši virsū zemūdenei, bet pārējie divi brauca tā lai pabrauktu viņai gar priekšgalu un pakaļgalu.

«Paceļiet mūsu numuru, ātri!» dedzīgi iesaucās admirālis.

Uz iznīcinātājiem uzliesmoja dzeltenas uguntiņas. Ierēcās granātas un aiz zemūdenes pacēlās gaisā divi ūdens stabi. Atkal granātas rēciens, tad ceturtais un vēl divi baigi ūdens stabi.

«Ienirt!» asi uzsauca komandieris. «Viņi uzskries mums virsū, nemaz nespēdami apstāties.»

Viņš sniedzās pēc trauksmes gonga un tā pērkoņdimdošs dārdiens bija dzirdams caur lūku un runas cauruli. Visi komandas tornī stāvošie sakrita kaudzē trepju galā.

«Mūs apšauda granātām!» sauca Konklīns.

Franču virsnieks netērēja laiku jautājot. Viņš uzmeta ātru skatienu dēlim, kas atgādināja tēlefona centrāles galdu. Gaisa ieplūšanas un izplūšanas caurules slēdza, dīzeļmotora vietā propelleri sāka dzīt elektomotori, ar rata pagriezienu noslēdza ventilācijas sistēmu.

Abi virsnieki uzmeta skatienu pulkstenim, kur liels rādītājs skaitīja sekundes. Jau pēc piecdesmit sekundēm ziņoja, ka visas telpas noslēgtas pret ūdens ieplūšanu! Pēc tālākām četrdesmit sekundēm balsta telpas būs pilnas ar ūdeni, bet trakie angļi visu šo laiku liks pār viņiem līt granātām.

«Lejup 75!» Konklīns skaļi sauca pa cauruli niršanas stūres vadītājiem un zvanīja mašīnām braukt pilnā sparā uz priekšu. Ar vislielākam dziļumam nostādītām niršanas stūrēm 1200 zirgu spēku dzītā zemūdene nepilnas pus minūtes laikā būs jau desmit metrus zem ūdens. Dziļuma rādītājs lēnām rādīja niršanu.

Trach! Tumsa.

Konklīns steigšus uzlēca kājās, izvilka no kabatas laternīti un apgaismoja dziļuma rādītāju. Adata stāvēja uz 12 metriem. Konklīns to novēroja vairākas sekundes, rādītājs nekustējās.

«Vai viss kārtībā, Hušē?» viņš jautāja.

Saņēmis pozitīvu atbildi, viņš kopā ar Hušē steidzās uzmeklēt palīgapgaismošanas ierīci, kas atradās apakšējā kontroles telpā, bet spuldzes pēkšņi atkal iedegās.

Apakšējā telpā ļaudis cēlās kājās, kur katrs bija pakritis, it kā joku filmā, samulsuši noraudzījās visapkārt un berzēja sasistās vietas.

«Lielisks darbs, Konklīn!» iesaucās admirālis, sakārtodams savu cepuri. «Kādēļ gan jūs ļāvāt zemūdenei tik strauji atsisties pret dibenu? Jo vairāk tādēļ, ka zem mūsu kājām ir divi simti kārtu dzīvas municijas, nemaz nerunājot par mīnām zemūdenes pakaļgalā.»

«Torpēdu telpa!» komandieris steigšus sauca runas caurulē. Atbildes nebija.

«Steidzaties uz priekšu, Tupper, un paskatāties ap ko lieta grozās.»

Bong!

Bumbas sprādziens, bez šaubām. Zemūdene nodrebēja it kā kāds ar āmuru izdarītu spēcīgu sitienu. Sekoja vesela ūdens bumbu krusa, pie kam varēja iedomāties, ka pa klāju brauc smagi piekrauti rati, bez gumijas riepām. Komandieris steidzās pāri kontroles telpai un atvēris durvis uz mašīntelpu, sauca: «Lejā! Krēg! Vai viss kārtībā?»

Mašīnu telpa atradās dažas pēdas zemāk nekā kontroles telpa un komandieris varēja redzēt Krēgu apskatām motoru.

«Ūdens nav, sēr!» atsaucās leitnants Krēgs. «Nezinu, kas īstenībā ar mums notika tomēr nedrīkst aizmirst, ka zemūdenes pakaļgalā atrodas 32 mīnas!»

Atkal divas bumbas kuŗu sprādzienu troksni varēja skaidri sadzirdēt.

«Mēģināsim labāk izkļūt tālāk jūŗā,» steigšus sacīja komandieris, «viņi braukā virs mums.»

Viņš paskatījās indikātorā. Tas rādīja pilnā sparā uz priekšu, bet ātruma rādītājs reģistrēja nulli. Motoriem lika strādāt pretējā virzienā, bet zemūdene nekustējās. Nākošās piecās minūtēs viņi velti izmēģināja izkustināt no vietas zemūdeni.

«Varbūt trieciens būs sabojājis rādītājus,» iesaucās komandieris.

«Apakšvirsniek,» leitnants Hušē sauca runājamā caurulē, «nolasiet man, kāds še jūŗas dziļums!»

«Pavisam nelīdzens, sēr. Metros atzīmēts šāds dziļums: 31, 48, 65, 24, 29, 56.»

«Un kāds jūŗas dibens?»

«Dubļi — tikai dubļi — smilts labu gabalu tālāk.»

Leitnants Hušē svinīgi paskatījās admirālī un zemūdenes komandierī.

«Mēs esam iestiguši dubļos!» viņš paziņoja.

«Brauciet visā sparā atpakaļ un izpūšiet tankus,» noteica admirālis. «Tādā kārtā jūs izrausiet zemūdeni ārā.»

«Jā,» atsaucās komandieris un franču virsnieks reizē, «bet zemūdene nonāks ūdens virsū, iekams mēs to varēsim apturēt.»

«Nu, kas tad par to? Tagad taču mēs varēsim parādīt mūsu pazīšanās signālu, nu jau viņi piebraukuši klāt!»

Nemitīgi bumbu sprādzieni, kas atgādināja akmentiņu saujas sviešanu pret logu rūtīm, it kā atspēkoja iepriekš sacīto.

«Tie nu gan neatlaidīgi zēni,» rūca admirālis. «Nez' kas gan viņus padara tik trakus?»

«Kā gan izskatījās svešie kuģi?» steigšus jautāja leitnants Hušē.

«Tie bija četri angļu iznīcinātāji — divi admirālitātes R un divi Tornikrofti.»

«Vai viņi parādīja savas krāsas?»

«Nē.»

«Bet mēs?»

«Mēs gan. Mēs pat pacēlām pazīšanās signālu pirms ieniršanas. Tad ta stulbi! Viņi visu to droši vien redzēja.»

«Ja tā, tad izteikšu savas domas,» nopietni sacīja Hušē. «Tie būs vācu S iznīcinātāji. Uz tiem ir arī Tornikrofta mašīnas. S klasei tāds pats siluets kā pārveidotiem angļu R. Liels priekšējais skurstens tieši pret priekšējo bāku un mazāks pakaļējais skurstenis! Mums uzskrējusi virsū ienaidnieka flotile!»

«Bet mēs esam ieķērušies dibenā!»

«Apturiet mašīnas,» uztraukts sacīja Hušē. «Ja viņi klausās, tad pēc mašīnu apturēšanas domās, ka mēs esam iznīcināti!»

«Priekšā viss kārtībā, sēr. Mēs apskatījām torpēdu caurules. Domājām, ka tās būs pilnas ar dubļiem, bet izrādās, ka viss kārtībā. Arī gāze nav izplūdusi. Apskatīju kajītes.»

«Savienojaties ar klausīšanās posteni un jautājiet, ko viņi dzird,» pavēlēja komandieris.

«Propellerus, sēr. Viņš saka, ka virs mums esot vesela flotile.»

«Labi, lai viņš man ziņo arvien. Hušē, vai jūs nedomājat, ka mēs, ar viena propellera palīdzību iedarbinādami sūkņus, varētu atbrīvot zemūdeni?»

«To mēs gan varētu,» nikni sacīja Hušē, «bet viņi dzirdēs sūkņus strādājam!»

Admirālis pa tam bija atplētis kādu salokāmu sēdekli un apsēdies. Kuģa komandēšanā viņam nebija jāpiedalās, jo admirāli uzskata par ikviena kuģa pasažieri. Bez tam viņš visu mūžu bija vēlējies mirt jūrā un, ja kāda bumba uzspridzinātu kādu no mīnām, tad nemaz nenāktos izjust noslīkšanu. Virsnieka vietnieks Tuppers nostājās admirālim līdzās, turēdams padusē kaut ko bildei līdzīgu.

«Kas tas?» laiski jautāja admirālis, varbūt lai rādītu, cik viņš mierīgs.

«Ak tas, sēr,» Tuppers sarāvās un stīvi noraudzījās paša atnestā priekšmetā, ko viņš bija paņēmis tīri neapzināti. «Ak, sēr, tā ir dzeja — vācu dzejas atliekas. Kāds atrauts galvenās kajītes galds notrieca to no sienas. Es — es to paņēmu pavisam neapzināti.»

Viņš to steigšus nolika uz grīdas, tieši tur, kur pie priekšējās niršanas stūres stāvošam vīram būtu jāliek kāja, ja vien viņš pakustētos, bet admirālis smaidīdams noliecās un paņēma rāmi.

«Propelleri ielenc mūs, sēr,» ziņoja vīrs pie tālefona.

Visi iztrūkušies noraudzījās viens otrā. Iedzīti kā lapsas alā, pie tam nevarīgi iestrēguši dubļos! Bet kā gan ienaidnieks zin, ka zemūdene atrodas tieši šeit? Komandieris Konklīns bija uzlicis roku uz Anšica kompasa. Kompass! Pie tā piederēja giroskops, kas spēcīga motora dzīts izdarīja divdesmit tūkstoš apgriezienus minūtē. Konklīns saskatījās ar Hušē.

«Nudie, viņi var dzirdēt kompasu,» viņš sauca. «Apturiet to!»

«Pareizi, pareizi,» elsa franču virsnieks. «To nebiju iedomājies!»

Apakšvirsnieks izslēdza motoru.

«Nu mēs esam akli,» nomurmināja Hušē. «Paies divas vai trīs stundas, līdz šis daikts būs sasniedzis pietiekošu ātrumu, lai mums atkal noderētu.»

«Tas tomēr labāk, nekā ja izpūš jūsu dzīvības sveci,» atbildēja Konklīns.

«Paklausaties,» sacīja admirālis, piesizdams pie Tuppera kājas ar rāmi, kurā atradās dzeja. «Kas tie tādi šeit par bugiem?»

«Sēr?» elsa virsnieka vietnieks. Nogurušu skatienu viņš aplūkoja dzeju un vēlējās, lai tā būtu nogrimusi uguns un sēra jūrā, iekams viņš to ieraudzīja. «Ak — hm — tā! Še sacīts:

Bedecke die Meerflut mit Bug bei Bug,
Du rechnetest klug, doh nicht klug genug.

Tas nozīmē: Tu esi pārklājis jūru no ostas līdz ostai, tomēr nebiji brašs diezgan, lai neizlaistu mūs ārā.»

«Viņi laikam domā, ka angļi ir vienīgais ienaidnieks, par kuru vērts lauzīt galvu?» rūca admirālis.

«Jā, sēr, tas dzejas smaguma punkts.»

«Kādēļ gan viņi nākuši pie tāda slēdziena?»

Neviens neatbildēja. Hušē nodarbināja savas pašas domas, bet komandiera acis uzmanīgi vēroja instrumentus. No visiem rādītājiem un ciparplāksnēm, ar kurām bija pārpildīta istaba — dziļuma, ātruma, slīpuma, gaisa daudzuma galvenajā un palīgtankos, balsta spiediena mērotājs u. t. t., u. t. t. — bija tikai trīs, kas kustējās. Uz vienas ciparplāksnes rādīja laiku, uz otras — baterijās atlikušās enerģijas daudzumu, kas lēnām samazinājās, un trešā ciparplāksnē rādīja iekšējo gaisa spiedienu. Tas cēlās. Viņi nevarēja palikt ienirušī nenoteiktu laiku, viņi cerēja uz gaidāmo tumsu, bet tumsa iestāsies tikai pēc daudzām stundām. Tumsā viņi varētu izpūst savus tankus un pacelties virs ūdens. Uz palīdzību nebija ko cerēt, jo flote atradās tālumā, ziemeļos, Lisas priekšā.

«Propelleri sadzirdami mazāk skaidri un ar pārtraukumiem, sēr.»

«Nu viņiem grūtāk nākas mūs atklāt,» sprieda Konklīns. «Viņi būs apturējuši mašīnas.»

«Viņiem tāda pati klausīšanās sistēma kā mūsu Valzers,» sacīja Hušē. «Tā darbojas arī propeleriem strādājot, tomēr viņi varbūt ir apturējuši arī propellerus. Varbūt ka viņi mēģina mūs sameklēt, pielietojot Valzeri un C tūbu vai arī ko citu. Viņi neredz ne eļļas traipus, ne šķembas; viņi zin, ka mums jāatrodas šeit.»

Labu brīdi valdīja klusums, kurā ikviens domāja, ka augšā vērīgi vīri klausāmos posteņos sasprindzināja dzirdi, lai saklausītu dubļu atsišanos pret nogrimušo zemūdeni.

«Es jums saku, ka tie ir angļi,» dedzīgi sacīja komandieris. «Viņi taču tik sasodīti neatlaidīgi!»

«Cilvēkam, kas var uzrakstīt tādu dzeju, vajaga būt ar pamatīgu garozu,» admirālis sacīja misteram Tupperam. «Anglija lai būtu vienīgais ienaidnieks, par kuru jāraizējas! Kā nu tā var apvainot pārējās nevainīgās valstis? Tomēr, starp citu, esmu pārdomājis sekojošo. Ar zemūdenēm esmu pazīstams tikai vispārējos vilcienos, taču atceros, ka man kādreiz rādīts kompensācijas tanks, ko piepilda, lai kampensētu izšauto mīnu svaru. Bet ja nu mīnas izšauj un tanku nepiepilda, vai tad zemūdene nekļūst vieglāka?»

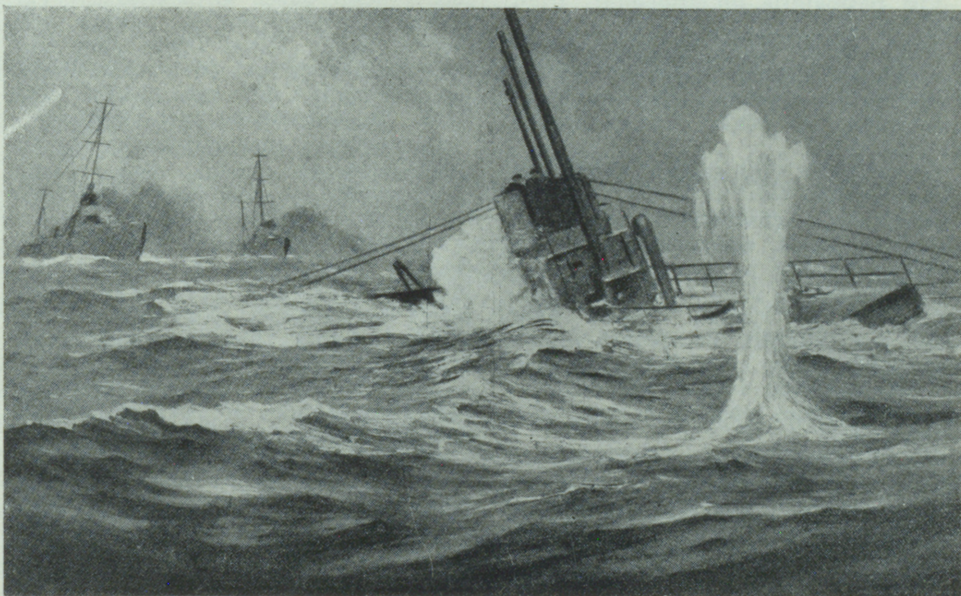
Piecas sekundes valdīja klusums un visi apsvēra šo iespējamību.

«Nu, kā būtu ar to, Hušē?» jautāja komandieris.

«Tas diezgan bīstams līdzeklis. Mēs nevarēsim atbrīvoties vairāk kā no divām vai trīs mīnām, jo tās sakrātos zem kuģa pakaļgala. Es negribētu atrasties jūras dibenā uz mīnu kaudzes.»

«Mūsu stāvoklis diezgan grūts,» sprieda Konklīns. «Uzklausaties: katra mīna sver trīs simts mārciņas. Katra tūba uzņem ik pa trīs mīnām. Tā tad divās tūbās sešas mīnas sver gandrīz tonnu. Nav šaubu, ka tas pamatīgi atvieglotu zemūdeni.»

«Jā, bet tad zem mūsu kuģa pakaļgala klīstu sešas mīnas! Bez tam vietējie jūras pārvaldes organi — nu, bet

Ierūcās granātas un aiz zemūdenes pacēlās gaisā ūdens stabi.

tas nav svarīgi. Mīnas jau varētu atkal izzvejot.»

«Sēr,» ierunājās misters Tuppers. «Mīnās nav ielikti detonātori. Vai neatceraties, ka kāds itaļu virsnieks izteicās, ka šāda veida zemūdenes priekšrocība esot iespēja apskatīt mīnas uz statiņiem? Detonatorus ieliekot tikai reizē ar mīnu novietošanu tūbās.»

«Lai izšķirtos, jāaiziet un jāapskatās. Iesim, Hušē. Ja detonatori nav ielikti, mēs izgāzīsim visu mīnu kravu.»

Abi virsnieki tūdaļ devās uz kuģa pakaļgalu. Kontroles istabā palikušie klusēdami nogaidīja. Pēc laba brīža sakustējās kāda ciparplāksne, jo motors, kas raidīja mīnas ārā no kuģa, bija laists darbā. Motors darbojās tikai īsu brīdi un kad tas apklusa, ciparplākšņu novērotāji atviegloti uzelpoja.

«Kuģa pakaļgals pacēlies, sēr,» nomurmināja pie niršanas stūres stāvošais matrozis, norādīdams uz ciparplāksni, kas rādīja laivas horizontālo noslieksni.

«Bez tam arī iestājies paisums, kas mūs sakustinās pietiekoši stipri, lai atbrīvotu no dubļiem,» steigšus sacīja Tuppers.

Atkal sakustējās adata. Zemūdeni atstāja vēl citas mīnas. Zemūdene, kas agrāk pat nepakustējās, ja neskaita šad un tad vērojamo it kā saīgušu paraustīšanos, it kā mūlēzelis paraustītu saiti, tagad lēnām kustējās, kā vaļējs zobs.

Abi virsnieki atkal ieradās kontroltelpā, apskatīja ciparplāksnes, pieprasīja ziņas no klausīšanās posteņa, tad izpūta ūdeni no diviem priekšējiem tankiem. Lielais rādītājs, kas skaitīja sekundes, bija apstaigājis tikai pusi no ciparplāksnes, kad dziļuma rādītājs pēkšņi rādīja mazāku skaitli. Tūdaļ komandiera roka pagrieza vārstuļus, kas lika tankiem no jauna piepildīties ar ūdeni. Dziļuma mērotājs rādīja atkal lielāku dziļumu, bet nu zemūdene lēnām šūpojās.

«Esam atbrīvojušies!» triumfēdams sauca komandieris.

Visi pasmaidīja un atviegloti uzelpoja.

«Nu, ar to esam laimīgi galā!» smaidīdams misters Tupers uzsauca matrozim pie tālefona. Tas savukārt pasmaidīja, bet pēkšņi smaids nozuda no viņa sejas.

«Propelleri!» viņš sauca. «Skaļi tuvojas! Skaļāk —»

Uerr-ram! Zemūdene nodrebēja visās savās šuvēs, ciparplākšņu rādītāji salēcās. Neviens neteica ne vārda, bet visi noraudzījās plaši ieplēstām acīm. Droši vien virs viņiem braucis kāds kuģis, kas dzirdējis paceļamies mīnas, redzējis putas no izpūstiem tankiem vai arī saskatījis dubļus, kas zemūdenei atbrīvojoties pacēlās ūdens virsū!

Uerr-uam!

Otra bumba, kas lika visiem nodrebēt.

«Klausāmais aparāts sabojājies, sēr!» ziņoja pie tēlefona stāvošais vīrs.

«Kontroles telpa!» atskanēja balss runājamā caurulē. «Pakaļējā mašīntelpā ieplūst ūdens.»

«Laidīsim darbā motorus,» steigšus sacīja Konklīns, «un dosimies no šejienes prom!»

«Bet uz kuŗieni?» jautāja Hušē. «Mums taču nav kompasa!»

Konklīns īsi, rūgti iesmējās un satvēra Hušē roku. Viņi abi gaidīja trešās bumbas sprādzienu.

Akli — jo nebija kompasa, kurli — jo klausāmais aparāts sabojājies, zemūdenē atrodošies vīri vēroja lielo rādītāju, kas lēnām virzījās apkārt un apkārt spožai ciparplāksnei, vienu apgriezienu minūtē. Attiecīgās adatas rādīja, ka viņi lēnām palēkdamies virzās uz priekšu pa jūras dibenu, braukdami mazāk kā vienu mezglu stundā. Virs viņiem peldošie kuģi droši vien viņus tagad būs galīgi sameklējuši un varēs viņus iznīcināt pēc patikas...

Četras stundas vēlāk zemūdene vēl arvien dzīvoja un, tās ļaudīm par lielu pārsteigumu, nebija atskanējis vairs neviens bumbas sprādziens.

«Nu jau ir tumšs,» beidzot sacīja Konklīns, «un ja laiks tāds pats, kā mums izbraucot no ostas, tad pat kaķis nevarēs redzēt tālāk par vienu olekti! Es esmu par pacelšanos!»

Viņi pacēlās virs ūdens, ūdenim putojot, jo saspiestais gaiss iztukšoja tankus. Bija melna nakts, nemitīgi lija, bet jūra tikai lēni viļņoja, kas nemaz netraucēja zemūdeni.

Četri virsnieki stāvēja komandas tornī, vērīgi noraudzīdamies tumsā, bet nevarēja neko saskatīt. Spēcīgi nodarbinādami plaušas, viņi ieelpoja tīro gaisu un ļāva lietum plūst gar sejām. Cik patīkami sajust vēju un ļaut plūst lietus pilieniem!

«Šī tiešām man visizdevīgākā diena visos uz jūras pavadītos gados,» sacīja admirālis. «Kur gan palikusi visa flote? Bija brīdis, kur es domāju, ka mēs jau kritīsim viņu rokās!»

«Varbūt mēs arī tagad esam viņu vidū,» iebilda Hušē.

«To es apšaubu,» sacīja komandieris. «Es nemanu tuvumā nevienu kuģi. Man šķiet, ka daži mūsējie būs iznākuši ārā un aizbaidījuši viņus prom. To mēs drīz redzēsim. Tupper, uzstādiet bezdrāts tēlegrafa aparātu un laižiet atkal darbā girokompasu. Var notikt, ka mums jānirst nākošo trīs stundu laikā! Tikai Dievs zina, kur mēs atrodamies, bet ja ņemsim kursu uz rietumiem, tad mēs katrā ziņā kaut kur atdursimies pret Italiju.»

Viņi izlaboja sūci mašīntelpā, pacēla radio tēlegrafa mastus, laida darbā girokompasu un sāka piesardzīgi raidīt nakts tumsā savu koda numuru.

«Uz klāja!» atskanēja Tuppera uztrauktā balss. «Vai jūs nevarētu palūgt leitnantu Hušē nonākt lejā un palīdzēt man atšifrēt tēlegrammas. Saņemtas visādas ziņas, pa lielākai daļai franču valodā.»

«Par to nekas!» atsaucās Konklīns. «Stājaties sakaros ar bazi un paziņojiet, ka mēs esam šeit!»

«Uzklausiet, sēr,» piecas minūtes vēlāk Tuppers skaļi sauca caurulē. «Ienaidnieka eskadra četru vieglo kreiseru un četru iznīcinātāju sastāvā saskatīta pie Brindizī plkst. 16,10. Patruļas flote modra. 20. izlūku grupa tūdaļ mēģinās tuvoties ienaidniekam. 16.20 avizo Moriss Trubēns ziņo, ka redzami ienaidnieka iznīcinātāji, kas manevrē. Redzamība slikta. Tad nāk dažādas ziņas, starp citu, ka pirmā kreiseŗu eskadra steidzoties šurp, bet uzklausiet sekojošo. 17,10 avizo Moriss Trūbers ziņo piekrastē: dienvidaustrumos dzirdama eksplozija. Tuvojamies. «Saida» klases kreiseris, ar četriem skursteņiem, grimst. Paliekam novērot. 17.30 kreiseris nogrimst. Iznīcinātāji uzlasa pie dzīvības palikušos jūrniekus. Plkst. 18 ienaidnieka eskadra nozūd uz ziemeļaustrumiem. Sekojām, kamēr vien pastāvēja kāda redzība. Kreiseŗa drupas skaidri redzamas. Otra drupu vieta pus jūdzi tālāk uz ziemeļiem. 18.32 atradām austriešu matrozi ar glābšanas jostu. Viņš saka, ka pēkšņo uzbrukumu izdarījuši kaŗakuģi no Ataro ostas un ka zemūdene nogremdējusi vienu viņu kreiseri un vienu iznīcinātāju.»

«Iesim lejā,» sacīja admirālis. «To es gribu dzirdēt no pirmavota! Zemūdene nogrēmdējusi kreiseri? Kuŗa zemūdene? Kas gan apstiprina ar glābšanas jostu atrastā nostāstu?»

Admirālis un komandieris devās pa trepēm lejup, mazajā radio tēlegrafa telpā; ieinteresēti ļaudis pildīja gaiteni un atbrīvoja viņiem ceļu.

«Mēs sazinājāmies ar piekrasti, sēr,» dedzīgi iesaucās Tuppers, «un viņi bruka mums kaklā. Viņi saka, ka mēs esot tā zemūdene. Viņi saka, ka tikai mēs esot bijuši jūrā, jo visas citas zemūdenes esot Ankonas vai San Džiovanni ostā. Viņi gaidījuši no mums kādu vēsti jau kopš tā brīža, kad sarglaiva ziņojusi par mūsu došanos jūrā.»

«Jā, bet kā gan ir ar uzspridzināto kreiseri? Kas gan to izdarīja, ja citas zemūdenes nav jūrā?»

«To izdarījām mēs!»

«Mēs?» jautāja komandieris un admirālis reizē.

«Domāju gan, ka mēs!» smaidīdams sacīja Hušē. «Viņi droši būs dzirdējuši, ka mēs izlaižam mīnas un iznīcinātājs būs devies mums virsū. Jūs atcerēsaties, ka mēs gan statņos apskatījām mīnas, bet kā bija ar tām, kas jau atradās caurulē? Esmu gatavs saderēt, ka tām detonātoru netrūka! Tikai tā var notikušo izskaidrot. Pirmā mīnu deva bija dzīva un kad iznīcinātājs pilnā sparā devās mums virsū, tas uzskrēja vienai mīnai. Tad kreiseris būs devies iznīcinātājam palīgā un savukārt uzdūries mīnai; var arī būt, ka še lieta grozās ap laimīgu nejaušību. Pēc tam visi pārējie būs pagriezuši astes uz otru pusi un pēc iespējas ātrāk devušies uz Kataro ostu!»

«Man šķiet,» priecīgi rokas berzēdams sacīja admirālis, «ka galu galā šīs zemūdenes ir ļoti labas. Šī zemūdene mums jāpatur, ja ne citādi, tad kā suvenirs. Mister Tupper, vai jūs neatradāt autora adresi uz kāda no viņa darba daudzajiem eksemplāriem?»

«Sēr?» elsa virsnieka vietnieks.

«Ja jūs to atrastu,» turpināja admirālis, «tad rakstiet viņam un paziņojiet par šāsdienas notikumiem. Tas droši vien ierosinās viņu uzrakstīt jaunu dzeju, kur amerikāņiem būs piegriezta mazliet lielāka vērība!»

No angļu valodas tulk. K. Vilde.

J. Druva

Aizsargu iekšējā vērtība un nozīme

(Uzruna aizsargu lidotājiem.)

Jūs esat mani aicinājuši, lai es teiktu jums dažus vārdus par aizsargu nozīmi un viņu pienākumiem mūsu valstī. Man kā «Brīvās Zemes» vadītājam bieži vien lietas un parādības nākas skatīt no daudzām pusēm, jo pie mums, pie laikrakstu darbiniekiem, cilvēki nāk stāstīt par saviem priekiem un arī par savām bēdām. Tāpēc mēs, avīžu darbinieki, dažreiz uzstājamies kā līdzrunātāji lietās, kurās tiešu dalību neņemam. Tāpēc arī es runāšu par aizsargu nozīmi Latvijā un par viņu uzdevumiem, lai gan pats personīgi, citu uzdevumu aizkavēts, kaut gan skaitos aizsargu rindās, tomēr maz dalības ņemu.

Mana pārliecība ir, ka katram arvien jābūt pilnīgā skaidrībā par tiem uzdevumiem, kas uz viņu gulstas. Sevišķi tas nepieciešams valsts un sabiedriskā darbā. Aizmirstot savus pienākumus, bieži var nomaldīties uz neceļiem. Kā piemēru tam es gribētu teikt dažus vārdus par presi, par avīžniecību. Tās sabiedriskais uzdevums taču ir — vērot dzīvi, lai rādītu to, kas veicina un kas traucē sabiedrības attīstību. Drukātam vārdam visos laikos bijis liels iespaids uz līdzcilvēkiem, un šo spēcīgo iespaida līdzekli tāpēc drīkstētu izlietot tikai sabiedrības audzināšanas nolūkos. Tomēr mēs redzam, ka bieži vien prese aizmirst šos savus uzdevumus, aizmirst arī atbildību Dieva un līdzcilvēku priekšā un dažu laikrakstu izdevēji un vadītāji, stādīdami par visu augstāk savas materiālistiskās intereses, laikrakstus pārvērš tikai par ienesīgu veikalu. Tādi laikraksti lasītājiem pasniedz tikai aizraujošas sensācijas, bieži vien priekšroku dodot visam negātīvajam, jo dažādi noziegumi un sabiedriski skandāli visasāk kutina mazizglītoto ļaužu nervus. Tā rodas un izveidojas prese, kas ar savu paviršību un sensāciju kultu pārkliedz nopietno presi un kas no sabiedrības audzinātājas kļūst par sabiedrības samaitātāju. Tas var notikt tikai tāpēc, ka skaidru, vadošu ideju un veselīgu sabiedrisku domu vietā virsroku gūst egoistīgas intereses.

Uz šī piemēra pamata man gribētos teikt, ka visur un vienmēr nepieciešama idejiska skaidrība un arī modrība par to, lai katrs darbs veicinātu un nevis kavētu vadošās idejas attīstību.

No nesenajiem laikiem, kuru pārvarēšanā aizsargiem piekrita izcila loma, mēs atceramies, ka bieži vien sabiedriski pasākumi, dažādas biedrības un speciāliem nolūkiem dibinātas organizācijas aizmaldījās uz neceļiem. Tad notikās, ka daža laba saimnieciska organizācija, kultūrai vai citam nolūkam dibināta biedrība metās politiskās cīņās, lai te gūtu kādus panākumus. Tas notikās un varēja notikties tikai tāpēc, ka šo organizāciju vadītāji aizmirsa tos pamata mērķus, kādiem organizācija bija dibināta. No tā izcēlās lielas sabiedriskas jukas, jo daudzi cilvēki, daudzas organizācijas un sabiedriskas iestādes pameta savus tiešos pienākumus un visu savu enerģiju un pat līdzekļus izlietoja viņiem nepiedienošu mērķu sasniegšanai.

Sekas jūs zināt: sajuka un ar katru dienu sliktākas kļuva mūsu politiskās lietas, un tikpat sliktā, sajukušā stāvoklī nonāca arī mūsu praktiskās lietas.

Aizēnota un aizmirsta bija idejiskā skaidrība, un arī pašas šīs vadošās idejas no egoistīgiem ļaudīm tika izmantotas savtīgos nolūkos. Un tāpēc man šķiet, ka nekad nav par ļaunu atcerēties un pārrunāt vadošās idejas, kurām esam padoti mēs visi un kuru uzvaras sekmēšana bieži vien no mums prasa, lai šo kopējo interešu labā mēs prastu ierobežot savas personīgās, vai arī šaurāko organizāciju speciālās tieksmes. Tikai tā sabiedriskā iekārta plaukst un gūst labus panākumus, kurā visas sastāvdaļas, visi tās locekļi un šo locekļu atsevišķās grupas un organizācijas harmoniski iekļaujas sabiedrībā.

1934. gada maijs bija nepieciešams un tas arī notika tikai tāpēc, lai līdz chaosam sajaukto sabiedrisko iekārtu no apakšas līdz augšai pārorganizētu uz tautas vienības, uz vienas idejas vadības pamatiem. Jūs zināt, ka šī vadošā ideja ir latviešu nacionālisms, par kuru mūsu Vadonis Kārlis Ulmanis ir teicis šādus skaistus vārdus:

«Visos laikos cilvēki ir meklējuši pēc gara apvienošanas līdzekļiem, pēc idejām, ap kurām varētu pulcināt daudz domu biedru un kopējā saskaņotā sajūtā ļaut izpausties ar visu savu spēcīgumu šim vienotam, dzīvam, mūžīgam garam.

Daudzas cēlas un diženas idejas ir saviļņojušas un aizrāvušas cilvēku jūtas un prātus. Es še gribu vārdā saukt idejas, kas visos vēstures laikos ir bijušas spējīgas apvienot cilvēkus kopējā izjūtā un kopējos centienos, un kas, būdamas ūniversālas idejas, ir tomēr tādas, ko katrs savā ikdienišķā dzīvē sajūt un saprot.

Tā ir ideja par tautu un ideja par valsti.

Tauta — tā ir ideja par kopējām asinīm, par kopēju zemi, par kopējām parašām, par kopēju vēsturi, par kopēju godu. Un valsts — valsts ideja ir tautas pilngadības zīme un liecība, ka sajūta par kopējām saitēm ir palikusi jau tik stipra, ka viņa noved pie nojaustas un vēlāk arī apzinātas gribas uzturēt, nodrošināt, aizsargāt tautas kopsajūtu, padarīt to mūžīgu.»

15. maijs mums ir devis netikvien vadošo ideju, bet arī nodibinājis noteiktu un stingru kārtību valstī. Katram atsevišķam cilvēkam, katrai atsevišķai organizācijai, katrai iestādei nu ir ierādīta attiecīga vieta valsts un sabiedriskā dzīvē, kā arī dots viņu spējām atbilstošs uzdevums.

Bet tas nenozīmē, ka viens stāv goda vietā un otrs pavēnī. Latviešu tautas un Latvijas valsts ko-

pējā dzīvē ir nepieciešami daudzi un dažādi darbi, — tikai tad mūsu dzīve spēs vispusīgi attīstīties. Un tāpēc arī katrs darba darītājs ir ļoti vērtīgs sabiedrisks loceklis, ja vien viņš ar savu darbu iekļaujas visas tautas kopējā darba programā, ja vien viņš ar savu darbu nenostājas pret latviešu tautas un valsts centieniem. Kopējā darbā nepieciešami vienam ir jābūt visa rīkotājam, jābūt saimniekam, kārtotājam, vadonim, un tāpat ir jābūt viņa palīgiem un sprausto mērķu reālizētājiem, ikdienišķās dzīves veidotājiem. Tāda ir vadošā ideja, un tāda ir sabiedriskā iekārta pēc 15. maija.

Pēc šīm vispārējām domām es tuvāk pieskāršos aizsargiem.

Mēs visi, kas esam pārdzīvojuši latviešu tautas atbrīvošanas dienas, atceŗamies apstākļus, kādos radās aizsargu pirmie pulciņi. Viņos iestājās tie, kuŗi vai nu savu gadu pēc, vai citādu iemeslu dēļ bija palikuši mājās un staigāja pakaļ arklam, apkopdami kaŗa un revolūcijas negaisos stipri cietušās druvas. Tie bija satraukti laiki, kad ienaidnieks bija ielauzies mūsu zemes robežās un kad arī zemes iekšējā dzīvē viss bija nedrošs un baigu notikumu pilns. Topošās Latvijas valsts kases rīcībā tad bija ārkārtīgi šauri līdzekļi. Bet šī valdība bija pašu latviešu valdība, kas tanīs laikos nekad ne uz mirkli neaizmirsa šīs savas organiskās saites ar savu tautu. Viņa nekad nenostājās pret tautu, nekad tanīs laikos sevi neuzskatīja par kādu īpašu institūtu, kas jau pēc savas būtības vien stāvētu augstāk par tautu, kuŗas vārdā viņa rīkojās. Tāpēc arī šī brīvības cīņu laikmeta valdība ar vislielāko uzticību un paļāvību griezās tieši pie tautas katrā gadījumā, kad pašas valdības rīcībā nebija pietiekošu spēku un līdzekļu. Tā tas bija ar armijas organizēšanu un apgādāšanu, tā tas bija arī miera un kārtības organizēšanā un sargāšanā apgabalos, kuŗi jau bija atbrīvoti no ienaidniekiem. Vienīgi ar policistiem nodrošināt šinīs apgabalos kārtību un mieru nebija toreiz valdībai iespējams, jo nebija ne attiecīgo naudas līdzekļu, ne arī brīvu cilvēku, kuŗus pieņemt policijas dienestā. Lai šinī trūkumā izlīdzētos, tad valdība deva rīkojumu pagastos nodibināt aizsargu pulciņus, kuŗos iestātos vietējie godīgākie un drošsirdīgākie Latvijas pilsoņi. Kārtības un miera organizēšanu valdība uzticēja pašai tautai, un šinī ziņā viņa nebija vīlusies.

Pagastos radās pietiekoši daudz dedzīgu patriotu, kas nekavējoties iestājās aizsargos. Tāpat kā tagad, arī pirmie aizsargi gāja savu ikdienišķo darbu gaitās, lai šos darbus pārtrauktu katru reizi, kad bija nepieciešams sargāt kārtību un mieru savā apvidū.

Pati tauta te veidoja savu apsardzību, un šo aizsargu izcelšanos *no pašas tautas* es lūgtu nekad neaizmirst.

Pēc manas pārliecības *tā ir aizsargu organizācijas visvērtīgākā īpašība*, ka viņa ir tautas daļa, organizēta tautas daļa, kas pati sevi apsargā. Kas apsargā savas ģimenes, apsargā latviešu tautas bērnus un sirmgalvjus, apsargā savas mājas, sava pagasta, visas Latvijas iekšējo mieru. Es lūgtu to neaizmirst, ka *pēc dziļākās būtības arī tagad aizsargi ir pašaizsardzībai organizējusies un bruņojusies tauta, bet nevis kāda īpatnēja biedrība, kuŗai varētu būt arī savi īpatnēji mērķi.* Ja jūs visur un arvienu atcerēsaties, ka esat nevis kāda noslēgta organizācija, nevis zināmas biedrības locekļi, bet ka esat latviešu tautas sastāvdaļa, tad jūs arī nekad nenomaldīsaties no sava tiešā uzdevuma un tad arī neviens jūs pret tautu un tās interesēm neaizvilinās. Tāpat arī latviešu tauta, kas jums atļāvusi uzņemties drošības sargu brīvprātīgo dienestu, kas jums atļāvusi šim nolūkam organizēties, ir pārliecināta, ka, neaizmirsdami savu nešķiŗamo piederību pie tautas, jūs nekad neizveidosaties par organizāciju ar savtīgām interesēm, nekad nemēģināsiet uzkundzēties par privilīģētu virsslāni, kas tiecas pēc savas varas.

Atgriežoties vēl pie aizsargu organizācijas sākumiem, mēs redzam, ka šīs organizācijas izveidošanas pamatos bija likta ļoti veselīga doma. Aizsargos neuzņēma kuŗu katru, kas vien būtu izteicis vēlēšanos aizsargos iestāties. Nē! Pa tādu dēmokratiskas vaļības ceļu toreiz negāja, bet gan aizsargos atļāva pulcēties godīgākiem, pilsoniskā pārliecībā stingriem, latviešu tautai uzticīgiem un pēc sava rakstura aktīviem Latvijas pilsoņiem. Tā bija zināmam mērķim un zināmiem uzdevumiem spējīgāko un uzticamāko pilsoņu izlase. Bet es lūgtu neaizmirst, ka *tā bija izlase tikai zināmiem un noteiktiem uzdevumiem.*

Ne visi godīgie un uzticamie pilsoņi bija spējīgi stāties aizsargu rindās, un arī ne visi pēc sava rakstura bija tik aktīvi, lai aicinājumam sekotu. Daudz ir labu latviešu un čaklu sabiedrisku darbinieku, kas arī ārpus aizsargu rindām veic kādu vērtīgu darbu latviešu tautas un Latvijas labā. Organizācija, kuŗā viss dibinās uz brīvprātības pamatiem, nevienam nevar pārmest, ka viens vai otrs pilsonis strādā kādu citu, arī lietderīgu darbu, kalpo kādam citam speciālam uzdevumam. Ar to es gribu teikt, ka cilvēku dvēseliskās tieksmes ir dažādas un tāpēc arī dažādi izpaužas viņu sabiedriskā darbība.

Katram no mums ik uz soļa ir nācies piedzīvot, ka ir stipri daudz cilvēku, kas vispārīgi atraujas no katra sabiedriska darba. Tie ir sabiedriskā darbā vienaldzīgie. Daži ir vienaldzīgi sava pasīvā rakstura pēc, citi atkal dzīvē vīlušies, citi pārāk iestigusi materiālās rūpēs, un liels daudzums ir tādu, kas neinteresējas par valsts un sabiedriskām lietām tāpēc, ka viņu garīgais redzes aploks vēl ir par šauru. Tā ir inertā masa, kas pa daļai apmierināta ar visu, vai arī kas pieķeŗas kaut kuŗai sabiedriskai mācībai un tad cieši turas klāt pie šīs mācības drumstalām. Italieši, piemēram, ir aprēķinājuši, ka viņu tautā tikai 30% esot tādu pilsoņu, kas paši tiecas pēc sabiedriskās darbības. Pārējie 70 procenti ir vienaldzīgie. Attiecībā uz latviešiem šādu pētījumu trūkst, bet kad atcerēsimies, ar kādām grūtībām vienaldzīgos nācās vilkt pie vēlēšanu urnām, tad redzēsim, ka vienaldzīgo procents pie mums arī nav mazais. Arī organizēto, t. i. sabiedriskā darbā apvienoto pulkā, ir biedri ar dažādiem aktīvitātes gradiem. Daži ir vairāk aktīvi, un arī to starpā tikai nedaudzi izceļas kā vadošas personas, bagātas ar radošām domām un darba enerģiju. Tāda ir visas tautas iekšējā nogrupēšanās pēc aktīvās līdzdalības sabiedriskā darbā.

Nesenā pagātnē mēs redzējām, ka pietiekoši aktīvs un nekautrīgs demagogs veikli prata ap sevi grupēt daudzus lētticīgos sekotājus, ja viņš bija pratis ap sevi pulcināt tos vienaldzīgos, kam trūka enerģijas iedziļināties sabiedrisko parādību būtībā un kuŗi apmierinājās ar skaļās frāzēs ietērptiem meliem. Tāpēc pilnīga brīvība organizāciju lietās var izvērsties par bīstamu sabiedrisku parādību, jo zem brīvības segas veikls sabiedrisks krāpnieks lētticīgos sekotājus spēj aizvilināt uz neceļiem. Tāpēc ir nepieciešams, lai katras organizācijas vadība atrodas pilnīgi godīgās un uzticamās rokās, lai kādas organizācijas vadošajam augšgalam un aktīvākajiem biedriem ir vispār noderīgi centieni.

Katrai organizācijai ir jāapzinās, ka viņa vada netikvien savus tiešos biedrus, bet tai ir daudz atzinēju un līdzjutēju arī ārpus organizācijas, tanī vienaldzīgo skaitā, kuŗi šādu vai tādu iemeslu dēļ organizācijā par biedriem neatrodas.

Tas sakāms netikvien par tīri sabiedriskām organizācijām, bet arī par saimnieciskām. Piemēra dēļ te es minēšu kaut koppienotavu. Tā taču atstāj iespaidu uz visu savu apkārtni, arī uz tiem zemniekiem, kas biedrībā par biedriem nav. Arī kreditbiedrības, patērētāju biedrības, lauksaimniecības biedrības un visu citu saimniecisko biedrību iespaids it nebūt neaprobežojas tikai ar biedru skaitu, bet aptveŗ daudz plašākas aprindas.

Biedrībā, kādā organizācijā apvienotie tāpēc nav uzskatāmi par kādas sevī noslēgušās korporācijas locekļiem, bet tie ir aktīvāko cīnītāju priekšpulks, kas labprātīgi, savu dvēseles pamudinājumu dzīti, veic kādu noteiktu sabiedrisku darbu. Šiem biedrībā, vai organizācijā apvienotiem tāpēc jānes atbildība ne tikai pašiem savas organizācijas priekšā, bet arī visas tautas un visas valsts priekšā.

Latvijas aizsargi šos uzdevumus līdz šim ir pilnos apmēros pildījuši. Organizējušies kārtības un miera sargāšanai, aizsargi arvienu ir stāvējuši nomodā un lielus upuŗus nesuši visas tautas labā. Neskatoties uz daudziem mēģinājumiem jaukt un vājināt aizsargu rindas, aizsargi šos uzbrukumus un intrigas ir pratuši atsist un tīru paglabāt savu sastāvu. Tāpat aizsargi arvienu skaidri ir apzinājušies latviešu tautas vadošo nācionālo ideju. Un kad mūsu dzīve draudēja sabrukumā aiziet līdz chaosam, līdz pilsoņu kaŗam, tad aizsargi, Vadoņa saukti, apbrīnojamā disciplīnā un steigā 1934. g. 15. maija naktī palīdzēja latviešu tautu izvest uz taisniem ceļiem, palīdzēja augstu pacelt latviešu nacionālo karogu. Es nešaubos, ka arī turpmāk aizsargi ies pa šiem latviešu nacionālisma gaišajiem un taisnajiem ceļiem.

15. maijs aizsargu dzīvē un darbībā ir ienesis plašas pārgrozības. Ja jūsu darbu un uzskatus līdz 15. maijam tikai cieta, tad pēc 15. maija tie uzskati un tās idejas, kuŗām jūs sekojat, kļuvušas par vadošām idejām mūsu valstī, visā mūsu dzīvē. Savas organizācijas sākumos iznākuši tieši no tautas vidus, jūs atkal atgriežaties pie šiem sākumiem un kļūstat bruņotā tauta, kas pati sargā savu iekšējo un ārējo mieru.

Un tāpat kā visas lietas un visas iestādes tagad ir atguvušas skaidrību un noteiktību, tā arī aizsargiem tagad uzlikti noteikti pienākumi un ierādīta attiecīga vieta visā latviešu tautas iekšējā iekārtā.

Jūsu tiešajiem drošības un kārtības sargu pienākumiem pēc 15. maija pielikti klāt arī jauni uzdevumi. Un tie ir kultūrālā darba pienākumi, jo par vissvarīgāko uzdevumu šinī laikā ir jāatzīst lauku kultūrālās dzīves pacelšana, lai tā izlīdzinātos ar pilsētām, lai lauki atkal atgūtu kādreizējo pievil-

Ministri V. Gulbis, H. Apsītis un aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls ar štāba darbiniekiem godina ministru A. Bērziņu sakarā ar viņa 10-gadīgo darbību aizsargu organizācijā.

cīgumu un cieši pie sevis saistītu mūsu tautas dvēseli. Jūs zināt, ka tas nepieciešams tāpēc, lai lauku un pilsētu starpā atkal atgūtu līdzsvaru. Nepieciešams tas arī tāpēc, ka laukos ir auguši un veidojušies mūsu tautas spējīgākie vadoņi un darbinieki. Lauki ir mūsu tautas spēka avots, un tam vajaga būt tīram un dzidram, pie kuŗa katrā laikā mūsu tauta var atveldzēt savas slāpes. Tāpēc kultūras darba izveidošana laukos šinīs laikos nostājas visu darbu priekšgalā, un tāpēc šiem darbiem tagad tiek mobilizēti visi spēki.

Piemēram, Lauksaimniecības kamera uz attīstības ziņā pakaļ palikušiem pagastiem nodomājusi sūtīt savus spējīgākos darbiniekus, lai ar darba plašumu un paātrinātu tempu panāktu nokavēto. Lielajam kultūras darbam laukos tagad mobilizē visus spēkus, un kā tas darāms, par to norādījumus atrodam mūsu Vadoņa runā, ko viņš teicis 1935. g. martā pašvaldības amatpersonu kursos:

«Redziet, lūk, te ir pagasta vecākais, pirmā valdības uzticības persona un arī no sabiedrības puses pirmā uzticības persona pagastā. Te ir tiesas priekšsēdētājs un padomes priekšsēdētājs — lai tad viņi roku rokā ar pārējiem darbiniekiem organizējas kopējā sadarbībā un draudzībā, lai visas vecās nesaskaņas aizmirst un lai aprok veco naidu. Ja otra puse ir ar mieru līdzi iet, lai roku rokā vienā sadarbībā iet ar skolotāju, darbvedi, ārstu, mācītāju, agronomu un citiem sabiedriskiem darbiniekiem pagastā. Tagad mums ir lielāka izvēle, kā vecos laikos, tagad ir jauni palīgi un darbinieki klāt nākuši. Ja es nenosaucu mežkungu vārdā, tad tāpēc, ka viņa māja atrodas vairāk kokos, nevar saredzēt, bet tas mežkungs arī ir tur klāt, arī viņu vajaga klāt vilkt pie šī darba.»

Kā redzat, tad kultūras darbam Vadonis prasa apvienot it visus spēkus, un tādos nolūkos esat kultūras darba gaitās aicināti arī jūs, aizsargi! Tiesa, aizsargi arvienu ir sekmējuši kultūras izplatīšanos, šis darbs jums nav svešs. Agrāk tas gan neietilpa jūsu tiešos pienākumos, tagad tas jums uzdots, jo jūsu rindās taču pulcējas vīri, kas atrodas pašos spēka gados, atrodas sajūsmas pilni jaunekļi, kā arī dzīves cīņās nosirmojušie, kam galvas pilnas ar dzīves gudrībām un piedzīvojumiem. No jums, kā no aktīviem ļaudīm, gaida arī vislielāko rosību kultūras darbā. Bet tas nenozīmē, ka jūs kļūstat par vienīgajiem kultūras darba darītājiem un vadītājiem. Tas nenozīmē, ka uz kultūras darbu aizsargiem ir vienīgās monopoltiesības. Kā visur, tā arī kultūras darbā jums jābūt modinātājiem un čaklākiem.

Nobeidzot savu runu, vēl dažus vārdus gribu teikt par jums, aizsargiem - lidotājiem. Jūs savās lidmašīnās paceļaties augstu gaisos, un jūsu skatam izzūd viss, kas uz zemes ir sīks un netīrs. Lidodami saulei tuvāk, es ticu, ka jūsu domas tur augšā kļūst dzidrākas, gaišākas. Ar šo saules mirdzumu tad arī gaišākus padariet visus darbus te, mūsu zemes virsū.

Aizsargu sasniegumi šaušanas sportā 1936. g.

Aizsargu saimes šāvēju-sportistu sasniegumi tekošā gadā stipri progresējuši un vaiņagoti vairākiem rekordiem.

Jau agrā pavasarī (sākot ar februāŗa mēnesi) savus kārtējos treniņus uzsāka mazkalibra ieroču lietātāji, kuŗiem drīz vien pievienojās arī pārējie šāvēji-sportisti.

Turpmākās sacīkstes apstiprināja un pierādīja savlaicīgi uzsākto treniņu nepieciešamību, jo taisni mazkalibra ieroču šaušanas sasniegumos aizsargiem piekrīt vadošā loma (starptautiskās korespondences un Latvijas meistarsacīkstes). Pārējās šaušanas disciplīnās aizsargu sasniegumus šķiŗ tikai neliela starpība no š. g. labākiem sasniegumiem, kamdēļ varam cerēt, ka nākošā gadā, piegriežot lielāku vērību sistēmatiskiem treniņiem pārējās disciplīnās, aizsargi ieņems vadošo lomu arī pēdējās.

1936. g. 27. jūnijā rīkotās aizsargu internās šaušanas sacīkstēs uzrādīti sekojoši rezultāti:

Šaušanā ar mazkalibra šauteni stāvošā mērķī.

N. N. p. k.	Uzvārds un vārds	Pulks	Punktu skaits			
			Guļus	Ceļos	Stāvus	Kopā
1.	Baumanis Rūdolfs	5	91	95	80	266
2.	Mednis Osvalds	5	94	89	74	257
3.	Priedītis Eduards	1	95	87	72	254
4.	Grīnlaubs Raimonds	14	93	84	77	254
5.	Harju Mārtiņš	10	93	84	73	250
6.	Šmits Edgars	10	89	88	71	248
7.	Ābele Eduards	5	94	84	70	248
8.	Pfafrots Hāralds	16	94	79	75	248
9.	Leimanis Jēkabs	6	82	91	75	248
10.	Stūrmanis Voldemārs	5	91	86	68	245
11.	Valters Rūdolfs	5	86	87	72	245
12.	Dāvus Vilis	16	83	85	77	245
13.	Andrējevs Nikolajs	5	94	77	73	244
14.	Strēlnieks Herberts	2	91	87	66	244
15.	Kārklis Eduards	7	90	86	C8	244
16.	Zemītis Jānis	5	90	84	67	241
17.	Grīslis Roberts	14	84	81	74	239
18.	Jēkabsons Jānis	8	98	78	62	238
19.	Meirāns Konstantīns	19	85	80	72	237
20.	Butkus Zanis	16	95	76	66	237
21.	Gertsons Jānis	5	89	78	69	236
22.	Lasis Jēkabs	5	92	71	71	234
23.	Putelis Vilis	16	94	87	52	233
24.	Bērziņš Osvalds	5	91	77	65	233
25.	Riga Jānis	7	93	81	58	232
26.	Ozols Valdis	5	85	85	62	232
27.	Grūbe Jūlijs	18	93	72	67	232
28.	Strazdiņš Alfrēds	Dz.	79	85	68	232
29.	Ķemers Aleksandrs	8	93	85	53	231
30.	Harjū Aleksandrs	10	85	72	73	230
31.	Pormalis Arturs	4	90	82	58	230
32.	Zanders Fricis	2	87	83	58	228
33.	Grīnvalds Žanis	6	90	72	66	228
34.	Birkavs Kārlis	Dz.	91	65	70	226
35.	Lamberts Aleksandrs	„	96	74	55	225
36.	Feldbergs Ernests	1	80	72	70	222
37.	Ozols-Ozoliņš Elmars	Dz.	85	68	69	222
38.	Krūklis Jānis	5	79	72	50	221
39.	Čops Alfrēds	19	89	77	51	217
40.	Vēzītis Jānis	Dz.	87	76	54	217
41.	Pfafrots Oļģerts	16	76	78	61	215
42.	Apsītis Kārlis	7	93	66	53	212
43.	Dravnieks Andrējs	7	83	70	53	206
44.	Maršans Ernests	19	78	70	57	205
45.	Cildermanis Mārtiņš	6	79	78	43	200
46.	Rinkus Verners	9	88	72	39	199
47.	Meija Jānis	Dz.	77	61	42	180
48.	Pētersons Kārlis	7	76	60	32	168
49.	Berkolcs Jānis	7	70	54	42	166
50.	Brigaders Teodors	16	91	47	25	163
51.	Bērziņš Nikolajs	7	72	52	38	162
52.	Drafens Ernests	1	78	47	29	154
53.	Vītols Eduards	16	59	48	38	145

Šaušanā ar mazkalibra šauteni pārādītā mērķī.

N. N. p. k.	Uzvārds un vārds	Pulks	Punktu skaits
1.	Lasis Jēkabs	5	239
2.	Pormalis Arturs	4	234
3.	Butkus Žanis	16	232
4.	Harjū Mārtiņš	10	229
5.	Stūrmanis V.	5	228
6.	Šmits Ed.	10	226
7.	Strēlnieks Her.	2	226
8.	Birkavs Kārlis	Dz.	226
9.	Mednis Osv.	5	225
10.	Berkolcs J.	7	225
11.	Čops Alfr.	19	225
12.	Andrējevs Nik.	5	224
13.	Grūbe Jūlij s	18	224
14.	Kārklis Ed.	7	221
15.	Jēkabsons J.	8	219
16.	Ozols-Ozoliņš Elm.	Dz.	213
17.	Ozols Valdis	5	211
18.	Bērziņš Osv.	5	211
19.	Priedītis Ed.	1	210
20.	Ruiga Jānis	7	207
21.	Gertsons J.	5	207
22.	Baumanis Rūd.	5	204
23.	Zanders Fricis	2	202
24.	Pfafrots Har.	16	202
25.	Ābele Ed.	5	201
26.	Valters R.	5	201
27.	Vēzītis J.	Dz.	201
28.	Zemītis J.	5	195
29.	Rinkus V.	9	194
30.	Grīnlaubs R.	14	192
31.	Meirāns K.	19	186
32.	Pfafrots Ol.	16	180
33.	Maršans E.	19	179
34.	Ķemers A.	8	170
35.	Lamberts A.	Dz.	170
36.	Dāvus V.	16	169
37.	Apsītis K.	7	163
38.	Strazdiņš Alf.	Dz.	161
39.	Meija J.	„	160
40.	Grīslis R.	14	158
41.	Krūklis J.	5	146
42.	Pētersons K.	7	103
43.	Bērziņš N.	7	99
44.	Apse Ad.	7	94
45.	Brigaders Teod.	16	82

Šaušanā ar mazkalibra pistoli.

N. N. p. k.	Uzvārds un vārds	Pulks	Punktu skaits
1.	Pfafrots H.	16	234
2.	Valters R.	5	232
3.	Pormalis Art.	4	222
4.	Lasis Jēk.	5	221
5.	Reķis Jānis	5	206
6.	Dravnieks Andr.	7	206
7.	Kārkliņš Osv.	5	204
8.	Butkus Ž.	16	198
9.	Rasiņš P.	5	195
10.	Pfafrots Olģ.	16	194
11.	Apsītis K.	7	181
12.	Andrējevs N.	5	177
13.	Silkalns J.	19	175
14.	Stūrmanis V.	5	174
15.	Baumanis Rūd.	5	170
16.	Strazdiņš Alfr.	Dz.	164
17.	Maršans Er.	19	163
18.	Putelis V.	16	159
19.	Dāvus V.	16	154
20.	Zemītis J.	5	145
21.	Brigaders T.	16	126
22.	Apse Ad.	7	96

Vērojot sasniegtos rezultātus, redzams, ka sacīkstēs ieradies diezgan liels skaits nepietiekoši trenētu un sacīkstēm sagatavotu šāvēju, kuŗi ierodoties sacīkstēs, velti tērē municiju un kavē sev nelietderīgi laiku. Turpmāk uz sacīkstēm sūtāmi tikai tie šāvēji, kas tekošā gadā trenējušies šaušanā ar attiecīgo ieroci ne mazāk kā 3 mēnešus, pulkā pārbaudīti un pārbaudē sasnieguši aizsargu štāba uzstādītās normas.

(Turpinājums sekos.)

CHRONIKA

Tā «Aizsargu» abonē nodaļās.

(Turpinājums. Skat. š. g. 11. burt.)

Kādā vietā.	Pulks.	Nodaļa (abon.vācējs).
151.	5.	Siguldas pils.
152.	16.	Šķibes.
153.	8.	Rūjienas pag.
154.	12.	Sventes.
155.	5.	Olaines.
156.	12.	Silenes.
157.	18.	Līvānu pils.
158.	5.	Vidrižu.
159.	12.	Kaplavas.
160.	5.	Allažu.
161.	13.	Codes.
162.	16.	Pēternieku.
163.	9.	Kārzdabas.
164.	5.	Salaspils.
165.	16.	Sīpeles.
166.	16.	Svētes.
167.	16.	Ozolnieku.
168.	18.	Višķu.
169.	19.	Augšpils.
170.	11.	Lestenes.
171.	11.	Milzkalnes.
172.	14.	Cieceres-Brocēnu.
173.	9.	Ļaudonas.
174.	5.	Ķeipenes.
175.	8.	Burtnieku.

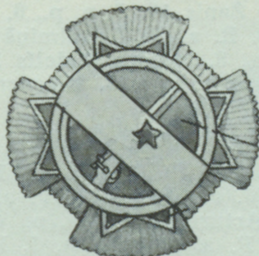
Šinī sarakstā, sekmīguma kārtībā, uzskaitītas «Aizsarga» izplatīšanā izcilākās vienības. Visiem augšminēto nodaļu priekšniekiem, aizsardžu pulciņu priekšniecēm un minētiem atsevišķiem abonentu vācējiem aizsargu priekšnieks izteicis pateicību un piesūtīta Ed. Virzas grāmata «Straumēni».

Bet katrs sasniegums slīd atpakaļ, ja to pastāvīgi nekāpina un neveido. Līdz ar gadu maiņu mums visiem jāparāda aktīvitāte arī kopēji veidotā «Aizsarga» lasītāju skaita vairošanā.

«Aizsarga» abonentu vākšanas sistēmatizēšana piekrīt nodaļu priekšniekiem un aizsardžu pulciņu priekšniecēm. Bez līdzšinējiem abonentiem «Aizsarga» lasīšanā jāieinteresē tie aizsargi, aizsardzes un sportisti, kas dažādu iemeslu dēļ savas organizācijas žurnālu vēl neabonē. Pie tagadējās ļoti zemās abonēšanas maksas (Ls 4,— gadā, ar piesūtīšanu) un iespējas to nokārtot pa daļām, «Aizsargam» daudz plašākos apmēros, kā līdz šim, jāizplatās arī ārpus aizsargu organizācijas — lauksaimniekos, sabiedriskos darbiniekos, ierēdņos, intelliģencē u. c. Pēc nodaļu priekšnieku uzdotām adresēm izdevniecība izsūtīs iznākušās žurnāla burtnīcas kā paraugus.

«Aizsargs» nav izdevums peļņas nolūkos. Tā vienīgais mērķis — līdzīgi aizsargu organizācijai — kalpot tautai un jaunajam laikam. Tāpēc ikviena organizācijas dalībnieka un amatpersonas pienākums ir abonēt «Aizsargu», kā arī darīt visu iespējamo žurnāla izplatīšanai sabiedrībā. Tirāžas pieaugums ļaus žurnāla saturu veidot vēl plašāku un pilnīgāku (redakcija piem. domājusi par jaunu nodaļu aizsardzēm, mājturībai u. c.). Līdz ar tirāžas pieaugumu būsim stiprinājuši arī žurnālā pausto domu un ideju iedarbību — un vēl vienotāki kļūsim aizsarga, aizsardzes un pilsoņa pienākumu izpratnē un pildīšanā.

* 29. oktobrī ministrs A. Bērziņš apstiprinājis aizsargu organizācijas meistaršāvēja krūšu zīmes piešķiršanu, krūšu zīmes aprakstu un nēsāšanas kārtību.

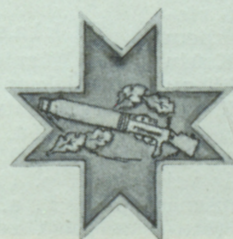

Meistaršāvēja krūšu zīme.

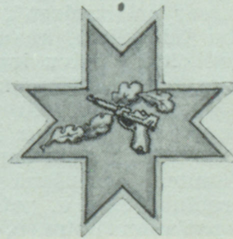
Labāko šāvēju krūšu zīmes šaušanā

ar šauteni

ar patšauteni

ar autom. pistoli.

Siguldas aizsardzes.

Aizsargu organizācijas meistaršāvēja nosaukumu izcīna vispārīgās aizsargu šaušanas sacīkstēs saskaņā ar šaušanas noteikumiem, pie kam meistaršāvēji tiek iedalīti trijās klasēs. Meistaršāvējiem aizsargu priekšnieks piešķir tiesības nēsāt speciālu krūšu zīmi, par ko izsludiņa savā pavēlē. Krūšu zīmes sastāv no savstarpēji sastiprinātām divām daļām — pamata un virsdaļas (sk. zīm.). Pamats I klases meistaršāvējiem — sudraba zeltīts; II kl. — sudraba, oksidēts pelēkā notonējumā; III kl. — bronzas patinēts zaļgani brūnā notonējumā. Par katru turpmāko gadu, kad šāvējs izpelnījies to pašu krūšu zīmi, šāvējam piešķir tiesību piestiprināt uz krūšu zīmes vienu piecstarainu zelta zvaigznīti.

* 29. oktobrī ministrs A. Bērziņš apstiprinājis aizsargu organizācijas labāko šāvēju krūšu zīmes piešķiršanu, krūšu zīmes aprakstu un nēsāšanas kārtību.

1. Aizsargu organizācijas labākajiem šāvējiem šaušanā ar šauteni (karabīnu), patšauteni un automātisko pistoli piešķirtas tiesības nēsāt speciālas krūšu zīmes, pie kam krūšu zīmei šaušanā ar šauteni (karabīnu) ir trīs pakāpes, bet šaušanā ar patšauteni un automatisko pistoli — viena. 2. Speciālās krūšu zīmes nēsāšanas tiesības labākajiem šāvējiem, saskaņā ar tekošā gada «Noteikumiem par aizsargu iedalīšanu šāvēju šķirās un klasēs», piešķir pulka komandieris, ko izsludina pulka pavēlē. 3. Krūšu zīmes iegādājamas no personīgiem līdzekļiem, bet tās var arī izsniegt no pulka vai vienību līdzekļiem, kā arī no līdzekļiem paredzētiem balvu iegādei. 4. Krūšu zīmes forma attēlo aizsargu emblēmu — auseklīti ar vidū pa diagonāli no kreisās apakšējās uz labo augšējo pusi, novietotu ozola zaru, uz kā krustota šautene (šaušanā ar šauteni vai karabīnu) zīm. a, patšautene (šaušanā ar patšauteni) zīm. b, vai pistole (šaušanā ar automatisko pistoli) zīm. c. Krūšu zīmes materiāls — viengabala (štancēts) sudrabs vai bronza, atkarībā no zīmes pakāpes. I pakāpei — sudraba zeltīts; II pak. — sudraba, oksidēts pelēkā notonējumā; III pakāpei — bronzas — patīnēts zaļgani brūnā notonējumā. 5. Par katru turpmāko gadu, kad šāvējs izpelnījies to pašu krūšu zīmi, šāvējam piešķir tiesību piestiprināt uz krūšu zīmes vienu piecstarainu zvaigznīti.

Ar šo atcelti agrāk izdotie noteikumi un rīkojumi par līdz šim pastāvošām labāko šāvēju ārējām nozīmēm.

* Aizsargu priekšnieks pulkvedis K. Prauls izsludinājis sarakstu meistaršāvējiem, kam piešķirtas meistaršāvēja krūšu zīmes, saskaņā ar 1936. g. 29. oktobŗa apstiprinātiem noteikumiem.

I klasē:

1. Kārklis Eduards 7. V. a. p. (2 zv.), 2. Tauniņš Aleksandrs 5. R. a. p. 3. Pauders Otto 7. V. a. p., 4. Grūbe Jūlijs 8. V. a. p. (tagad 18. D. a. p.), 5. Butkus Žanis 16. J. a. p., 6. Mednis Osvalds 5. R. a. p., 7. Laimiņš Pēteris 8. V. a. p., 8. Majors Rūdolfs 5. R. a. p. (tagad aizs. av.), 9. Ķiesners Jānis 5. R. a. p.

II klasē:

1. Leitis Jānis 10. C. a. p., 2. Ešmanis Pauls 7. V. a. p. (tag. 8. V. a. p.), 3. Mednis Arturs 5. R. a. p., 4. Ozols Valdis 5. R. a. p. (1 zv.), 5. Baižmanis Romāns 8. V. a. p., 6. Baltietis Roberts 7. V. a. p., 7. Sedlinieks Jānis 10. C. a. p., 8. Hūrmanis Voldemārs 5. R. a. p., 9. Freimanis Mārtiņš 11. T. a. p.

III klasē:

1. Mūrnieks Jānis 2. V. a. p., 2. Harju Aleksandrs 10. C. a. p., 3. Kleinbergs Jānis 5. R. a. p., 4. Spūre Paulis 4. J. a. p., 5. Čops Alfrēds 19. J. a. p. (1 zv.), 6. Indriksons Heinrichs 5. R. a. p. (tag. aizs. av.), 7. Reķis Jāni 5. R. a. p., 8. Mūzis Arnolds 7. V. a. p. (1 zv.), 9. Sedlenieks Kārlis 10. C. a. p., 10. Tomiņš Jānis 12. I. a. p., 11. Mednis Arvīds 5. R. a. p., 12. Žvaigzne Eduards 5. R. a. p., 13. Fogels Fricis 14. K. a. p., 14. Kārklis Arvīds 7. V. a. p. (1 zv.), 15. Lācis Jēkabs 9. M. a. p., 16. Čevers Konstantīns 17. R. a. p., 17. Kalniņš Aleksandrs 7. V. a. p., 18. Puzulis Jānis 10. C. a. p., 19. Šmits Edgars 10. C. a. p., 20. Pfafrots Haralds 16. J. a. p.

1. Talsu pulks.

* 5. novembrī pulka komandējošā sastāva un aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriedē piedalījās 95 komandieri un 23 pulciņu priekšnieces. Apspriedi atklāja aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss, nesdams aizsargu augstākā vadoņa, Valsts Prezidenta K. Ulmaņa, aizsargu goda šefa, kaŗa ministra ģenrāļa J. Baloža, iekšlietu ministra V. Gulbja un ministra A. Bērziņa sveicienus, ko apspriedes dalībnieki saņēma ilgiem aplausiem. Pulka kom. Ed. Mauriņš sniedza pārskatu par pulka darbību. Par kultūrālo dzīvi pulkā referēja kultūrālās nozares vadītājs R. Kuikulītis. Rīkotas vērtīgas teātŗa un kīno izrādes, priekšlasījumi, ekskursijas u. c. Pulka fiziskās audzināšanas instruktors Brauns atzīmēja pulka panākumus sportā. Sanitāro darbību apskatīja pulka vec. ārsts Dr. V. Stiprais. Pirmās palīdzības un veselības kopšanas kursus beiguši vairums aizsargu un aizsardžu. Sekoja militārās apmācības pārskats un pārrunas. Pulka goda tiesā ievēlēja: I btl. kom. V. Grikmani, pulka vec. ārstu Dr. V. Stipro, pulka kult. noz. vad. R. Kuikulīti, Lībagu nod. pr. P. Zoldneru, Upesgrīvas nod. pr. V. Puriņu; pulka revīzijas komisijā: II btl. kom. M. Glembergu, 4. rt. kom. H. Briedi, Strazdes nod. pr. K. Grīnbergu; palīdzības fonda komisijā: III btl. kom. Fr. Grosvaldu, I btl. ārstu Dr. V. Ruģēnu, 4. rt. kom. H. Briedi.

* Nurmuižas aizsardžu pulciņš 15. novembrī svinēja 5 gadu pastāvēšanu. Pēc dievkalpojuma notika svētku akts biedrības namā. Aizsardžu svinīgo solījumu pieņēma pulka kom. E. Mauriņš. Pulka kultūrālās nozares vadītāji R. Kuikulītis referēja par jauno celtniecības laiku. Sekoja koŗa dziesmas un teātŗa izrāde.

* 18. nov. svinībās Talsos aizsargi un aizsardzes piedalījās kopējā parādē, ko pieņēma pulka kom. palīgs M. Eglītis. Aizsargi valsts svētku svinībās piedalījās arī Kandavā, Sabilē, Valdemārpilī un pagastu nodaļās.

2. Ventspils pulks.

* 10. novembrī pulka komandējošā sastāva un aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriedi atklāja aizsargu štāba priekšnieks pltn. J. Zālītis. Sanāksmi vadīja un par pulka darbību ziņoja pulka kom. J. Priede. Aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss deva norādījumu sabiedriskā darbā. Vairāk vērības jāpiegriež vēstures zināšanai un organizācijas disciplīnai. Pulka kom. pal. K. Mednis ziņoja par militārām apmācībām, bet nozaŗu vadītāji par kultūrālo , sporta un sanitāro darbību pulkā. Goda tiesā ievēlēja: I btl. kom. T. Lepši, pulka vec. ārstu K. Ķeparu, Puzes nod,

pr. Ozoliņu, 5. rt. kom. A. Kroju un pulka štāba darbvedi A. Treigūtu; pulka revīzijas komisijā: I btl. kom. T. Lepši, 1. rt. kom. O. Kļaviņu, 2. jūras rt. kom. A. Markvartu un štāba aizsardžu pulc. priekšnieci L. Sīli. Sanāksmes noslēgumā tās dalībnieki sumināja Valsts Prezidentu, kaŗa ministru, iekšlietu ministru, ministru A. Bērziņu un aizsargu priekšnieku.

* 18. novembŗa parādēs un sarīkojumos aizsargi piedalījās Ventspilī, Dundagā, Ugālē, Puzē, Piltenē u. c. Kupli apmeklēts sarīkojums bija Zūru nodaļai.

* Par 1. rotas komandieri iecelts O. Kļaviņš.

* Štāba pulciņa aizsardzes apciemoja Lauru ģimeni, kuŗā piedzimuši trīnīši. Aizsardzes trīnīšus apdāvināja ar gultas veļu.

4. Jēkabpils pulks.

* 29. novembrī notika pulka komandējošā sastāva un aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriede Jēkabpilī, jaunajā aizsargu namā. Apspriedi atklāja aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls un deva vispārīgus norādījumus aizsargu darbā. Pulka komandieris S. Kursītis sniedza pulka darbības pārskatu, par sanitāro stāvokli referēja pulka vec. ārsts Derums. Sekoja aizsargu štāba sanitārās daļas pr. ārsta pltn. A. Berga norādījumi. Par pulka militāro darbību un sasniegumiem referēja pulka kom. pal. v. p. i. N. Liepiņš. Pēc kopīga azaida, ziņodams par kultūrālo darbību pulkā, kultūrālās nozares vadītājs T. Ermansons uzsvēra aizsargu pašdarbību, kas izpaudusies Jēkabpils aizsargu nama uzcelšanā. Tas izmaksājis apm. Ls 100.000,—. Aizsargu nami celti arī Zalves, Mēmeles u. c. nodaļās. Sevišķu rosību pulka vienības uzrāda mūzikālos un teātŗa sarīkojumos. Pulks nav aizmirsis arī brīvības cīņu varoņu un tautas darbinieku atdusas vietas, tās izdaiļojot. Viesītē tās atbrīvotājiem ar aizsargu līdzdarbību uzcelts piemineklis. Vēl savās nozarēs ziņoja pulka fiziskās audzināšanas instruktors A. Pakalns un gāzu virsnieks Līnis. Aizsardžu pulciņu priekšniecēm notika arī atsevišķa apspriede, kuŗā norādījumus deva aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls un pulka kultūrālās noz. vadītājs T. Ermansons.

* Par pulka komandieŗa palīga v. i. iecelts Nikolajs Liepiņš.

* Par pulka saimniecības priekšnieku iecelts Paulis Prikulis.

* Par pulka 2. eskadrona komandieŗa v. i. iecelts Jūlijs Polis.

* 18. novembrī pirmo reizi savas durvis sabiedrībai atvēra pulka aizsargu nams Jēkabpilī. Nama būvdarbi jau tik tālu veikti, ka var notikt sarīkojumi. Iekārtota lielā zāle un skatuve. Nams ir liels ieguvums ne tikai Jēkabpilij, bet arī visam novadam, jo namā tagad varēs notikt arī plašākas sanāksmes apriņka mērogā, kādam nolūkam piemērotu telpu līdz šim Jēkabpilī trūka. Pirmajā sarīkojumā notika liela aizsardžu mantu izloze un koncerts, kuŗa programmu izpildīja pulka orķestris, aizsargu un Izglītības b-bas jaukts koris, štāba rotas vīru dubultkvartets u. c. Atzīmējama sabiedrības lielā atsaucība kā šinī sarīkojumā, tā ziedojot līdzekļus nama būvei. Prieks un neatlaidība, ar kādu Jēkabpils apriņķa aizsargu saime un sabiedrība piedalījusies nama celšanā, ir garantija, kā arī viss sāktais darbs jau vistuvākā nākotnē tiks spīdoši līdz galam novests.

* Ābeļu aizsardžu pulciņš laikā no 5. līdz 14. novembrim rīkoja mājturības kursus, LLK mājt. instr. H. Vītoliņas vadībā. Kursus noslēdza ar tautisku Mārtiņu vakaru.

* Daudzevas nodaļa 8. novembrī rīkoja plašu bazāru-mantu loteriju un teātŗa izrādi. Pie nodaļas nodibināts aizsargu koris, kuŗu vada skolotājs A. Ziņģis.

* Ar lielu sajūsmu pulka vienības nosvinēja 18. novembri. Aizsargu parādes bija Jēkabpilī, Viesītē, Neretā, Jaunjelgavā.

* Zalves nodaļa sākusi celt savam namam piebūvi telpu ērtākai iekārtošanai. Šim nolūkam izlietots arī aizsardžu pulciņa 18. novembŗa sarīkojuma atlikumu.

5. Rīgas pulks.

* 8. novembrī Inčukalna aizsargi un aizsardzes slēgtā vakarā atvadījās no nodaļas kasieŗa Ed. Ozoliņa, kas vairākus gadus bijis arī nodaļas priekšnieks.

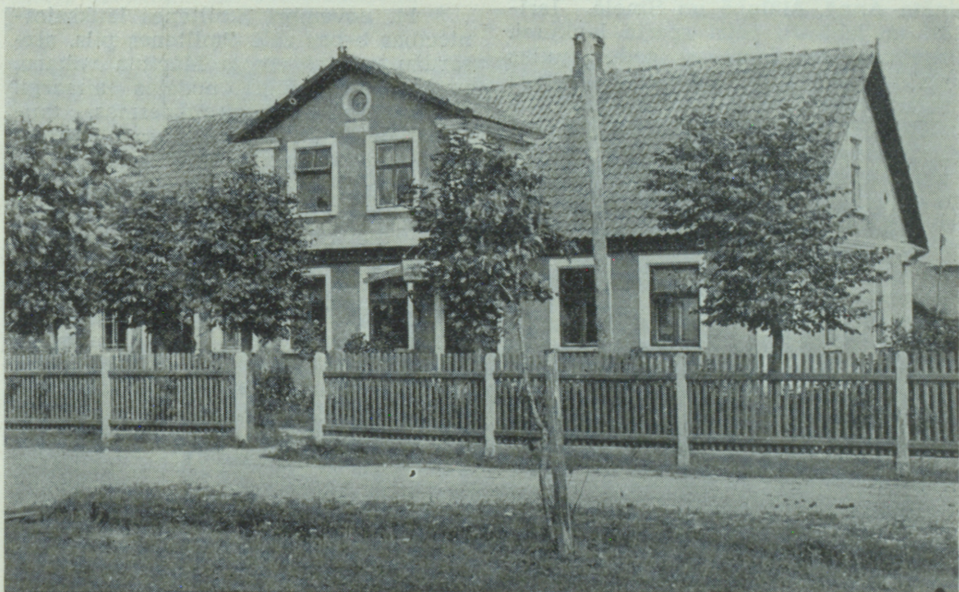
* 29. novembrī atklāja aizsardžu pulciņu Lēdmanē. Garīgo aktu noturēja pulka māc. P. Gailītis. Pēc svinīgā solījuma jaunās aizsardzes apsveica pulka kom. J. Legzdiņš. Pulciņu vada Gregore.

6. Aizputes pulks.

* 14. novembrī Aizputē notika pulka komandējošā sastāva apspriede, kuŗā ieradās aizsargu priekšnieks pulkvedis K. Prauls, aizsargu štāba organizācijas daļas pr. Ed. Rapss, apmāc. daļas pr. kpt. J. Ķikulis un sanitārās daļas pr. ārsts pltn. A. Bergs. Apspriedei Aizputes pilsētas valde bija atvēlējusi savas telpas. Uzrunājot apspriedes dalībniekus, aizsargu priekšnieks pulkvedis K. Prauls nodeva sveicienus no Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža, ministriem V. Gubja un A. Bērziņa, kuŗus sapulcētie jūsmīgi sumināja. Pulka komandieris K. Tikmanis sniedza vispārēju pārskatu par pulka darbību šinī gadā. Pulks visās darbības nozarēs uzrādījis labas sekmes. Piesaistīti vairāki jauni spēki atbildīgos amatos. Panākta liela pašvaldību un sabiedrības atsaucība. Kopš š. g. 1. aprīļa gandrīz visas pagastu valdes uzņēmušas savos budžetos atalgojumus aizsargu nodaļu priekšniekiem. Aizputes pilsētas valde piešķīrusi uz ilgiem gadiem zemes gabalu sporta laukumam, kuŗu sacīkstēm iekārtos nākamā vasarā. Nodibināti cieši sakari ar mazpulkiem.

Par apmācību gaitu ziņoja pulka kom. pal. J. Zvirbulis, pie kam savus norādījumus d va apmācības daļas priekšnieks kapt. J. Ķikulis. Pārskatu par pulka kultūrālo darbību sniedza kult. nozares vadītājs ģimn. direktors P. Pakalniņš, ko ar aizrādījumiem papildināja organizāc. daļas priekšnieks Ed. Rapss. Ar pārskatiem par darbību atsevišķās nozarēs nāca pulka fizisk. audzināšanas instruktors Grīslis, pulka vec. ārsts Dr. Čakārnis un pulka gāzu virsnieks agr. Vīgants. Savus norādījumus deva sanit. daļas priekšnieks ārsts-pltn. A. Bergs. — No visa tā komandieŗi guva daudz vērtīgu norādījumu un ierosinājumu turpmākam darbam. Starplaikā atsevišķu apspriedi noturēja aizsardžu pulciņu priekšniecēm, organ. daļas pr. Ed. Rapsa vadībā, kā arī pulka ārstiem un farmāceitiem.

Pulka goda tiesā ievēlēja: III btl. kom. Zauri, pulka vec. ārstu Dr. Čakārni, 1. rotas kom. Štrausu, ložmet. rotas kom. Līmežu un 3. rotas kom. Āboliņu. Revīzijas komisijā — I btl. kom. Stabulnieku, 1. rt. kom. Štrausu un Cīravas nod. pr. Upīti. Palīdzības

Gudenieku aizsargu nams.

Iecavas aizsargu nams.

fonda komisijā — I btl. kom. Stabulnieku, pulka vec. ārsts Dr. Čakārni un pulka adjut. Vecbaštiku.

* Pulka komandējošā sastāva apspriedes sākumā Aizputes pilsētas galva J. Jirgensons dalībniekus iepazīstināja ar pilsētas jauno vēsturisko mūzeju, kurā jau savāktas daudz senlietas. Šinī darbā daudz palīdzējuši aizsargi, ko pilsētas galva lūdza darīt arī turpmāk. Mūzejā ap 700 dažādu priekšmetu un to paredzēts tuvākā nākotnē pārcelt uz veco ordeņa pili.

7. Valkas pulks.

* Pulks, sava komandieŗa K. Brieža un viņa palīga kpt.-ltn. J. Krūmiņa vadībā attīstījis sevišķi rosīgu darbību, ieņemot vadošo vietu apriņķa organizāciju vidū. Aizsargi ieguvuši savā īpašumā namus — Veclaicenē, Ērģemē un Kārķos. Dažas pagastu valdes savos namos izbūvējušas aizsargu mītnes. Jaunu aizsargu namu celšana vai arī jau esošo pārņemšana no citām organizācijām ierosināta Annā, Mālupē un Sinolē. Ierīkoti un izbūvēti četri sporta laukumi. Pēdējos piecos darbības gados pulks uzkrājis savā kasē 10.000 ls skaidrā naudā, tāpat uzkrāti 1700 ls palīdzības fondā, pie kam pabalstos izsniegti 1200 ls. Aizsardzes, kā ziedojumus, savākušas linus un vilnu 3700 ls vērtībā, ko pašas aizsardzes izstrādā dvieļos un palagos aizsargu vajadzībām. Pulkā darbojas 24 lektori, kuŗi ar priekšlasījumiem padara vērtīgākus aizsargu sarīkojumus.

Par aizsargu lielo nozīmi kultūrālā dzīvē gaišu valodu runā tas, ka Strenču pilsētas nod. gada laikā sarīkojusi 43 sarīkojumus. Pagastos pirmo vietu ieņem Blomu nodaļa ar 23 sarīkojumiem.

* Kupli apmeklētu vakaru 1. nov. bija rīkojušas Kārķu aizsardzes. Mājturības instr. Jubass referēja par aizsardzēm un mājturību. Sekoja deklamācijas.

* Pulka komandieris izteicis pateicību Vijciema nodaļas aizsargiem Kārlim Pakalnam, Pēterim Polim, Eduardam Palejam, Eduardam Puķītem, Eduardam Kalniņam, Jūlijam Palejam, Kārlim Ciguzim, Dāvim Pumpuram un Kārlim Šteinbergam par to, ka viņi uzbūvējuši nodaļas sporta laukumā skatītāju tribīni bez atlīdzības, caur to ietaupot nodaļai Ls 350,—.

* 8. novembrī Bilskas aizsardžu pulciņam bija 10 gadu pastāvēšanas svētki. Garīgo aktu noturēja māc. E. Kronbergs. Pārskatu par pulciņa gaitām sniedza pulciņa priekšniece M. Vimba. Aizsardzes apsveica pulka kom. pal. kpt.-ltn. J. Krūmiņš, 2. rt. kom. K. Mežulis u. c. Svētki noslēdzās ar teātŗa izrādi.

* 8. novembrī Smiltenes lauks. b-bas zālē Smiltenes pagasta nodaļa rīkoja priekšlasījumu vakaru, kurā Latvijas preses biedrības priekšnieks J. Druva referēja par Čechoslovākijas tautu un viņas dzīvi salīdzinājumā ar latvju tautas dzīvi. Vakarā izpildīja arī čechu tautas himnu un čechu komponista Notaka «Balādi». Vakaru kuplināja gaismas bildēm.

* 14. novembrī Smiltenes lauksaimniecības b-bas zālē Smiltenes pils. aizsardžu pulciņš rīkoja Mārtiņa vakaru, uz kuŗu bij ielūgti nodaļas aizsargi. Vakarā izpildīja koŗa dziesmas, tautiskās dejas un Ādolfa Alunāna dziesmu spēli «Mucenieks un muceniece».

* Gadskārtējo darba noslēgumu 15. novembrī rīkoja Alūksnes pag. nodaļa. Pēc dievkalpojuma notika vērtīga mantu loterija un nodaļas drāmatiskā pulciņa teātŗa izrāde.

* Ar 1937. g. sezonu Alūksnē, uz jaukā Alūksnes ezera salas, domāts izbūvēt sporta laukumu Alūksnes pils. un apkārtnes aizsargu vajadzībām. Priekšdarbi jau veikti.

* 18. novembŗa svinībās pulka vienības kopējās parādēs piedalījās Valkā, Smiltenē, Alūksnē. Gājienus uz brīvības cīnītāju vietām vai varoņu piemineķļiem rīkoja Trikātas, Zeltiņu, Cirgaļu u. c. nodaļas. Plašus izrīkojumus ar radio pieslēgumiem Valsts Prezidenta runai, priekšlasījumiem, koncertiem un teātŗa izrādēm noturēja Pededzes, Ziemeŗa, Ērģemes, Strenču, Kārķu, Lejasciema, Omuļu, Trapenes, Annas u. c. pagastos un pilsētās. Ēveles nodaļa valsts svētku svinības rīkoja kopā ar nodaļas 15 gadu darba atceri.

* Kalncempju aizsargu nodaļas rīkotā 18. novembŗa koncertā dziedāja jaundibināts dāmu dubultkvartets, L. Skarnelis vadībā.

* Zvārtavas un Gaujienas pagastu pašvaldības un dažas sabiedriskās organizācijas valsts svētku gadījumā uzdāvinājušas Zvārtavas un Gaujienas aizsargu nodaļām pa vienai patšautenei.

* Trapenes aizsardžu pulciņš 21. novembrī atskatījās uz 10 gadu pastāvēšanu. Pēc garīgā akta, ko noturēja māc. J. Janelsītis, pulciņa priekšniece Kopmane sniedza pārskatu par pulciņa 10 gadu darbību. Sekoja priekšnesumi.

* Strenču aizsargu drāmatiskais pulciņš 29. nov. viesojās Blomos ar E. Zālītes lugu «Svešas asinis».

* Laikā no 24. līdz 29. novembrim Smiltenē notika sanitārie kursi II bataljonam. Kursus vadīja Dr. P. Birznieks un tos apmeklēja 20 aizsargi - aizsardzes.

* Smiltenes pag. nodaļa pēdējā laikā attīsta rosīgu darbību tautisko deju izkopšanā un populārizēšanā. Ik pārnedēļas aizsargi un aizsardzes sapulcējas, lai iestudētu kādu jaunu tautisku deju.

8. Valmieras pulks.

* 1. novembrī Vītrupes nodaļa rīkoja bazāru, kas deva krietnu atlikumu.

* Pulka štāba rotas aizsargi un aizsardzes 7. novembrī nosvinēja 10 gadu darbības atceri. Notika svētku dievkalpojums sv. Sīmaņa baznīcā, kur nokristīja arī rotas krustdēlu, kāda trūcīga vecā strēlnieka T. 9. dēlu Modri, kas par krustmāti mantoja aizsardžu pulciņa pr-ci A. Sietiņsoni un par krusttēvu — rotas kom. inž. J. Ratnieku. Vakarā notika svētku koncerts un aizsargu un aizsardžu solījums. Visus koncerta priekšnesumus sniedza pulka brīvmākslinieki — aizsargi un aizsardzes: E. Mekša, A. Ezergaile, mežragists E. Miķelsons un pianiste A. Sinepa. Bez tam pirmo reizi uzstājās apvienotais aizsargu un Latviešu biedrības koris brīvmākslinieka J. Sinepa vadībā.

* 8. novembrī notika Vilzēnu aizsardžu pulciņa atklāšana un nodaļas aizsargi deva svinīgo solījumu. Svinībās ieradās pulka kom. palīgs kapt. Ed. Zariņš, vec. aizsardze A. Sietiņsone un kultūrālās nozares vadītājs J. Mekšs. Pēdējais referēja par sievietes - aizsardzes lomu valsts un sabiedriskajā dzīvē.

* 18. novembrī aizsargi piedalījās kopējās parādēs Valmierā, Limbažos, Rūjienā u. c. Visās nodaļās notika piemēroti sarīkojumi.

9. Madonas pulks.

* Pulka komandieŗa J. Krīgena saaicinātā Madonas iestāžu un organizāciju vadītāju apspriedē, 13. novembrī, pārrunāja jautājumu par sabiedriskās rosības pacelšanu Madonā un nosprauda sarīkojumu kārtību ziemas sezonā. Apspriedes dalībnieki ļoti atzinīgi izteicās par pulka vadības pērnziem rīkotiem referātu un priekšnesumu vakariem. **Šogad vakari sāksies janvārī**

un notiks trešdienās. Darbinieku lielākas sadarbības un saskaņas rašanai, sapulcētie nolēma ceturtdienās, aizsargu nama apspriežu zālē, noturēt kluba vakarus.

* Izstrādāts aizsargu nama saimniecības ēkas projekts. Ar projektu iepazinās ēkas būvē visvairāk ieinteresētie Madonas apkārtējo nodaļu komandieri un atzina, ka izstrādātais plāns pilnībā atbilst iespējamām prasībām. Izskanēja pārliecība, ka ēkas būvei vēl iztrūkstošās līdzekļu daļas sagādāšana grūtības nevar radīt, jo pulka saime ar sekmēm veikusi daudz lielāku darbu — uzcēlusi Latvijas staltāko aizsargu namu.

* Pulka sporta klubs ar nākamo pavasari sāks izbūvēt sporta laukumu Madonā, pie pilsētas parka.

* Beļavas nodaļas 15 gadu darba atceres svētkus ievadīja garīgs akts, kam sekoja aizsargu svinīgais solījums un III btl. kom. agr. Skreijas referāts par svarīgākiem laikmetiem mūsu valsts dzīvē. Apsveica 9. rotas kom. Bielajs. Pagasta vecākais Gedrovskis nodaļai pasniedza zobenu. Nodaļas drāmatiskā trupa, Saksa režijā, izrādīja «Kristapu Kauguru».

* Vestienas nodaļas bazārs 8. novembrī izdevās reti kupls. Priekšdarbi bazāram bija ievadīti jau pirms apm. 1 gada, kad nodaļa iegādājās materiālus aizsardžu izstrādājumiem. Pēc bazāra uzveda «Veco pilskungu».

* Pulka visas nodaļas piedalījās 18. novembŗa svinību rīkošanā. Madonā kopējo parādi pieņēma pulka kom. J. Krīgens. Tirzas nodaļas rīkotais bazārs deva apm. Ls 500,— atlikuma, ko nodaļa iemaksās pulka aizsargu nama būves fondā. Kuplas parādes un gājieni notika Cesvainē, Lubānā, Litenē, Jaungulbenē u. c. Liezerē vērtīgu priekšlasījumu par varonības būtību nolasīja Dr. phil. J. Students. Mēdzulā atklāja aizsardžu pulciņu. Vestienā svinības ievadīja centīgāko aizsargu apbalvošana, kādam nolūkam balvas bija darinājušas aizsardzes.

* 22. novembrī Cesvaines aizsargi viesojās Dzelzavā ar «Veco pilskungu».

10. Cēsu pulks.

* 15. novembrī pēc ilgākas slimošanas mirusi štāba bataljona aizsardžu pulciņa aizsardze Elza Buša. Pulciņā viņa darbojās no tā dibināšanas dienas, izpildīdama sekretāres pienākumus. Aizsardžu vārdā uz nelaiķes kapa vaiņagu nolika pulka vecākā aizsardze A. Reichholde.

* Pulka sporta kluba valdes sēde notika 9. novembrī. Sēdē piedalījās arī pulka komandieris M. Treijs. Pārrunāja jautājumu par skolu jaunatnes ciešāku saistīšanu fiziskā audzināšanā. Nolēma dibināt pie sporta kluba īpašas jaunatnes grupas, kuŗu nodarbības vadību uzticēja skolotājiem A. Sikam un E. Zālītim.

* Pulks turpina paplašināt un padziļināt savu kultūrālo darbību. 25. novembrī, pulka sarīkojumā, Cēsīs viesojās Zemnieku drāmas teātris ar P. Rozīša - V. Zonberga lugu «Valmieras puikas». Valsts dibināšanas dienā gandrīz katra nodaļa savā pagastā bija sarīkojusi teātŗa izrādi vai priekšlasījumu. Visi sarīkojumi labi apmeklēti.

* Laikā no 16.—25. novembrim pie Cēsu pilsētas slimnīcas notika pulka sarīkotie sanitārie kursi, kuŗus vadīja pulka vecākais ārsts Dr. K. Vanadziņš. Kursus apmeklēja 25 aizsargi un aizsardzes, kas jau agrāk beiguši pirmās palīdzības un veselības kopšanas kursus.

* 22. novembrī notika II bataljona sporta pulciņu vadītāju apspriede. Piedalījās btl. kom. K. Skujiņš, pulka fiz. audzin. instr. R. Ķirkums un bat. instr. F. Līdums. Nolēma dibināt pulka sporta kluba II btl. nodaļu. Izstrādāja arī plānu turpmākajām nodarbībām.

* Laikā no 22.—30. novembrim pulka vienībās aizsargu štāba ieroču pārzinis Fr. Štokmanis un pulka ieroču meistars Harju izdarīja ieroču skati.

11. Tukuma pulks.

* 18. novembŗa svinībās, godinot kritušos varoņus, Tukuma Brāļu kapos ieradās aizsargu un iestāžu delegācija ar pulka kom. E. Mauriņu priekšgalā un svinīgā svētbrīdī nolika krāšņu vaiņagu. Pēc dievkalpojuma tirgus laukumā uz parādi pulcējās aizsargi, aizsardzes, skolu jaunatne, organizāciju un iestāžu vadītāji. Parādes pieņēmēja pulka komandieŗa E. Mauriņa uzrunai sekoja valsts himna, pēc kam sapulcētie sumināja Valsts Prezidentu K. Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi un valdību. Vakarā notika lāpu gājiens, kuŗa dalībnieki Valsts Prezidenta radio runu noklausījās pie «Brīvības sārta». Kopīgus svinīgus aktus, gājienus, parādes un izrīkojumus rīkoja arī pulka nodaļas.

12. Ilūkstes pulks.

* Par pulka jātnieku eskadrona komandieri iecelts Eduards Breikšs.

* Bebrenes aizsardzes 8. novembrī rīkoja Elzas Žiglevices piemiņas vakaru. Aizsardze A. Lejiņa runāja par sievieti - varoni, pieminot E. Žiglevices kvēlo sirdi un dziļo dzimtenes mīlestību. Klātesošie godināja varones piemiņu ar piecelšanos un klusuma brīdi. Informācijas un propagandas pārvaldes lektors Zaikovs runāja par sievietes lomu atbrīvošanas cīņās. Vakaru kuplināja dziesmām un deklamācijām.

* Grīvā valsts pastāvēšanas svētkus 17. novembŗa vakarā ievadīja aizsargu, aizsardžu un jaunatnes lāpu gājiens, kuŗa dalībniekus pie pamatskolas apsveica pulka kom. J. Pubulis. Patriotisku uzrunu teica pulka kultūrālās nozares vadītājs inspektors K. Upītis. Vakarā skolas telpās notika priekšlasījums par valsti un vadoni un pulka koŗa koncerts.

* Salienā 18. novembrī notika kopēja aizsargu un organizāciju parāde, ko pieņēma pulka kom. J. Pubulis.

13. Bauskas pulks.

* Pulka gadskārtējās kaujas mācības risinājās 7. un 8. novembrī. Pirmās dienas mācībās piedalījās bataljonu, rotu, eskadrona un vadu komandieŗi, nodaļu priekšnieki, vadu seržanti, gāzu instruktori, grupu komandieŗi un sanitār-instruktori. 8. novembrī apmācībās dalību ņēma viss pulka sastāvs. Apmācības notika pa bataljoniem: I bataljonam un eskadronam Bauskas-Vecsaules apvidū, bet II bataljonam un atsevišķam jātnieku vadam — Stelpē.

* Pulka bazārs 8. novembrī bija modinājis plašu iedzīvotāju atsaucību un tā mantas izpārdeva dažās stundās. Bazārs pulkam deva pāri par Ls 5000,— skaidra atlikuma, kas nāk par labu aizsargu nama remonta un pārbūves darbu nobeigšanai.

* Notikušam pulka bazāram katrs aizsardžu pulciņš gatavoja 5 rokdarbus, kuŗus pirms bazāra apskatīja sevišķa vērtēšanas komisija. Tā par labāko atzina Paņemūnes aizsardžu pulciņa aizsardzes Kaminskas darbu — logu aizkaru, par ko piešķīra pirmo godalgu — ozolkoka pūŗa lādīti ar sudraba apkalumiem. II godalgu ieguva Skaistkalnes aizsardžu pulciņa priekšniece Dāboliņa par salvetēm un sedziņu, saņēma sudraba rokas sprādzi. III godalgu piesprieda štāba rotas aizsardžu pulciņa aizsardzei Pļaveniecei par paklāju, saņēma tortes nazi.

Ceļojošo balvu — pulksteni — saņēma štāba rotas aizsardžu pulciņš — par darbu daudzumu. Atzinības rakstus piesprieda Iecavas, Zālītes, Stelpes un Ceraukstes aizsardžu pulciņiem.

Jātnieki 13. B. a. p. manevros.

Kājnieki 13. B. a. p. manevros.

* Pulka sporta klubs rīkoja 15. novembrī Bauskā šacha propagandas dienu ar Latvijas šacha savienības priekšsēdētāja Melbārža referātu un simultān-spēli, kurā Melbārdis sacentās ar 10 šachistiem, un zaudēja 2, neizšķirti nospēlēja 2, bet uzvarēja 6 partijas.

14. Kuldīgas pulks.

* Kuldīgā, latviešu biedrības telpās, 26. novembrī pulcējās pulka virsnieki un aizsardžu pulciņu priekšnieces uz gadskārtējo apspriedi. Sanāksmi atklāja aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls, aizrādot, ka aizsargiem vienmēr jābūt par priekšzīmi ne tikai valsts un sabiedriskā darbā, bet arī visā apkārtnē, darba vietā un privātā dzīvē, kā arī jābūt militāri apmācītiem, lai vajadzības gadījumā būtu labi sagatavoti armijas rezervei. Tāpat liela vērība jāpiegriež sportam un kultūrālam darbam. Uzrunas noslēgumā aizsargu priekšnieks nodeva sveicienus no Valsts Prezidenta K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģen. J. Baloža, iekšlietu ministra V. Gulbja un ministra A. Bērziņa. Soloties godam veikt visus uzdevumus, ko aizsargiem uzliek Latvijas valsts un Tautas Vadonis, aizsargu komandieŗi nodziedāja valsts himnu un sumināja aizsargu un valsts augstāko vadību.

Pulka komandieris J. Kalve sniedza pārskatu par pulka darbību. Sarīkoti pulka aviācijas, sporta un gada svētki, aizsardžu rokdarbu izstādes, dažādi kursi, lekcijas, teātŗa un kino izrādes u. t. t., kas devuši Ls 7.000,— atlikuma. Pulks uz nekultivētas pļavas izvedis plašu meliorāciju, izbūvējis gaisa ostu, šautuvi, dejas grīdu un pāviljonu. Apriņķa pašvaldības pulkam dāvājušas smago automašīnu, mazpulku organizācija — patšauteni. Iegūta viena «KOD» lidmašīna, ko lieto aizsargu aviācijā. Ziņojumus par pulka kultūrālo dzīvi sniedza kultūrālās nozares vadītājs Vilks, par fizisko audzināšanu — Andersons, sanitāro darbību — pulka vecākais ārsts Dr. Spalviņš. Norādījumus par sanitārā dienesta turpmāku pildīšanu deva aizsargu štāba sanitārās daļas priekšnieks ārsts pltn. A. Bergs. Tuvākus norādījumus un paskaidrojumus militārā audzināšanā sniedza aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kpt. J. Ķikulis. Sanāksmē ievēlēja arī jaunu revīzijas komisiju, palīdzības fonda komisiju un goda tiesu.

* Pulka sporta klubam bijusi apsveicama drosme noorganizēt Kuldīgā pastāvīgu teātŗa trupu. Ansamblī saistīti visi labākie Kuldīgas skatuves spēki. Savu darbību trupa 8. novembrī atklāja ar J. Akurātera lugu «Mīlestības zeme». Režiju vadīja Līviņš.

15. Liepājas pulks.

* 15. novembrī Liepājas latviešu biedrībā notika pulka komandējošā sastāva sanāksme, kurā piedalījās 164 aizsargu komandieŗi un 24 aizsardžu pulciņu priekšnieces. Sanāksmi atklāja aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls un nodeva sveicienus no Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģen. J. Baloža, iekšlietu ministra V. Gulbja un ministra A. Bērziņa. Aizsargu priekšnieks aizrādīja, ka aizsargiem izcilu vērību piegriezis tautas Vadonis Dr. K. Ulmanis un aicināja attaisnot Vadoņa dāvāto uzticību. Par pulka darbību ziņojumu sniedza pulka kom. K. Tikmanis. Aizsargu darbs ritējis sekmīgi. Aizsargos nositprinājusies autoritātes cieņa un to rindās valda laba disciplīna un kārtība. Sekoja pulka revīz. kom., kultūrālās nozares vadītāja, fiziskās audzināšanas instruktora un vecākā ārsta ziņojumi. Pēc tam norādījumus sanāksmes dalībniekiem deva aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss, apmācības daļas pr. kpt. J. Ķikulis un sanitārās daļas pr. ārsts-pltn. A. Bergs. Pēdējais aizrādīja, ka visi aizsargi turpmāk tiks padoti veselības pārbaudei. Nopietni pārbaudīs arī aizsargu sportistu veselību, lai konstatētu, vai attiecīgās personas veselības stāvoklis atļauj ar sportu nodarboties un lai izbēgtu pārpūlēšanos.

Pulka revīzijas komisijā ievēlēja I btl. kom. Zemīti, štāba btl. saimn. pr. Bergholcu un Pērkones nod. pr-ku Dzintarnieku. Goda tiesā: II btl. komandieri Eikertu, 4. rt. kom. Puņekovu, 9. rt. kom. Gārni, štāba btl. rt. komandieri Pelcmani un Vaiņodes nod. pr. Valteru. Palīdzības fonda komisijā: no štāba btl. — rt. kom. Pelcmani, no I btl. — rt. kom. Atmatu, no II btl. — btl. kom. Eikertu, no III btl. — btl. kom. Ģībieti, no jūŗas dzn. — dzn. kom. Hausmani un no jātnieku dzn. — es. kom. Kopštālu. Pulka mītnes valdē: II btl. kom. Eikertu, I btl. kom. Zemīti, pulka saimn. pr. Hasmani, štāba btl. kom. Līģeri un rt. kom. Atmatu.

Sanāksmes noslēgumā aizsargu komandieŗi uzsauca trīskārtēju «Lai dzīvo!» Valsts Prezidentam Dr. K. Ulmanim, kaŗa ministram ģen. J. Balodim, iekšlietu ministram V. Gulbim, ministram A. Bērziņam un aizsargu priekšniekam plkv. K. Praulam.

* Priekules nodaļa 31. oktobrī rīkoja aizsardžu pulciņa 10 gadu pastāvēšanas atceri un jauno aizsardžu iesvētīšanu. Svētkus ievadīja dievkalpojums baznīcā. Vietējā pamatskolā aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solījumu, pēc kam viņus uzrunāja pulka kom. palīgs kpt.-ltn. A. Briedis. Pulka kultūrālās nozares vadītājs V. Jēkabsons referēja par aizsargu pienākumiem. Svētku koncertu izpildīja aizsargu koris, orķestris un trio. Aizsardžu pulciņš, priekšnieces Jaunzemes vadībā, 10 gadu laikā pieaudzis skaitliski un var atskatīties uz daudziem labi veiktiem darbiem. Sarīkoti daudzi kursi, priekšlasījumi, ekskursijas u. t. t. Pulciņš ar Latv. Lauks. kameras atbalstu algo arī mājturības instruktori.

* Virgas nodaļa 1. novembrī atklāja Virgas baznīcā piemiņas plāksni 17 kritušiem un bez vēsts pazudušiem draudzes kaŗavīriem. Plāksni iesvētīja draudzes māc. K. Valters. Dievkalpojumu kuplināja Virgas aizsargu koris un Asītes nodaļas orķestris.

* Krotes aizsardžu pulciņš vietējā pamatskolā 15. novembrī rīkoja varoņu atceres dienu ar referātu «Latvju tautas varoņu gars», koŗa dziesmām un kino izrādēm: «Pļaujas svētki Rēzeknē» un «Lāčplēsis». Vakarā kpt. Vitenbergs nolasīja referātu «Iedzīvotāju sagatavošana gaisa un ķīmiskai aizsardzībai».

* 15. novembrī Liepājas kaŗa slimnīcā atklāja aizsargu sanitāros kursus. Atklāšanā ieradās aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls un sanitārās daļas pr. ārsts-pltn. A. Bergs.

* 14. novembrī Rucavas aizsardžu pulciņš atzīmēja 3 g. pastāvēšanu. Notika aizsarga-džu priekšnesumi un koncerts. Pulciņu vada A. Eikerte.

* 18. novembri atzīmēja ar sarīkojumiem visas pulka vienības, sarīkojot uz vietām parādes, priekšlasījumus u. t. t. Vakarā visur pie skaļruņiem noklausījās Vadoņa runu. Grobiņā I btl. 1. rota deva svinīgo solījumu, ievadot svinības ar dievkalpojumu baznīcā.

16. Jelgavas pulks.

* Jelgavas aizsardžu pulciņa 8. novembrī sarīkotā pēcpusdienas tēja Virsnieku klubā bija pulcējusi kuplu skaitu viesu. Ar priekšnesumiem piedalījās Tangijeva - Birzniece, Jākobsons un Ūlande-Šulce.

* Dobeles nodaļa 11. novembrī Lāčplēšu svētkus atzīmēja ar piemiņas dievkalpojumu un garīgu koncertu.

* Auru aizsargi un aizsardzes 17. novembrī Dobeles baznīcā deva svinīgo solījumu. Latviešu biedrības zālē svinību dalībniekus uzrunāja pulka kom. A. Ausmanis.

* 18. novembŗa kopējā parādē Jelgavā piedalījās štāba bataljons ar btl. kom. Zalpeteri. Parādē un dievkalpojumā ieradās arī Jelgavas aizsardžu pulciņš. Valsts svētku svinības rīkoja arī visas pagastu nodaļas. Iespaidīgi gājieni notika Garozā, Aucē, Bērzmuižā u. c. Vakarā svētku dalībnieki noklausījās Vadoņa radio-runu, kam sekoja piemēroti akti, koncerti, teātŗa izrādes. Jāatzīmē Dobeles, Jēkabnieku, Svētes u. c. nodaļu rūpīgi sagatavotie sarīkojumi. Dobeles aizsargiem bija arī labi izdevies bazārs.

* Jelgavas atbrīvošanas svinībās 21. novembrī piedalījās štāba bataljona reprezentējošā rota un Jelgavas aizsardzes.

* Jaunsvirlaukas aizsardzes 28. novembrī atskatījās uz 10 darbības gadiem. Notika dievkalpojums, akts un aizsardžu priekšnesumi.

* Ozolnieku nodaļa laikā no 21. novembŗa līdz 5. decembrim rīkoja pirmās palīdzības un veselības kopšanas kursus, kuŗos piedalījās 61 kursants. Kursos lekcijas lasīja pulka vec. ārsts Dr. R. Celms, Dr. Vītums, Dr. A. Zīriņš un apriņķa ārsts Dr. Urjānis. Kursu noslēguma vakars notika 5. decembrī.

17. Rēzeknes pulks.

* Valsts proklamēšanas svētkus pulks atzīmēja ar dievkalpojumiem visu konfesiju baznīcās un 4 aizsargu parādēm. Nolasīti attiecīgi priekšlasījumi un sarīkoti izrīkojumi, no kuŗu ienākuma 50% ziedotas par labu kaŗa aviācijas fondam. Viļēnu, Rozentovas un Bērzgales parādēs piedalījās arī vietējās skolas, mazpulki un c. organizācijas. Varakļānu parādē piedalījās vidusskola, 5 pamatskolas, mazpulki un daudzas organizācijas, kā arī pilsētas un pagastu pašvaldību pārstāvji.

* 22. novembrī notika pulka komandējošā sastāva apspriede, uz kuru bija ieradies aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls, aizsargu štāba priekšnieks pltn. Zālītis, organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss un Latgales divīzijas štāba eskadrona kom. kpt. Bergs. Minēto apspriedi atklāja pulkvedis K. Prauls ar plašu uzrunu, pēc kam sekoja valsts himna. Organizācijas daļas pr-ks. Ed. Rapss deva plašus norādījumus par aizsargu kultūrāliem mērķiem un to sasniegšanu. Štāba priekšnieks pltn. J. Zālītis ar plašu uzrunu apskatīja aizsargu militāros sasniegumus. Noslēdzot apspriedi, aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls izteica sirsnīgu pateicību sanāksmes dalībniekiem par veikto darbu. Apspriedes dalībnieki sumināja valsts Vadoni Dr. K. Ulmani, kaŗa ministru ģenerāli J. Balodi, iekšlietu ministru V. Gulbi, ministru A. Bērziņu un valdību. Pulka goda tiesā ievēlēja: I btl. kom. Fr. Markovski, II btl. kom. J. Baranovskis, III btl. kom. Fr. Čaču, 9. rotas kom. St. Triznu un 1. es. kom. A. Vasiļevski; revīzijas komisijā: I btl. kom. Fr. Markovski, 3. es. kom. N. Koricu un gāzu virsnieku J. Ladusānu; pulka palīdzības fonda komisijā: I btl. kom. Fr. Markovski, II btl. kom. J. Baranovski un III btl. kom. Fr. Čaču.

* 24. novembrī sākās aizsargu un aizsardžu sanitār-instruktoru sagatavošanas kursi pie Rēzeknes Sarkanā Krusta slimnīcas. Kursus vada pulka vecākais ārsts pltn. Dr. Strūve un slimnīcas direktors Dr. Gavars.

18. Daugavpils pulks.

* Pulka komandējošā sastāva apspriede notika 8. novembrī, apriņķa lauku pašvaldību vecākā sēžu zālē. Apspriedē piedalījās apm. 100 pulka virsnieki un aizsardžu pulciņu priekšnieces. Sanāksmi atklāja aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls. Viņš norādīja, ka šī apspriede sanākusi citos apstākļos nekā pagājušā gadā, jo šinī starplaikā aizsargu organizācijas augstāko vadību ir uzņēmies mūsu iemīļotais vadonis Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis. Tālāk aizsargu priekšnieks norādīja, kādam īsti jābūt aizsargam. Aizsarga pirmais bauslis ir godīgums un personīgais krietnums vienmēr un visur; tad, kad viņš ir formas tērpā vai bez tā — dienestā, savā darbā un privātā dzīvē. Aizsargam - zemes arājam, aizsargam - ierēdnim jābūt par priekšzīmi citiem. No aizsarga prasa un prasīs nevien labu militāro zināšanu piesavināšanos un prašanu, bet arī aktīvu līdzdalību nacionālās domas paušanā. Neviens aizsargs nedrīkst palikt mērens novērotājs, bet katram jābūt karstam jaunā laika darbiniekam. Aizsargu priekšnieks pulka virsniekiem nodeva sveicienus no Vadoņa Dr. K. Ulmaņa, aizsargu goda šefa ģenerāļa J. Baloža, iekšlietu ministra V. Gulbja un ministra A. Bērziņa. Sekoja valsts himna un suminājumi Valsts Prezidentam, kaŗa ministram, iekšlietu ministram, nacionālai valdībai un aizsargu priekšniekam.

Pārskatu par pagājušā gada darbību sniedza pulka komandieris D. Silavs. No pārskata redzams, ka pulkā novērojams liels aizsargu un aizsardžu pieplūdums, nodibinātas vairākas jaunas aizsargu nodaļas, aizsardžu pulciņi, pie nodaļām nodibināti koŗi u. t. t. Pulkā izveidots orķestris, sarīkota aizsardžu diena š. g. vasarā, dzīva dalība ņemta mežu dienās, daudz vietās rīkotas vakarēšanas un svinēti Līgo svētki, tā atjaunojot senās latviskās tradicijas. Liela sadarbība valda ar mazpulkiem. Pie Daugavpils pašlaik aizsargi kopā ar policijas darbiniekiem izbūvē savu šautuvi. Ļoti laba sadarbība ar garnizona kaŗavīriem, tāpat ar apriņķa pašvaldību, pilsētas valdi un citām organizācijām. Pēc revīzijas komisijas priekšsēdētāja ziņojuma pārskatu par pulka kultūrālo darbību sniedza šīs nozares vadītājs Kalniņš, kurš atzīmēja, ka kultūrālā dzīve pulkā gājusi stipri uz augšu. Rīkoti koncerti, priekšlasījumi, teātŗa izrādes un ekskursijas. Norādīja, ka vairāk vērības piegriežams laikrakstu lasīšanai, kas lauku ļaudīm no liela svara. Par aizsargu pienākumiem, savstarpējām attiecībām un garīgās dzīves izveidošanu referēja organizācijas daļas priekšnieks Rapss. Bija arī ziņojumi par militārām apmācībām pulkā, fizisko audzināšanu un sanitāro dienestu. Bija redzams, ka visās šajās nozarēs valdījusi liela rosība.

Apspriedes noslēgumā pulka komandienis D. Silavs aizsargu komandieŗus aicināja arī uz priekšu strādāt organizācijas darbu ar nesavtību un prieku. Par sekmīgu darbību komandieŗiem pateicās aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls.

* 8. novembrī Daugavpils kaŗa slimnīcā aizsargu priekšnieks pulkv. K. Prauls atklāja aizsargu un aizsardžu sanitāros kursus, kas pie kaŗa slimnī-

Praktiski darbi aizsargu un aizsardžu sanitāros kursos.

19. J. a. p. komandieris pasniedz mazpulkam karogu.

cas ilgs 4 mēnešus. Kursus vadīs aizsargu ārsts Dr. Kalniņš. Uz kursiem ieradušies kursanti no 3. Ludzas. 9. Madonas, 12. Ilūkstes, 17. Rēzeknes, 18. Daugavpils un 19. Jaunlatgales aizsargu pulkiem, kopā 21 persona.

* Par pulka topografu iecelts Fridrichs Ķergalvis, līdzšinējais pulka fiziskās audz. instruktors.

* Par pulka fiziskās audzināšanas instruktoru iecelts Arnolds Rudzītis.

* 15. novembrī Gostiņos atklāja pils. aizsargu nodaļu un aizsardžu pulciņu. Kā goda viesi ieradās Latgales divīzijas kom. ģen. Krustiņš, pulka kom. pal. kpt. Knospiņš, Gostiņu pils. galva Priede, Pļaviņu pils. galva un aizsargu nod. pr. Lācītis un citi apkārtnes pašvaldību un aizsargu pārstāvji. — Svētrunu teica un aizsargu un aizsardžu svinīgā solījuma aktu vadīja cand. theol. Akmentiņš. Nodaļu atklāja un norādījumus, kādiem jābūt, deva pulka kom. pal. kpt. Knospiņš. Personīgi sveicināja ģen. Krustiņš un citi. Sekoja bazārs un Latgales teātŗa viesizrāde.

* Višķu nodaļa rīkoja 22. novembrī pamatskolas telpās vakaru ar Daugavpils latviešu drāmatiskā teātŗa viesizrādi «Svētā liesma».

* 28. novembrī pilsētas klubā notika pulka koncerts-balle, kurā ļoti kuplā skaitā bija pulcējusies pilsētas inteliģence. Koncerta programmu izpildīja H. Lūsis, T. Matīss un A. Žilinskis.

19. Jaunlatgales pulks.

* Jaunlatgalē 21. novembrī notika pulka komandējošā sastāva un aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriede. No Rīgas bija ieradušies aizsargu priekšnieks plkv. K. Prauls, štāba priekšnieks pltn. J. Zālītis un organizācijas daļas priekšn. Ed. Rapss. Sanāksmi atklāja aizsargu priekšnieks ar plašu uzrunu, atgādinādams organizācijas augstākā Vadoņa norādījumus darbam, un uzaicinādams ikvienu aizsargu būt jaunā laika ideju nesējam un glabātājam. Aizsargam jābūt visur ar savu darbu par priekšzīmi citiem pilsoņiem. Uzrunas noslēgumā aizsargu priekšnieks sanāksmes dalībniekiem nodeva sveicienus no tautas Vadoņa Dr. K. Ulmaņa, kaŗa ministra ģen. J. Baloža, iekšlietu ministra V. Gulbja un ministra A. Bērziņa. Pārskatu par pulka pag. gada darbību sniedza pulka komandieris G. Mežulis. Noskaidrojās, ka pulks darbojies sekmīgi. Sevišķi daudz darīts sabiedriskā un kultūrālā līmeņa pacelšanai tālajā valsts pierobežā. Pamācošus aizrādījumus un norādījumus turpmākā darbā sniedza štāba pr. pltn. J. Zālītis, organizāc. daļas pr. Ed. Rapss, pulka kom. palīgs Matcats, pulka kultūrālās nozares vadītājs Jākobsons u.c. Noslēgumā pulka komandieris G. Mežulis aizsargu un aizsardžu vārdā lūdza nonest tautas Vadonim apliecinājumu un solījumu, ka 19. Jaunlatgales aizsargu pulks vienmēr un visur sekos sava augstākā Vadoņa aicinājumiem un idejām. Kuplā aizsargu sanāksme sumināja Valsts Prezidentu Dr. K. Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi, iekšlietu ministru V. Gulbi un ministru A. Bērziņu.

Pulka goda tiesā ievēlēja: btl. kom. K. Lāci, jātn. es. kom. A. Stuķēnu, rotas kom. J. Ozoliņu un A. Seržantu, nod. pr. E. Lindi; pulka revīzijas komisijā: I btl. kom. A. Rūsi, rotas kom. A. Skroderi un nod. pr. J. Duku; pulka palīdzības fonda kommisijā: btl. kom. A. Rūsi, rotas kom. A. Skroderi un jātn. esk. kom. A. Stuķēnu.

* Pulks nesen Jaunlatgales aizsargu namā atklāja kīno ar modernākiem skaņu filmu aparātiem. Tagad Balvu aizsargu nod. stāsies pie kīno ierīkošanas arī Balvos, jaunajā aizsargu namā, kur tiks uzstādīti jaunākie skaņu filmu aparāti. Šis aizsargu jaunais ierīkojums guvis lielu sabiedrības atsaucību.

* Augšpils aizsardžu pulciņš sarīkoja 2 nedēļas ilgus rokdarbu kursus, kas bija modinājuši plašas apkārtnes jaunatnes interesi. Kursus vadīja Jaunlatgales rajona mājturības instruktore Sināte.

* Pie Augšpils nodaļas nodibināts pastāvīgs aizsargu koris. Koris Augšpilī pastāv pirmo reizi. Jaunā koŗa vadīšanu uzņēmies Augšpils aizsargu nodaļas priekšnieka dēls Volt. Duks.

* 8. nov. Balvu pag. nodaļa savā namā sarīkoja gadskārtējo rudens sarīkojumu. Vakaru kuplināja teātŗa izrāde, tautisko deju demonstrējumi, vingrojumi un aizsargu koŗa koncerts. Aizsardzes bija gādājušas par vērtīgu loterejas galdu. Sarīkojums deva Ls 1.240,— skaidra atlikuma.

Dzelzceļu pulks.

* 17. novembrī, Rīgas valsts technikuma telpās, pulka saime pulcējās uz valsts dibināšanas atceri. Svinīgo aktu atklāja pulka komandieris J. Ozoliņš. Ar klusuma brīdi godināja kritušos varoņus. Koncerta daļā aizsardzes A. Skudra, V. Graubiņa un aizsargs R. Vīks izpildīja patriotiskas dziesmas, pēc kam demonstrēja filmu par Latvijas tapšanu un pirmajām gaitām.

* Cēsu nodaļa 21. novembrī Cēsu viesīgās biedrības telpās rīkoja Zemnieku drāmas teātŗa viesizrādi. Uzveda Al. Bissona drāmu «Nezināmā».

* Rīgas nodaļa un aizsardžu pulciņš rīkoja sanitāros kursus, kuŗus beidza 30 aizsargi un aizsardzes.

* Sakaru rotai par labu 26. novembrī Dailes teātris rīkoja izrādi, uzvedot «Karoga meklētāji». 3. decembrī Šķirotavas nodaļai par labu notika «Galma koncerta» izrāde.

Aizsargu aviācija.

* Atzīmējot Lāčplēša dienu, aizsargu aviācija 11. novembrī rīkoja referātu vakaru ar mūzikāliem priekšnesumiem. Vakaru ar īsu uzrunu ievadīja aizsargu aviācijas priekšnieka palīgs kpt.-ltn. R. Jenkēvics. Pēc tam pltn. A. Kontrovskis aizsargu aviācijas saimi iepazīstināja ar latvju tautas varonīgām cīņām sirmā senatnē, smagajos klausības laikos, 1905. gadā, latvju strēlnieku pulkos un atbrīvošanas kaŗā. Latvijas aerokluba priekšnieks pltn. R. Kandis referēja par mūsu kaŗa aviācijas izveidošanos un vēsturiskajām gaitām. Ar melodeklamācijām vakaru kuplināja Zemnieku drāmas teātŗa dir. P. Ašaks un pianists A. Žilinskis, dziesmām — E. Karlsone - Kukaine un klavieŗu solo — I. Grīnberga.

* Valsts vēstur. mūzeja dir. Dr. V. Ģinters 25. novembrī aizsargu aviācijas saimei Aizsargu namā nolasīja plašu lekciju par senlatviešu pilīm. Daugmales un Talsu pilskalnu izrakumos iegūtie materiāli rāda, ka pilskalnu mītņu kārtās uzglabājušies pietiekošas senoko koka nocietinājumu un celtņu pēdas, lai ar laiku varētu gūt pilnīgi skaidru ainu par senlatviešu piļu veidu. Plašie nocietināšanas darbi jau ļoti agros senvēstures posmos uzrāda lielu darba prasmi un organizāciju. Piļu mītņu kārtās bagātīgi pamestās senlietas, kā ieroči, darba un iekārtas piederumi un rotas vispusīgi apgaismo visas seno piļu dzīves nozares un rāda, ka senlatviešu pilis nav bijušas tikai novadu polītiski un administrātīvi centri vien, bet pilīs un pilsētās, kas atradās pie pilīm, koncentrējās arī pārējās tā laika kultūras dzīves nozares, kā amatniecība un tirdzniecība. Bez tam atradumi norāda uz augstu kultūras līmeni un ļoti dzīviem sakariem ar citu tautu kultūrām.

Artūrs Baumanis

Latviešu modernā dzeja

Vilis Veldre.

Kā Jānis Medenis uzskatāms par mūsu jaunās dzejas ievērojamāko epiķi kuŗa panti darītu godu arī ikvienam latviešu dzejas vecmeistaram, tāpat par krietnāko liriķi jauno dzejnieku starpā uzskatāms Vilis Veldre. Veldre ir tas pats Jānis Trimda, par kuŗa dzejoļiem jau gadus desmit priecājas visi mūsu dzejas draugi, sevišķi jaunatne. 1933. g. beigās parādījās viņa dze) joļu krājums «Vaļsirdiba». Veldres dzeja nes spilgtu lirikas zīmi. Viņa darbam centrā vienīgi paša dzejnieka persona. Jo vairāk viņa grāmatā ielasāmies, jo ciešāk pārliecināmies, ka egocentrisms ir viņa īstais elements, viņa īpatnība, no kuŗas viņš, jādomā un jāecr, nekad neatsvabināsies, kuŗu viņš nekad nepazaudēs. Uzsvērtais «es» ir novietots cienījamā vietā ikvienā viņa dzejolī. Viņš respektē arī visus pārējos lirikas rekvizītus. Veldre necieš savā dzejā notikumus, tur ir tikai izjūtas, nojautas, viss tas, par ko daiļprozas rakstniekam grūti runāt, bet kas sastāda visu lirikas dzejas pasauli. Veldre ir arī liriķis formas ziņā — nereti viņa dzejoļi ir tikai četras, piecas rindiņas gaŗi, ir tikai mājiens, bet zīmīgs, spēcīgs, bez gaŗas prātošanas aptveŗams. Jo arī epigrammatisms ir labas lirikas zīme. Tādas īpašības ir, piemēram, šim dzejolim:

Novembŗa vakaros ledaini melnos
cik gan, ak, labi just uguni plīvojam:
pagales sadeg un ogles irst pelnos,
bet mēs vēl mīlam un ciešam un dzīvojam.

Vispār Veldres dzeja sit augstu vilni tur, kur viņa ir vārdos skopa. Ideāls jau ir, paša Veldres vārdiem sakot, tāds dzejnieks, par ko var sacīt, ka tas saka maz, bet pasaka visu.

Tāpat vienkāršības tikums Veldrem pazīstams. Nesarežģītos, īsos un tāpēc nepārprotamos teikumos viņš, piemēram, ar asprātīgiem salīdzinājumiem un citiem līdzekļiem runā uz mums tai pārliecinošajā valodā, kāda ir vienīgi īstai dzejai. Tāpēc mums jāpriecājas par to, ka viņš esot nodomājis

un palikt saprotams un vienkāršs kā līdz šim,
vien tautai, meitenēm un mīļiem bērniem patikt.

Jo tāda dzeja nevien nāk no dvēseles, bet arī visādā ziņā aizsniedz lasītāja dvēseli. Veldres vienkāršo, brīžam pat bērnišķīgi vienkāršo, grotesko valodu lai raksturo no daudzajām vietām viņa dzejā tikai šī:

Un mana dvēsele
kā bērzs uz augšu slejas . . .

Vilis Veldre.

Kā putnēns uzlido
pār kokgaliem no lejas.

Pie tam jāuzsveŗ, ka salīdzinājums nemaz nepieder pie Veldres iemīļotiem dzejas līdzekļiem (citu jauno dzejnieku darbos novērojams pretējais). Viņa īstais elements ir tiešā izteiksme, lai gan šī ir daudz gŗūtāka; par viņas meistariem kļūst tikai lieli dzejnieki.

Lielu vērību Veldre piegriež savu strofu mūzikālitātei. Ar alliterācijas un atkārtojuma palīdzību viņš panāk noskaņojumu, kuŗu baudot grūti runāt par saturu, par jēdzieniem. Taču taisni šie visbezsaturīgākie panti var būt arī īstākā lirika, ko vērojam dzejolī „Mūzika":

It kā skumji, it kā mierinoši
liepu lapās liegi lāso lietus.
Un tu nezini, vai palikt vēlies,
vai tu labāk kaut kur projām ietu . . .
Liepu lapās liegi lāso lietus,
šalkodams un maigi lulinādams
liegu mūziku, ko it ne mūžam
neatskaņos vijole nekāda.
Un tu nezini, vai palikt vēlies,
vai tu labāk kaut kur projām ietu...
Šalkodams un maigi lulinādams
liepu lapās liegi lāso lietus.

Veldre bieži lietā tuvinātas atskaņas un pierāda, ka tās ir ļoti labskanīgas. Viņas atdzīvina dzejas mūziku, ienesdamas tajā modulācijas, atļaudamas tur daudz jaunu variāciju un tādā kārtā darīdamas mūsu dzeju bagātāku izteiksmes līdzekļu ziņā.

Dzīvi Veldre brīžam vēro caur skeptiķa brillēm, izjūt, cik tā aprobežota, cik bieži tā atkārtojas. Viņš saka:

Jau viss ir bijis. Viss jau senis sacīts.
Tur sen jau būts, kur vien tu nāc un ej —
un kad tu skaties gluži jaunās acīs,
ak, tad tu skaties acīs senatnei . . .

Šāda, dažā ziņā neapskaužama dzīve viņam būtu pieņemama, ja to varētu uzskatīt par citas, dižākas eksistences nepieciešamo priekšnoteikumu. Bet arī šis nostādījums viņu ar dzīvi ne vienmēr spēj samierināt:

Un ja nu nav tās dzīves citas,
ja man aiz mūža nav nekā?
Tad es bez miera un bez mitas
caur dzīvi traucies mūžībā.

Savos liriskos dzīves jēgas meklējumos viņš beidzot nonāk pie panteista izjūtas, un tā liek viņa lirai iegavilēties gaišā prieka toņos. Dzejolis «Prieka reibonis» ir dzejas dārgakmens, ko Veldre dāvina pazaudētai, bet atkal atgūtai dzīves jēgai; tā ir oda, pilna aizrautības. Te ir apdziedāti tie brīži, kad cilvēks ir laimīgs, ja viņš spēj būt, Veldres vārdiem sakot, tik kluss kā vasaras debess, tik dzidrs kā avota acs, tik liegs kā elpa; ja viņš spēj nozust civilizācijai, ārišķīgai dzīvei, nepamanīts kā klusums, lai Dievs, daba un cilvēks kļūtu viens.

Met prom to avīzi, kas šodien iznākusi!
Met prom to grāmatu, ko visi lasīt keŗ!
Jel noņem cepuri! . .

uzsauc lasītājam dzejnieks, jo daba, kas visu izskaidro, ar visu samierina, ir Veldrem svēta. Šinī pasaules uzskatā nostiprinājies, viņš pat šaubās, vai virs zemes vispār var nomirt:

Te var no dabas daili smelties,
lai labu dzeju teiktu tad, —
var tūkstoš reizēm augšāmcelties,
bet reizi nomirt — itnekad.

Tālāk no cilvēkiem, tuvāk pie dabas un Dieva — ir Veldres lozungs arī dzejolī „Maza sala tālās jūrās". Līdzīgi motīvi arī jaukajos dzejoļos „Mana māte tramvajā", „Govs iet caur Rīgu", „Kā sapnis". Ja cilvēka mūžs norit visciešākā saskaņā ar dabu, tad tas Veldrem „šķiet brīnišķīgs un svētsvinīgs dzīvības dievkalpojums".

Daba Veldrem ir dzimtenes un senču apvienojums. Tāpēc viņš meklē un atrod savā dzejā saskari arī ar tēviem un tēvu tēviem un viņu vēsturi. Pirmajā acu uzmetienā, protams, arī vēsture ved mūs pie skumjām pārdomām, un kādā no saviem visjaunākajiem darbiem — dzejolī „Vēsture" Veldre rezignēts saka:

Viss ātri aiziet mūža steigās.
Viss gaist kā rieta spīdums sārts.
Un viss, kas zudis, paliek beigās
Uz pergāmenta pelēks vārds.

Bet aiz pergāmentiem viņš spēj saskatīt arī citu dzīvi, dzīvi, kurā figurē dzīvs kauls, dzīva miesa; dzīvi, ko no paaudzes uz paaudzi nodod kā degošu, svēti sargājamu lāpu tēvi dēliem; dzīvi, kur katram rudenim seko savs pavasaris. Un pāri laikiem skatīdamies, Veldre saka:

Es redzu spīdam zeltrudeni,
Un tālu maiju sirds man jūt.
Nekas nav tāls, nekas nav zudis,
Kaut visi mūži bojā iet.
Gail manu senču skati rudi
Un pelēkzaļgani mazliet.

Gail senču skati acīs manās
Un dzīves alkst, lai esmu kur,
Un senču asins bangošanās
Man sirdi mūža trauksmē tur.

Ai vēsture un aizvēsture,
Jūs manī esat, es — iekš jums.
Un projām aizbēgtu lai kur es,
Ir jūsu viss mans dzīvojums.

Bet vissiltāk Veldrem iemirdzas acs, veroties nākotnē. Dzejolī „Mirušo pieminēšana" viņš to liecina šādiem vārdiem:

Un kad es griežos atpakaļi
Uz turieni, kur bij mans mūžs,
Tad sajūtu, cik sparā vaļi
No nākamības vēji pūš.

Varbūt tie nav idilliski, silti vēji. Bet latvieši visos laikos skatījušies nākotnei acīs droši, dzīvespriecīgi, tāpēc Veldre kādu no saviem jaunākajiem dzejoļiem nobeidz ar šiem drosmes un nemiera vārdiem:

Ardievu, miers un būda!
Labdien, tu tālais vējš!

Apskati un recenzijas

Latvijas vēstures institūts izsludina starptautisku sacensību darbam Latvijas vēsturē par tematu:

«Latviešu valstis 12. un 13. gadsimtenī».

Sacensības noteikumi: 1) darbam jābūt zinātniskam pētījumam, ne mazākam par 10 iespiedloksnēm; 2) darbs jāraksta latviešu vai vienā no starptautiskos kongresos lietojamām valodām; 3) darbs jāiesniedz līdz 1938. g. 1. janvārim Latvijas vēstures institūtam; 4) institūts izsniegs Ls 1.000,— lielu prēmiju par darbu, ko atzīs par godalgojamu; 5) institūts patur tiesības prēmiju dalīt.

Auseklа rakstu izlase. Jāņa Lapiņa redakcijā. P./S. «Zemnieka Domas» izdevums, Rīgā, 1936. g., 320 lp.

Šogad ikviens atvaļināts mūsu armijas karavīrs pēc dienesta Tēvzemei braucot uz savām mājām saņēma līdzi Ausekļa rakstu izlasi. Šis vērtīgais pasākums — iepludināt tautā labas grāmatas — varēja rasties tikai pēc 15. maija pārvērtībām. Ar mūsu kara ministra ģenerāļa J. Baloža gādību ikviens karavīrs pie atvaļināšanas saņem līdzi labas grāmatas. Tanīs ir ierakstīts — līdz ar novēlējumu no daļas priekšnieka, augstākās priekšniecības — no Valsts Prezidenta līdz daļas pr-kam — fotografijas un īsa tās karaspēka daļas vēsture, kurā atvaļinātais dienējis. Lai smeļas no Ausekļa darbiem ikviens lasītājs to dedzību, ar kādu dzejnieks mīlējis un godinājis savu Tēvzemi un iemieso šo dedzību savā ikdienas darbā, tad mūžam gaiša un stalta Latvijā pacelsies Ausekļa pravietīgi skatītā Gaismas pils. Lai šo grāmatu ikviens bijušais savas Tēvzemes sargs tur mājās goda vietā, jo tā ir gaišs apliecinājums par izpildīto pienākumu pret Tēvzemi un, reizē ar to, kvēls aicinājums būt vienmēr modrība par savas Tēvzemes brīvību un laimi un atgādinājums par nesaraujamām saitēm, kas to vieno ar tiem, kuŗi pēc viņa izpilda dienestu Tēvzemei!

F. E.

Pēteris Ērmanis. **Kāpnes.** Dzejas un dzejojumi 1923—1936. Grāmatu apgādniecības A.Gulbis izdevums, Rīgā, 143 lp.

It kā nemanot aizslīdējuši 25 gadi kopš klusais rakstnieks un dzejnieks sācis rādīt atklātībai savus darbus. Tā paskopi, pa ilgāku laiku, parādās pa kādam darbam, dzejai, kritikai, apcerējumam un tā visus šos gadus. Bet nenoliedzams ir viens, — viss, ko Ērmanis rādījis atklātībai, ir bijis nemitīgs kāpiens uz augšu, pretim dailei un pilnībai. Tādas ir arī šis «Kāpnes», kuŗas dzejnieks pa ilgiem gadiem cēlis, lai aizsniegtu to gaišumu, par kuŗu viņam stāsta vecā liepa (Pie kokiem, 92. lp.).

Krājumā lielāks skaits dzeju. Tās sadalītas četrās nodaļās, kuŗas veltītas sievietei, dzīvībai un mieram, izjūtām un atziņām un dažām sejām. Pēdējā nodaļā viena dzeja — pati pēdējā — veltīta grāmatām un grāmatniekiem un pēdējo rindu šai dzejā var pilnā mērā uzskatīt arī par Ērmaņa atziņu atziņu: «Mīt dziļa, dziļa laime grāmatās!» Pie šīs laimes, pie dziļās laimes, kāda rodama grāmatās, dzejnieks arī visus šos gadus turējies. Tomēr dzejnieks mīl dzīvību, mīl kustību un vairās no sastingušām formām un mīlot grāmatas, tas nav atrāvies no dzīves. Jūtams, ka dzejnieks prot skatīt un dziļi ieskatīties dzīvē un tamdēļ arī grāmatas viņam nav sausas stāstītājas vien, bet gan klusi, patiesi draugi, kuŗi tikai sev tuvam cilvēkam atklāj savas dvēseles un jūtas. Dziļi īpatns dzejniekam ir viņam piemītošais žēlums un, līdz ar to, vienkāršs un patiess sirdssiltums. Tas jaužams tepat vai ik dzejā arī šinī krājumā. Par šo žēlumu dzejniekam ir reti jauks, kā vizošs dārgakmentiņš, dzejolis, kuŗā viņš dzied par mierīgo žēlumu, kuŗš ir par visiem «...cilvēkiem un dzīvi, par tiem, kas smaidot sapņo, par tiem, kas nīst un kaŗo...» Šo žēlumu dzejnieks redz kā zelta vizumu «...kas deg aiz klusām pļavām... tik svēts, tik liegs, tik mīlīgs...» (Žēlums, 81. lp.) un šī zelta vizuma vītenīši vijas arī tad, kad dzejnieks tagadni ar seno mēro (96. lp.) un jūt, ka «...dabas miers un nemiers saprotas». (Nakti, 32. lp.).

Dzejas draugiem un dzejnieka cienītājiem šī būs tīkama grāmata.

R. Osis.

Jaunības apcirkņi. Grāmatu apgādniecības A. Gulbis izdevums.

Grāmatu apgādniecība A. Gulbis uzsākusi teicamu darbu izdodot grāmatu seriju, kuŗa domāta mūsu jaunajai paaudzei. Populārā izdevniecība un grāmatu sērijas rediģētājs paidagogs Arvīds Drāvnieks ļauj mums cerēt, ka ar šo pasākumu būs aizpildīts visai jūtamais robs pēc lētas un labas grāmatas mūsu jauniešiem. Ik grāmatiņa maksā Ls 0,50, bet pasūtot 6 grāmatas jāmaksā tikai Ls 2,50.

Mums piesūtītas divas grāmatas. Vienā Jānis Jaunsudrabiņš — **Mazie pilsētnieki** — pastāsta vairākos stāstiņos dažādus notikumus. Te mēs lasām par diviem nebēdņiem, kuŗi par neatļautu pankšķiņu cilāšanu dabūn visādi izskrieties kā zaķi pa lauku bēgdami no soda, te atkal stāstiņš par Valdi un Ringoldu, kā tie ceļojuši uz aerodromu lidmašīnas skatīties. Tepat vai visos stāstiņos pavīd pa mazai, jaukai dabas glezniņai, sevišķi no Daugavas un tās gleznainiem Pļaviņu un Kokneses krastiem. Humora caurausti, šie mazie stāstiņi sniedz spilgtas ainas no mazo īpatnās dzīves un pasaules uztveres, kas sevišķi izceļas pēdējā stāstiņā par Sūniņu bērnu Ziemassvētku eglīti, tās ābolu pazušanu un dīvaino notikumu ar eglītes konfektēm.

Otrā grāmatiņā — **Tēvzemei un brīvībai** — Kārlis Rabacs stāsta par mūsu sentēvu varonību un viņu cīņām ar ie-

brucējiem. Te sevišķi izceļas ķēniņa Nameja ciņu apraksti. Atzīstamā kārtā brīvības cīņu stāstos autors sniedzis arī aprakstu par zemnieku sacelšanos 1802. gadā Kaugurmuižā un Kokmuižā un par 1841. gada Jaunbebru nemieriem. Sevišķi spēcīgs ir autora citāts par nemiernieku Viļumu Preisu, kuŗa varonīgo izturību viņš salīdzina ar senā ķēniņa Tālivalža lepno drosmi. Tāpat koncentrēti un tomēr izteiksmīgi autors sniedz aprakstus par latvju strēlniekiem un Latvijas atbrīvošanas cīņām. Reti spēcīgs un spraigs ir Biržu kaujas apraksts, kuŗā mēs lasām par divu sēļu zēnu — A. Rupmeja un Ed. Kupča varonību un drosmi, ar kādu šie zēni ņēmuši dalību kaujā par savas Tēvzemes laimi un brīvību.

Abas grāmatiņas silti ieteicam mūsu pamatskolas jaunatnei, bet tās ar interesi var izlasīt arī ikviens labas grāmatas cienītājs. —s.

Valkas - Valmieras semināristu atmiņas.

Nesen iznākušas divas grāmatas — **Valmieras (Valkas) skolotāju semināra audzēkņi** (semināra bij. audzēkņu biedrības izdevums) un **Valkas-Valmieras skolotāju seminārs** (Grām. apgād. A. Gulbis izdevums). Pirmajā grāmatā sakopotas ziņas par bij. audzēkņiem, sniegti īsi biografiski dati, kā arī ziņas par bij. audzēkņu vēlāko nodarbošanos, piederību u. c. Ievietotas arī bij. semināra direktoru un skolotāju ģīmetnes. Otro grāmatu sarakstījis Izglītības min. skolu dep. vicedir. Kārlis Ozoliņš, kuŗš pats bijis semināra audzēknis no 1898.—1901. gadam. Tanī, bez semināra chronikas, paidagoģiskā personāla dzīves aprakstiem u. c. ziņām, sniegts interesants raksts par semināra audzēkņiem un viņu dzīvi seminārā. Valkas - Valmieras skolotāju semināra mācījušies vairāki mūsu rakstnieki un dzejnieki, kā: Ant. Austriņš, J. Ezeriņš, Fr. Bārda, J. Dievkociņš, kaŗavīri — ģen. Dannebergs, plkv. Plūcis, pl-l. Hartmanis, p.-l. Vēliņš u. c., kā arī daži redzami igauņu darbinieki — nel. ministrs Seljamā un ģen. Sōts.

Kamēr pirmā grāmata vairāk interesēs bij. audzēkņus, tikmēr otrā dod plašu ieskatu semināra dzīvē un laba sastādījuma dēļ var noderēt par labu paraugu līdzīgiem darbiem. —s.

Gustavs Frensens. **Jerns Ūls.** Romāns. Valtera un Rapas akc. sab. izdevums. 1936. g., 370 lp.

Frīzu māršas un gēstes mums gan liekas svešas, bet izlasot Gustava Frensena romānu par viņu iemītnieku dzīvi, darbu un tieksmēm, mēs samanām daudz kopīga ar mūsu piejūras ļaužu dzīvi. Gustavs Frensens ilgus gadus nodzīvojis šai īpatnā apgabalā un labi pazīst un izprot turienes dzīvi, kas dara viņa romānu patiesu un pievilcīgu. Tā ir dzīve, kuŗas pieredzes aploks nesniedzas daudz tālāk par dzimtā ciema robežām un kad šī ciema ļaudis dodas kaŗā pret Franciju (romānā aprakstītas arī dažas epizodes no vācu - franču kaŗa 1870. gadā, sevišķi Grāvelotes kauja), tad tikai viņi sāk atskārst pasaules lielumu, jo līdz tam viņiem Francija šķitusi esam tepat aiz viņu tuvākās apkārtnes. Tie ir ļaudis ar pirmatnēji stipriem raksturiem, kuŗu dvēselēs gan mīt šīs zemes bērnu kaislības un tumšās dziņas, bet viņiem ir spēks tās arī savaldīt. Sevišķi interesants ir romāna varonis Jerns Ūls, kuŗš sācis smagi strādāt jau no bērnības. Darbs iemiesojies viņā pašā un padarījis to agrā jaunībā nopietnu un īpatni smagu. Bet darbs šķīstījis no dzīves sārņiem Jerna Ūla dvēseli un viņš paliek uzticīgs darbam un sev visu mūžu. Interesantas un dziļi īpatnas ir arī pārējās romāna personas. Romānā mēs saskatām arī seno notikumu atstātās pēdas. Tā Frensena citētais mācītājs Petrus Momme Lobedancis pirms 200 gadiem kādā ierakstā piemin seno vendu iebrukumu un vecos apcietinājumus pret vendiem. Vendu (slavu cilts) atliekas vēl tagad dzīvo Vācijā un pazīstami kā Lauzicas slavi.

F. E.

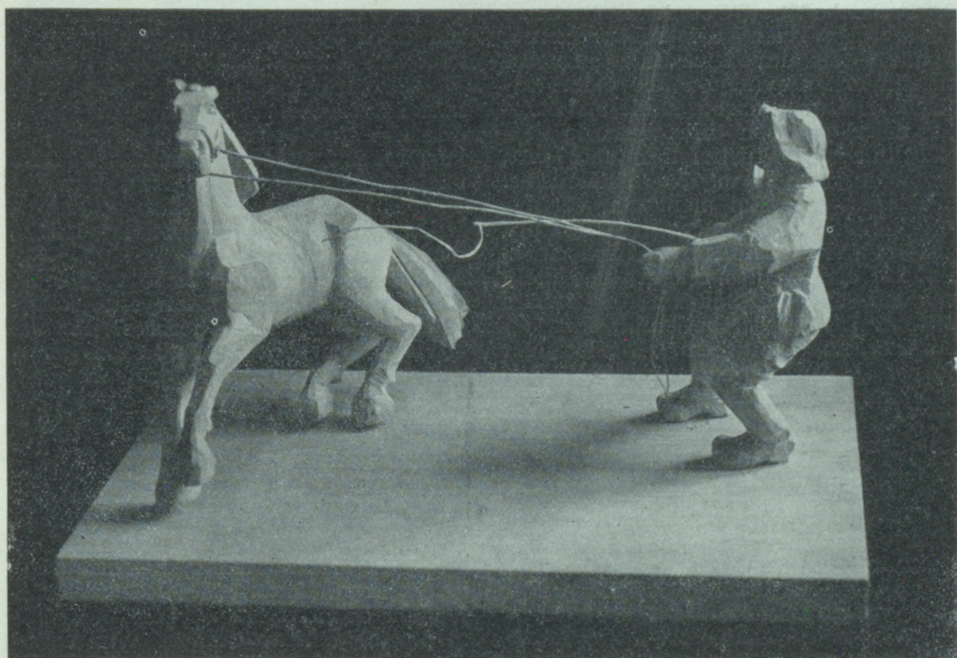
Militārais apskats. 1936. g. 10. num. H. I. — Instruktoru sagatavošana. A. Mauriņš — Autoritātes veidi un tās būtība. Kpt. Balodis — Dažas domas par kaŗa financēšanu. Kpt. P. Lapiņš — SSR militārās rūpniecības rajoni. Plkv.-ltn. Bebris — Kauja apdzīvotās vietās jeb ielu cīņas. Plkv. Krīpens — Piezīmes par grupas kaujas mācībām. Plkv.-ltn. Rapa — Artilerijas jautājumi rotas kaujas apmācībā. A. Mauriņš — Vācu priekšrotas darbība. Ms — Vada granātmetēju problēma. Kpt. Sovers — Artilerijas kaujas šaušanas. Vltn. Juiga — Ballistiskā vēja aplēse. Kpt-ltn. Āboliņš — Neīsto tālumu tabulas 18 mrc. lielgabaliem. Plkv.-ltn. Staltmanis — Municijas patēriņš un ieroču piemērotība mūsdienu kaujas apstākļos. Vox — Gaisa manevri Z.-Amerikas Savienotās Valstīs. Chronika. Bibliografija. Sīkumi.

Kadets. 1936. g. 10. num. Kad. Zāmuelis — Jaunas gaitas sākot. Vltn. Zirnītis — Daži vārdi par audzināšanu armijā. V. K. — Par virsnieku pašizglītību. Kaŗš Čako apgabalā. Kpt. Zilvers — Grupas komandieŗa pienākumi pie atkāpšanās. Kājnieku pavadun prettanku lielgabali. Vilis Andersons — Zemnieka atgriešanās. K. k. Danckops — Atmiņas par Jāņu nakti nometnē. Žānis Klētiņš — 1919. gada 3. oktobris. Ēriks Raisters — Kaŗotāja nāve 1905. gada pavasarī. Humors. Sports. Mūsu dzīve. Māksla. Grāmatu apskate. —si.

«Aizsarga» redakcijai piesūtītas grāmatas: K. Ozoliņš — Valkas-Valmieras skolotāju seminārs 1894.—1919. Leons Slēzaks — Mani kopoti raksti, tulk. J. Pētersons. J. Miesnieks — Siržu asinis, noveles un stāsti. K. Zariņš — Burvja aplī, stāsti un noveles. A. Mežsēts — Baltā kvēle, romāns. Valmieras (Valkas) skolotāju semināra audzēkņi. P. Ērmanis — Kāpnes, dzejas. Indriķa Livonijas chronika, tulk. J. Kripēns. Prof. K. Kundziņš — Ap lielo dzīves mīklu, apcerējumi. J. Jaunsudrabiņš — Neskaties saulē, romāns. Anna Antēne — Mācies aust, rokas grāmata.

Pag. mēnesis Nacionālā un Dailes teātros.

Nacionālais teātris deva iespēju redzēt divas jaukas komēdijas — V. Šekspīra **Vindzoras jautrās sievas»** un R. Blaumaņa **«No saldenās pudeles».** Kamēr pirmā komēdija kļuvusi pasaulslavena un izrādīta vairākkārt vai visos pasaules lielākos teātros un redzējusi arī mūsu zemes tēlotājus iemiesojam savus tipus, tikmēr R. Blaumaņa komēdijai jau pēc pirmās izrādes raka kapu, lai gan nesekmīgi, mūsu pašu zemē kritika. Neapšaubāmi, ka V. Šekspīrs par savām Vindzorietēm nedzirdēja tādus asumus, kādi bija jādzird mūsu R. Blaumanim, jo V. Šekspīrs savu komēdiju sarakstījis it kā uz Anglijas karalienes Elīzabetes vēlēšanos. Varbūt karalienes visvarenais protektorāts arī pieļāva rakstniekam zināmu izteiksmes brīvību, pie kam daži komēdijā sastopamie izteicieni ir sa-

Čigāns dancina zirgu.
L. Dzegūzes kokgriezumu izstādē,

glabājuši savu «sāli» arī vēl līdz šim dienām. Komēdijā dzirkstī īsts, dabīgs spēles prieks un, ja arī viņas saturs nav būvēts architektoniski nemaldīgi, jo jau pats darbības sākums atklāj beigas un atkārtotā dēka zaudē intereses spraigumu, tomēr komēdijā ieaustais spēles ņiprums un bagātīgais tipu birums valdzināt valdzina teātŗus uzņemt šo darbu par jaunu repertuārā. It sevišķi tēlotājus valdzina komēdijas centrālā figūra — mīlētājs, klaidonis, dzērājs un dēkainis sers Džons Falstafs (sastopams arī V. Šekspīra darbā »Indriķis IV«). Šī loma tēlotājam dod plašas iespējas izmantot dažādas rakstura nianses un plašo tēlojuma toņu diapozonu. Ļoti pateicīgas tēlotājiem arī pārējās lomas. Vispāri, V. Šekspīram tipu zīmēšanā bijusi augstākā mērā apdāvināta roka un šos tipus vēl jo tīkamākus dara dziļi tvertā patiesība, rakstura īpatnības un situāciju savijums. Tā, komēdijā visai zīmīgs ir jautro vindzoriešu pāris — Braslas un Pāža kundzes un viņu vīri, sevišķi greizsirdīgais un neticīgais Brasla. Jaunības straujums jauki iekļaujas abos mīlētājos — Fentonā un Annā Pāžs. Muļķība, blēdība, uzpūtība, lielība un citas gluži cilvēciskas īpašības iemiesojas komēdijas pārējos tipos.

Teātŗa tēlotāji lomu apdarēs un priekšnesumos sniedza daudz jauku momentu. Zīmīgākie un interesantākie tipi atveidojās J. Oša Falstafā (sevišķi daudz omulīgas labsirdības), Ž. Katlapa dedzīgā Fentonā, H. Avena slaistīgā precniekā, L. Špīlberģes un Antas Klintes atjautīgo vindzoriešu sievu pārī, N. Melbārdes Annā Pāžs, A. Mīlbreta vientiesī, R. Baltaisvilka viesnīcas saimniekā u. c. Grozāmā skatuve dod gan labas iespējas daudzu ainu rādīšanā, bet vēlamāk šīs pārmaiņas noslēpt ar aizkaru. Krāsainu un atjautīgi spirgtu dekorātīvu tērpu komēdijai pagatavojis V. Valdmanis.

«No saldenās pudeles» gan dzēra J. Osis un ar skābo malku apmierinājās T. Podnieks, bet Podnieka Taukšķis šoreiz bija visu uzmanības centrā. Apdāvinātais un iemīļotais skatuves mākslinieks nosvinēja 9. novembrī savu 40. skatuves darba jubileju. Jubilārs darba gaitās ir bijis viens no tiem māksliniekiem, kuŗi ieliek sevi visu darbā un, līdz ar to, dod arī lielišķus tēlus un spēli. Lai pieminam vēl nesen jubilāra rādīto Ščastļivcevu, kuŗā viņš bija visai zīmīgi un pārliecinoši uztvēris citas tautas rakstnieka zīmēto klaidoni - aktieri. Šādus tēlus jubilārs sniedzis īsti daudz, bet zīmīgākais un tuvākais kā skatītājiem, tā tēlotājiem palicis R. Blaumaņa vecais Taukšķis. Jubilārs rāda viņu tik cilvēcīgi, ka ar savu spēli izviļina kā smiekuls, tā arī skumjas. Tas ir īsts lauku vīriņš — vecais, godīgais un vientiesīgais Taukšķis, kurš netēlo, bet uz skatuves dzīvo īstu dzīvi. Viņš it kā nejūt, ka istabai vienas sienas nav un ka viņā uzmanīgi raugās skatītāji. Patiesi žēl, ka ilgie gadi iedragājuši jubilāra veselību un viņa parādīšanās uz skatuves paliks turpmāk retāka. T. Podnieks ir pelnījis atpūtu, bet neatdarināmā spēle sauktin sauc viņu atpakaļ uz skatuves. Blakus jubilāram īsti blaumaniskutipu un dzidru prieku deva E. Jēkabsone. Jāatzīmē pavisam nepiedienīgās un, šķiet, arī salasītās dekorācijas, kuŗās sevišķi atbaidošs iespaids krāsnij un nevīzīgā darījumā nepārspējamām istabas durvīm. Tādas «namdaŗa» pagatavotas durvis neviens saimnieks neliks pat saimniecības ēkās, kur nu vēl istabā tādai plašai un lielai saimniecībai, kādu to rāda uz skatuves.

Dailes teātris ar A. Grīna drāmu **«Karoga meklētāji»** pavēŗa dziļu un gaišu skatu mūsu tautas pagātnē pirms 134 gadiem. Tai laikā Vidzemes zemniekus saviļņoja vēsts par brīvību un, līdz ar to saistītām, savas zemes īpašuma tiesībām. Kad ilgos apspiestības un pazemojumu gados sakrājies naids laužas uz āru, tas ir tik varens, ka viena novada «nomierināšanai» jāizsauc kaŗaspēks. Tam pretim, kā taisnības iemiesojuma — ķeizara vīriem, iet paļāvīgi latvju zemnieki un šo paļāvību tiem jāmaksā ar savām dzīvībām. Nav šaubu, ka toreiz vēl latvju zemnieks neapzinājās savu lielo spēku, jo tam trūka kopējās tautas vienības idejas spēka. Latvietis vēl meklēja savu karogu — ideju, kas tam dotu spēku iet cīņā un uzvarēt. Šo ideju nojauž stiprākie garā, kāds ir Vīteļu Pēteris, bet arī viņam pietrūkst spēka lielās liesmas — brīvības ugunskura aizdegšanai. Nemiernieku spēku salauž ķeizara kareivju lodes, bet nemiernieku garu neiznīdē ne cietums, nedz tālā Sibirijas tundra. Tas plēnē un kvēlo zem ogļēm un izšaujas varenā liesmā, kad atrasts ir karogs — savas valsts ideja. Valsts ideja dod vienības spēku latvju kaŗotājiem un šis spēks satriec izkurtējušo muižniecību un tās balstītājus.

A. Grīns nav padevies mums naidīgo vēsturnieku māņiem par asaraino un pagalam nevarīgo tautu, par kādu mēdz tēlot latviešus dzimtbūšanas laikos. Nemieri un dumpji liecina citu. Vīri, kas izturēja mocības un palika pie sava, nevarēja būt gļēvuļi. Visniknākos spaidos tie saglabāja savu tautību un drosmīgo domu par atmaksu, kas deva spēkus šo dumpinieku pēcnācējiem augstu pacelt atrasto karogu.

«Karoga meklētāju» dziļi latviskais saturs sniedz arī daudzas pamācības. Mēs redzam nodevību, kuŗa salauž un izjauc labos nodomus, redzam vilcināšanās, šaubu un savu spēku neapziņas ļaunumu, mēs redzam pārsmalcinātības deģenerēšanos blakus trūkuma, nabadzības un bēdu postam. Varens ir smēdes skats, kad zvērojošā ēzē sakarsētās izkaptis Kauguru kalējs pārkaļ bīstamos kauju ieročos. Ikviens latvietis izjutīs, ka žēlās iesāpas sirds, kad Vīteļu Pēteris paklausa lielajam tētiņam un aizmet brīvības cīņas uguni, kuŗu tam sārtā liek dedzināt Zilā kalna koklētājs. Drāma ir labākā, kāda pēdējā laikā redzēta uz mūsu skatuvēm un viņu redzēt vajadzētu pēc iespējas lielākam latviešu skaitam. — Tēlotājos viss Dailes teātŗa ansamblis un Armijas štāba kareivji. Par lielā dalībnieku skaita raitu izkārtojumu, jaukām dekorācijām un kostīmiem silta pateicība nākas režisoram un dekorātoram Jānim Muncim, kuŗa māksliniecisko darbību apskatīja plašākā rakstā R. Kroders «Aizsarga» pag. n-rā. Ar šo izrādi 30. oktobrī, Jānis Muncis atskatījās arī uz 25 skatuves darbā pavadītiem gadiem.

23. novembrī 50 mūža un 30 skatuves darba gadu posms noslēdzās Dailes teātŗa dibinātājam un vienam no mūsu izcilākiem teātŗa un skatuves māksliniekiem — Ed. Smiļģim. Viņa radošais talants un īpatnais tvērums devuši teātŗa mākslas draugiem daudz līksmu brīžu un mākslas prieka.

Par pēdējo Dailes teātŗa novitāti — Alfrēda de Misē komēdiju **«Svečturis»** (tulkojusi Elīna Zālīte) jāatzīmē, ka tās parādīšanās, šķiet, dibināta uz pārpratuma. Jānožēlo tās pūles, kādas ziedotas izvelkot šo pelnīti apputējušo darbu no viņa pelēkās rotas. No galīgas banālitātes to saglāba galvenās lomas tēlotājas — Lilitas Bērziņas jauki graciozā spēle, šarms un mākslinieciski smalkjūtīgā atturība.

R. Osis.

Pagājušais mēnesis Nacionālajā operā. **Elza Žebranska** ir viena no rosīgākajām latvju dziedonēm, un viena no nedaudzām, kas latvju mākslas slavu paudusi tālu pāri dzimtās zemes robežām. Arī tagad māksliniece gatavojas gaŗākam koncertceļojumam uz Krieviju un tālāk uz Vakareiropu, kādēļ 3. novembrī notikušais dziesmu un āriju vakars uzskatāms kā atvadkoncerts.

Mākslinieces balss koša, daiļskanīga, rūpīgi kopta un skolota, ar visai plašu diapazonu, sulīgiem, spožiem, augšējiem toņiem un patīkami tembrētu vidus un zemāko reģistri. Priekšnesums veidots ar lielu smalkjūtību, dziļi izjusts un pārdzīvots. Māksliniece vienādi labi prot iedzīvoties mazās žanra dziesmiņās, kā Martīni «Plaisir d'amour», kā arī plašos, drāmatiska spēka pārpilnos dziedājumos, kā BētHovena «Ah perfido», u. t. t. Vispilnīgāk savas plašās balss teicamās īpašības māksliniece apliecināja Verdi un Rossini operu ārijās. Mazāk pārliecināja liegi liriskie posmi, kur pārāk lēninātie tempi, sevišķi E. Dārziņa dziesmās, brīžiem likās mazliet manierīgi. No latvju autoriem vēl dzirdējām Vītolu, Zālīti un Suchovu. No viņiem vispārliecinošāk izskanēja Zālīša «Teic, kā man tevi paijāt», kuŗu nācās atkārtot. Programmas pēdējā daļā vēl dzirdējām dažus spāņu autorus, kuŗu dienvidnieciski straujais, dzirkstošais temperāments liekas it tuvu mākslinieces psīchei. Publika priekšnesumu uzņēma ļoti atsaucīgi; mūzikāli pavadīja J. Suchovs.

Aleksandra Borodina operas «Kņazs Igoŗs» pirmizrāde 7. novembrī bija pulcējusi reti kuplu skaitu apmeklētāju; visai iepriecinoša parādība, jo tīri mūzikālajā plāksnē šī opera uzskatāma par vienu no vērtīgākajām, kāda vispār parādījusies uz mūsu operas skatuves. Operas sižeta pamatā — krievu tautas leģenda par kņaza Igoŗa nelaimīgo kaŗagājienu pret polovciešiem. Libretists no operas nav izveidojis skatuvisku uzvedumu ar koncentrētu, spraigu drāmatisku darbību, bet palicis uzticīgs episkajam elementam, kamdēļ visai operai vairāk stāstošs raksturs. Operā gandrīz nemaz nav rečitātīvu, toties jo svarīga loma uzticēta koŗiem, kuŗi veidoti ar retu meistarību

un ar samērā vienkāršiem līdzekļiem panāk neizdzēšamu iespaidu. Runājot par šīs operas mūziku visumā, jāsaka, ka viņa nenoliedzami ģeniāla; rakstīta ar varenu, plašu vērienu, reti svaigi un savdabīgi iecerēta, pilna aizraujoša drāmatisma, kā arī mazliet skumja slaviski austrumnieciska lirisma. Operas uvertīra, kuŗa šoreiz gan neatradās operas sākumā, bet kuŗu diriģents Šteimanis novietojis kā simfonisku gleznu starp prologu un pirmo cēlienu, meiteņu koris otrā cēlienā, koris ar orķestri tā paša cēliena noslēgumā, polovciešu dejas ar ļoti īpatnējiem sieviešu koŗa dziedājumiem, viens no ģeniālākajiem koŗiem, kādi vispār kādreiz rakstīti pēdējā cēliena sākumā, — visi tie ir meistardarbi, kādus nenākas bieži sastapt visā plašajā operu literātūrā un kuŗi sen jau iekaŗojuši arī koncertzāli.

Diriģenta jautājums liekas atrisināts ļoti laimīgi. Prof. M. Šteimanis, kuŗš iestudējis un vada šī monumentālā uzveduma mūzikālo daļu, ir ne tikai dziļš un patiess mākslinieks, bet arī diriģents, kuŗš vadījis neskaitāmas krievu operu izrādes, kuŗam krievu mūzikas gars tuvs un saprotams, kādēļ viņš arī reti apgaroti un reljēfi prata pavairot klausītājiem šīs nemirstīgās partitūras neizsmeļamās bagātības. Uzticams līdzgaitnieks viņam bijis koŗmeistars T. Kalniņš.

Operā daudz skatu ar lielu dalībnieku skatu, tomēr bez spraigākas drāmatiskas darbības, kamdēļ režisoram J. Zariņam bijis jāpieliek daudz pūļu, lai nesastingtu šablonā un lētā trafaretā; jo dzīvāks toties operas trešais cēliens ar polovciešu dejām degpunktā.

Mūsu augsti kvalificējamai baleta trupai šīs dejas īsti pa vērienam: kā solisti H. Tangijeva-Birzniece un H. Plūcis, tā arī visi pārējie savu uzdevumu veica ar retu aizrautību un jauneklīgu dzīvesprieku; daži ritmi grupu dejojumos gan mazliet vēl svārstījās, bet, cerams, nākamās izrādēs tas izlīdzināsies. Dejas iestudējis O. Lēmanis.

Visai raksturīgu dekorātīvo ietērpu operai darinājis L. Līberts. Visīpatnākās un izteiksmīgākās trešā cēliena dekorācijas — polovciešu nometne stepē.

Galvenās lomās: kņazs Igoŗs — A. Kaktiņš un Jaroslavna — M. Brechmane-Štengele. Kā tēlojuma, tā arī dziedājuma ziņā mūsu apstākļos grūti iedomāties labākus tēlus par tiem, kādus sniedza šie abi mūsu operas izcilākie solisti. Labs savā lomā kā kņazs Goļicins arī E. Miķelsons. Pārējās lomās: Igoŗa dēls Vladimīrs — T. Matīss, hans Končaks — J. Niedra, viņa meita — A. Līberte-Rebāne, kristīts polovcietis — A. Jēkabsons, komiskais klaidoņu pāris — Skula un Jeroška — A. Kortāns un P. Gailis, Jaroslavnas kalpone — A. Ludiņa un polovciešu meitene — V. Briede.

Noslēgumā daudz aplausu un ziedu.

Svētku koncertam 18. novembrī šogad bija sevišķi svinīga noskaņa. Telpas dekorētas ziediem, zaļumu vītnēm un valsts karogiem tik krāšņi, kā vēl nekad iepriekš. Jūsmīgiem aplausiem apsveikts, publikai pieceļoties, prezidenta ložā ieradās Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis, kaŗa ministrs ģenerālis J. Balodis un ministru prezidenta biedrs M. Skujenieks; valdības ložā — pārējie ministru kabineta locekļi. Koncertā bija ieradušies arī diplomātiskais korpuss, daudz augstāko virsnieku un ierēdņu, redzamu sabiedrisku darbinieku un mākslinieku.

Programma sastādīta cenšoties izcelt sarīkojumam raksturīgo, svinīgi patriotisko noskaņu. Valsts himnai sekoja J. Ķepīša jaundarbs — kantāte korim un orķestrim «Latvietim». Šai diezgan plašajā partitūrā autors uzrāda nenoliedzamu mūzikālitāti, kā arī jau diezgan attīstītu techniku; netrūkst arī vienas otras interesantas domas, tikai atsevišķus fragmentus autors nav saliedējis vienā nedalāmā organiskā vienībā; trūkst arī kāpinājuma, spilgtāka kulminācijas punkta, kamdēļ visumā kantāte atstāj mazliet sadrumstalotu iespaidu. Tālāk H. Lūse nodziedāja L. Garūtas — «Tautai» un Jāņa Mediņa — «Gredzentiņš». Dziesmas izskanēja vokāli koši un pilnskanīgi, bet priekšnesuma ziņā mazliet nervozi, satraukti. Turpinājumā — trīs koŗa dziesmas T. Reitera vadībā. E. Dārziņa vienkāršā, bet dziļi izjustā un apgarotā vīru koŗa dziesma «Mirdzi kā zvaigzne» bija viens no labākiem šī vakara sniegumiem. Viņu nācās atkārtot, kā arī klasiski skaidrās līnijās veidoto J. Vītola «Saules svētki».

V. Dārzina «Rotaļa» sabalsota vijīgi un atjautīgi, tikai šādai draiskai dziesmiņai harmonijas brīžiem šķita pasmagas.

Pēc starpbrīža orķestris atskaņoja Jāz. Mediņa simfonisko tēlojumu «Latvju zeme». Mūzikāli visai iezīmīgi veidota, skanīgi instrumentēta partitūra, jo plaši izmantojot latvju tautas meldijas. Vēl A. Viļumanis nodziedāja Jāņa Mediņa «Birzēm rotāts Gaiziņš» un L. Garūtas — «Kas tie tādi spēka vīri». Noslēgumā koris ar orķestri atskaņoja A. Jurjāna patriotisko kantāti «Līgojiet, līgsmojiet» un J. Kalniņa «Dziesmu brīvai Latvijai».

Pagājušā mēneša beigās Rīgā koncertēja arī viens no tagadnes franču ievērojamākiem vijolniekiem — **Žans Tibo**. Ar savas māksliniecisks personības augsti vērtējamām īpašībām, priekšnesuma noblesi un eleganci, viņš, acīmredzot, rīdzinieku sirdis savaldzinājis jau pagājušā sezonā, kad viņš Rīgā spēlēja pirmo reizi, jo viss plašais operas nams bija galīgi izpārdots. Ja ar klasiski vēso Bēthovena sonāti viņš vēl nepanāca ciešāku kontaktu ar publiku, tad jau ar Mendelsona koncertu un sevišķi ar programmas otro daļu, kuŗa bija veltīta mazākas formas, lielāko tiesu franču autoru darbiem, viņš jau izsauca tādu sajūsmu, ka aplausi nemaz negribēja rimties. Var droši teikt, ka rīdzeniekiem viņš paliks vislabākā atmiņā un turpmāk arvien būs mīļš un gaidīts viesis.

Ļoti mūzikāli un pieklājīgi pavadīja Taso Janopulo. Vold. Upenieks.

Mākslinieku biedrības «Sadarbs» izstāde.

«Sadarba» izstādes mūsu mākslas dzīvē tiek uzskatītas par mākslas līmeni noteicošām, jo «Sadarba» biedri ieņem vadošos posteņus mākslas paidagoģijā un lielākais biedru vairums ietilpst mūsu mākslu reprezentējošā izstādītāju vienībā. Nevienas izstādes mūsu plašā mākslinieku saime nesaņem tik kritiski, kā šīs organizācijas rīkotās. Jo kam ir dots, no tā arī prasa! Visbiežāk dzird pārmetumus, ka organizācijas vecākie biedri neizstādās un ka telpu piepilda ar sveštautiešu nenozīmīgiem zīmējumiem. Šoreiz gan ar maz izņēmumiem, bija piedalījušies visi biedri, kaut vai tik ar vienu darbu — vizītkarti. Nebija arī svešzemnieku, izņemot kādu jaunu debitantu — Michelsonu. «Sadarba» IX izstāde

Akmeņkaltuves pagalmā.
Fr. Roždārza glezna N. M. V. izstādē.

caur to bija kļuvusi viengabalaināka un interesantāka.

Izstādes kodols — nelaiķa tēlnieka prof. Dr. arch. Konstantīna Rončevska vienkopus savāktie tēli un zinātniskie materiāli — nozīmējumi. Veidojot savas ģīmetnes, prof. Rončevskis reālistiskā veidu izteiksmē arvien pateica ko būtisku par tēlojamo cilvēku. Vai nelaiķis tēloja valsts vīrus, vai daiņu krīvu — Krišjāni Baronu, vai kultūras darbiniekus, — visur izpaudās labas novērotāja spējas un pārdomāts un rūpīgs veidojums.

Nelaiķa zinātniskie materiāli pauda to pašu nopietnību un prasmi. Rončevska zinātniskā darbība sākas Rīgas politechniskā institūtā un mākslas skolā, bet noslēdzās Latvijas ūniversitātē un mākslas akadēmijā. Mūsu jaunās paaudzes celtnieku un mākslinieku lielais vairums ir bijuši viņa klausītāji un mācekļi.

Apskatot šo izstādi kataloga kārtībā, kā pirmie jāmin Augusta Annusa darbi — «Cīņa pie vārtiem» (kuŗai XI olimpiādes mākslas izstādē piešķīra uzslavu) un «Vējā», kas izcēlās ar savu krāsainību un valdzinošo noskaņojumu.

Jānis Borkovskis šai izstādei bija devis pasteļiem gleznotu dāmas ģīmetni, kur labi saderēja materiāls un apdare ar tēlojamo personu.

Romas stipendiāts Eduards Kalniņš no Italijas kultūras studijām pagaidām bija parādījis tik vienu kluso dabu — «Jūŗas augļi», pēc kuŗas vēl grūti bija spriest par ceļojuma ieguvumiem. Gaidīsim turpmākos darbus.

Grafiķis Kārlis Krauze toties bija devis grafiku un zīmējumu klēpi. Daudziem asējumiem autors bija izvēlējies tematus no mūsu senatnes un mūsu strēlnieku varoņu gaitām. Kā iespaidīgākos atzīmēšu — «Strēlnieki», «Putenī» un «Pie Cēsīm», (kuŗu pagājušā žurnāla numurā jau reproducējām.).

Prof. Jānis Kuga bija nācis klajā ar iespaidīgu dekorācijas metu Raiņa «Pūt, vējiņi» inscēnējumam. Šajā metā redzējām skaistu skatuves augšdaļas noslēgumu, kam izmantota bija greznā Krustpils sagša.

Lūdolfs Līberts, sadarbodamies ar prof. Fr. Balodi, ir mēģinājis iespiesties mūsu senatnes tumsā un no turienes izcelt mūsu seno varoņu sejas. Šādā noskaņojumā bija gleznots arī diži iecerētais «Vaidelotis». Bez tam vēl jāatzīmē «Vecais zvejnieks», «Jānis Kristītājs» un monotipija «Mājās».

Kārlis Miesnieks bija izstādījis lielu žanru «Dzimtene» (ko lasītāji jau redzēja reproducētu žurnāla pag. n-rā), kurā autors cildināja mūsu darbu un dzīvotspēju. Spēcīgie krāsu pretstati un izteiksmīgās kustības labi izcēla pamatā likto padomu. No Miesnieka šīs izstādes darbiem atzīmēšu arī vēl Dr. A. Bormaņa jkdzes ģīmetni, kur labi bija sakārtoti dekorātīvie pamatlaukumi.

Ar ģīmetnēm bija reprezentējies arī Otomars Nemme. Plašais gleznošanas veids un rotājošā noskaņa valdzināja skatītājus.

Ainavists Arijs Skride bija devis vairākus labi noskaņotus lauku un ūdens skatus, ko atdzīvināja žanra motīvi. Labākie bij — «Baļķu nesēji» un «Kuldīgas tirgus».

Jūlija Straumes paklāji un to meti saistījās vēl ar austrumniecisko veidu pasauli un daži ar vācisko «Jugend» stilu (stilizētās bezdelīgas). Gaidīsim no šī cienījamā meistara sacerējumus latviskā garā.

No Viļa Vasariņa darbiem atmiņā palika viņa «Puķes» ar savu īpatno un veiklo gleznojuma rokrakstu.

Kā pēdējais vēl būtu jāmin Eduards Vītols, kas bija izstādījis 10 akvareļus. Labākie — «Tautu meita», «Rudens ainava» un «Vītoli».

Neatkarīgo Mākslinieku Vienības 32. izstāde.

Par cik «Sadarba» biedri skopi ar darbiem, par tik «Neatkarīgie» — devīgi. 32. izstādē redzējām 225 darbus («Sadarbā» tik 122 darbus), kas, ņemot vērā telpu šaurumu, negātīvi iespaidoja darbu aplūkošanu. Daudzi darbi palika neredzēti (un ne katrreiz tie bija vājākie). Vai šādos gadījumos nevarētu paplašināt parastās izstādes telpas ar lielo priekštelpu?

No šīs kuplās izstādes kā spilgtākie un saistošākie darbi izcēlās Hermaņa Aplociņa abi akvareļi, kur zeltojās mūsu zemes bagātība — labība un atbalsojās arāju darbs.

Skatītāju uzmanību saistīja arī Ernesta Brastiņa izteiksmīgā «Dundagas ragana» un «Kauguru» nemiernieki». Abi šie darbi bija piesātināti ar asu pārdzīvojumu, ar ko labi saderēja asais un brāzmainais gleznošanas rokraksts.

Aci iepriecināja Augusta Dīriķa mazā gleznińa «Saulei rietot», kur redzējām atdzīvojamies Lielauša žanra garu.

Helmuts Markvarts, viens no spējīgākiem N. M. V. gleznotājiem, šajā izstādē bija atsūtījis labi zīmētu ģīmetni un saulainu Vidzemes kalnu ainavu. Abi šie darbi liecināja par šī arāja-gleznotāja izcilām spējām.

Arnolds Naika bija izstādījis daudzus kalumus. Kā skaistākos varētu atzīmēt zeltītos bronzas svečtuŗus ar buŗu laivas emblēmu.

Daudz laba varētu teikt par Aleksandra Petrova laukskatiem. Labais zīmējums, gaisa perspektīva un virsmas apdare (natūrālisma skolas garā) valdzināja Petrova cienītājus. Jaunākie darbi bija — «Pēdējie stari» un «Daugava pie Pļaviņām».

Otrs «Neatkarīgo» čaklākais ainavists Otto Pladers bija devis šai izstādei prāvāko darbu skaitu. Noskaņu un krāsu bagātākās bija — «Rudens», «Pēc ziemas guļas», «Pie Lielvārdes» un «Plosti».

Ernesta Rirdanča jautros zīmējumus nepalaida neapskatījis neviens izstādes apmeklētājs. Neaizmirstami — viņa «Grimētais policijas suns», māksl. K. Miesnieka šaržs un ceļojošā balva buku šāvējiem.

Noskaņu bagātu un krāsaini izjustu Daugavas ainavu bija devis Aleksandrs Strāls.

Pieminami vēl būtu sek. autoru darbi: Emmas Baltmanes labi notonētais peizāžs «Ziema», Artūra Baumaņa «Jūŗa», Arvīda Brastiņa «Vēja māte», Aleksandra Cīruļa dekorātīvi sacerētie «Tīkli jūrmalā», Gvido Dīcmaņa izteiksmīgais «Pūķis», Vilhelma Griķa krāsainā ainava «Vecāķos», Pēteŗa Kundziņa baismīgā «Vētra», Aleksandra Majevska «Uz Mārtiņiem», Brūno Michailova labi sacerētā glezna «Pie akas», Friča Roždārza žanra kompozicija «Akmeņkaltuves pagalmā», Paula Ruba sen. un Haralda Grīna ūdenskrāsu ainavas, nelaiķa Jāņa Saukuma pasaku illūstrācijas, Jāņa Strauta īpatnējā veidā un koloritā gleznotās lauku dzīves ainas, Kārļa Sūniņa veiksmīgi sacerētā «Pasaka», Ernesta Veilanda «Bišu stropi», Ģirta Ārvalda īpatnā koloritā gleznotais «Ganiņš» un «Makšķernieks», Alfrēda Lapukina meistarīgais akvarelis «Vec-Rīgas iela» un Tatjanas Līces telpiski un krāsās izjustās «Dzirnavas».

Māksl. Jēkabs Bīne.

Zvejniekciems.
Pētersona glezna N. M. V. izstādē.

A. Kroders

Mēneša apskats

Uz patiesu, īstu patstāvību.

Valsts Prezidents mūs sauca šogad valsts svētkos, 18. novembrī, valstij ieejot deviņpadsmitā patstāvības gadā. Še nerunāsim par valsts svētkiem un viņu nozīmi, bet gan atzīmēsim un uzsvērsim to programmu, tās virzošās un vadošās domas, kādas savā radio runā tautai izteica Prezidents. Mums tās ir jāzin un jāizprot, lai varētum būt garīgā saskaņā ar valsts vadības idejiskiem nodomiem.

Vispirms Prezidents uzsvēra, ka «tagad ir radīta iespēja sasaukt valsts saimniecisko padomi, un to valdība arī darīs visdrīzākā laikā». Tas kļuvis iespējams pēc tam, kad pagājušā gadā tika nodibinātas un organizētas Amatniecības un Darba kameras, ar ko kameru sistēma — atskaitot vēl Kultūras kameru — būs nobeigta un varēs iesākties visu kameru koporganu darbība vispārīgo valsts jautājumu kārtošanā. Noslēdzot kameru izbūvi, ir jau radīta faktiskā satversme, kuras juridiskais formulējums ir tikai laika jautājums. Tautas līdzdalībai likumdošanā u. c. veida valsts vadības darbībā ar kamerām ir atrasts lietderīgs un pozitīvi radošs veids, jo kameras aiziet līdz pašai tautai, un kameru radītajās vietējās biedrībās godīgā darbā var izaugt vistiešākie tautas pārstāvji. Cik latviska un nacionāla ir mūsu zeme, tik latviska un nacionāla būs viņas patstāvība kamerās.

Un Prezidents tā arī motīvē kameru nozīmi un svaru. «Likumos par četrām arodkamerām izpaužas mūsu jaunā laikmeta svarīgākā tieksme — pašiem uzņemties atbildību par Latvijas likteņu veidošanu, atkratīties no visiem, itin visiem svešajiem ietekmējumiem, paškirt ceļu Latvijai nacionālai, daiļai, varenai.»

Un kad vēl būs nodibināta Kultūras kamera, «tad visās iekšpolītikas nozarēs būs novilktas attīstības līnijas, būs uzzīmēts lielais plāns, pēc kura mēs turpināsim nacionālo celtniecību šī vārda visplašākā nozīmē.»

Bet tad jānāk talkā pašai tautai; un tautas talkai jābūt apzinīgai, zinošai, jo — «pilsoņi paši ir tie, kas saskaņā ar valdības likumiem un norādījumiem paši ceļ jaunās Latvijas ēku.» Lai tas kļūtu iespējams, tad visai tautai jāizprot un jāatzīst jaunās Latvijas lielā programma, jo — «tikai tad, ja visa tauta izprot un atzīst mūsu iekšpolītikas jaunās organizācijas pareizību un piemērotību, tikai tad, ja visa tauta ar sirdi un dvēseli piedalās nacionālā celtniecībā, tikai tad mēs varam spert tālākus soļus un sekmīgi turpināt iesākto ceļu.»

Te atveras liels un plašs uzdevums nacionālās un valstspilsoniskās audzināšanas ziņā.

Bet kas ir lielās programmas īstais saturs? «Kultūras celtniecība ir visplašākais darba lauks, ja to salīdzinām ar polītiku un tautsaimniecību.» Jo, «kultūras celtniecība ir reizē nacionālās vienības visstiprākā saite un svarīgs nacionālās patstāvības uzdevums un attaisnojums.»

Šajā kultūras celtniecībā ietilpst arī tā cīņa cilvēkam pašam ar sevi, par kuru Prezidents runāja 11. novembrī Lāčplēšiem, sacīdams, ka tikai tad būsim sasnieguši patieso, īsto patstāvību, ja būs pareizi izšķirta un atrisināta paša cilvēka augšanas un veidošanās lielā problēma.

Visu to teikt ir bijis Prezidenta nodoms arī valsts svētkos, ar ko viņš uzsver šo problēmu izšķiroši svarīgo nozīmi mūsu valsts dzīvē.

Organizēta polītiskā dzīve; pašu atbildība par Latvijas likteņu veidošanu, atkratoties no visiem svešajiem ietekmējumiem; visas tautas aktīva līdzdalība jaunās, nacionālās programmas atzīšanā un saprašanā; kultūra kā nacionālās Latvijas svarīgākais uzdevums un, beidzot, katra atsevišķa cilvēka izaugšana līdz nacionālam kopdarbam, lūk, nospraustais ceļš, kuru tagad ejam, lai sasniegtu patieso un īsto patstāvību, lai labās un vērtīgās idejas, kas mūs tagad vada darbā, drīz kļūtu par latviešu tautas konkrēto tiešamību.

Brāļu kapi iesvētīti.

Lāčplēšu dienā, 11. novembrī, šogad bija kāds sevišķs notikums, kas 1936. gada 11. novembri dara nozīmīgāku un bagātāku saturā. Šogad šajā dienā iesvētīja Brāļu kapus, «kur katrs krusts, katrs akmenī cirstais tēls un vārds mūs skubināt skubina sajust pateicību, nebeidzamu sirds pateicību pret viņiem, kas cīņās un uzvarās par zemi un valsti ķīlā lika un atdeva savas dzīvības un nu še atdusas zem atbrīvotās dzimtenes zemes svētītām velēnām», kā Brāļu kapos savā runā teica Valsts Prezidents. Ilgajos Brāļu kapu izbūves darbos visa tauta ar tiem saaugusi tādā vienībā, kuru pat formulēt grūti, jo tur kopā saaužas pateicība, zaudējuma sāpes, apbrīnošana, svēta bijība dārgo upuru priekšā un dziļa cienība pret savu valsti, kuras pamatā likti šie dārgie upuri. Brāļu kapi ir tiešām pašas tautas celti, un it kā negribēdama steigties, viņa kapu izbūvi ieildzināja. Bet taisni šis ilgums ir panācis Brāļu kapu pavisam sevišķu mīlēšanu mūsu tautā. Gan, protams, šos kapus mīl to dārgo dzīvību dēļ, kas viņos atdusas mūžīgā mierā, bet celšanas gadi ir mācījuši saprast kā Brāļu kapu ideju, kā viņu māksliniecisko lielumu un dziļumu, tā arī to ideju, par kuras piepildīšanu nāves cīņās gāja tie, kas Brāļu kapos atraduši mieru pēc skaudrām cīņām un kvēlās ticības liesmojuma.

Un sen tie nav vairs vārdi vien, ka Brāļu kapi ir tautas svētnīca, kas dzird

Jaunais Krustpils-Jēkabpils tilts.

visklusākās, vissirsnīgākās un vispilnīgāk pārdzīvotās lūgšanas par viņiem, kas kapos dus, par mūsu zemi un tautu.

Kaŗa ministrs ģenerālis Jānis Balodis, kapos mieru atradušo pavēlnieks bijušās dienās, savā pateicībā Brāļu kapu cēlājiem zīmīgi saka, ka «padarītais darbs nav ikdienišķas izbūves darbs: tas, likdams darītājiem izprast un izteikt latviskā varoņgara nemirstības ideju, tā viņus iekšēji vienojis ar kritušiem cīnītājiem, prasījis skaistākās un cēlākās domas, tīrākās un svētākās jūtas, par kuŗām vēstī akmens tēli un sienas, apstādījumi un ziedi.»

Izteikt latviskā varoņgara nemirstības ideju — ja, tas ir Brāļu kapu visgalvenais nodoms un mērķis, lai nemirstīga mūsu tautā būtu atmiņa par brīvības cīņām, kas deva valsti, atbrīvojot mūsu zemi, un lai nemirstīga būtu varoņu piemiņa tautas atmiņā, tautas lūgšanās un visās viņas nākošo mūžu gaitās.

Diženais darbs nu ir pilnīgi pabeigts un atdots tautai, kuŗa to saņem ar pateicības un svētu jūtu pilnām sirdīm, kā ar dzīviem saaugdama ar Brāļu kapos dusošiem, kuŗu gars klusajās stundās nāk pie kapu apmeklētājiem un viņiem atklāj latviešu zobena uzvaras noslēpumu, lai tas kļūtu zināms visām nākošām paaudzēm, tāpat, kā tagad augošai jaunai paaudzei, kuŗai visciešāk savas gaitas jāsaista ar Brāļu kapiem, tā lielā, mūžīgā satura dēļ, par kuru savas dzīvības atdevuši dusošie brāļi.

Valsts Prezidents pie agronomiem.

Agronomu sanāksmei š. g. 5. novembrī piešķiŗama sevišķa nozīme. Vispirms jau dienas kārtības galvenais jautājums: pirms lauksaimnieki sanāks Rīgā uz Zemnieku dienām, katrā apriņķī notiks atsevišķu apriņķu zemnieku dienas. Tā klūs zināmas valsts vadībai, administrātīvo iestāžu vadītājiem, kā arī sabiedrībai visu apriņķu atsevišķās intereses. Vispirms ar to būs panākts tas, ka valsts vadība varēs labāk un pilnīgāk palīdzēt visur, kur palīdzība vajadzīga. Otrkārt, tas ļoti veicinās tautas vienību, apgabalu vienību, visas zemes vienību. Un daudz vairāk mēs mīlēsim savu dzimteni, kad pazīsim viņu nevien tur, kur viņa skaista, bet ja zināsim arī viņas grūtības un vajadzības. Tas ir viens no jaunās Latvijas ceļiem, kā valsts un tautas vadībai tikt tuvāk vienai pie otras.

Šajā nozīmē agronomisko darbinieku sanāksme ir ļoti svarīga, jo tūdaļ pēc viņas jau sākušās apriņķu zemnieku dienas (Tukumā).

Agronomisko darbinieku sanāksmē ievērojām kādu pavisam jaunu, Latvijas valsts pastāvēšanas laikā nemanītu parādību. Sanāksmē, kuŗa notika Latvijas Ūniversitātes aulā, bez agronomiskiem darbiniekiem piedalījās arī lauksaimniecības zinātņu pārstāvji. Tā tad ir iesākta kāda radoša kopdarbība lauksaimniekiem ar zinātniekiem, kas izvērtīsies nepiedzīvotā radošā vienībā. lai dažos gados mūsu lauksaimnieciskā kultūra sasniegtu tādus augstumus, par kādiem neesam ne sapņojuši. Kad Jelgavas pilī vienkopus strādās Lauksaimniecības kamera, šī lauksaimnieku dzīves un darba pārstāve, ar Lauksaimniecības fakultāti, kuŗa tad būs patstāvīga augstākā mācības iestāde — Lauksaimniecības Akadēmija, — tad šī kopdarbība kļūs pilnīgi organiska un jau nesaraujama. Ko tas varēs dot mūsu praktiskai lauksaimniecībai, to varam tikai iedomāties. Cearm, ka jau tuvākie gadi pierādīs šīs radošās vienības lielo svētību.

Un vēl agronomisko darbinieku sanāksme kļuva svarīga tajā ziņā, ka Valsts Prezidents šiem darbiniekiem nosprauda jaunas un plašas darbības līnijas: «Neiedomājaties, ka jūs esat tikai techniski darbinieki, ka jūs esat agronomijas inženieŗi vai techniķi. Jūs blakus esat arī citu darbu darītāji. Jūs esat jaunā laika, Latvijas patstāvības, mūsu Latvijas idejas nesēji. Jūs nesat sevī ideju un nesat to citiem, un šo ideju izplatāt pa mūsu atjaunoto Latviju, mūsu Latviju.»

Vai tajā pašā runā citā vietā: «Blakus šiem tiešajiem uzdevumiem, jūs, palīdzēdami viņiem (t. i. lauksaimniekiem) saimnieciski, palīdzat kultūras laukā uz priekšu tikt un tai pašā laikā jūs viņiem palīdzat arī politiski uz priekšu tikt.»

Tas agronomiskiem darbiniekiem uzliek svarīgus un ļoti svētīgus pienākumus pret tautu un arī pašiem pret sevi, jo viņiem jāveic liels zināšanu iegūšanas darbs, lai tās sekmīgi varētu izplatīt tautā.

Prof. Dr. A. Tenteļa fonds.

26. novembŗa sēdē ministru kabinets pie Vēstures pētīšanas institūta nodibināja Senvēstures pētīšanas fondu, tam piešķirot attiecīgus līdzekļus. Vecā nepatiesība par mūsu zemes un tautas vēsturi ir jau dabūjusi nāves triecienu un ir iznīcināta uz visiem laikiem. Taču mūsu pētījumi ceļ gaismā vienmēr jaunas vērtības, un Latvija nav ne tuvu tā tumšā zeme, kuŗā vācu ienācēji ienesuši savu kultūru. Mūsu senatne atklājas kā augstas kultūras laiks, ar plašiem sakariem uz rītiem un vakariem jau pirms vācu ienākšanas. Izzināt pilnīgi mūsu senču dzīvi, iespējami pareizā izskatā restaurēt latviešu kultūru, mājas dzīvi, saimniecību u. c. — ir senvēstures uzdevums. Lai šī senatnes pētniecība nestu jo drīzākus augļus un lai atjaunotā Latvija varētu iespējami drīzāk organiskas saites saaust ar aizgājušiem laikiem, šos laikus saredzot cik vien var pilnīgā gaismā, tam nolūkam tagad dibināts prof. Dr. A. Tenteļa fonds. Jo šīm organiskām saitēm ir ārkārtīgi liela nacionāli audzinoša nozīme un tās derīgas arī kā tekošās darbības virzītājas un mēraukla mūsu rīcībai.

Pats par sevi saprotams, ka Senvēstures pētīšanas fonds dibināts arī, lai apliecinātu valsts vadības un tautas cienību sirmajām zinātniekam un audzināšanas darba vadītājam atjaunotā Latvijā, kur vēstures pētīšana iemantojusi tādu goda vietu, salīdzinot ar visām citām zinātnēm un gara darbības nozarēm.

Celtniecības panākumi.

Celtniecības dedzība, kāda tagadējā laikā spārno visu tautu, — pilsētās un laukos, — sāk rādīt vienu konkrētu panākumu pēc otra. Visvairāk iepriecina šī dedzība uz laukiem, kur gandrīz vai katru svētdienu tiek likts pamats vai tiek iesvētīta jau kāda pabeigta skolas, tautas nama vai taml. ēka, kam seko solījumi nevien uzcelt šo ēku, bet to arī izdaiļot, tāpat, kā viņas tuvāko apkārtni.

Rīga rāda tādu celtniecības programmas piepildīšanos, ka dažos nedaudzos gados mūsu sirmā galvaspilsēta būs ieguvusi pavisam citu — daudz latviskāku, daudz nacionālāku seju. Pazūd seno varmācības laiku šaurās celtnes un tumsa, atklājas jauni laukumi, kur gadu simtiem nebija gaisma redzēta. Un veco celtņu vietā paceļsies gaišas, plašas ēkas. 4. decembrī tika likts pamats grandiozās Tiesu pils celšanai, kuŗa gan nepaceļas veco laiku šauro un tumšo ēku atrašanās vietā, bet aizvietos iztrūkstošo skaitli Rīgas celtņu kopskaitā.

Ar lepnumu mēs raugāmies, kur drīzi pacelsies Tiesu pils, gatava iesvētīšanai un tad darbam. Ar lepnumu lasījām Valsts Prezidenta Dr. K. Ulmaņa apsveikumu Tiesu pils pamatakmens iesvētīšanas gadījumā: «Apziņa, ka šī monumentālā celtne būs pirmā, kas ievadīs ceļu uz mūsu sirmās galvas pilsētas architektonisko izdaiļošanu, pilda ar dibinātu lepnumu kā pašu darba darītāju, tā arī visu latvju sirdis un prātus. Jaunais laiks, kas devis garam tiesības un iespēju vadīt mūsu dzīvi, nospraudis arī mūsu celtniecībā jaunus ceļus, kuŗu uzdevums ir paust un liecināt paaudžu paaudzēs, ko latvju tauta, būdama brīva savā zemē, var un spēj veikt, lai padarītu savu nacionālo dzīvi stipru un daiļu.»

«Jaunais laiks, kas devis garam tiesības un iespēju vadīt mūsu dzīvi», — šos zelta burtus lai iekaļam savās sirdīs un prātos. Garam agrāko laiku dēmagoģijas un tumsonības vietā. Un gaiši tas izpaužas arī celtniecībā. Tik gaiši, kā vecās Rīgas tumšos kaktos sāk atkal saule spīdēt.

Bet Tiesu pils nav vienīgā celtne Rīgā. Nerunāsim nemaz par milzīgo celtni, kuŗai tauta nes kopā savus ziedojumus, nerunāsim par Uzvaras laukumu, kuŗam jau saziedoti apmēram 1.350.000 lati, bet arī bez tam jau ceļas Armijas Ekonomiskā veikala lielā celtne, jau tiek spriests un domāts par Valsts bibliotēkas celšanu, pēc kuŗas tiešām ir liela vajadzība.

Bez skaļiem vārdiem, bez deklamācijas un dēmagoģiskiem solījumiem paceļas jaunās, nacionālās Latvijas liecinieki, kas paaudžu paaudzēm stāstīs, ko iespēj vienība, ko iespēj tautas kopdarbs.

Valsts, tauta un skolotājs.

Lieki par to runāt, cik svarīga loma atjaunotā Latvijā ir skolotājam. Jo skolotājs ir tas, kuŗš ar topošo, ar augošo paaudzi ir visvairāk un visciešāk kopā, kuŗš ievada jaunieti pasaulē, dod viņam pasaules skatīšanas viedokli, — vārdu sakot, sagatavo nākošai dzīvei. «Mums ilgi būtu jāmeklē, kur ir vēl darbinieki, kas strādā zem tik lielas un smagas atbildības» Jo skolotājiem uzticēta visa mūsu jaunatne, tā tad — «Skolotājam viņa darbā ir uz-

ticēta arī mūsu tautas nākotnes veidošana.»

Skolotāja loma mūsu tautas jaunāko laiku vēsturē bijusi svarīga. Bet skolotāju tiešās attiecības, viņu tiešos sakarus ar tautu allaž ir traucējuši un kavējuši sveši ļaudis, svešas varas vai svešas domas. Tā bija pārvācošanas laikā, kad skolotājam vajadzēja palikt par zemnieku paklausības iemācītāju; tā bija pārkrievošanas laikos, kad skolotājam vajadzēja iznīdēt «kramolu» no latviešu tautas un mācīt krievu kultūru, līdz ar padevību svešajai Krievijas varai. Un tā tas bija arī pašā jaunākā laikā, kad sākās latviešu pārsociālizēšanās laiks, kuŗu nākošie vēsturnieki, droši vien, ļoti dibināti vedīs sakarā ar pārvācošanu un pārkrievošanu, jo tikai iepriekš jau sajauktās galvās varēja ieperināties šīs sociālistiskās idejas, kuŗām mūsu zemē nebija un nevarēja būt itnekāda pamata. Šis bija tumšākais laiks latviešu skolotāju darbā, atskaitot neilgus periodus, kad audzināšanas darbs varēja iet īsti pareizus ceļus, kaut cīnoties ar dažādām pretestībām un kavēkļiem.

Un, pats par sevi saprotams, ka tikai tagad, pēc 15. maija, skolotāji atkal var «sekot savai tīrai sirds balsij», jo kā audzināšanai vispāri, tā arī nacionālai audzināšanai nav nekādas citas mērauklas, kā spēcīgu, garīgi stipru latviešu izaudzināšana, kuŗi tic savai zemei un viņas nākotnei, un kuŗi ir gatavi par to cīņā iet, ja liktenis to prasīs. Nekādu partiju norādījumu, nekādu mājienu ne no augšas, ne no apakšas skolotājam vairs nav, izņemot lietišķu pieeju viņa darbam.

Ja skolotājs tā ir atbrīvots no tik ļoti nomocošiem izdabāšanas, izlavierēšanas un pielāgošanās žņaugiem, tad viņa enerģija ir atraisītāka, aktīvāka un skaidrāka. Un tauta dibināti sagaida, ka latviešu atbrīvotais skolotājs atkal ies atpakaļ pie tautas, sabiedriskā darbā, kuŗā viņš savā laikā guva tik spožus panākumus. Iet atkal atpakaļ sabiedriskā darbā skolotājus Rīgas pamatskolu skolotāju konferencē sirsnīgi aicināja Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis, lai viņi top par 15. maija ideoloģijas atzinējiem un tālāknesējiem tautā.

Bet skolā visgalvenā kārtā jāpanāk, lai jaunās paaudzes pazīst un mīl savu zemi, lai aug šo paaudžu pašapziņa un arī lepnums uz to, kas mums ir. Jau sākot ar bērniem no mums jāaizdzen prom mazvērtības apziņa, jo tā cilvēkus dara neuzņēmīgus, mazdūšīgus, neizturīgus. Un tad nebūs vērtības apziņas ne tautai, ne arī viņas atsevišķiem locekļiem. Bet tādā gadījumā visas attīstības iespējas mums būtu ņemtas, jo savā apziņā nevērtīga vai arī mazvērtīga tauta nespēj uz priekšu tikt.

Dabīgi, ka viens no labākiem līdzekļiem audzināt latviešu nacionālo pašapziņu, ir latviešu tautas un mūsu zemes vēsture, uz ko Valsts Prezidents arī nemitīgi mūs skubina, pavēstīdams vēsturei daudz lielāku lomu skolā un tautā, kā tas bijis līdz šim.

«Par nākamās paaudzes krietnumu būs gods un slava mūsu skolotājiem», tā Prezidents nobeidza savu uzrunu skolotājiem, un mēs redzam audzinātāju saimi augam līdzi atjaunotai Latvijai, kas ir droša garantija, ka nākamās paaudzes būs krietna darba darītājas, lepnas savā apziņā, karstas ticībā un nesalaužamas savā apņēmībā.

Saimnieciskā rosība un panākumi.

1. Vesela rinda akciju banku un kreditiestāžu, ar Latvijas Kreditbanku, Latvijas Zemnieku Kreditbanku priekšgalā paziņojušas, ka pazemina aktīvo operāciju renšu likmes, sākot ar š. g. 1. novembrī, par $^1/_2$%, uzaicinot visas citas kreditiestādes tam pievienoties. Šis lēmums rāda vispirms saimnieciskās rosības celšanos, kas dod iespēju procentu likmes pazemināt, un rāda arī to, ka kredita laukā vairs nevalda peļņas kāre, bet tautas saimniecības intereses ir izšķiŗošais motīvs, kas vada tagad pastāvošo galveno kreditiestāžu rīcību.

2. Tālāk, runājot par saimnieciskās dzīves jautājumiem, jāapstājas pie finanču ministra Ēķa runas Tirdzniecības - Rūpniecības kameras pilnsapulcē š. g. 16. novembrī. Vispirms viņš runāja par svarīgo valūtas reformu, kad latu pielīdzināja angļu mārciņai. Tas bija ļoti svarīgs notikums, un vareja radīt visneparedzamākās sekas, ja mums nebūtu stabilas un stingras valdības, kas reformu izvedusi bez kādiem satricinājumiem, panezdama arī upuŗus, kas tādā gadījumā nav novēršami, jo prasa no valsts kases prāvus līdzekļus kā zaudējot no muitas pazeminājumiem, kas nāca pēc reformas, tā arī maksājot ārzemēs par dažām precēm dārgāk, kā pirms tam. Bet ar muitas pazeminājumiem, importa un valūtas ierobežojumu pakāpenisku atvieglošanu ir panākts, ka cenu līmenis palicis negrozīts. Bet bez šīs cenu līmeņa nemainīšanās nemaz nebūtu iespējama kursa izlīdzināšana, sevišķi attiecībā uz eksportu, kuŗam šī izlīdzināšana visvairāk bija vajadzīga. Rezultāts: ārējās tirdzniecības aktīvitāte aug, un šogad šo bilanci varēs noslēgt ar labu aktīvu.

Blakus tam tiek gādāts, lai rūpniecībai būtu pieejama lēta elektriskā enerģija, kas būs jāatrisina Ķeguma spēkstacijai; tiek gādāts arī, lai rūpniecības ražojumi kļūtu lētāki un labāki kvalitātē.

Tirdzniecībā iespējama arī valsts līdzdarbība, piem., lai koncentrētu un rēgulētu plaša patēriņa izejvielu un jēlvielu piegādi, kur privātsaimniecība nespēj šādu piegādi labi nokārtot. Tādam nolūkam tad dibinātas jauktās akciju sabiedrības.

Kreditsaimniecībā vērojama nacionālā kapitāla koncentrācija. Agrāk latviešu rokās bija tikai 18 proc. no Latvijā ieguldītā komerciālā kapitāla, bet tagad jau 84 proc. līdz ar ko pilnīgi atjaunojusies noguldītāju uzticība kreditiestādēm, un šie noguldījumi 1 gada laikā auguši par 20,3 proc., sasniedzot augstāko jebkad atzīmēto līmeni.

Ar aktīvitātes pieaugumu visās mūsu saimniecības nozarēs dabīgi pieaudzis arī visas tautas ienākums. 1934. gadā tas bija 960,6 milj. latu, bet 1935. gadā jau 980,9 milj. ls. Tekošā gadā tā pārsniegs 1 miljardu. Bet dzīves dārdzība, kaut tautas ienākums vairojies, nav cēlusies, dažām iedzīvotāju grupām pat pazeminājusies. Šī ienākuma pieaugšana labu iespaidu atstājusi uz valsts budžeta izpildīšanos, jo 1935.-1936. gads noslēgts ar 4 milj. ls atlikumu, pirmo reiz kopš ilgāka laika.

Jaunu nodokļu un nodevu nebūs, gan paredzami nodokļu pazeminājumi.

Un finanču ministrs savu runu noslēdz tādiem vārdiem: «Pēdējā gadā veikts neatlaidīgs, plānveidīgs un koncentrēts darbs mūsu saimniecīskās dzīves atveseļošanai un nostādīšanai uz drošiem pamatiem. Šis darbs bijis panākumiem vaiņagots. Bet tas nedod

Viena no Rīgas pārveidošanas ainām.

Būvdarbi pie Ķeguma.

iemeslu apmierināties ar līdzšinējiem sasniegumiem. Vēl ārkārtīgi daudz darba stāv priekšā, lai Latvijas tautsaimniecība tiešām kļūtu tāda, kādai arī Latvijai jākļūst: latviskai, daiļai, stiprai, neatkarīgai un varenai!»

Šie valsts saimnieciskās dzīves vadītāja autoritātīvie vārdi mums rāda, kurp iet mūsu saimniecība. Un mēs varam būt vairāk kā apmierināti: tautas bagātība aug; dzīves dārdzība neceļas; nodokļi mazināsies; ārējā tirdzniecībā gūstam panākumus un darījumus noslēdzam ar aktīvu; visa dzīve uzrāda augošu un labklājību veicinošu tendenci.

To pašu finanču ministrs apliecināja arī Amatniecības kameras pilnsapulcē: visās nozarēs jauna rosība un ierosme.

Vesels apgabals pieslēgts saimnieciskai rosībai.

Kas pazina sēļu zemi, tam nebija noslēpums, ka šis plašais un lielais apgabals satiksmes ziņā bija ļoti bēdīgā stāvoklī, galvenā kārtā tādēļ, ka pāri Daugavai nebija tilta, kas savienotu Krustpili ar Jēkabpili, sēļu zemes pilsētu. Ilgus gadus augšzemgaļi ir domājuši un cerējuši, ka šis tilts reiz būs. Bet tikai tagad tas kļuva iespējams, tautas ienības un nacionālās valdības laikā. Ar šo tiltu plašais apgabals nu ir pieslēgts visas zemes celtnieciskai un saimnieciskai rosībai, kas citādi bija gandrīz neiespējams, jo kāda rosība var būt, ja neko neatmaksājas vest tirgū, ja neko nevar labi pārdot un iegūt līdzekļus, lai paplašinātu savu saimniecību ar inventāru, ar labierīcībām u. tml.

Tagad ilgu gadu rūpes atņemtas nost. Tilts pāri Daugavai paveŗ gaišākas izredzes sēļu zemei. Viņa tiks ārā no saviem biezajiem siliem, kuŗus tik gleznaini tēlo Aleksandrs Grīns, pats sēlis būdams.

Jau celtniecības ziņā jaunais tilts ir ievērojams sasniegums un ietilpst plašajā nacionālās celtniecības programmā kā viens no sasniegumiem un panākumiem.

Bet tilta galvenā nozīme meklējama saimnieciskās un kultūrālās rosības celšanā, kāda tagad nenovēršami nāks. Vispirms jāatzīmē, ka tagad, kad tilts uzcelts, tagad iedzīvotāji varēs lietot 3 jaunas autobusu līnijas — uz Aknisti, Neretu un Viesīti, kas bez tilta nebūtu bijis iespējams. Otrkārt, ievērojami uzlabosies pasta piegāde, un, treškārt, daudzkārt atvieglota šī apgabala satiksme ar Rīgu, kam visam ir neatsveŗama un gluži neaprēķināma nozīme kultūrālā ziņā.

Lauksaimnieka labā.

1. Uz likuma pamata par Lauksaimniecības kameru sāk pārveidot visas lauku biedrības. Biedrības, kuŗām kultūras organizācijas raksturs, būs jāpārveido par jaunām lauksaimniecības biedrībām, uz kameras likuma pamata. Bet biedrības, kuŗām pamatraksturs ir saimnieciskā darbība, varēs palikt par saimnieciskām, resp. kooperātīvām organizācijām, pārgrozot savu nosaukumu un piemērojot statūtus savai darbībai.

Līdzīgi lauksaimniecības biedrību lietas izšķiŗ kooperātīvu revīzijas padome, kas pastāv pie Tieslietu ministrijas. Padome atzīst, ka pārveidošanas darbs jāizdara steidzamības kārtībā, lai tuvākos 2—3 mēnešos to varētu pabeigt un biedrības varētu sākt strādāt uz jauniem pamatiem.

Šajā sakarā aprobežojamies tikai ar nelielu piezīmi par biedrību pārveidošanas darba gaitu, bet nākošā «Aizsarga» numurā sniegsim plašāku rakstu, speciāli veltītu šim lauku nākošā dzīvē tik svarīgam jautājumam.

2. Zemkopības ministrijā 9. novembrī notika plašāka apspriede, zemkopības ministra J. Birznieka vadībā, speciāli veltīta jautājumam par nepieciešamo labierīcību ievešanu lauku saimniecībās. Vispirms par dzīvojamo saimniecības ēku uzlabošanu, par ūdens piegādi, pirtīm u. t. t. Bija izteiktas arī domas, ka lauksaimnieku izdotie līdzekļi būtu ieslēdzami parādu dzēšanas daļā, kas veicinātu labierīcību ievešanu lauku saimniecībās.

Vienojās drīzumā noskaidrot, kādas līdzekļu summas būtu vajadzīgas, lai šo darbu varētu sekmīgi veikt, lai to varētu ņemt vērā pie nākošā gada budžeta sastādīšanas.

Apspriedē noskaidrojās, ka par vēja motoru ierīkošanu saimniecībās, ūdens piegādei, domā Liepājas kaŗa ostu darbnīcas, kuŗas jau izstrādājušas projektu un maksas aprēķinu.

Pie Lauksaimniecības kameras rajonu agronomiem būtu novietojami meistari-speciālisti, kas lauksaimniekiem varētu palīdzēt labierīcības ievest.

Vispāri nolēma, ka līdz š. g. 15. decembrim jāizstrādā konkrēti priekšlikumi, kā veicināma labierīcību ievešana lauku saimniecībās.

Cik svarīgs šis jautājums un cik liela lauksaimnieku interese saistās pie izstrādājamiem projektiem, par to nav lieki jārunā. Tāpat nav lieki jārunā par to, cik ļoti atdzīvotos rūpniecība un tirdzniecība, ja laimētos atrast piemērotu iespēju labierīcības laukos ievest.

3. Vēl kāds svarīgs jautājums ir Lauksaimniecības kameras uzmanības centrā: kā pacelt lauksaimniecības kultūru pierobežas apgabalos un sabiedriskā ziņā atpakaļ palikušos novados. Mēs visi saprotam, cik svarīgi šie jautājumi un cik vērtīgs būs katrs darbs, ko kamera šajā ziņā darīs, jo visus agrākos Latvijas pastāvēšanas gadus, pirms 15. maija, par šiem jautājumiem tikpat kā nemaz netika domāts. Pagaidām kameras prezidijs nolēmis šajos novados sarīkot priekšlasījumus par lauksaimniecības jautājumiem un arī praktiskus kursus pagaidām 25 vietās Ventspils, Ilūkstes, Ludzas, Daugavpils, Jaunlatgales un Rēzeknes apriņķos.

4. Zemkopības ministrs J. Birznieks, saskaņā ar valdības lēmumu, uzdeva Lauksaimniecības darbu pētīšanas institūtam, starp daudziem citiem, atrast atrisinājumu jautājumam, kā atvieglot un uzlabot transporta darbus lauksaimniecībā. Tagad institūts nācis ar savu atzinumu, ka vecu auto daļu izlietāšana lauksaimnieku darba ratos rada grūtības, bet ka gumijas fabrikas tagad ražo speciālas riepas no īpašas gumijas masas, kas iztur lielu spiedienu, panes skābju un vircas iedarbību, bet mazāk izturīgas pret berzēs radušos siltumu.

Zemkopības ministrs devis rīkojumu institūtam pasūtīt speciālas riepas ar visiem piederumiem dažāda veida un lieluma ratu pagatavošanai. Šādu ratu rentēšanās lielākās saimniecībās pilnīgi iespējama, bez tam tie ietaupīs cilvēku un zirgu darba spēku. Vispāri, ja izdotos pareizi atrisināt transporta darbus, tad būtu iespējams lielā mērā samazināt no ārzemēm ievedamo laukstrādnieku skaitu.

Kā redzam, zemkopības ministrija un Lauksaimniecības kamera nepārtraukti domā par visdažādākiem uzlabojumiem mūsu lauku saimniecībās.

T. Vts

Draudzīgā Somija

6. decembrī somu tauta svinēja savus valsts svētkus un mēneša vidū atzīmēja sava sirmā valsts prezidenta P. Svinhufvūda 75 gadus. Mums attālie, bet draudzīgie ziemeļu kaimiņi var raudzīties ar dibinātu lepnumu uz noieto polītiskās un saimnieciskās patstāvības ceļa posmu. Saimnieciskā krize, kas tik sāpīgi un nesaudzīgi grāvusi Eiropas un citu kontinentu valstu sadzīves pamatus, šķiet, skārusi Somiju visai vieglā veidā. Ja šī zeme īsā laikā atguvusi normālas dzīves ritmu un gaitu visās saimniecības un darba nozarēs, tad tas panākts vienīgi ar somu tautas stipro raksturu un viņas īpatnībām. Somu nacionālā izturība, konservātivisms, taupība, neatlaidība darbā un uzņēmībā, lūk, svētīgie faktori, kas veduši Somiju pie tagadējās labklājības, viņas sociālās un polītiskās labsajūtas. Šīs rakstura īpatnības iet cauri visai somu tautas vēsturei, viņas cīņām ar cietsirdīgo, nepateicīgo dabu un ar svešzemju varām, kas centušās sagrābt viņu zemi, mežu un ūdeņu bagātības. Ar pilnu tiesību varam teikt, ka somu vēsture ir grūta darba un cēlas, patriotiskas izturības varenā himna!

Savā zemes platībā Somija ir kādas 5 reizes lielāka par Latviju, uzturot pie tam trīs ar pus miljonu iedzīvotāju, kuŗu 89 proc. pieder somu, bet 11 proc. — zviedru tautībai. Lielākā daļa zemes klāta mežiem un purviem, kādēļ somu lauksaimnieka dzīve bijusi pilna sūrām darba un cīņu dienām. Viņas iedzīvotāju vairākums pieder tam etniskam nozarojumam, kuŗu speciālisti mēdz saukt par somu-ugru rases baltu grupu un kas iekļauj sevī arī igauņus, ingriešus un karēliešus. Somu zemes iekaŗošanu 12. gadsimtā uzsāka zviedri un ienācēju laicīgās un garīgās varas nostiprināšanās, protams, nenotika bez asiņainiem starpgadījumiem un bez somu zemnieku niknās pretošanās. Tomēr zviedru diezgan iecietīgā un liberālā rīcība drīz vien panāca mieru un draudzīgas attiecības abu tautu sadzīvē. Kopš 1372. g. Zviedrija piešķīra somiem tās pašas polītiskās tiesības, brīvības un priekšrocības, kā saviem pavalstniekiem, un somu zemniekiem bija savipārstāvji zviedru parlamentā.

Somijas valsts prezidents un bruņoto spēku augstākais vadonis P. E. Svinhufvūds ar kundzi. (Kā redzams uzņēmumā, Somijas valsts prezidents ir aizsargs-virsseržants un viņa kundze — aizsardze.

Vārdu sakot, abu tautu 700 gadu ilgajā sadzīvē valdīja cieša draudzība un ražena sadarbība, kas turpinājās līdz 18. gadsimta vidum, kad somu intelliģencē sāka atskanēt pirmie saucieni pēc patstāvības, neatkarības un separātisma, kuŗi, diemžēl, nepiepildījās, jo 1809. g. Somija tika pievienota Krievijai. Ilgus gadus krievu režīms Somijā bija visai paciešams un tikai Nikolaja II laikā tas kļuva bargāks un neiecietīgāks, līdz, beidzot, 1917. gada 6. decembrī somi ieguva savu neatkarību un patstāvību. Viņu valsts dzīves pirmos gadus iezīmē niknais iekšējais un ārējais kaŗš ar lielniecismu un tikai 1920. g. Tērbatas mierlīgums izbeidza ieroču cīņu ar Pad. Krieviju un deva Somijai tagadējās valsts robežas.

Tuvums Skandinavijas valstīm, zviedru kultūrālais un vēsturiskais iespaids, kā arī viņu diezgan stiprā minoritāte, gluži dabiskā kārtā sveŗ Somijas polītiskās simpatijas uz Stokholmas pusi, sakarā ar ko viņa pieslējusies tai valstu kopai un grupai, kuŗu mēdz dēvēt par «ziemeļu bloku» un kuŗā tā tad ietilpst Zviedrija, Norveģija, Dānija un Somija.

Somija pieder pie nedaudzām Eiropas valstīm, kas jau labu laiku kā pilnīgi pārvarējusi saimniecisko krizi: dzīves dārdzība tur zema, eksporta rosība liela, bezdarbnieku gandrīz kā nemaz un somu rūpniecības uzņēmumi strādā ar iepriecinošām dividendēm.

Latviju saista ar Somiju dziļas simpatijas, tā kā abu tautu kultūrālās mākslas un intellektuālās tuvināšanās darbs sniedzas jau priekškaŗa laiku posmos. Tikai saimnieciskie sakari nav visai dziļi un šis apstāklis izskaidrojams ar to, ka pa lielākai daļai abās šais zemēs tiek ražotas gandrīz vienas un tās pašas preces. Neraugoties tomēr uz to, Somija mums ir mīļa un tuva savas augstās kultūras, savu kvēlo brīvības centienu un sava spraigā darba prieka ziņā!

Somu tautas un Somijas valsts dzīvē ļoti ievērojama loma piekrīt Somijas aizsargu organizācijas (Suojeluskunta) jeb civīlai gvardei, kuŗas augstākais vadonis ir valsts prezidents un kuŗas rindās sastāv pāri par 100.000 dalībnieku. Somijā aizsargu idejas un organizācijas sākumi sniedzas tālu vēsturē, tautas atkarības laikos, un izcilus nopelni ir Somijas aizsargiem brīvības cīņās. Valsts neatkarības svētku dienā sveicam mums draudzīgās somu tautas brīvības un patstāvības drošos sargus!

T. Veicherts

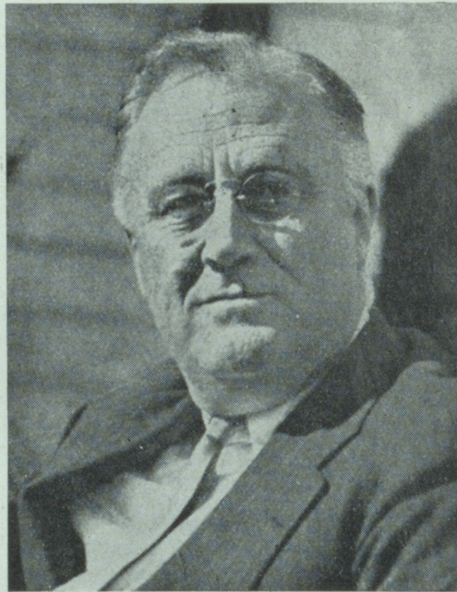
Mēneša apskats

Drīz vien pēc Italijas ārlietu ministra grāfa Čāno viesošanās Berlīnē, kur, starp citu, itaļi saņēma Abesinijas aneksijas oficiālu atzīšanu no vācu puses, Vīnē notikās novembŗa mēneša pirmajā pusē, Austrijas, Ungārijas un Italijas ārlietu ministru konference. Šīs konferences programmā plaši pārrunāts jautājums par aprādīto triju valstu kopējo, saskaņoto cīņu ar komūnismu kā iekšējās, tā arī ārējās politikas plāksnē. Sakarā ar to tika uzsvērts, ka Austrijas, Ungārijas un Italijas savienībai jātopot par savā ziņā tiltu un vienotāju saiti starp tām Viduseiropas valstīm, kas apņēmušās aktīvi apkaŗot 3. internacionāles ietekmes un aliances mūsdienu starptautiskā dzīvē un diplomātijā. Tas apstāklis, ka vācu pārstāvjiem bijuši informātīvi sakari ar Vīnes sanāksmi un ņemot vērā politiskās un ideoloģiskās simpatijas, kas vieno Romu, Budapeštu un Vīni ar Berlīni, vedina uz domām, ka šo valstu kopdarbības saites tagad ir vēl vairāk un ciešāk nostiprinājušās. Sakarā ar to angļu un franču laikraksti runāja pat par priekškaŗa gadu trejsavienības atdzimšanas un atjaunošanas iespējamību. Ja arī formāli un oficiāli šāds Viduseiropas autoritāro valstu bloks nav nodibinājies, tad idejiskie pamati līdzīgai grupai jau ir likti un nostiprināti.

Viens no Vīnes konferences skaļākiem rezultātiem, ko guvuši itaļi, ir Austrijas un Ungārijas valdību lēmums atzīt Italijas iekaŗojumus Austrumafrikā. Šis apstāklis nevarēja sagādāt lielu pārsteigumu, vērā ņemot, ka saimniecisko sankciju laikā Austrija un Ungārija jau ieturēja zināmu atturību šai politikā, un Italijas tirdznieciskā blokādē neņēma nekādu dalību. Tagad, ar Abesinijas aneksijas atzīšanu minētās valstis cer saņemt zināmas saimnieciskās priekšrocības Abesinijas turpmākās ekspluātācijas laukā un darbā. Bez tam vēl atzīmējams Vīnes konferences lēmums, kas atzīst Austrijas un Ungārijas vienlīdzību bruņošanās laukā. Bet jāsaka, ka šis ir tikai principiāls lēmums, bez kādām praktiskām sekām, vismaz šimbrīžam, jo kā Austrija, tā arī Ungārija, acīmredzot, grib izvairīties no «notikušo faktu» politikas un no līgumu vienpusīgas laušanas taktikas, kas pret viņām varētu vērst Franciju, Angliju un Tautu Savienību, no kuŗām tās ir lielā mērā atkarīgas saimnieciski un financiāli.

Dažas dienas pēc Vīnes konferences izbeigšanās, Vācija nāca ar paziņojumu, kas lielā mērā pārsteidza daudzas Eiropas valstis. Un protiet, 14. novembrī Berlīnes valdība pateica, ka viņa atsakās no Versāļas mierlīgumā paredzētā un noteiktā kuģošanas režīma vācu upēs. Šī Versāļas līguma daļa deva citām valstīm zināmas kuģošanas tiesības Elbas, Oderas, Ņemanas, Donavas un Reinas upēs. Savu tagadējo soli vācu oficiālās aprindas sauc par tīri politisku, kas izejot uz suverēnitātes atjaunošanu Vācijas territoriālos ūdeņos. Nav šaubu, ka Berlīnes atteikšanās no Versāļas līguma navigācijas klauzulām uzņemta angļu un franču politiskā presē ļoti atturīgi un pat negātīvi, uzsveŗot, ka līdzīga rīcība ne ar ko neesot attaisnota. Ja Vācija uzskatījusi minētos noteikumus par nesavienojamiem ar savu suverēnitāti, tad grozījumus viņai vajadzējis panākt sarunu ceļā, kā to darījusi Turcijas valdība Dardaneļu jautājumā.

Drīz pēc tam Vācija kopā ar Italiju nāca ar jaunu pārsteigumu, oficiāli atzīstot 18. novembrī Burgosas nacionālistu valdību Spānijā un atsaucot savus diplomātiskos un konsulāros pārstāvjus no Madrides u. c. tā sauc. «sarkanās Spānijas» pilsētām. Savu soli minētās valstis motīvē ar to, ka ģenerāļa Franko kaŗaspēks jau ieņēmis vairāk kā divas trešdaļas no Spānijas territorijas un ka viņa valdība tagad izteicot spāņu tautas vairākuma gribu un centienus, kamēr madridieši atrodoties marksistisko un anarchistisko spēku pilnīgā varā un neesot vairs spējīgi nodrošināt nevien savu pilsoņu, bet arī ārzemnieku dzīvības un mantas neaizkaramību. Šis Vācijas un Italijas žests gan bija gaidāms tuvākā nākotnē, jo grāfa Čāno viesošanās laikā Berlīnē abas valstis deklarēja, ka atzīšot Burgosas valdību tūliņ pēc tam, kad nacionālistu kaŗaspēks būs iegājis Madridē. Tagad nu izrādās, ka viņu atzinums nācis ātrāk, jo spāņu galvas pilsēta arvienu vēl atrodas sarkano varā, kas pretojas uzbrucējiem ar lielu niknumu, sparu un drošsirdību. Madrides iekaŗošana un ieņemšana nu kļūst grūtāka un sarežģītāka, nekā to varēja paredzēt, jo kā laikraksti vēsta, tad turienes cīnītāji un aizstāvji nodrošinājuši sev ārēju atbalstu gan ieroču, gan arī instruktoru ziņā. Kopš ilgāka laika šinī sakarībā min Pad. Krieviju, kuŗa, atteikdamās no neutrālitātes ieturēšanas spāņu lietās, piegādājot madridiešiem plašos apmēros ieročus un municiju. Bez tam pastāv bažas, ka pēc Madrides krišanas kataloņi un spāņu marksisti nenodibina patstāvīgu sarkanās Katalonijas republiku, kas ievērojami varētu apdraudēt Italijas intereses Vidusjūŗā. Tad nu, lūk, lai morāliski iedrošinātu spāņu nacionālistus viņu turpmākā cīņā par Madridi, kā arī lai nodibinātu līdzsvaru starp ārējiem spēkiem spāņu kaŗa un cīņas laukos, Vācija un Italija jau tagad pasteigušās ar Burgosas valdības oficiālu atzīšanu.

No jauna ievēlētais Z.-A. S. V. prezidents Franklins Ŗuzvelts.

Līdz ar to stāvoklis Spānijā kļūst delikātāks un sarežģītāks, kas zināmos apstākļos var novest pie nopietniem un tālejošiem konfliktiem starp tautiskā mērogā. Ģen. Franko, iedrošināts no itaļu un vācu morāliskā atbalsta, jau apņēmies izsludināt Barselonas un citu sarkanās Spānijas ostu blokādi, lai tādā kārtā padarītu neiespējamu marksistu apgādāšanu ar municiju un pārtiku no ārienes. Par ģen. Franko nodomu visvairāk uztraukušies angļi, kas ar viņa reālizēšanu būtu sāpīgi skārti savā prestižā un savas kuģniecības interesēs. Uztraukušies arī sarkanās Spānijas valdības vīri, kas tagad pārcēlušies uz Valensiju. Viņi iesnieguši Tautu saivenībai sūdzību pret Vācijas un Italijas rīcību, kas padziļinot pilsoņu kaŗu Pireneju pussalā un apdraudot arī pārējās Eiropas mieru un drošību.

*

Vakareiropas prese pasvītroti uzsveŗ, ka Spānijas notikumi jo dienas, jo spilgtāk izvēršoties par cīņu starp fašistisko un marksistisko ideoloģiju starptautiskā mērogā un vērienā. Šī cīņa, kaut arī savādākos veidos, pieņēmusies asumā un niknumā kā citās Eiropas daļās, tā arī Āzijā. Un ierosmi minētā duēlī kopš ilgāka laika uzņēmusies Vācija. Tās attiecības ar Pad. Krieviju jau kļuvušas tik saspīlētas, ka pēdējā laikā pat runā par diplomātisko sakaru pārtraukšanas iespējamību starp Berlīni un Maskavu. Notikumi Spānijā, kā arī vācu pilsoņu apcietināšanas Krievijā devušas iemeslu vācu presei uzsākt niknu naida un uzbrukuma kampaņu pret krieviem un pret Kremļa valdību. Arī krievi nepaliek parādā un vēršas pret nacionālsociālistisko Vāciju ar jo skarbiem un kaislīgiem pārmetumiem. Tad, kādā prāvā, kuŗu novembŗa mēneša beigās iztiesāja Novosibirskā, uz nāvi notiesāja arī kādu vācu inženieri, ko apvainoja saimnieciskā sabotāžā un spiegošanā. Kaut gan šo sodu mīkstināja un atvietoja ar katorgu, tomēr viņš ļoti saniknojis vācu sabiedrību un presi, kas prasa diplomātisko sakaru saraušanu ar krieviem un aktīvas cīņas uzsākšanu ar komūnismu.

Maršals Smiglijs - Ridz.

Cīņā ar marksismu Vācija centusies piesaistīt arī Japānu, ar kuŗu viņa panākusi vienošanos par attiecīgā militārpolītiskā līguma noslēgšanu. Pēdējā laikā Japānas valdības aprindās jo stiprākas kļuvušas tendences, kas prasa lielākas vērības piegriešanu cīņai ar komūnismu, kas iespiežoties no Pad. Krievijas kā Ķīnā, tā arī Mandžuko un Korejas apvidos, kuŗu iedzīvotāju nabadzīgie un saimnieciskās krizes nomāktie elementi izrādot visai lielu atsaucību pret 3. internacionāles aģitāciju un propagandu. Tā kā Ķīnas militārā un diplomātiskā pretestība japāņu tālākai ekspansijai Āzijas masīvā kļūst arvienu stiprāka un enerģiskāka, tad Tokijas valdības aprindās ieskata, ka pašreizējos apstākļos būtu jāsavalda un jāierobežo japāņu līdzšinējā imperiālistiskā politika un visa vērība jāpiegriež savas varas konsolidēšanai un nostiprināšanai iekaŗotos apgabalos, kā arī padomju komūnisma ietekmes savaldīšanai Ķīnā. Domājams, ka šie apsvērumi būs pamudinājuši japāņus atsaukties ar zināmu labvēlību uz Berlīnes aicinājumu. Tiesa, japāņi uzsveŗ, ka aprādītais līgums, kas jau parakstīts, neesot vērsts ne pret vienu valsti, bet vienīgi pret komūnismu un marksismu vispāri.

Nav šaubu, ka Vācijas un Japānas savienība un līdz ar to abu šo valstu draudzība ar Italiju, modinājusi nopietnas bažas un dibinātu nervozumu nevien Pad. Krievijā, bet arī Anglijā. Londonas prese uzsveŗ, ka Vācija cenšoties izolēt Pad. Krieviju nevien rietumos un Viduseiropā, bet arī austrumos. Anglija, vēlēdamās līdzsvaru mūsu kontinenta valstu spēku attiecībās un redzēdama, ka opozicija pret Pad. Krieviju tagad kļūst arvienu lielāka un iespaidīgāka, gluži dabiskā kārtā cenšas rast pretsvaru Tokijas, Berlīnes un Romas blokam Maskavā un Parīzē, lai tuvākā sadarbībā ar krieviem un franciem atsvarotu fašistisko lielvalstu diplomātiskās un politiskās ietekmes pieaugumu Eiropā.

*

Liels un ievērojams notikums novembŗa mēnesī politiskā dzīvē bija Z.-Amerikas Savienoto Valstu prezidenta vēlēšanas, kuŗās spīdošu uzvaru guva līdzšinējais republikas prezidents — Franklins Ruzvelts.

Kā zināms, šim augstajam postenim uz nākošiem 4 gadiem bija izraudzīti divi galvenie kandidāti — no dēmokratu partijas Ruzvelts, bet no republikāņiem Lendons. Kopš dažiem mēnešiem norisinājās sīva cīņa starp abiem minēto lielo partiju izredzētiem vadoņiem, bet šī cīņa un sacensība tomēr bija ļoti pieklājīga, džentlmeniska un noritēja vienīgi politisko principu robežās. Bet bez visa tā viņu spēki un aizmugures samēri nebija vienādi. Republikāņu partija, kas izteic un pārstāv amerikāņu lielrūpnieku un lielfinansistu centienus jeb, kā viņu pretinieki saka, — kādu 200 plutokrātu ģimeņu prasības, — bija zaudējusi uzticību un simpatijas plašajās tautas masās, kas tai uzkrāva vainu par pēdējo gadu drausmīgo saimniecisko krizi un dēpresiju. Bet ar laiku republikāņi prata apvienot zem sava karoga daudzus, kas bija nemierā un jutās aizkarti no Ruzvelta reformu gara un viņa kodu sistēmas.

Totiesu Ruzvelts centās uzvest zvaigžņotās republikas dzīvi uz jauna ceļa, laužot amerikāņu liberālisma tradicijas un ievadot Savienotās Valstis disciplīnā un savā ziņā saimnieciskā fašismā. Viņam dziļi simpatizē tautas un sabiedrības plašās masas, kas cietušas no lielrūpniecības oligarchijas patvarībām un kuŗas sevišķi pēdējos laikos spēji aizrauj enerģiskie, diktātoriskie žesti. Ne velti šinī sakarībā viņu mēdz saukt par amerikāņu saimniecības Cēzaru, kuŗa iejaukšanās politiskās un sociālās dzīves regulēšanā, stipri atgādina minēto romiešu vadoni. Ruzvelta darbs arī uzrādījis taustāmus panākumus, sevišķi sākot ar pag. gadu. Tiesa, amerikāņu saimnieciskās un darba dzīves atžirgums nav sasniegts bez upuŗiem, lūzumiem un sīvām cīņām, tā kā šinī ziņā Ruzveltam nācies atdurties uz niknu pretestību gan no politiku, gan atkal no saimniecisko magnātu puses. Daudzas viņa reformas un daudzus viņa likumdošanas aktus apstrīdēja un pat atcēla, bet šo jauninājumu gars joprojām palikās dzīvs, spraigs un ierosinošs amerikāņu tautā. Bija pat brīži, kad viņa paša partijā iestājās nesaskaņas un vairāki dēmokratu līdeŗi mēģināja norobežoties no prezidenta idejām un centieniem, vēršoties pret viņu ar asu un dzēlīgu kritiku. Tomēr šo «atkritēju» balsis nespēja ietekmēt amerikāņu lauksaimniekus un strādniekus, kas savā nospiedošā vairākumā palikuši uzticīgi Ruzvelta nospraustam ceļam, ko spilgti un skaļi pierāda neseno vēlēšanu rezultāti.

Jaunais četrgadīgais mandāts dos Ruzveltam jaunu sparu un enerģiju turpināt Savienoto Valstu saimnieciskās un politiskos dziedniecības darbu. Nav šaubu, ka šo vēlēšanu rezultāti atbalsosies arī Eiropā u. c. kontinentos. Kaut gan Ruzvelts nevarēs lauzt amerikāņu līdzšinējo ārpolitisko kursu, kas joprojām nevēlas saistīties ar Eiropas lietām, strīdiem un likteņiem, tomēr viņa taktika nav tik krasa un stūraina, kā tais laikos, kad Vašingtonas «Baltajā namā» valdīja republikāņu prezidents. Pēdējā laikā saimnieciskā un finansiālā vienošanās starp Savienotām Valstīm un Angliju un Franciju valūtu izlīdzināšanas jautājumā, norāda, ka Ruzvelts nebūt nevēlas norobežoties no Eiropas, bet cenšas rast ceļus saimnieciskai sadarbībai ar «veco pasauli». Šādai raženai un svētīgai kopdarbībai tagad būs nodrošināta daudzsološa nākotne, kas, protams, lielā mērā atvieglinās mūsu kontinenta gaitas uz saimnieciskās labklājības un rosības drīzāku atgūšanu.

Jaunieceltais Latvijas sūtnis Krievijā pltn. Fr. Kociņš.

Artūrs Ķikuts,
vecmeistars slēpošanā

Slēpošanas nozīme aizsargu organizācijā

Skaista ziema ar sniegotiem laukiem, kalniem un piesnigušie dzimtenes meži atkal mūs vilināt vilina nodoties skaistākajam un veselīgākajam ziemas sportam — slēpošanai. Arī jums, aizsargi, kam vistuvāk ir Tēvzemes lauki, jājūt šis ziemas aicinājums. Kas gan spēj pretoties šim skaistās ziemas un mīļās dzimtenes dabas aicinājumam! Tādi nav un nevar būt, kas ar visu sirdi nemīlētu Tēvzemi un viņas skaisto dabu. Tādēļ katram jāklūst slēpotājam šī vārda plašākā un labākā nozīmē. Slēpošanai jātop latvju tautas nacionālam sportam. Un tiešām slēpošana ir tik neatvietojams, vērtīgs un universāls sporta veids, ka visiem, kam rūp mūsu tautas veselība un nākotne, noteikti jārūpējas, lai slēpošanas sports kļūst pilnīgi tautas sports, kā tas ir mūsu ziemeļu kaimiņu valstīs. Šeit lielākais vārds aizsargiem (sevišķi provinces), rādot citiem priekšzīmi un popularizējot un propagandējot slēpošanas sportu visā tautā.

Veselīgam ziemas sportam var nodoties katrā vecumā — jauni un veci, jaunatne un vadošā paaudze. Šeit saskatāma slēpošanas lielā audzināšanas nozīme un vērtība. Slēpju sports lieliski attīsta un norūda mūs fiziski un dod arī lielas garīgas vērtības. Ziemu iepazīstoties ar dzimto zemi, mums lielākas priekšrocības kā vasarā, kad to traucē dabīgi, dažādi, ar pūlēm pārvarami šķēršļi. Bet slēpotāji nepazīst kavēkļus, kā: ceļu trūkumu un kalnus, tādēļ ziemu mēs, slēpotāji, varam pilnīgāk baudīt skaistos dabas skatus, kas vasaru nav pieejami un tādējādi mācoties pazīt tuvāk Tēvzemes skaisto dabu. Slēpošana attīsta drosmi, pašpaļāvību uz saviem spēkiem, neatlaidību, izturību, kas ļoti nepieciešami katram Tēvijas sargam sabiedriskā un ikdienas darbā. Nav dabīgi, ka provincē slēpotāju skaits mazāks kā pilsētās, jo tieši laukos ir lielākas priekšrocības slēpošanai. Pirmkārt, ziemā ir vairāk laika, lai nodotos slēpošanai un, otrkārt, jūs slēpot variet sākt jau aiz mājas sliekšņa, kurpretī pilsētniekiem jāmēro daudz kilometru, lai tiktu uz slēpēm. Slēpošanai ir arī p r a k t i s k a nozīme ikdienas dzīvē, jo slēpes ir un tām jābūt par ērtāko un labāko satiksmes līdzekli uz laukiem ziemā. — Slēpošanas sports vieno un tuvina lauku iedzīvotājus ar pilsētniekiem. Šeit kā labs un apsveicams pasākums ir tūristu - slēpotāju vilciena izbraukumi uz Latvijas skaistākām slēpošanas vietām. Lielais ziemas tūristu skaits izbraucienos jau lieku reizi liecina, ka slēpošanas sportam pieder nākotne. Tūristu izbraukumi uz laukiem ir arī propaganda ziemas sportam laukos. Aizsargu štābs ir daudz strādājis slēpošanas sporta attīstības labā un vēl ir daudz kas darāms, bet ejot vienoti šai darbā, ar kopējiem spēkiem ir vieglāk sasniegt sprausto mērķi. Aizsargu slēpošanas sacīkstes, kas šogad ir ļoti labi noorganizētas, ir jau lieliska slēpošanas sporta propaganda. Ar slēpošanas sacīkstēm vai arī ar tūrisma izbraucieniem, lielākās grupās uz citiem aizsargu pulkiem, būs daudz darīts savstarpējās tuvināšanās darbā un ciešākas sadarbības labā.

Slēpošanai ir ne tikai liela nozīme miera laikā, bet tai ir arī neatsverama nozīme kaŗa apstākļos, jo ziemu ērtākā un ātrākā pārvietošanās vislabāk iespējama ar slēpēm. Lieliski būtu, ja redzamākie aizsargu slēpotāji noorganizētu un izvestu gaŗāku izturības braucienu, kam būtu arī liela slēpošanas propagandas nozīme. Zinādami slēpošanas nozīmi un apzinādamies, ko šis ziemas sporta veids var dot tautai, mums ir visiem spēkiem tas jāatbalsta un jāveicina tā attīstība.

Aizsargi, kā plašākā organizācija Latvijā, kas līdz šim ļoti daudz ir darījusi slēpošanas sporta attīstībā, tieši tautā, tādēļ arī turpmāk aizsargu organizācijas dalībniekiem ar visu sirdi jānododas slēpošanai, rādot visiem priekšzīmi. —

Kur ies aizsargi, tur sekos citi, un skaistais mērķis — slēpošanai jākļūst tautas sportam! — būs sasniegts.

Kļūsim slēpošanas sporta piekritēji, attīstīsim savus garīgos un fisiskos spēkus, tad mūsu Latvijas zvaigznes mirdzēs vēl spožāk, jo viņas dižie sargi būs vēl stiprāki garā un miesā. Aizsargi, slēposim!

Slēpju smērēšana.

Ir nepieciešami slēpes pēc impregnēšanas iesmērēt ar speciālu slēpju smēru, kas piedod slēpei spēju slīdēt un pasargā slīdvirsmu no dilšanas. Sniega apstākļiem pareiza smēra pielietošana ikvienam slēpotājam ir no ļoti liela svara, it sevišķi tas sakāms par sacīkšu slēpotājiem, kur liels procents uzvaras pienākas — labam smēram un tā pielietošanai slēpes smērējot.

Pie slēpju smērēšanas, slēpojot pa taisnu ceļu, bet jo vairāk pa stipri kalnainu apvidu, jāievēro sekojošais: 1) Lai slēpes, ejot kalnā vai arī līdzenā apvidū, neslīdētu atpakaļ; 2) Slēpēm gājiena virzienā jāslīd ļoti labi; 3) Smēram ilgi jāturas pie slēpju slīdvirsmas, lai pat pēc 50 km noslēpošanas pa ledainu sniegu, smērs izskatītos kā tikko uzlikts; 4) Jāievēro sniega tīrība: jo tīrāks sniegs, jo smērs ilgāk turas pie slīdvirsmas; 6) Jāizsargājas slēpot pa sniegu, kas sajaukts ar smiltīm vai stipri skujām un žagariem piebirušu mežu, bet galvenais apstāklis: jāprot slēpes pareizi iesmērēt un zināt katra smēra labumu.

Ar ko izskaidrojama slēpju neslīdēšana atpakaļ? «Noslēpums» pastāv pareizā smēra sastāvā, kuŗš pie attiecīgas temperātūras spēj pieķert sniegu. Tas redzams šādi: slēpojot no kalniem vai pa taisnu ceļu — slēpes ļoti labi slīd, bet tiklīdz zaudē slīdēšanas ātrumu — ķeŗ klāt sniegu un neļauj slēpēm slīdēt atpakaļ. Sevišķi tas novērojams kāpjot kalnā ar slēpēm, kuŗas iesmērētas ar labu smēru. Pat stipri stāvos kalnos labi smērētas slēpes neslīdēs atpakaļ, bet braucot no kalna tās pirmajos metros atbrīvosies no sniega, kas pielipis pie smēra un slēpes iegūs savu lielāko ātrumu.

Pirms slēpju smērēšanas jāapskatās, cik gradus salst un kāds ir sniegs. Smērējot katrā ziņā jāraugās, lai slēpe būtu sausa, jo uz mitras slēpes smērs labi neturas — it sevišķi, ja slēpe stāvējusi vēsā telpā un pēc tam atkal ienesta siltumā — dabūjot temperātūras maiņu, sāk svīst. Tad slēpei jāļauj kādu laiku piemēroties temperātūrai. Pēc tam ar primusu vai lodējamo lampu to var sasildīt un uzberzt smēru.

Izdarot gaŗākas ekskursijas, vislabāk ir, ja zem smēriem vēl paliek ļoti plānu kārtiņu pamatsmēra, kuŗš smērus stingrāk piesaistīs slīdvirsmai. Smērējot pamatsmēru, stingri jāraugās, lai slēpe būtu sausa un tīra no citiem smēriem. Pamatsmēru uzliek šādi: sasilda slēpi, kā arī smēra bundžiņu (ne visai karsti), tad ņem skaidiņu un smēru viegli «uzpunkto» uz katras slēpes — apm. 20 pilienus. Pēc tam ar delnu vai korķi izgludina un ļauj smēram atdzist. Tālāk — ņem attiecīgu smēru un smērēšanu izdara virs pamatsmēra.

P i e z ī m e: Kā labāko slēpju smēru ieteic «Kiki». Pārstāvja adrese: Rīgā, Cēsu ielā Nr. 32, dz. 16.

Roberts Ķirkums,
10. C. a. p. fiz. audz. instruktors

Slēpošanas apmācības aizsargu nodaļās

Ir daudz runāts un debatēts pulku komandējošā sastāva apspriedēs un rakstīts dienas presē par slēpošanu kā par skaistāko ziemas sportu, bet maz par slēpošanas apmācību noorganizēšanu aizsargu nodaļās. Šis jautājums ir tomēr ļoti svarīgs un tas būtu jāpārzina plašākām aprindām, sevišķi tiem, kuŗiem uzticēta fiziskā audzināšana aizsargu nodaļās, kā sporta pulciņu priekšniekiem un viņu palīgiem aizsargu sportā, — viņiem arī būtu jāgādā, lai šīs apmācības tiktu pareizi nostādītas un izvestas aizsargu nodaļā, lai arī mazākspējīgākie slēpotāji un jo sevišķi slēpotājas - aizsardzes, gūtu panākumus, nepārpūlētos, bet lietderīgi izmantotu visus aizrādījumus turpmākās slēpošanas apmācībās - sanāksmēs. Šis jautājums par pareizu apmācību organizēšanu kļūst akūts sevišķi beidzamā laikā, kad slēpošanas sports mūsu organizācijā izaug par masu sportu, kas tāpat kā citās sporta nozarēs, prasa ievērot elementārās higiēnas prasības, mērenību un sistēmatisku darbību.

Līdzšinējie novērojumi darbā rāda, ka jaunie sporta darbinieki bieži nevar izšķirties, ko katrā gadījumā slēpotājam - iesācējam atļaut un neatļaut, kam apmācībās dot priekšroku, kam piekrist un kam nepiekrist, kad, kur un kā noturēt apmācības un t. t. Visi šie jautājumi ir ļoti svarīgi un tos izsmelt īsā rakstā nemaz nav iespējams, tāpēc aprobežošos ar dažiem īsiem norādījumiem par slēpošanas priekšsagatavošanas darbu un praktisko slēpošanas apmācību iesācējiem.

Laba daļa slēpotāju un sporta pulciņu priekšnieku ir tanīs ieskatos, ka slēpošanas sporta nodarbības jāuzsāk tikai tad, kad zemi jau klāj baltā sniega sega. Šāds uzskats ir maldīgs. Vēl līdz tam laikam, kad lauki pārklāti ar sniegu, jāiemācās daudzas nepieciešamas kustības un viņu savienojumi, t. i. jāizved ķermeņa sagatavošana ar sevišķi šim nolūkam izvēlētiem vingrojumiem. Jo sevišķi jāiegūst vispārēja ķermeņa izturība, kas panākama piekopjot jau 1—2 mēnešus līdz slēpošanas sezonas sākumam tā saucamo pastaigu pa mežu un lauku. Ieteicams izturīgākiem iesācējiem šo pastaigu savienot ar skriešanu; soļošanas un skriešanas vingrinājumus izvest šķēršļotākos apvidos. Ļoti ieteicams skriet krūmainā apvidū. Tāda skriešana maina kustības virzienu un ķermeņa stāvokli. Skriešanu var iekārtot vienreiz nedēļā, svētdienās, slēpošanas kostīmā un slēpošanas zābakos. Šī raksta nolūks nav sīki aizrādīt par sagatavošanas un speciāltreniņu «labas formas» iegūšanai, kā arī labu rezultātu sasniegšanai sacīkšu slēpotājiem, bet gan iepazīstināt iesācējus ar priekšsagatavošanas darbu telpās, kur iesācējiem un arī veciem slēpotājiem jāpiegriež vērība atsevišķu ķermeņa daļu un muskuļu grupu attīstīšanai un nostiprināšanai. Tā, piemēram, sevišķi jāvingrina kājas, lai tās iegūtu vajadzīgo lokanību, jāizvēlas spēka vingrojumi rokām, mugurai un viduklim. Visi šie vingrojumi būtu jāparedz rudens periodā sporta pulciņu nodarbību plānā un jāizņem pēc iespējas ārā, bet ja nu laika apstākļi to neatļauj, tad telpās. Līdztekus šiem galveniem sagatavošanas vingrojumiem jāpiekopj viens no galveniem slēpošanas sagatavošanas vingrinājumiem — soļošana, pastaiga un skriešana, lai piesavinātos prasmi ritmiski elpot, un tā nebūtu par apgrūtinājumu. No sākuma vairāk soļot pa līdzenumu, vēlāk pāriet kalnainākā apvidū, pēc tam atkal līdzenumā, un t. t. Pēc vairākām nodarbībām var soļošanu savienot pārmaiņus ar skriešanu. Ieteicams īss, spraigs soļošanas un skriešanas vingrinājums, pēc kuŗa iesācēji nejustu nogurumu, bet gan izjustu vēlēšanos vēl turpināt uzsākto pastaigu - vingrinājumu. Sākumā pastaiga jāiekārto apmēram ½ st. kalnainā apvidū, 1 st. līdzenumā; ar sportistēm šis laiks būtu mazliet jāsaīsina. Parasto pastaigu izvest pārmaiņus sekojošā soļošanas stilā: Roku kustības brīvas, bet enerģiskas, turēt tās samērā zemu, nedaudz elkonī liektas. Roku kustības pavada enerģiska plecu darbība, pie tam visa ķermeņa augšdaļa tiek padota nedaudz attiecīgā virzienā; arī viss ķermenis padots nedaudz uz priekšu, tā kā solis iznāk tagad it kā mazliet slīdošs un uz visu pēdu. Kāju izlikt ātri, taisni uz priekšu, padot gūžu uz priekšu. Pakaļējo kāju, taisnā stāvoklī, atstāt pēc iespējas ilgi, pārbīdot pakaļējo kāju uz priekšu to mazāk liekt celī.

Aprakstītais soļošanas stils apmācību beigās jāizņem stipri palēninātā tempā ar tādu aprēķinu, lai ķermenis būtu atdzisis un elpošana nomierinājusies. Elpot vispār jācenšas dziļi ar pilnu krūti, bet ne ar plaušu galiem; dziļai elpošanai svaigā gaisā liela nozīme.

SPORTA CHRONIKA

Gadskārtējie kursi aizsargu nodaļu sporta pulciņu vadītājiem un vadītājām šogad notiks:

19. un 20. dec. — 2. V. un 16. J. a. p.
22. un 23. „ — 7. V. a. p. III btl.
28. un 29. „ — 12. I. un 18. D. a. p.
3. un 4. janv. — 11 T. un 15. L. a. p.
9. un 10. „ — 14. K. un 13. B. a p.
16. un 17. „ — 7. V. un 10. C. a. p.
23. un 24. „ — 4. J. un 9. M. a. p.
30. un 31. „ — 17. R. un 3. L. a. p.
6. un 7. febr. — 1. T. un 8. V. a. p.
13. un 14. „ — 6. A. a. p.
20. un 21. „ — 19. J. a. p.
27. un 28. „ — 5. R. un Dz. a. p.

(Pēc šī sadalījuma jālabo attiecīgie paziņojumi «Aizsarga» 11. burtnīcā un Aizsargu kalendārā 1937. gadam.)

Aizsargu sportisti piegriež vērību arī smagatlētikai.

Iepriecina, ka aizsargu sports aug un veidojas. Ir nācis klāt jauns sporta veids, proti, smagatlētika. Vienā, otrā pulkā jau šis sporta veids bija pazīstams, bet nu jau atsevišķi pulki sarīkojuši lielākas, atklātas sacīkstes. Tā 16. Jelgavas aizsargu pulka sporta klubs š. g. 28. un 29. novembrī bija sarīkojis Jelgavā Zemgales meistarsacīkstes smagatlētikā. Sarīkojums bija saistījis lielu skaitu dalībnieku, tāpēc arī cīņas izvērtās visai sīvas. Ka aizsargi nopietni ķērušies pie darba, rāda labie sasniegumi, — visas pirmās vietas ieguva aizsargu sportisti.

Grieķu-romiešu cīņā meistarnosaukumu izpelnījās:

Gaiļa svarā — Ūdris (16. J. A. P. S. K.); 2. Vulfsons (LAS).

Spalvas svarā — Pudzis (16. J. A. P. S. K.); 2. Gudets (16. J. A. P. S. K.).

Vieglā svarā — Krūmiņš (16. J. A. P. S. K.); 2. R. Hercogs (16. J. A. P. S. K.).

Pusvidējā svarā — Salmiņš (16. J. A. P. S. K.); 2. Rasiņš (16. J. A.P. S. K.).

Vidējā svarā — Ķuķevics (13. B. A. P. S. K.).

Pussmagā svarā — Lūsis (16. J. A. P. S. K.); 2. Ķincis (16. J. A. P. S. K.).

Smagā svarā — Zuņķis (16. J. A. P. S. K.); 2. Višņevskis (16. J. A. P. S. K.).

Svaru celšanā aizsargiem sekmes līdzīgas ar LAS sportistiem:

Spalvas svarā: 1) Ūdris (16. J. A. P. S. K.) ar 180 kg; 2) Šilings (LAS) ar 177,5 kg.

Vieglā svarā: 1) Brants (LAS) — 217 kg; 2) Vilmanis (LAS) — 180 kg; 3) Bortiņš (16. J. A. P. S. K.) — 137,5 kilogr.

Vidējā svarā: 1) Andersons (LAS) — 250 kg; 2) Ķuķevics (13. B. A. P. S. K.) — 200 kg.

Pussmagā svarā: 1) Višņevskis (16. J. A. P. S. K.) — 250 kg; 2) Raubēns (16. J. A. P. S. K.) — 225 kg.

Smagā svarā: 1) Špickis (LAS) — 267,5 kg.

Šīs sacensības izveda olimpiskā trīscīņā.

8. Valmieras aizsargu pulka sporta klubs š. g. 29. novembrī Valmierā bija sarīkojis smagatlētikas sporta propagandas dienu. Sarīkojumu atklāja 8. V. A. P. fiziskās audzināšanas instruktors Traubergs.

Šoreiz gan aizsargu sportisti bija tikai skatītāju lomā, jo cīnīties bija uzaicināti Latvijas arodorganizāciju sporta un Armijas sporta kluba cīkstoņi. Cīņas bija intriģējošas un deva daudz jauna skatītājiem. Ar 5:2 uzvaru guva LAS cīkstoņi.

Š A C H S

Visus uz šo nodaļu attiecošos sūtījumus un korespondenci adresēt K. Bētiņam Rīgā, Ausekļa ielā 3, dz. 60.

San - Sebastiana, sakarā ar Spānijas pilsoņu kaļu, ir tagad bieži minēta pilsēta. Šinī Spānijas kūrortā notikuši jau vairāki lieli starptautiski turnīri, viens no tiem 1911. g. Tāpat kā nesen sarīkotā Nottinghemas sacīkstē, tur toreiz piedalījās 15 visstiprākie pasaules meistari, un arī toreiz šacha arēnu kā uzvarētājs atstāja bij. pasaules meistars R. J. Kapablanka. Ievērojams ir tas apstāklis, ka Kapablanka toreiz, pirms 25 gadiem, uzstājās lielajā turnīrā pirmo reizi un vienā paņēmienā guva pirmo vietu. Nottinghemas turnīrā no toreizējiem matadoriem, bez Kapablankas, piedalījās tikai vēl viens un tas bija Vidmars. San-Sebastjanas turnīra atcerei pasniedzam mūsu šacha draugiem vienu no Kapablankas labākajām partijām.

Partija Nr. 32.

Spēlēta 1911. gadā San-Sebastjanas starptautiskā meistarturnīrā. Piezīmes pēc turnīra grāmatas.

Baltie: R. J. Kapablanka. Melnie: Dr. O. S. Bernšteins.

1) e2—e4, e7—e5; 2) Zg1—f3, Zb8— — c6; 3) Lf1—b5, Zg8—f6; 4) 0—0, Lf8—e7; 5) Zb1—c3, d7—d6; 6) Lb5×c6+, b7×c6; 7) d2—d4, e5×d4; 8) Zf3×d4, Lc8—d7; 9) Lc1—g5, 0—0; 10) Tf1—e1, h7—h6; 11) Lg5—h4, Zf6—h7; 12) Lh4×e7, Dd8×e7; 13) Dd1—d3, Ta8—b8; 14) b2—b3, Zh7— —g5; 15) Ta1—d1, (Dr. Tarrašs še ieteic kā stiprāko gājienu f2—f4; 15) ... De7—e5; 16) Dd3—e3, Zg5—e6; 17) Zc3—e2, De5—a5; 18) Zd4—f5, Ze6— —c5; (Uz D×a2 melnie nedrīkst ielaisties, jo sekotu 19) Dc3! Da6; 20) Zf4, f6; 21) Dg3, un t. t.); 19) Ze2—d4, (lai nenomainītu labi stāvošo zirdziņu f5; bez tam draud Z×c6; 19) ... Kg8—h7; 20) g2—g4, Tb8—e8; 21) f2—f3, Zc5—e6; 22) Zd4—e2, Da5×a2? (tas ir ļoti bīstami. Melnajiem vajadzēja ar Db6 panākt dāmu nomaiņu, pēc kam baltie gan paturētu drusku labāku spēli, bet noteiktas priekšrocības viņiem nebūtu); 23) Ze2—g3, Da2×c2? 24) Td1—c1 (lai tagad novērstu dāmu nomaiņu); 24... Dc2—b2; 25) Zg3—h5! Tf8—h8 (slikti būtu g6, 26) D×h6+, Kg8; 27) e5, gh; 28) gh dēļ); 26) Te1—e2, Db2—e5; 27) f3—f4, De5—b5; 28) Zf5×g7 (baltie nospēlējuši visu partiju priekšzīmīgi un tagad ar interesantu manevru panāk uzvaru); 28) ... Ze6—c5 (tagad Db6 dotu ļoti vājas izredzes uz neizšķirtu. Bet arī pēc Z×g7; 29) Zf6+, Kg6; 30) Z×d7, f6; 31) e5, Kf7; 32) Z×f6, Te7; 33) Ze4, de; 34) fe melno stāvoklis kļūtu neglābjams); 29) Zg7×e8, Ld7×e8; 30) De3—c8! f7—f6; 31) Zh5×f6+, Kh7—g6; 32) Zf6—h5, Th8—g8; 33) f4—f5+, Kg6—g5; 34) Dc3—e3+; Melnie padevās.

Partija Nr. 33.

Spēlēta šogad kādā Čechoslovakijas turnīrā.

Baltie: Flors; melnie: Eliskazes.

1) d2—d4, Zg8—f6; 2) c2—c4, e7— —e6; 3) Zg1—f3, d7—d5; 4) Zb1—c3, Lf8—e7; 5) Lc1—g5, h7—h6[1]); 6) Lg5—h4[2]), 0—0; 7) e2—e3, Zb8—d7; 8) Dd1—c2, c7—c6; 9) a2—a3, Tf8— —e8; 10) Lf1—d3, a7—a6; 11) Ta1— —d1, b7—b5[3]); 12) c4—c5[4]), e6—e5! 13) d4×e5, Zf6—g4; 14) Lh4—g3, Le7×c5; 15) Zc3—e2, Dd8—b6; 16) 0—0[5]), Zg4×e5; 17) Zf3×e5, Zd7×e5; 18) Lg3×e5, Te8×e5; 19) Td1—c1, Lc5×e3[6]); 20) f2×e3, Db6×e3+; 21) Kg1—h1, Lc8—g4[7]); 22) Dc2×c6, Ta8—e8; 23) Tc1—c3[8]), Lg4×e2! 24) Ld3—h7+, Kg8×h7; 25) Tc3×e3, Te5×e3; 26) Tf1—f4[9]), Le2—d3; 27) h2—h3, Ld3—e4; 28) Kh1—g1, Te8— —e6; 29) Dc6—d7, Te3—g3; 30) Tf4×f7, Tg3×g2; 31) Kg1—f1, Te6— —g6; 32) Dd7—a7, Le4—d3+. Baltie padodas, jo uz 33) Ke1 sekotu Te6+; 34) Kd1, Lc2+, 35) Kc1, Te1 mat.

Piezīmes.

[1]) Parasti še notika tūliņ Zbd7 vai 0—0, bet arī teksta gājienam ir savas priekšrocības.

[2]) Še baltie varētu turpināt ar 6) L×f6 un uz L×f6 spēlēt 7) e2—e4, bet pēc d×e4; 8) Z×e4, Le7! melnie stāvētu labi.

[3]) Ar šo agresīvo gājienu melnie nostāda savu spēli uz stipriem pamatiem.

[4]) Bandinieku nomaiņa baltajiem neko nedotu.

[5]) Nevarēdami pagaidām bandinieku glābt, baltie cer to drīz atgūt.

[6]) Izskatās ļoti spēcīgs, bet upuris tomēr laikam nav gluži korekts.

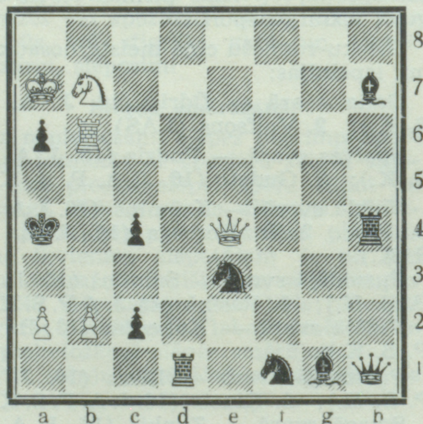
[7]) Ievērību še pelnīja 21) ...Ld7, paturot 3 bandiniekus pret figūru.

[8]) Nelaimīga ideja! Baltie gan iegūst dāmu, bet zaudē partiju. Ar 23) Ze2— —f4! baltie varēja panākt pārsvaru, jo ne Tc8, 24) D×c8+, L×c8; 25) T× ×c8+, ne arī g5? 24) D×h6 melnajiem nebija iespējams.

[9]) Vienīgā iespēja! Uz 26) Te1 sekotu d5—d4 u. t. t.

Uzdevums Nr. 24.

C. Mensfilda Skotijā.

Baltie: Ka7; De4; Tb6; Zb7; Ba2, b2 (6).

Melnie: Ka4; Dh1; Td1 un h4; Lg1 un h7; Ze3 un f1; Ba6, c2, c4 (11).

Mats divos vilcienos.

Šacha ziņas.

Tālpartiju sacīkste starp Rīgas Sēnioru klubu un Zviedrijas šacha savienības nozīmētiem **četriem Stokholmas klubiem**, latviešu gambita (1) e4, e5; 2) Zf3, f5) plašākai izpētīšanai, nobeigusies pēc 2 gadu ilgas cīņas ar Sênioru kluba uzvaru 4:1 (Zviedrija zaudējusi trīs partijas, bet divas beigušās neizšķirti). Šis rezultāts runā par labu latviešu gambitam, kuŗu visās partijās aizstāvēja Sēnioru klubs.

Valsts un pašvaldības darbinieku gadskārtējais lielais **komandu turnīrs**, kuŗu šogad rīko Latvijas pasta - telegrafa darbinieku biedrība, sācies š. g. 29. novembrī. Turnīrs ilgs 4—5 mēnešus un to izcīna četrās klasēs ar kopskaitā apm. 600 dalībniekiem. A klases grupā piedalās: 1) Latvijas pastatelegrafa darbin. biedrība, 2) valsts statistiskā pārvalde, 3) Zemkopības ministrija; 4) Rīgas cietumi, 5 valsts elektrotechniskā fabrika, 6) Iekšlietu ministrija, 7) Finanču ministrija, 8) Latvijas dzelzceļnieki, 9) Armijas sporta klubs, 10) Tautas labklājības ministrija un 11) Rīgas pilsētas darbinieku biedrība. Iekšlietu ministrijas komandā piedalās arī Latvijas darba kameras šachisti.

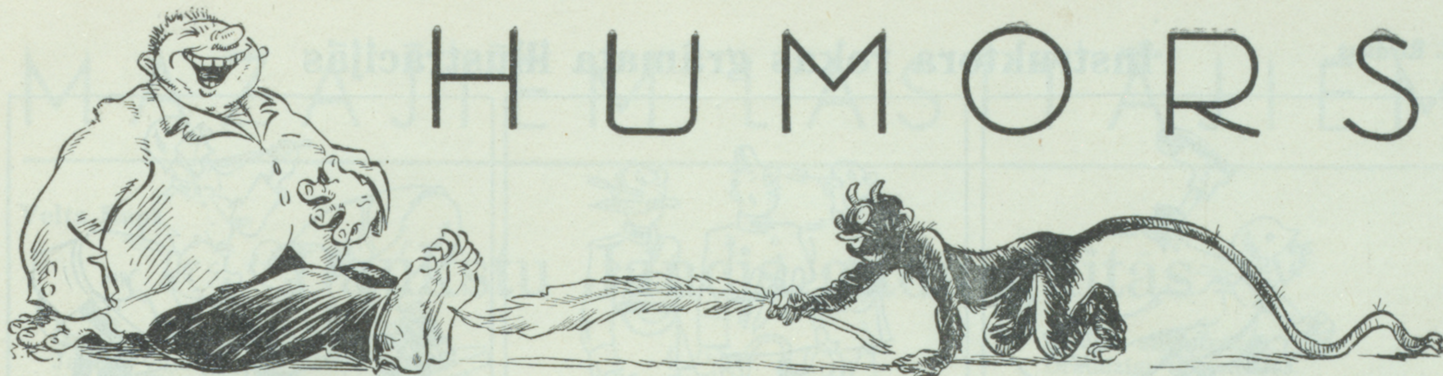
Grandiozā simultānspēlē, cīnoties ar veselu simtu pretinieku, š. g. 18. novembrī uzstājās Latvijas ātrspēles čempions Fr. Apšenieks. Pēc apm. 9 stundu ilgas cīņas viņš panāca 80 uzvaras, 8 neizšķirtas un zaudēja tikai 12 partijas. Ar līdzīgu skaitu pretinieku līdz šim cīnījušies tikai 4 pasaulslavenie meistari: Kapablanka, Māršals, Lilientāls un Abonijs.

Latvijas šacha savienības rīkotos **komandu turnīros** piedalās 17 komandas, bet gadskārtējai **Rīgas meistarības izcīņai** pieteikušies 23 labākie šachisti, tai skaitā Apšenieks, Petrovs, Feigins, Bergs u. c.

Žurnāla «Aizsargs» tālpartiju sacīkstes. III grupā līdz šim pieteikušies: 1) J. Bērziņš (Krimuldā); 2) Dr. Arn. Lerchis (turpat); 3) Edg. Stuķens (Krustpilī); 4) J. Slēžis (Rucavā) un 5) event. aizs. sporta pulc. vad. Silasproģis (Nīkrācē). — Var pieteikties vēl 5 dalībnieki.

Tradicionālā **Hestingas** ziemassvētku turnīrā Anglijā uzaicināts piedalīties arī Latvijas meistars Feigins, kuŗš Minchenes olimpiādē guva lielus panākumus. Pārējie dalībnieki būs: Aļechins, Fains, Vidmārs, Eliskāzes, un pieci Anglijas meistari.

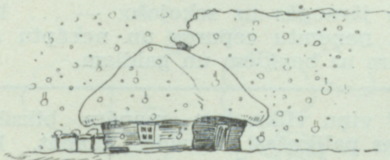
Helsinku šacha biedrības jubilejas turnīrā š. g. novembrī piedalījās arī Latvijas čempions V. Petrovs. Turnīra iznākums ir šāds: Uzvaru guva V. Petrovs, izcīnot ar 7 p. pirmo vietu un atstājot aiz sevis pazīstamo zviedru meistaru Štolču un Somijas čempionu Bēku (Böök), kuŗi sasnieguši 6 p., kā arī pārējos somu labākos šachistus.

Don Federiko

Ziemassvētku vakars

Pa gaisiem sniegi virmo
Kā mannā mīksts un balts,
Un vatē māju sirmo
Tin vieglu pūku šalts.

Bet istabā ir silti
Un jauki smaršo viss,
Un ērģelnieku cilti
Grib pārspēt circenis.

Uz mūŗa kaķis murrā
Un suns pa miegam rūc,
Bet zeņķi līksmu urrā
Kliedz tā, no visas krūts.

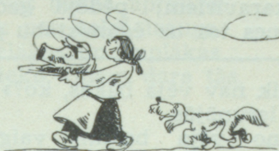
Jo egli plecos Mārtiņš,
Kā sniega mākonis,
No āra gluži sārtiņš
Ir pēkšņi ienācis.

Ai, kāds tad jandals vārās,
Līdz sveces degtas tiek,
Un rokās, mantot kārās,
Kad svētku veltes liek.

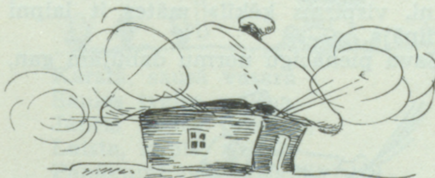
Tiek vienam cimdi mīksti,
Cits tabakmaku gūst,
Bet knauķiem, — lai beidz pīkstēt, —
Kas salds uz mēles kūst.

Tad dziesmas griestos ceļas,
Un visus gaida galds,
Kur mētrās zaļi mēļās
Likts cūkas šņukurs salds.

Līst kausos miestiņš putīgs
Un jautrāk balsis dūc;
Var izrunāties mutīgs
Nu tā, no visas krūts.

Tad sabrūk ķekatnieki
Un vētrains dancis ris;
Ka liekas, — mājai jumtu
Vējš būtu nocēlis.

Kad aiziet tie, zils tvaiciņš
Vēl ilgi kūp kā sniegs.
Pūš vīrs: ak, svētku laiciņš!
Un māju apņem miegs.

Ačuks

Ziemsvētku prieki un Jaungada laimes

E. Rirdāna iepriecinošas bildes.

Toreiz mēs bijām divi draugi: es un vēl otrs tāds pat nākotnes cērība. Darbdienās vicojām basām kājām apkārt pa grēcīgo pasauli, bet svētdienās manam kollēgam vecāki uzdeva Rīgas tantas vecos zābakus ar augstiem papēžiem kājā. Manās acīs tā bija tāda aristokratisma pazīme, ka es savu draugu tādās reizēs gandrīz par «jūs» godāju. Bet tad mācēja ar' gan pagāns stalti iet: tikpat kā tagadējās kīno zvaigznes! Tikai kad sivēniem dzira bija jānes, tad gan nabags krita uz degunu ar visām jachtām. — Man, turpretim, bija četras reizes jānoskaita «Nākait, bērni...», tikai tad es dabūju sieviešu zeķu stulmus kājās un vecas zābaku galvas galā. Lai... vai tamdēļ mums pasaule nebija skaista, tālie sili noslēpumu pilni un sniega kupenas vilinošas?

Ak, brālīši! Kad reizes četras sēdus nobrauca no tādas kupenas, tad sēdamvieta bija tik silta — met vai nātnās bikšeles nost!

Savu stāvokli mēs tad izmantojām visā pilnībā: laidāmies no grantskalniņa ar mucas vāku, egles skuju vai skārda gabalu, ka elkšņu zari vien gar ausīm dzīvoja.

Jau sen pirms Ziemsvētkiem abi ar draugu sēdējām aiz kupenas, aizvējā, vai vakarā uz mūrīša un spriedām par svētkiem.

«Mums svētkos būs viss kas,» draugs sapņoja, sīpolu vaiņagā skatīdamies. «Mums būs eglīte, bombonkas... mazi jēriņi lai būs, un tanta no Rīgas.»

Tādai bezdievīgai lepnībai es negribēju palikt pakaļ.

«Mums ar būs viss kas,» ļoti pašapzinīgi teicu. «Mums būs eglīte... vārītas bietes būs... Un zirgam īsu asti a' nogriezīs, kad brauksim baznīcā.»

«Bet mums būs svecītes.»

«Mums atkal plaucēs prusakus no istabas,» es nepalaidos.

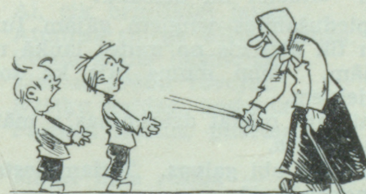
Iznākumā vienojāmies, ka svētku prieku ziņā mūs neviens nevar pārspēt.

Svētku eglīti bijām izraudzījušies sen. Taisnību sakot — viņa bija gan jumta spāres garumā, bet par to nekas: tāda eglīte mums jo izdevīgāka. Ap tādu eglīti, kā zināms, var ļoti daudz saldumu sakārt, un kam gan tie saldumi beigu beigās paliks, ja ne mums abiem?

Tāpēc...

Istabā nevar tādu eglīti dabūt? Ak, tā mazākā nelaime? Vai eglīte stāvus vien jādedzina? Viņu taču var likt gareniski uz grīdas un dedzināt tad. Tas pats vien būs.

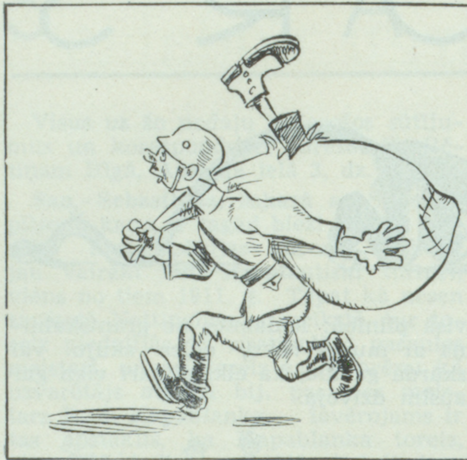
Uz svētkiem mums mācīja dziesmiņas arī. No sākuma gāja grūti, bet kad vecmāmuļa piepalīdzēja ar skalu

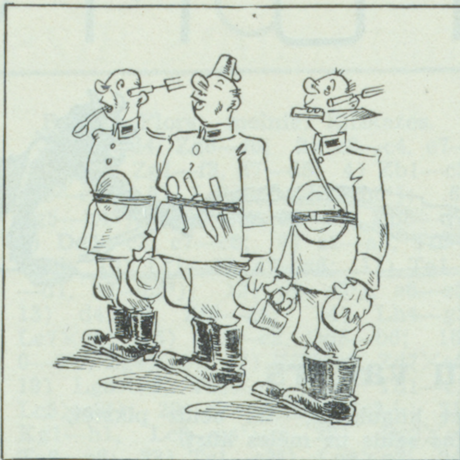
vai žagaru bunti, tad nekas — gāja koši. Jo tuvāk nāca svētki, jo biežāk mēs skrējām uz mežu izņemt savu repertuāru cauri. Aukstās dienās uz mežu neskrējām, bet nodziedājām savas dziesmas pieliekamā kambarī vai kur citur. Paši saprotat: tas jau vairs

E. Ķirdāns

Instruktora rokas grāmata illūstrācijās

84. lpp. — Nekad nepamet iereibušu draugu vai kādu citu karavīru savam liktenim. Tavs pienākums ir viņu pasargāt no nepatikšanām un neuzkrītošā veidā n o g ā d ā t drošībā...

. 108. lpp. Ēdienu trauki un pie ēšanas nepieciešamie piederumi glabājas vai nu ēdamistabās, vai arī p i e p a š i e m karavīriem; pēdējā gadījumā karavīri nes tos uz ēdamistabu paši.

108. lpp. Tomēr visos gadījumos klātesošiem instruktoriem un dežūrantiem jāraugās uz sekojošo: — ... lai ēdot noņemtu cepures un nekāptu ar kājām uz beņķiem un galdiem.

---

nav nekāds svētku pārsteigums, ja mēs jau pirms svētku vakara skandināsim savas dziesmas mājiniekiem priekšā!

Pienāca svētku vakars. Krēsla, mīksta kā samts, nolaidās pār laukiem un lejām. Mums noberza vaigus ar slapju lupatu, sasukāja slapjos matus stāvus gaisā, lai briesmīgāki izskatāmies, tad ģērba ciet. Apģērba un palaida otrā istabā, tumsā, piekodinot: «Tagad jūs agrāk lielā istabā nenākat, pirms jūs sauks.»

Paliekam vieni.

«Vai tu zini, kas mums vēl ir?» draugs klusām man piebikstīja pie sāniem.

«Nu?»

«Pēperkoki. — Kur viņi nolikti, to nezinu, bet mīklu gan zinu. Palika pāri, to būšot uz Jaungadu cept,» draugs noslēpumaini stāstīja.

Brītiņu abi domājām.

«Vajadzēja to mīklu paprovēt,» mans cīņas biedrs ieminējās.

«Ka' nedabū pērienu,» bažīgi ieminējos.

«Vai gan kāds zinās? Mēs tak drusku vien...»

Sapratāmies abi un gājām ķēķī, kur mīkla stāvēja vēsumā.

Paņēmām mazliet uz pirksta. Oi, kur laba! Tad paņēmām labi dūšīgi, tā — mārciņas piecas, vai, katrs un ievīstījām mutē.

«Puikas!» tanī mirklī mātes mūs sauca. «Nāciet nu dziedāt!»

Izspiedušamies vaigiem gājām turp. Mīklu tik ātri vis no mutes laukā nedabūjām. Vaigi mums bija kā zobu slimniekiem.

«Vai labi mākat dziesmiņas?» mātes vēl noprasīja.

Klanījām abi galvas. Tādam žestam bija nozīmēt: jā.

«Vai jums mutes nav, ka nevariet atbildēt?» mana māte noprasīja. Pēkšņi drauga māte sasita rokas: «Tu žēlīgais, kādi tiem puikām vaigi!»

Mēs stāvējām kā rūdīti grēcinieki.

«Ei, kas jums ir?» abas reizē noliecās pie mums.

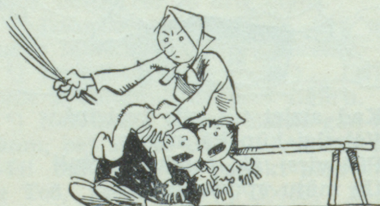
«Kad tik nav vēja bakas, ko?» drauga māte ierunājās.

«Nē, no vēja bakām vaigi nepampst, mana māte teica. «Tad drīzāk gan mandeles...»

Mēs abi cietām, cietām, bet cik ilgi tu noturēsi? Pats velns visai ilgi nevarēja noslēpt dūņas mutē. Mums spruka raudas vaļā, un līdz ar to mūsu noslēpums arī nāca gaismā.

«Ak šitādas jums tās vēja bakas? Ak šitādas mandeles? — Nāciet, draudziņi, vispirms ķēķī!» mātes it laipni vedināja.

Savu pienācīgu normu dabūjām gan,

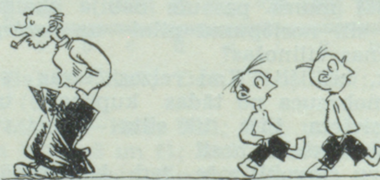
tas tiesa. Bet jau stundu vēlāk tas bija aizmirsts un mēs līksmi dziedājām līdz ar citiem. —

Nu, un par tām Jaungada laimēm mēs drīz vien piedzīvojām jaunas bēdas.

Zināms, ka mūsu sirdis zem pakulu krekliņa tāpat alka laimes, tāpat, kā pieaugušie, arī mēs centāmies izdibināt savu Jaungada laimi vai nelaimi.

Jaungada vakarā lielie gāza kausēto alvu ūdenī un zīlēja pēc izlietā veidola savu laimi. Mēs sapratām gluži labi, ka mums jārīkojas tāpat, ja gribam tikt skaidrībā par savu gaidāmo laimi.

Kāda darīšana citiem, kur mēs sadabūjām alvu. Tikai to gan varu pieminēt, ka vectēvs jau ilgi pirms tam nēsāja bikses abās rokās un sūrojās:

«Ta' viņu vilks, kur manām biksēm pogas palikušas! Skaidri domāt, ka žurkas nograuzušas.»

Lai nu kā, tomēr Jaungada vakarā katrs mūs varēja sastapt ķēķī pie nopietna darba. Uguns kurējās, alva kusa un beigās mēs no ūdens spaiņa cēlām savu laimi.

Pirmā acumirklī mums iznāca domstarpības par to, ko īsti mūsu laime nozīmēja.

«Tas ir tāds kā sumpurnis,» biedrs nāca pie slēdziena.

«Nekā, tās ir dzirkles,» es teicu.

«Ei, auša! Tad jau drīzāk ābece.»

«Nav vis ābece, bet sesku slazds.»

«Kas par sesku slazdu! Ziemas cepure gan tā ir.»

Tā strīdējāmies labu laiku. Beidzot mūs sāka kratīt drebuļi. Ak stundiņ, tā taču bija žagarbunte, tā tad mūs sagaida pēriens!

Negribējās gan visam tam ticēt, taču prāts bija un palika šaubīgs. Vienīgo apmierinājumu cerējām rast pie mātēm.

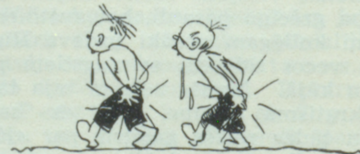
Noprasījām īsi un skaidri par savu laimi, sak: vai tā izskatās pēc žagaru buntes un vai tas nozīmē pērienu?

Mātes paskatījās tā savādi. «Kur jūs alvu ņēmāt?» viņas noprasīja.

«Mēs domājām tā...» mums sāka raustīties lūpas. «... domājām tā: gan jau vectēvs... tāpat ar naglām vai saspraudīs...»

«Ak šitā?» mātes noteica. «Jā, ziķeri, tā ir gan žagaru bunte un tas nozīmē gan pērienu.»

Savu tiesiņu atkal dabūjām. Pēc tam mēs abi nospriedām, ka Jaungada laimēm var gan ticēt: ko cilvēks sev izlej, tas viņu nākotnē sagaida.

Mūs gan tas sagaidīja tūliņ pat, bet tas savā ziņā pat labi: nav vairs jābaiļojas un jāgaida.

Velta Raps

Daukstu Jancis gada gaitās

Daukstu saimnieks aizsargs cēls
Jancis, viņa ņiprais dēls,
Solās tēva pēdās iet,
Dzimto zemi sviedriem liet.
Solās centīgs aizsargs būt
Un par komandieri kļūt.

Ziedon's sūta vēstnešus —
Pirmos ziļos vizbuļus.
Cīrulis sāk trallināt,
Vīri arklus cilāt sāk.

Visā savā godībā
Ziedon's ienāk Latvijā.

Skolas durvis aizveŗas,
Jancis noliek grāmatas.
Visus pārņem darba prieks;
Kas grib slinkot, tas šeit lieks:
Dārzi lauki saukties sauc!
Darbi kaudzēm, darbu daudz!

Tēvs dzen vagu tīrumā,
Jancis līdzi nostaigā,
Puišel's smagi nopūšas,
Arklam pakaļ noskatās:
Kaut gan grūti, kaut, gan skarbi,
Patīk lielu vīru darbi.

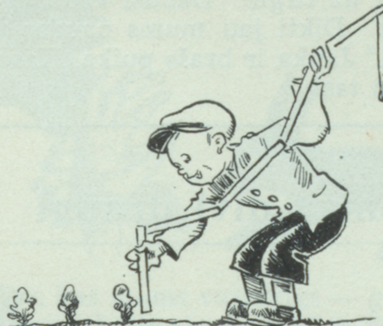
Saimnieks zirgu pūtina,
Savu dēlu mierina:
«Gan tu ar reiz dzīsi vagu,
Tagad arkls tev par smagu,
Es tev kapli dāvāšu,
Bietes audzēt mācīšu.»

Tēvs dod dēlam savu lauku:
«Apdēsti to glītu, jauku,
Turi to no zālēm tīru,
Zini, tikai darbs ceļ vīru!
Darbos tu man pierādi,
Ko tu allaž solīji!»

Jancis ganu gaitās iet.
Māca Duksi govis riet,
Grāvmalā tad kopīgu
Abi ietur brokastu.
Laiks uz priekšu ātri trauc,
Drīz vien māte mājās sauc.

Bet kad govis laidarā,
Jancis steidzas tīrumā,
Savas bietes aprauga,
Cik par nakti izauga
Lielākas un kuplākas.
Prieku viņam dara tās.

Karstā, sausā vasarā
Saules tveice svilina.
Jancis bietes uzmana,
Laista, kaplē, rušina.
Panākumi neliek gaidīt,
Janča vaigs sāk priekā smaidīt.

Bet kad atnāk svētdiena,
Mājās valda atpūta.
Vectēvs šķirsta bībeli,
Māte lasa lievenī,
Godbijībā Jancis pētī
Savu formā tērpto tēti.

Stalti tētis projām jāj,
Vēl ar roku mātei māj.
Gaŗi, spodri zābaki,
Pieši daiļi, skanoši,
Plecos zelta zvaigznes mirdz.
Jancim jūsmā notirpst sirds.

Vakarā tēvs atgriežas.
Apmācības iesākas.
Pagalmā nu soļo knaši
Jancis šurpu turpu braši.

Smiedams tēvs to komandē,
Duksis riedams skraidelē.

Beidzot abi atpūšas,
Draudzīgi tie runājas.
Daukstu saimnieks dēlam stāsta
Un tam sīki priekšā klāsta,
Kādam jābūt aizsargam,
Priekšzīmīgam, centīgam.

«Ne ar piešiem skanīgiem,
Bet ar darbiem vērtīgiem
Pierādi, ka aizsargs esi,
Goda prātu sevī nesi,
Un par visu svētāku
Sirdī turi Latviju!»

Gaiss top vēsāks, dzidrs, tīrs,
Rudens nāk kā bagāts vīrs,
Dārzā ābolus vāc sārtus,
Šķūņi atveŗ savus vārtus,
Lauku zeltu uzņemt steidz.
Kūlēji tad darbu beidz.

Klau, jau Daukstos motors rūc,
Kuļammašīna tur dūc.
Graudu straume aumaļiem
Plūst uz klēšu apcirkņiem.
Jancim ataust atziņa:
Tā ir darba atmaksa!

Dienā saulainā un jaukā
Jancis dodas biešu laukā,
Savus rudens darbus beidz,
Biešu vagas novākt steidz.

Lielā kaudze liecina:
Uzslava še pelnīta!

Ziemas posms iesākas,
Skolas durvis atdarās,
Duksis bēdīgs acis bola,
Viņa kungu gaida skola;
Smilkstēdams to pavada,
Skaļi riedams, sagaida.

Ai, cik brīnišķīgi jauks
Atmirdz sniega klātais lauks.
Bērnu sirdis līksmojas,
Ziemas svētki tuvojas.
Svētku gaidas, noskaņas
Pārņem laukus, pilsētas.

Mājās liela rosība —
Vārīšana, cepšana.
Tētis paņem cirvīti,
Pārnes slaidu eglīti.
Jancis gavilē un smej,
Duksis satraukts skaļi rej.

Zilā krēslā zeme grimst,
Visur darba kņada rimst.

Daukstos svētku vakars sākas,
Ļaudis saņemt steidz kā nākas
Kristus bērnu, svēto viesi,
Kas nu iegriezies patiesi.

Baltu drānu apklāts galds,
Krūzēs svētku miestiņš salds,
Bļodās mātes cepumi:
Svētku rauši, pīrāgi,
Bet par visu skaistākā
Egle svecēm rotātā.

Vectēvs lasa stāstā jaukā,
Kristus bērns kā dzimis laukā.
Maigi spulgo sveču liesmas,
Gaiši atskan slavas dziesmas.
Daukstu saime vienotā
Svētvakaru svētī tā.

Jancītim pukst strauji sirds,
Acis priekā staro, mirdz.

Tēvs tam mīļi glāsta galvu
Uzliek tanī svētku balvu —
Mazpulcnieku cepuri:
«Veido dēls sev nākotni!
Jancīt, mazpulcnieks nu kļūsi,
Vēlāk mūsu rindās būsi,
Zēna gados mazpulkos —
Vīra gados aizsargos!»

Svecītes kad spoži staro,
Egļu zari smaržu garo;
Ziemas svētku burvība,
Liega, neatvairāma,
Pārņem sirdis, pārņem prātus,
Padara tos pacilātus.

L. Perlbacha

Jankas dēkas

Vai esat ēduši baltos, dzidros ābolus? Tie ir caurspīdīgi kā stikls, un, kad tanīs iekož, sula tek pār vaigiem un zodu. Lūk, taisni tādi auga Jankas mātes vienīgajā ābelē — pilni zari. Nevienam kaimiņos nebij tik labu. Un tā nu rudenī māte pierauj lielu grozu ābolu un saka Jankam: „Aiznes tos, dēls, pilsētā uz tirgu! Dabūsi kādus latiņus. Dikti jau mums naudas vajag.“ Janka ir brašs puika. Kas viņam tas!

Aiznes uz tirgu, un viens, divi — grozs tukšs. Bet sauja tam pilna sīkas naudas. To nu viņš iesien mutautiņa stūrī un cilpo pār tiltu mājās. Iet viņš svilpodams un mutautiņu ar iesieto naudu griež sev ap galvu. Te uzreiz — mezgls atiet vaļā, un nauda skanēdama un plunkšķēdama sabirst upē — pašā dziļākajā vietā. Ko nu? To izzvejot nav ko domāt. Janka nokaŗ galvu. Ko teiks māte? Otrpus tilta aug koki. Dzeltenās lapas griezdamās krīt zemē un čaukst:

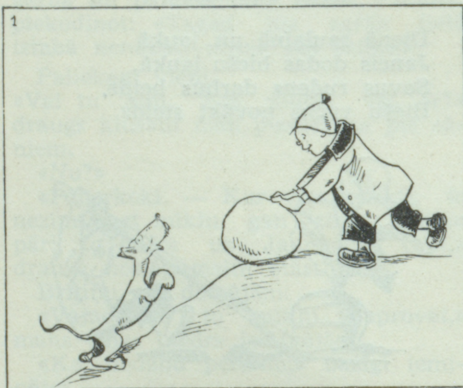
„Gauži, gauži raudās tā,
Nav ko pārnest tev nekā.“

„Nē, tā es nevaru tai acīs rādīties,“ Janka nospriež, apgriežas uz papēžiem un soļo dūšīgi atpakaļ pār tiltu.

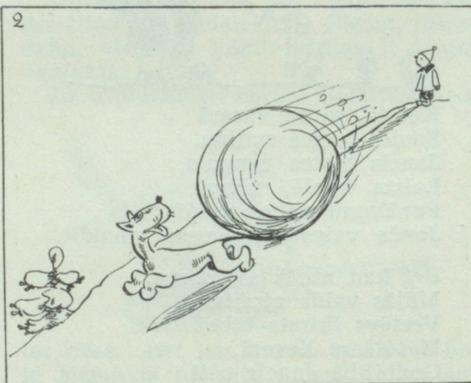
Nonāk viņš atkal tirgū. Tur vienā stūrī liela kņada: ļaudis drūzmējas, grūstās, klaigā — aplipuši kā mušas ap medus podu. Ko viņi tur skatās? Janka izspraucas cauri pašā priekšā. Uz maza paklāja nostājies vīrs sarkanos kamzoļos. Galvu tas atgāzis, muti plaši atvēris un rij uguni — degošus papīra gabaliņus. Janka stāv un blenž ar brīnumiem. Te ugunsrijējs uzreiz paklanās un sauc: „Došu 10 latus tam, kas varēs tādu kumosu norīt. Nu, kas grib pamēģināt?“ Bet neviens nepieteicas, un vīrs atkal par jaunu sāk rīt. Janka noskatās: cik viegli viņam tas iet! Kā būtu, ja mēģinātu: uzreiz tāda nauda rokā, daudz vairāk, nekā par āboliem. Un viņš iesaucas: „Dodiet šurp, es varu!“ Nu Jankam jānostājas uz paklāja, jāatveŗ mute, un sarkanais vīrs tam sniedz pretī dzīvās liesmas. „Ai!“ Janka nelabi iebrēcas, apdedzinājis mēli, un ar joni metas cauri rēcošai drūzmai. Nu gan būs tulznas uz mēles! Neganti sūrst. Pavisam nošļucis viņš blandās gar tirgus būdiņām. Beidzot tas pašā tirgus nomalē piestājas pie kādas sētas. Tur piesiets no-

E. R.

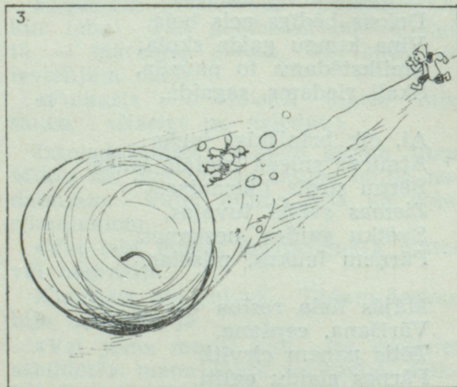
Raugi — ar sniegu ņemas divi draugi

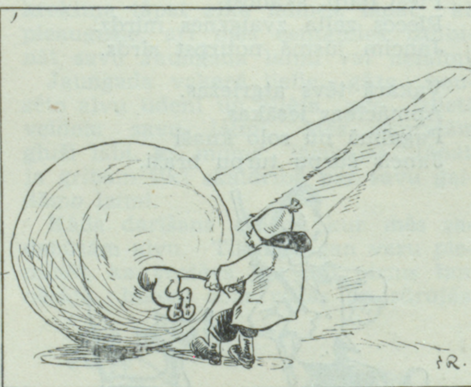
Pirmais sniedziņš mīksts un balts,
Laiks jau ar' nemaz nav salts;
Jānīts sniega bumbu veļ,
Duksīts rej un traci ceļ.

Duksīts priecīgs — brīvā vaļā
Izrieties var balsī skaļā:
Sniega bumba lejup ripo
Duksīts tai pa priekšu tipo . . .

Rit no kalna pilnā sparā
Sniega bumba — pieaug svarā.
Duksi sniega masa skauj,
Ritot bumba iekšā rauj.

Sniega bumba ritēt beidz,
Jānīts viņai klāt drīz steidz:
Duksīti tak vajag glābt —
Kaut aiz astes cieti grābt! L. Š.

liesējis balts zirdziņš. Pie zirdziņa pienāk čigāns. Tam ir melnas acis, melna bārda un melns krāsu podiņš rokā. „Ei, puika!" viņš sauc, ieraudzījis Janku, „vai gribi nopelnīt 10 latu?" Kā nu to negribētu! „Nu tad uzkrāso baltiņam melnas strīpas. Es to gribu pārdot, lūk, tepat zvērnīcas saimniekam par zēbru. Zini: zēbra ir tāds strīpains meža zirgs." Čigāns iemērc sareni krāsu podiņā un pārvelk zirgam melnu svītru pār muguru: „Lūk, šitā tikai, vienu pie otras, tad būs strīpains kā vecās mātes lindraki." Čigāns aizgājis, bet Janka, aiz centības, lūpu izstiepis, velk svītru pie svītras. Un pamazām baltiņš no zirga pārvēršas zebrā.

„Kas tad te!" uzreiz Janku iztraucē pērkonam līdzīgs rēciens. Lauku saimnieks kā saniknots milzis stāv viņa priekšā: „Kas tad tie par ērmiem, manu baltiņu nozagt un tad vēl šitā izpervēt!" Un saimnieka pātaga šmīkst pa gaisu, un mezglainā aukla vijas ap Jankas kailajām kājām. Janka pamet visu un diedz, ko tik var, projām, tikai projām.

Pēc brītiņa puika sēž otrā pusē upei zem tilta loka. Sēž viņš uz liela akmens, seju rokās paslēpis, un lielas asaras pil caur viņa pirkstiem. Visas cerības vējā...

Te piepeši viņš dzird dusmīgus zosu kliedzienus un kādu žēlu pīkstēšanu. Paceļ galvu... Kas ir? Upes malā vesels bars zosu, kas, dusmīgi gāgādamas, metas virsū mazai mazai pīlītei, plucina to saviem asajiem knābjiem, rauj tai spalvas, apstrādā to briesmīgi. Pīlīte tikai žēli pīkst. To Janka nevar paciest. Viņš brien ūdenī, vicina rokas, grābj akmeņus, met tos uzbrucējām un kliedz: „Razbainieki, vai liksities mierā!"

Zosu tēviņi noliec garos kaklus un kā čūskas šņāc pret Janku. Bet tas nebīstas: brien aizvien dziļāk un met tik akmeņus vienu pēc otra. Viņš nejūt, ka drēbes tam slapjas nošļakstinātas, nejūt, ka kājās griežas upē iemestie stiklu gabali. Nu jau zosis metas bēgt uz visām pusēm. Bet pīlīte peld tam droši klāt, un nu Janka redz, ka tā nemaz nav parasta pīlīte. Nē — tai ir zeltīti spārni un uz galvas dimanta cekuliņš. Viņa ar knābi vēl ātri sakārto savas sajauktās spalvas, tad paskatās ar pateicību Jankam acīs un saka:

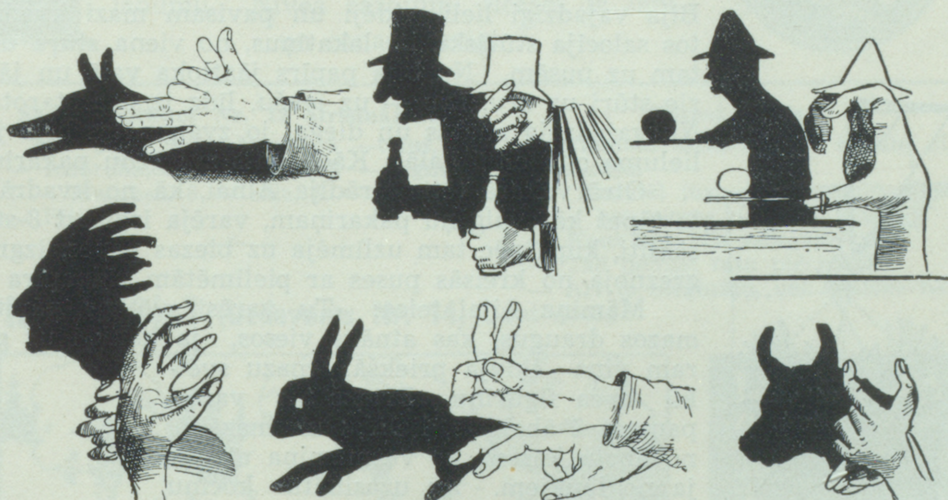
„Varens zellis esi tu.
Kā lai tev to atdaru?
Kādu vēlēšanos teic,
Pīlīte to ātri veic!"

„Kaut es dabūtu savu upē sabirušo naudu!" Janka nopūšas. Pīlīte paliek pavisam priecīga. Viņa taču lieliski māk nirt zem ūdens. Kā akmens tā nu laižas dibenā, un katrreiz uzpeldot tai knābī spožs naudas gabaliņš. Janka stāv krastā, un tam jau pilnas saujas, un pīlīte aizvien vēl nes un nes. Nu jau pilnas kabatas un cepure. Pīlīte saka, ka tā esot laimes nauda, ko ļaudis, pār tiltu braukdami, tur sametuši.

„Simtu paldies tev, labā zelta pīlīte!" Janka laimīgs izsaucas: „Kā nu māte priecāsies!"

R. Skr.

Ēnu rotaļas

Viss, kas mums vajadzīgs — gaiša liesma, balta siena un pāris darbīgu roku, lai uzburtu uz sienas jaukas ēnu bildes, kas iepriecina gan lielus, gan mazus. Pirkstiem, protams, jābūt lokaniem un veikliem, lai neradītu briesmoņus, bet tiešām jaukus tēlus. Kā visās mākslās, tā arī šajā, vajaga pamatīgi vingrināties, jo neviens meistars no debesīm nekrīt.

Sāksim mūsu izrādi ar lapsu. Paskatāties zīmējumā — pirkstus tādā kārtā salikt var arī katrs nemākulis. Lapsas purnam jābūt sevišķi slaidam, jo tas liecina par šī dzīvnieka viltību. Atvērtā mute, šķiet, kaut ko gaida. Varam arī likt mūsu dresētajai lapsai pāris reizes plati nožāvāties. Protams, ne pārāk daudz, citādi sāks žāvāties arī mūsu skatītāji. Tāpēc ātri pie nākošā pārsteiguma! Tas būs priecīgs cilvēks, kas svētku laikā mazliet iedzēries — drusku vairāk gan, nekā vajadzētu. Dzērāja degunam saliecam rādītāja pirkstu. Mazais pirkstiņš veido izcilo smakru, bet no papīra izgriezto cepuri tur īkšķis un rādītājs. Izstiepto roku ar papīra pudeli atdarinām ar mūsu kreiso roku. Lakats, kas pārklāts no labās uz kreiso roku, šai gadījumā ir vīra krūšu daļa.

Nākošais ir žonglieris. Viņš brīnišķīgi un apskaužami žonglē olu uz šaura stabiņa. Tam mēs ņemam vienkāršu sērkociņu, olu izgriežam no bieza papīra. Tad sērkociņā iegriežam ar nazi rievu un tur iestiprinām papīra olu. Cepuri šoreiz turam starp rādītāju un vidējo pirkstu, bet sērkociņu ar olu piesienam pie īkšķa. Lūk, cirkus mākslinieks gatavs!

Lai atveidotu skaistu trusīti, nepieciešamas abas rokas. Trusītis ir ļoti kustīgs radījums, visu laiku kustina garās ausis un mīdās ar priekšķepām. Visu to vajaga labi izdarīt. — Protams, mūsu pulkā nedrīkst iztrūkt arī sarkanādainais indiānis. Te galvenais darbs piekrīt labajai rokai, kurai jāizveido seja. Kreiso roku saliec, sasprindzina pirkstus, atdarinot indiānieša galvas rotu, kas, kā mums jau zināms, sastāv no spalvām. — Abas rokas jāliek darbā arī tad, ja gribam atdarināt vērsi. Purnu veido labā roka, bet kreisā gādā par galvu un abiem draudošajiem ragiem. Apskatiet labi zīmējumu, pavingrinājaties, un tad jau māksla drīz vien būs rokā!

Ārija

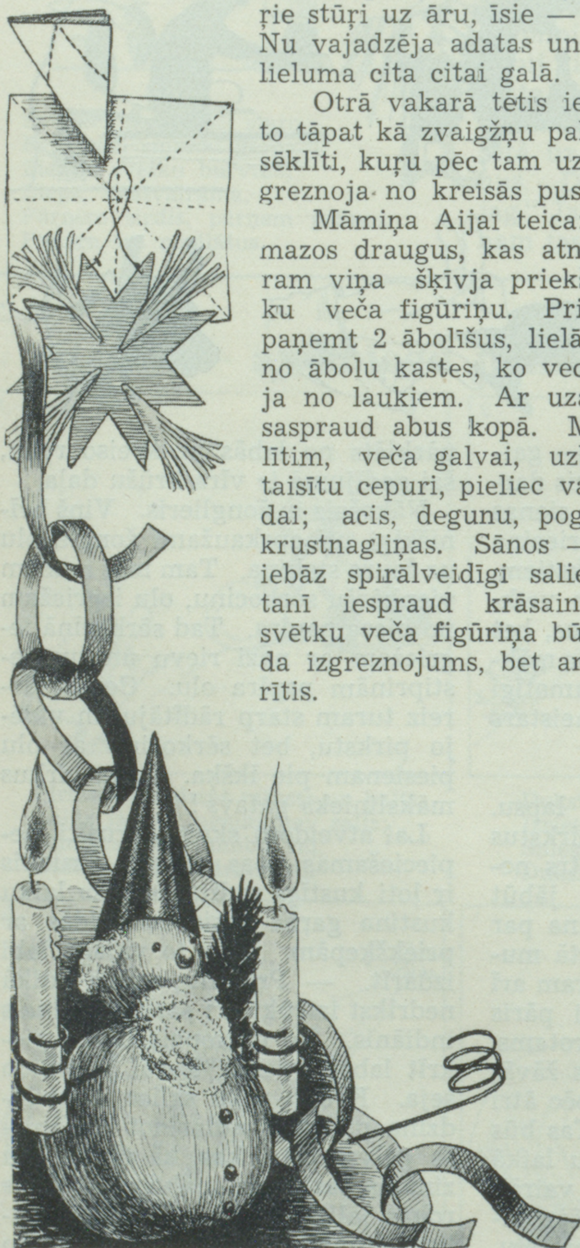
Kā Aija gatavoja rotiņas Ziemassvētku eglītei

«Tēti,» lūdza mazā Aija, «tu nopirksi šogad mūsu eglītei jaunas rotiņas, logos tik daudz viņu izstādītu. Tās, ko glabājam no agrākiem gadiem, izskatās tik bēdīgas: zvaigznītes un vizuļi nespīguļo vairs, bumbiņas apdrupušas!» — «Labi!» īsi atteica tētis un, no darba nākdams, atnesa daudz skaista krāsaina, zeltīta un sudrabota papīra lokšņu. «Mēs paši darināsim rotiņas,» viņš paskaidroja Aijai. «Tās būs mīļākas par veikalā pirktajām un tik dārgi nemaksās.» — «Mēs paši?» brīnījās Aija, un ar lielu sajūsmu ķērās pie darba.

Vispirms tētis pamācīja, kā izgriezt pareizu kvadrātu. Bija vajadzīgi lieli, vidēji un pavisam mazi kvadrātiņi. Nu tos salocīja stūriski, kā lakatiņus, no viena stūŗa uz otru, pēc tam uz pusēm. Nu bija papīrs jāatloka vaļā un jāizliec: gaŗie stūŗi uz āru, īsie — uz iekšu, līdz iznāca starota zvaigzne. Nu vajadzēja adatas un diega, jo zvaigznītes bija jāsaveŗ pēc lieluma cita citai galā. Kāds glīts zvaigžņu pakariņš nu tika!

Otrā vakarā tētis ierādīja Ainai, kā no kvadrāta, saliecot to tāpat kā zvaigžņu pakariņam, varēja izgriezt 8-stūŗainu ausēklīti, kuŗu pēc tam uzlīmēja uz biezas papes, izgrieza un izgreznoja no kreisās puses ar pielīmētām zīdpapīra bārkstīm.

Māmiņa Aijai teica: «Tu varēsi svētkos pārsteigt savus mazos draugus, kas atnāks viesos, ja noliksi uz galda, katram viņa šķīvja priekšā, mazu svētku veča figūriņu. Priekš tās varēsi paņemt 2 ābolīšus, lielāku un mazāku, no ābolu kastes, ko vecmāmiņa atsūtīja no laukiem. Ar uzasinātu kociņu saspraud abus kopā. Mazākajam ābolītim, veča galvai, uzbāz no tūtiņas taisītu cepuri, pieliec vates piciņu bārdai; acis, degunu, pogas — iespraud krustnagliņas. Sānos — ja vēlies — iebāz spirālveidīgi saliektu stiepli un tanī iespraud krāsainu svecīti. Tad svētku veča figūriņa būs, ne tikai galda izgreznojums, bet arī jauks svečturītis.

Atbildīgais redaktors: Kapteinis V. DEGLAVS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTABS, „ŽURNĀLS AIZSARGS".

Grāmatspiestuves A.-S. „ROTA".
Rīgā, Blaumaņa ielā 38-40. — 4289

Krustvārdu mīkla Nr. 13

1	2	3		4	5				6	7
8			■	9			■	10		
		■	11				12	■	13	
14		15			■	16		17		
	■		■	18	19		■		■	
20			21	■		■	22			
	■	23		24		25			■	
26	27				■	28			29	
30		■	31		32			■		
33		34	■	35			■	36		
37										

Līmeniski: 1. Gaisa slānis. 8. Sievietes vārds (angļu rakstībā). 9. Vienādi burti. 10. Kāda fonda iniciāļi. 11. Cīņas pretstats. 13. Apzīmējums matemātikā. 14. Vīriešu vārds vokātīvā. 16. Krāsa. 18. Ārvalsts iniciāļi. 20. Dižena. 22. Otu materiāls. 23. Sengrieķu milzis. 26. Muiža Vidzemē. 28. Mācēt. 30. Sākuma apzīmējums. 31. Meža putni. 33. Ekzēma. 35. Balsošanas vārds. 36. Dzied. 37. Siltuma pakāpe.

Stateniski: 1. Izlasīt (šķirot). 2. Saņem. 3. Kādas sentautas dievs. 4. Uzasinu. 5. un 6. Transporta ierīce. 7. Krievijas robežvalsts. 11. Gammas tonis. 12. Elementa apzīm. ķīmijā. 15. Makšķernieka rīks. 17. Darbības vārds. 19. Gammas tonis. 21. Airi. 22. Ārvalsts iniciāļi. 24. Apavs. 25. Mākslas iestāde. 27. Stacija Vidzemē. 29. Piedurās. 32. Rāj. 34. Burta izruna.

Skaitļu mīklas Nr. 11 atrisinājums.

1 — pipars, 2 — cietums, 3 — cet, 4 — Rūra, 5 — kukurūza, 6 — rūts, 7 — Pēru, 8 — ēvele, 9 — turks, 10 — mikroni, 11 — velkonis, 12 — patskanis, 13 — vecs.

«Kur solīti speŗu —
Ir tēvu zemes krūts;
Un pār ikkatru ciemu
Vēl vecais pērkons rūc»

Skaitļu virknes Nr. 12 atrisinājums.

1 — Jāna, 2 — Mante, 3 —tēīns, 4 — Insbruka, 5 — kaolīns, 6 — sigma, 7 — Madrasa, 8 — sala, 9 — lapi, 10 — Pītija.

Kur šāvējs? (Uzdevums Nr. 14)

Tikpat nelīdz.

Kārtībnieks aiztur kādu vēlīnu riteņbraucēju.

— Kamdēļ jūsu ratam spuldze nedeg — bez uguns nedrīkst braukt!

— Kaut kas būs sabojājies.

— Tad ņemiet ratu pie rokas.

— Arī to mēģināju, bet spuldze tikpat nedeg.

Savus ietaupījumus izdevīgi noguldīsiet

LATVIJAS HIPOTĒKU BANKAS

6% ķīlu zīmēs

kas nodrošinātas: ar nekustamu mantu pilsētās un biezi apdzīvotās vietās, bankas pamata un rezerves kapitāliem un statūtu 1. p. nosacīto valsts atbildību par bankas operācijām. Ķīlu zīmes pārdod: Latvijas hipotēku bankā, kā arī privātās kredita iestādēs.

F-a „Erich Jürgens auto pārstāvniecība"

Rīgā, Hanzas ielā Nr. 3.
Tālr. 93358.

OPEL automobiļi

Auto piederumi, riepes, eļļas u. t. t.

H. Kiršteins

ZVĒR. BIRŽAS MĀKLERIS

Rīgā. Tālr. 23668.

Respekts.

— Meitiņ, ja jaunais Kāpostiņš atklāj tev mīlestību un lūdz tavu roku, tad saki viņam, lai runā ar mani. —

— Bet ja viņš to visu nedara un vilcinās? —

— Nu, tad saki tam, ka es gribu ar viņu runāt. —

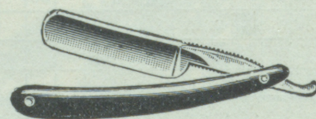
Skotiski.

Skots uz Ziemassvētkiem aizsūta mātei kartiņu:

— Priecīgus Ziemassvētkus un Jaungadu 1937., 38., 39. un 40. gadā. Tavs dēls Džims.

KUĢNIECĪBAS AKCIJU S-BA

„Kaija"

Smalkas nažu preces lielā izvēlē. Elektriska asinātava

K. Marggrafs,

Kungu ielā Nr. 16.
Dib. 1876. g.

Feliks Meirons maiznīcas konditorejas:

Rīgā, Tirgoņu ielā 8. Tālr. 22811.
Rīgā, l. Grēcinieku ielā 20. Tālr. 21732
Rīgā, Kaļķu ielā 3-5. Tālr. 20092.

Rīgas kokvilnas manufaktūras sabiedrība

Strazdumuižā — Rīgā

Šujamie diegi

PANZIJA **B. Austriņš**

Rīgā, Merķeļa ielā 21, dz. 5. Tālr. 23698.
Uzņem panzionārus par Ls 4,— dienā

CARTIER-BRESSON

Kokvilnas diegi "KRUSTA" Marka

C B
PARIS

ĪSTĀS KRĀSĀS Visaugstākā Labumā

«RENÉ DEVILLARD & CO» Z. Meierovica b. 14.

Apvienota finieru fabrika «Latfin»

L. Š. Jofe, Z. Šefers un Ko.

Rīgā, Daugavgrīvas ielā 23-a.
Tālr. 42124.

AKC. SAB.

„Baltijas lietus un saules sargu fabr.
Inž. N. JOELSONS"

Rīgā, Mārstaļu ielā Nr. 7. Tālrunis 20771.
Vairumā:
Lietus un saules sargi. — Spieķi. — Lietus sargu rokturi un furnitūras, dažādā veidā un cenā.

Godalgots ar zelta medaļu Latvijas ražojumu izstādē 1932. gadā.

SAKTAS visu novadu tautas tērpiem, kā arī senlatviešu rotas lietas: gredzenus, kakla rotas, rokas sprādzes pēc valsts vēsturiskā mūzeja paraugiem pagatavo **Jāņa Bētiņa darbnīcā,**

Rīgā, M. Kalēju ielā 19. Tālr. 22952.

TIRDZNIECĪBAS UN RŪPNIECĪBAS AKC SAB.

„Latrus"

Rīgā, Zigfrīda Meierovica bulv. Nr. 18.
Tālr.: 22960, 31143, 34263, 32478, 92390
Pārdoš. vietas visās Latvijas pilsētās.

APĢĒRBU RŪPNIECĪBA

O. Gervašs

Kr. Barona ielā 28-a.
Tālr. 23526.

Kaļķu ielā 28.
Tālr. 21638.

MĒTEĻI, UZVALKI, KLEITAS.

„A-S. TH. RIEGERTS"

LATVIJAS VECĀKĀ ŠOKOLĀDES FABRIKA

Piedāvā:

šokolādi «GAUJA»

Fabrikas nodaļa: Kaļķu ielā Nr. 1.

Tālruņi: kase 23959,
direktors 34145,
administr. 21331.

Ikdienas plkst. 8 vakarā

Grandiozas izrādes

Svētdienās un svētku dienās 2 izrādes: plkst. 3 p. p. un plkst. 8 vak..

Ieejas cenas darbdienās (izņ. sestd.) no Ls **0,50** līdz Ls **2,10** (parterā).

VILNAS DRĒBJU FABRIKA

„BOSTON"

Īpašnieks **R. ALTERMANIS.**

Rīgā, Tērbatas ielā 73.
Tālruņi: kant. 91184, 91291.
Telegr.: BOSTON, Rīgā.

PREČU NOLIKTAVAS:
Rīgā, L. Grēcinieku ielā 9. Tālr. 31734.
Liepājā, Pumpura ielā 5. Tālr. 15-45.
Daugavpilī, Vadoņa ielā 24. Tālr. 421.

Aizmirsies.

— Apsūdzētais, jūs esat savu sievu izgrūduši pa ceturtā stāva logu. Kā jūs varat šo soli attaisnot? —

— Ļoti vienkārši, tiesneša kungs, mēs visu laiku dzīvojām pagrabā, un es biju galīgi piemirsis, ka esam pārvilkušies ceturtā stāvā.

Kā izvēlēties vīru?

— Dārgā Lienīt, vai jūs gribiet kļūt mana sieva?

— Vai jūs dosiet man pilnu brīvību?

— Vienmēr un visur!

— Un mani vecāki varēs pie mums dzīvot?

— Saprotams! Kā nu citādi!

— Un atsevišķa istabas atslēga arī netiks iegādāta?

— Ja tāda arī būtu, tad nekavējoši jūsu klātbūtnē to iemetīšu Daugavā!

— Bet vai smēķēšanu atmetīsiet un laikā nāksiet vakariņās?

— Atmetīšu smēķēšanu un vakariņās vienmēr ieradīšos uz minūtēm precīzi.

— Tādā gadījumā, atļaujiet teikt: ar tādu mīkstčauli man nevar būt nekas kopējs.

Svaigā gaisā.

— Kamdēļ tu guli galvu pārklājis ar segu? Tas taču smacē un nav veselīgi!

— Tas tamdēļ, ka man salst, bet ārsts lika gulēt pie atvērta loga.

ĪSTAIS

TOBRALCO

no firmas
TOOTAL BROADHURST LEE CO. LTD MANCHESTER
ir un paliek vienmēr labākais un iecienītākais angļu kokvilnas audums dāmu kleitām, pidžamām, sporta un skolas tērpiem.

Viesnīcā.

— Ko jūs man pasniedziet tik mazu kotleti!?

— Ēdiet vien — to pašu neapēdīsiet.

Labprātīgs ziedojums.

—Kungs, jūs bundžā iemetāt pogu!

— Bet ziedojumus taču vāc bāriņu apģērbšanai.

Skolā.

— Jānīt, saki, kādi zobi cilvēkam nāk pēdējie?

— Zelta, skolotāja kungs!

Tā dažreiz iekrīt.

Kādreiz sieva, nevarēdama vīru sagaidīt naktī mājās, nosūta pieciem viņa labākiem draugiem sekojošas telegrammas:

— Tā kā mans vīrs līdz šai stundai nav pārnācis, tad baidos, vai ar viņu nav notikusi kāda nelaime. Telegrafējiet man, ja viņš pārnakšņo pie jums.

Tikko telegrammas bija nosūtītas, pārnāca vīrs, un kamēr tēloja, kur bijis, pastnieks atnesa piecas telegrammas, kurām visām bija vienāds saturs:

— Alfrēds pārnakšņo pie manis.

Viņam vienalga.

— Pagalmā aizliegts leijerkasti spēlēt.

— Tā? Nu, tad es ieradīšos pie jums dzīvoklī!

Laiks — nauda.

Žurnālists lūdz miljonāram divas minūtes laika intervijai. Miljonārs, aizbildinādamies ar nevaļu, paziņo, ka laiks tam ļoti dārgs un ka katru minūti viņš vērtējot uz 10 latiem.

— Labi, — saka žurnālists, — esmu ar mieru maksāt par katru minūti 10 latus.

Miljonārs viņu pieņem un jautā, ko viņš vēlas.

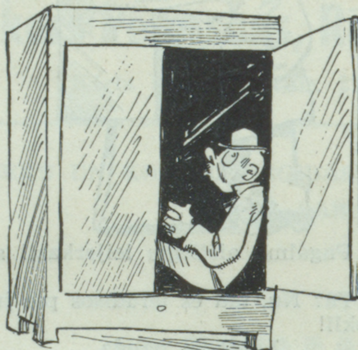
— Redziet, — saka žurnālists, — es saderēju uz 50 latiem, ka jūs mani nenoraidīsiet. Šeit būs 20 lati par jūsu man ziedotām divām minūtēm un, kā redziet, es nopelnu vienā minūtē 15 latus vairāk nekā jūs.

Kamdēļ?

— Kāzu diena ir pirmais solis jaunajā dzīvē un tamdēļ šajā prieka dienā līgavas tērpjas baltos tērpos.

— Bet kamdēļ tad vīrieši tērpjas melnos apģērbos?

Taisnošanās.

Kundze (uz jaunpieņemto kalponi): «Es tikko drēbju skapī atradu paslēpušos vīrieti! Ko tas nozīmē?»

Kalpone (nevainīgi): Es nezinu. To laikam būs aizmirsusi iepriekšējā kalpone.»

Briesmas jūŗā.

Atklātā jūŗā, kādai tirgotāja motorlaivai neatlaidīgi seko haizivs. Lai no viņas atkratītos, matroži iemet viņai solu. Zivs, solu norijusi, atkal seko. Viņai iemet kasti ar apelsīniem, bet arī tas nelīdz. Norijusi apelsīnus, tā no jauna seko un katru acumirkli draud apgāzt laivu. Lai izbēgtu no drošas nāves, kapteinis nospriež, ka vienam jāuzupurējas visu labā un jāatdod sevi asinskārai zivij par upuri. Nolemj izlozēt. Nelaimīgā loze krīt pašam tirgotājam, vienīgajam pasažierim motorlaivā. Viņu pārmet pār bortu un vienā acumirklī tas jau ir zivs vēderā.

Pēc neilga laika kāds gaŗāmbraucošs kuģis šo haizivi noķeŗ un uzšķēržot tās vēderu, atrod tirgotāju sēdam uz soliņa un piedāvājam saviem glābējiem norītos apelsīnus par puscenu.

AMERIKĀŅU HUMORS.

Tēvs: «Ņemi vērā to, ka Vašingtons tavos gados bija pirmais skolnieks klasē.»

Dēls: «Bet, tēt, kad viņš bija tavos gados, viņš bija jau prezidents.»

VALSTS ODEKOLONS

TRĪSKĀRTĪGS

Vairumā un mazumā dabūjams

Armijas Ekonomiskajā Veikalā

Rīgā, Liepājā, Daugavpilī, Rēzeknē